

T.C.
BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

TÜRKÇEYİ YABANCI DİL OLARAK ÖĞRENEN ÇOCUK
GRUPLARI İÇİN HAZIRLANMIŞ HİKÂYE KİTAPLARININ KALIP
SÖZLER AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ:

YUNUS EMRE ENSTİTÜSÜ ÇOCUK HİKÂYELERİ DİZİSİ ÖRNEĞİ
(A1-A2)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN

Dilara KESKİN

ANKARA -2021

T.C.
BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

TÜRKÇEYİ YABANCI DİL OLARAK ÖĞRENEN ÇOCUK
GRUPLARI İÇİN HAZIRLANMIŞ HİKÂYE KİTAPLARININ KALIP
SÖZLER AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ:
YUNUS EMRE ENSTİTÜSÜ ÇOCUK HİKÂYELERİ DİZİSİ ÖRNEĞİ
(A1-A2)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN

Dilara KESKİN

TEZ DANIŞMANI

PROF. DR. ABDURRAHMAN GÜZEL

ANKARA-2021

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Türkçe ve Sosyal Bilimler Anabilim Dalı Türkçe Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı çerçevesinde Dilara KESKİN tarafından hazırlanan bu çalışma, aşağıdaki jüri tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Savunma Tarihi: 21 /06 / 2021

Tez Adı: Türkçeyi Yabancı Dil Olarak Öğrenen Çocuk Grupları İçin Hazırlanmış Hikâye Kitaplarının Kalıp Sözler Açısından Değerlendirilmesi: Yunus Emre Enstitüsü Çocuk Hikâyeleri Dizisi Örneği (A1-A2)

Tez Jüri Üyeleri (Unvanı, Adı - Soyadı, Kurumu)

İmza

Prof. Dr. Abdurrahman GÜZEL, Başkent Üniversitesi

Prof. Dr. Ali YAKICI, Gazi Üniversitesi

Dr.Öğr.Üyesi Nihal YAVUZ, Başkent Üniversitesi

ONAY

Prof. Dr. Servet ÖZDEMİR

Enstitüsü Müdürü

Tarih: ... / ... /

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

Tarih: 20 / 05 / 2021

Öğrencinin Adı, Soyadı: Dilara KESKİN

Öğrencinin Numarası: 21820026

Anabilim Dalı: Türkçe Eğitimi Programı: Yüksek Lisans

Danışmanın Unvanı/Adı, Soyadı: Prof. Dr. Abdurrahman Güzel

Tez Başlığı: Türkçeyi Yabancı Dil Olarak Öğrenen Çocuk Grupları İçin Hazırlanmış Hikâye Kitaplarının Kalıp Sözler Açısından Değerlendirilmesi: Yunus Emre Enstitüsü Çocuk Hikâyeleri Dizisi Örneği (A1-A2)

Yukarıda başlığı belirtilen Yüksek Lisans tez çalışmamın; Giriş, Ana Bölümler ve Sonuç Bölümünden oluşan, toplam 164 sayfalık kısmına ilişkin 20.05.2021 tarihinde şahsım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 11'dir. Uygulanan filtrelemeler:

1. Kaynakça hariç
2. Alıntılar hariç
3. Beş (5) kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

“Başkent Üniversitesi Enstitüleri Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Usul ve Esaslarını” inceledim ve bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranlarına tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Öğrenci İmzası:.....

ONAY

Tarih: 05/ 07 / 2021

Öğrenci Danışmanı Unvan, Ad, Soyad, İmza:

Prof.Dr. Abdurrahman GÜZEL

ITHAF

Aileme...

TEŞEKKÜR

Bu tez çalışmasının her aşamasında değerli görüşleri, önerileri, yönlendirmeleri ile beni destekleyen; yardımlarını, hoşgörüsünü hiçbir zaman eksik etmeyen hem lisans hem yüksek lisans eğitimimde bana her daim rol model olan kıymetli danışman hocam Prof. Dr. Abdurrahman GÜZEL'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmada büyük emekleri olan, zaman ve emek harcayan, akademik gelişmemde rol üstlenen hocam sayın Doç. Dr. Erol BARIN'a saygılarımı sunarım.

Çalışma sürecinde hep yanımda olan, düşünceleri ile çalışmaya yön veren değerli kuzenlerim Ceren ATAK ve Burcu ÖZGÜR UZUN'a gece gündüz demeden hep yanımda olan dostlarım Ece KARABULAT ve Şeyma GÜZEL ÖNCEL'e; her zaman bana destek olan mesai arkadaşlarım Mehmet Fatih ÇALIŞKAN ve Burcu KABAN'a şükranlarımı sunarım.

Hayatımın her aşamasında benim için her türlü fedakârlığı yapan, her zaman beni destekleyen, yüreklendiren, çalışmama gece gündüz yardım eden canım biricik annem Beyhan KESKİN'e, bu süreçte maddi/manevi her türlü desteği veren canım babam Tahsin KESKİN'e, hayatıma anlam katan, çalışmada büyük emekleri olan sevgili biricik kardeşim Uzm. Tuba KESKİN'e, ayrıca tez çalışma sürecinde bana sonsuz güvenen, eğitim-öğretim hayatımda beni hep yüreklendiren sayın amcam Kamuran KESKİN'e sevgilerimi ve teşekkürlerimi sunarım. Yaşamım boyunca manevi varlığını esirgemeyen, her alanda evrensel değerlerimizi aşıl原因an canım anneannem Nergüle ATAK'a ve bugünü görmesini canıyürekten istediğim canım babaannem Fatma KESKİN'e çalışmamı ithaf ederim.

ÖZET

Dilara KESKİN

Türkçeyi Yabancı Dil Olarak Öğrenen Çocuk Grupları İçin Hazırlanmış Hikâye Kitaplarının Kalıp Sözler Açısından Değerlendirilmesi:

Yunus Emre Enstitüsü Çocuk Hikâyeleri Dizisi Örneği (A1-A2)

**Başkent Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı
Türkçe Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı
2021**

İnsanlar ana dilini edinme sürecinden sonra ana dilinin kurallarını, yapısını, söz varlığını öğrenmeye başlar ve bu doğrultuda iletişim için gerekli olan becerileri kazanır. Ana dili konuşurları gibi yabancı uyruklu öğrenenler de öğrenmek istedikleri hedef dile ait birtakım bilgiye sahip olmalıdır. Günümüzde bazı ihtiyaçlar ve istekler doğrultusunda Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi gündeme gelmektedir. Temel dil becerileri ve dil bilgisi unsurlarının yer aldığı dil öğretiminde hedef dile ait kalıp sözlerin önemi yadsınamaz. Toplumda nesilden nesile aktarılan öğretici ve nasihat edici nitelik taşıyan atasözleri ve deyimler, ilişkili sözler, ait oldukları toplumun kültürel yapısı ve düşünme tarzlarını yansıtmakta olduğundan kalıp sözlerin birey için iletişim bağlamında da kültürel benlik yapısının oluşumunda da önemli olduğu söylenebilir.

Araştırmanın amacı; Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen çocuk grupları için hazırlanmış hikâye kitaplarındaki kalıp sözleri belirleyip değerlendirmektir. Araştırmanın örneklemini; Yunus Emre Enstitüsü tarafından hazırlanan Çocuk Hikâyeleri Dizisine ait A1 seviyesi “Bayram, Hakan’ın Günlüğü, Misafirimiz Var, Sınavlar Başlıyor, Tatil Sürprizi, Yeni

Arkadaşım, Yeni Okulumuz” adlı 7 hikâye kitabı ve A2 seviyesi “Doğum Günü, İstanbul Heyecanı, Sınıflar Yarışıyor, Soralım Öğrenelim, Tatil Planı, Yeni Hayatımız, Yeşil Göl” adlı 7 hikâye kitabı olmak üzere 14 hikâye kitabı oluşturmaktadır. Çalışmanın yöntemi nitel araştırmadır, veri toplama aracı olarak doküman incelemesinden yararlanılmıştır.

İçerik analizi ile veriler elde edilip yorumlanmıştır. Hikâyelerdeki kalıp sözler ve kalıp sözlerin sıklığı belirlenmiştir. Belirlenen kalıp sözlerin bağlam, işlev ve amacına göre değerlendirilmesi yapılmıştır. Bu durumda araştırmada şu sonuçlara ulaşılmıştır: İncelenen hikâye kitaplarında (A1-A2), atasözüne rastlanılmamıştır. A1 seviyesinde 44 deyim A2 seviyesinde ise 65 deyim kullanılmıştır.

Hikâye kitaplarında seviyenin artmasıyla deyim sayısının da buna paralel olarak arttığı gözlenmektedir. Deyimlerin kısa, basit yapılarda ve somut olması çocuk grubu için uygun bulunmuştur. A1 seviyesinde 145 kalıp söz A2 seviyesinde ise 102 kalıp söz kullanılmıştır.

Hikâyede yer alan kalıp sözler; günlük iletişimde, duygu ifade etmede, tutum ifade etme işlevinde gruplandırılmış bu işlevlere göre ise selamlaşma, alışveriş, hastalık, beklenti, iyi dilekte bulunma, tanışma, teşekkür etme, tebrik etme, övgü vb. bağlamlarda değerlendirilmiştir. Verilerin desteklenmesi kapsamında A1-A2 seviyelerinde görev yapan 7 öğretmenin görüşü alınıp yorumlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Türkçe Öğretimi, Yabancılar Türkçe Öğretimi, Kalıp Sözler, Hikâye Kitabı.

ABSTRACT

Dilara KESKİN

**Review of Storybooks Prepared for Groups of Children Who Are Learning Turkish
as a Foreign Language in terms of Phrasal Expressions:**

Example of the Yunus Emre Institute Children's Stories Series (A1-A2)

Başkent University

Institute of Education Sciences

Turkish and Social Sciences Education Department

Turkish Education Master's Program With Thesis

2021

After the process of acquiring their mother language, people start to learn the rules, structure and vocabulary of their mother language and gain the skills that are necessary for communication in this direction. Like native speakers, foreign national learners should have some knowledge of the target language that they want to learn. Nowadays, with certain needs and requests, teaching Turkish as a foreign language acquired currency. The importance of the phrasal expressions that belong to the target language cannot be denied in language teaching where basic language skills and grammar elements are included. Since the proverbs and idioms, related words, which have didactic and counseling qualities transferred from generation to generation in the society reflect the cultural structure and thinking styles of the society which they belong to, it can be said that the phrasal expressions are important for the individuals, in the context of communication and in the formation of the cultural ego structure.

The purpose of this research is to identify and evaluate the phrasal expressions in the storybooks prepared for the groups of children who are learning Turkish as a foreign language. The sample of this research consists of 14 storybooks, 7 of them has a level of

A1, they are titled as “Bayram, Hakan’ın Günlüğü, Misafirimiz Var, Sınavlar Başlıyor, Tatil Sürprizi, Yeni Arkadaşım, Yeni Okulumuz” and the remaining 7 of them has a level of A2, they are titled as “Doğum Günü, İstanbul Heyecanı, Sınıflar Yarışıyor, Soralım Öğrenelim, Tatil Planı, Yeni Hayatımız, Yeşil Göl”. The method of the study is qualitative research, document analysis was used as a data collection tool. Data were obtained and interpreted with content analysis. The frequency of phrasal expressions and the phrasal expressions in the stories has been determined. The determined phrasal expressions have been evaluated according to their context, function and purpose. In this case, the following results were reached in the study: In the analyzed storybooks (A1-A2), proverbs were not encountered. The number of the idioms used in A1 level was 44, and in A2 level it was 65.

It is observed that as the level of the storybooks increases, the number of idioms increases in parallel with this. The short, simple and concrete formations of the idioms were found suitable for the children groups. The number of the phrasal expressions used in A1 level was 145, and in A2 level it was 102.

The phrasal expressions which had a part in the stories were grouped in daily communication, expressing emotion, expressing attitude and according to these functions the acts of greetings, shopping, illness, anticipation, good wishes, meeting, thanking, congratulating, praise, etc. were evaluated in this context.

Within the scope of supporting the data, the opinions of 7 teachers who are working at A1-A2 levels were taken and interpreted.

Key Words: Teaching Turkish, Teaching Turkish to the Foreign People, Phrasal Expressions, Storybook

İÇİNDEKİLER

İTHAF	I
TEŞEKKÜR.....	II
ÖZET	III
ABSTRACT	V
İÇİNDEKİLER.....	VII
TABLolar LİSTESİ	XIV
ŞEKİLLER LİSTESİ	XVII
RESİMLER LİSTESİ	XVIII
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ	XX
BÖLÜM I	1
GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Problem Cümlesi.....	3
1.3. Alt Problemler:	3
1.4. Çalışmanın Amacı.....	3
1.5. Çalışmanın Önemi	4
1.6. Sayıtlar.....	5
1.7. Sınırlılıklar	5
1.8. Tanımlar	6
1.8.1 Dil.....	6
1.8.2. Yabancı Dil.....	6
1.8.3. Kültür	6
1.8.4. Kalıp Sözler.....	6

1.8.5. Atasözü	7
1.8.6. Deyim.....	7
1.8.7. Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi:	7
BÖLÜM II.....	8
2.1. Yabancı Dil Öğretimi.....	8
2.1.1. Dil.....	8
2.1.2. Ana dil ve Ana dili	9
2.1.3. Yabancı dil	10
2.1.4. Yabancı dil öğretimi ve önemi.....	10
2.2. Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi	11
2.3. Çocuk Grupları İçin Yabancı Dil Öğretimi	14
2.3.1. Dil öğrencisi olarak çocuk	16
2.3.1.1. Çocuklara yabancı dil öğretiminde ilkeler	17
2.3.1.2. Çocuklara yabancı dil öğretiminde dört temel beceri	18
2.3.1.3. Çocuklara yabancı dil öğretiminde dil bilgisi ve söz varlığı öğretimi	19
2.3.1.4. Çocuk gruplarına yönelik yabancı dil öğretiminde bağlam.....	20
2.4. Avrupa Ortak Çerçeve Metni.....	21
2.5. Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kullanılan Materyaller	22
2.5.1. Görsel materyaller.....	22
2.5.2 İşitsel materyaller	24
2.5.3. Görsel işitsel materyaller	25
2.6 Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Hikâye Kullanımı ve Önemi ..	26
2.7 Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kalıp İfadelerin Yeri	28
2.7.1. Kalıp ifadeler/kalıp sözler	28
2.7.2. Kalıp sözlerin sınıflandırılması.....	33
2.7.2.1. Anlamına göre kalıp sözler.....	34
2.7.2.2. Yapısına göre kalıp sözler.....	34

2.7.2.3. İşlevine göre kalıp sözler	35
2.7.2.4. Bağlamına göre kalıp sözler	37
2.8. Hikâye Kitaplarında Kalıp Sözlerin Yeri.....	39
BÖLÜM III	41
YÖNTEM.....	41
3.1. Araştırma Modeli.....	41
3.2. Evren ve Örneklem.....	42
3.3. Veri Toplama Araçları	42
3.4. Veri Toplama Süreci / Ortamı.....	43
3.5. Verilerin Analizi.....	43
BÖLÜM IV.....	44
BULGULAR VE YORUMLAR.....	44
4.1. Yunus Emre Enstitüsü Çocuk Hikâyeleri Dizisi A1 Seviyesindeki Hikâye Kitaplarının İçerdiği Kalıp Söz Unsurları.....	44
4.1.1. Yunus Emre Enstitüsü çocuk hikâyeleri dizisi “Hakan’ın Günlüğü” adlı hikâyenin kalıp söz varlığı.....	44
4.1.2. Yunus Emre Enstitüsü çocuk hikâyeleri dizisi “Misafirimiz Var” adlı hikâyenin kalıp söz varlığı.....	45
4.1.3. Yunus Emre Enstitüsü çocuk hikâyeleri dizisi “Yeni Okulumuz” adlı hikâyenin kalıp söz varlığı.....	47
4.1.4. Yunus Emre Enstitüsü çocuk hikâyeleri dizisi “Tatil Sürprizi” adlı hikâyenin kalıp söz varlığı.....	48
4.1.5. Yunus Emre Enstitüsü çocuk hikâyeleri dizisi “Bayram” adlı hikâyenin kalıp söz varlığı.....	50
4.1.6. Yunus Emre Enstitüsü çocuk hikâyeleri dizisi “Yeni Arkadaşım” adlı hikâyenin kalıp söz varlığı.....	52
4.1.7. Yunus Emre Enstitüsü çocuk hikâyeleri dizisi “Sınavlar Başlıyor” adlı hikâyenin kalıp söz varlığı.....	53
4.2. Yunus Emre Enstitüsü Çocuk Hikâyeleri Dizisi A2 Seviyesindeki Hikâye	

Kitaplarının İçerdiği Kalıp Söz Unsurları.....	56
4.2.1. Yunus Emre Enstitüsü çocuk hikâyeleri dizisi “İstanbul Heyecanı” adlı hikâyenin kalıp söz varlığı.....	56
4.2.2. Yunus Emre Enstitüsü çocuk hikâyeleri dizisi “Doğum Günü” adlı hikâyenin kalıp söz varlığı.....	58
4.2.3. Yunus Emre Enstitüsü çocuk hikâyeleri dizisi “Sınıflar Yarışıyor” adlı hikâyenin kalıp söz varlığı.....	59
4.2.4. Yunus Emre Enstitüsü çocuk hikâyeleri dizisi “Yeşil Göl” adlı hikâyenin kalıp söz varlığı.....	60
4.2.5. Yunus Emre Enstitüsü çocuk hikâyeleri dizisi “Soralım Öğrenelim” adlı hikâyenin kalıp söz varlığı.....	62
4.2.6. Yunus Emre Enstitüsü çocuk hikâyeleri dizisi “Yeni Hayatımız” adlı hikâyenin kalıp söz varlığı.....	63
4.2.7. Yunus Emre Enstitüsü çocuk hikâyeleri dizisi “Tatil Planı” adlı hikâyenin kalıp söz varlığı.....	65
4.3. Yunus Emre Enstitüsü Çocuk Hikâyeleri Dizisi A1 Seviyesindeki Hikâye Kitaplarında Yer Alan Kalıp Sözlerin Kullanım Sıklığı.....	68
4.4. Yunus Emre Enstitüsü Çocuk Hikâyeleri Dizisi A2 Seviyesindeki Hikâye Kitaplarında Yer Alan Kalıp Sözlerin Kullanım Sıklığı.....	78
4.5. Yunus Emre Enstitüsü Çocuk Hikâyeleri Dizisi A1 Seviyesindeki Hikâye Kitaplarında Yer Alan Kalıp Sözlerin İşlevsel ve Bağlamsal Açıdan Tasnifi.....	88
4.5.1. Hakan’ın Günlüğü hikâyesindeki kalıp ifadelerin/ sözlerin bağlam ve işleve göre değerlendirilmesi.....	89
4.5.2. Misafirimiz Var hikâyesindeki kalıp sözlerin bağlam ve işleve göre değerlendirilmesi	92
4.5.3. Yeni Okulumuz hikâyesindeki kalıp sözlerin bağlam ve işleve göre değerlendirilmesi	99
4.5.4. Tatil Sürprizi hikâyesindeki kalıp sözlerin bağlam ve işleve göre değerlendirilmesi	103
4.5.5. Bayram hikâyesindeki kalıp sözlerin bağlam ve işleve göre	

değerlendirilmesi	108
4.5.6.Yeni Arkadaşım hikâyesindeki kalıp sözlerin bağlam ve işleve göre değerlendirilmesi	114
4.5.7. Sınavlar Başlıyor hikâyesindeki kalıp sözlerin bağlam ve işleve göre değerlendirilmesi	118
4.6. Yunus Emre Enstitüsü Çocuk Hikâyeleri Dizisi A2 Seviyesindeki Hikâye.....	122
Kitaplarında Yer Alan Kalıp Sözlerin İşlevsel ve Bağlamsal Açıdan Tasnifi.....	122
4.6.1. İstanbul Heyecanı hikâyesindeki kalıp sözlerin bağlam ve işleve göre değerlendirilmesi	123
4.6.2. Doğum Günü hikâyesindeki kalıp sözlerin bağlam ve işleve göre değerlendirilmesi	125
4.6.3. Sınıflar Yarışıyor hikâyesindeki kalıp sözlerin bağlam ve işleve göre değerlendirilmesi	128
4.6.4. Yeşil Göl hikâyesindeki kalıp sözlerin bağlam ve işleve göre değerlendirilmesi	132
4.6.5. Sorahım Öğrenelim hikâyesindeki kalıp sözlerin bağlam ve işleve göre değerlendirilmesi	138
4.6.6. Yeni Hayatımız hikâyesindeki kalıp sözlerin bağlam ve işleve göre değerlendirilmesi	140
4.6.7. Tatil Planı hikâyesindeki kalıp sözlerin bağlam ve işleve göre değerlendirilmesi	143
4.7. Yunus Emre Enstitüsü Çocuk Hikâyeleri Dizisi A1 Seviyesindeki Hikâye Kitaplarında Yer Alan Deyimlerin Anlamsal ve Bağlamsal Açıdan Tasnifi.....	146
4.7.1. Hakan'ın Günlüğü hikâyesinde yer alan deyimlerin anlamsal ve bağlamsal kullanımına göre değerlendirilmesi	146
4.7.2. Misafirimiz Var hikâyesinde yer alan deyimlerin anlamsal ve bağlamsal kullanımına göre değerlendirilmesi	147
4.7.3. Yeni Okulumuz hikâyesinde yer alan deyimlerin anlamsal ve bağlamsal kullanımına göre değerlendirilmesi	148
4.7.4. Tatil Sürprizi hikâyesinde yer alan deyimlerin anlamsal ve	

bağlamsal kullanımına göre değerlendirilmesi.....	148
4.7.5. Bayram hikâyesinde yer alan deyimlerin anlamsal ve bağlamsal kullanımına göre değerlendirilmesi.....	149
4.7.6. Yeni Arkadaşım hikâyesinde yer alan deyimlerin anlamsal ve bağlamsal kullanımına göre değerlendirilmesi.....	149
4.7.7. Sınavlar Başlıyor hikâyesinde yer alan deyimlerin anlamsal ve bağlamsal kullanımına göre değerlendirilmesi.....	150
4.8. Yunus Emre Enstitüsü Çocuk Hikâyeleri Dizisi A2 Seviyesindeki Hikâye Kitaplarında Yer Alan Deyimlerin Anlamsal ve Bağlamsal Açısından Tasnifi.....	150
4.8.1. İstanbul Heyecanı hikâyesinde yer alan deyimlerin anlamsal ve bağlamsal kullanımına göre değerlendirilmesi.....	150
4.8.2. Doğum Günü hikâyesinde yer alan deyimlerin anlamsal ve bağlamsal kullanımına göre değerlendirilmesi.....	151
4.8.3. Sınıflar Yarışıyor hikâyesinde yer alan deyimlerin anlamsal ve bağlamsal kullanımına göre değerlendirilmesi.....	151
4.8.4. Yeşil Göl hikâyesinde yer alan deyimlerin anlamsal ve bağlamsal kullanımına göre değerlendirilmesi.....	152
4.8.5. Soralım Öğrenelim hikâyesinde yer alan deyimlerin anlamsal ve bağlamsal kullanımına göre değerlendirilmesi.....	152
4.8.6. Yeni Hayatımız hikâyesinde yer alan deyimlerin anlamsal ve bağlamsal kullanımına göre değerlendirilmesi.....	152
4.8.7. Tatil Planı hikâyesinde yer alan deyimlerin anlamsal ve bağlamsal kullanımına göre değerlendirilmesi.....	153
4.9. Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Çocuk Gruplarında Görev Yapan Öğreticilerin Görüşleri	156
BÖLÜM V	160
SONUÇ VE ÖNERİLER	160
5.1.Sonuçlar	160
5.2. Öneriler	161
5.2.1.Öğreticilere Yönelik Öneriler	162

KAYNAKÇA.....	163
EKLER	168

TABLÖLÄR LİSTESİ

Tablo 1-Hakan'ın Günlüğü adlı hikâye kitabında yer alan deyimler.....	44
Tablo 2-Hakan'ın Günlüğü adlı hikâye kitabında yer alan kalıplaşmış sözler	45
Tablo 3-Misafirimiz Var adlı hikâye kitabında yer alan deyimler	46
Tablo 4-Misafirimiz Var adlı hikâye kitabında yer alan kalıplaşmış sözler.....	46
Tablo 5-Yeni Okulumuz adlı hikâye kitabında yer alan deyimler	47
Tablo 6-Yeni Okulumuz adlı hikâye kitabında yer alan kalıplaşmış sözler.....	48
Tablo 7-Tatil Sürprizi adlı hikâye kitabında yer alan deyimler.....	49
Tablo 8-Tatil Sürprizi adlı hikâye kitabında yer alan kalıplaşmış sözler	49
Tablo 9- Bayram adlı hikâye kitabında yer alan deyimler	50
Tablo 10- Bayram adlı hikâye kitabında yer alan kalıplaşmış sözler.....	51
Tablo 11-Yeni Arkadaşım adlı hikâye kitabında yer alan deyimler.....	52
Tablo 12-Yeni Arkadaşım adlı hikâye kitabında yer alan kalıplaşmış sözler	52
Tablo 13- Sınavlar Başlıyor adlı hikâye kitabında yer alan deyimler	53
Tablo 14- -Sınavlar Başlıyor adlı hikâye kitabında yer alan kalıplaşmış sözler	54
Tablo 15-İstanbul Heyecanı adlı hikâye kitabında yer alan deyimler	57
Tablo 16-İstanbul Heyecanı adlı hikâye kitabında yer alan kalıplaşmış sözler	57
Tablo 17-Doğum Günü adlı hikâye kitabında yer alan deyimler	58
Tablo 18-Doğum Günü adlı hikâye kitabında yer alan kalıplaşmış sözler.....	58
Tablo 19-Sınıflar Yarışıyor adlı hikâye kitabında yer alan deyimler	59
Tablo 20-Sınıflar Yarışıyor adlı hikâye kitabında yer alan kalıplaşmış sözler	60
Tablo 21-Yeşil Göl adlı hikâye kitabında yer alan deyimler.....	61
Tablo 22-Yeşil Göl adlı hikâye kitabında yer alan kalıplaşmış sözler	61
Tablo 23--Soralım Öğrenelim adlı hikâye kitabında yer alan deyimler	62
Tablo 24-Soralım Öğrenelim adlı hikâye kitabında yer alan kalıplaşmış sözler.....	63
Tablo 25-Yeni Hayatımız adlı hikâye kitabında yer alan deyimler.....	63
Tablo 26-Yeni Hayatımız adlı hikâye kitabında yer alan kalıplaşmış sözler	64
Tablo 27-Tatil Planı adlı hikâye kitabında yer alan deyimler	65
Tablo 28-Tatil Planı adlı hikâye kitabında yer alan kalıplaşmış sözler.....	66
Tablo 29-Hakan'ın Günlüğü adlı hikâye kitabında yer alan deyimlerin kullanım sıklığı...	68
Tablo 30-Hakan'ın Günlüğü adlı hikâye kitabında yer alan kalıplaşmış sözlerin kullanım sıklığı	69

Tablo 31-Misafirimiz Var adlı hikâye kitabında yer alan deyimlerin kullanım sıklığı.....	69
Tablo 32-Misafirimiz Var adlı hikâye kitabında yer alan kalıplaşmış sözlerin kullanım sıklığı	70
Tablo 33-Yeni Okulumuz adlı hikâye kitabında yer alan deyimlerin kullanım sıklığı.....	71
Tablo 34-Yeni Okulumuz adlı hikâye kitabında yer alan kalıplaşmış sözlerin kullanım sıklığı	71
Tablo 35-Tatil Sürprizi adlı hikâye kitabında yer alan deyimlerin kullanım sıklığı	72
Tablo 36-Tatil Sürprizi adlı hikâye kitabında yer alan kalıplaşmış sözlerin kullanım sıklığı	72
Tablo 37-Bayram adlı hikâye kitabında yer alan deyimlerin kullanım sıklığı	73
Tablo 38-Bayram adlı hikâye kitabında yer alan kalıplaşmış sözlerin kullanım sıklığı	74
Tablo 39-Yeni Arkadaşım hikâye kitabında yer alan deyimlerin kullanım sıklığı	75
Tablo 40-Yeni Arkadaşım Hikâye kitabında yer alan kalıplaşmış sözlerin kullanım sıklığı	75
Tablo 41-Sınavlar Başlıyor hikâye kitabında yer alan deyimlerin kullanım sıklığı.....	76
Tablo 42-Sınavlar Başlıyor hikâye kitabında yer alan kalıplaşmış sözlerin kullanım sıklığı	76
Tablo 43-İstanbul Heyecanlı hikâye kitabında yer alan deyimlerin kullanım sıklığı.....	79
Tablo 44-İstanbul Heyecanlı hikâye kitabında yer alan kalıplaşmış sözlerin kullanım sıklığı	79
Tablo 45-Doğum Günü hikâye kitabında yer alan deyim kullanım sıklığı	80
Tablo 46-Doğum Günü hikâye kitabında yer alan kalıplaşmış sözlerin kullanım sıklığı ...	80
Tablo 47-Sınıflar Yarışıyor hikâye kitabında yer alan deyimlerin kullanım sıklığı.....	81
Tablo 48-Sınıflar Yarışıyor hikâye kitabında yer alan kalıplaşmış sözlerin kullanım sıklığı	81
Tablo 49-Yeşil Göl hikâye kitabında yer alan deyimlerin kullanım sıklığı	82
Tablo 50-Yeşil Göl hikâye kitabında yer alan kalıplaşmış sözlerin kullanım sıklığı.....	83
Tablo 51-Soralım Öğrenelim hikâye kitabında yer alan deyimlerin kullanım sıklığı.....	83
Tablo 52-Soralım Öğrenelim hikâye kitabında yer alan kalıplaşmış sözlerin kullanım sıklığı	84
Tablo 53-Yeni Hayatımız hikâye kitabında yer alan deyimlerin kullanım sıklığı	84
Tablo 54-Yeni Hayatımız hikâye kitabında yer alan kalıplaşmış sözlerin kullanım sıklığı	85
Tablo 55-Tatil Planı hikâye kitabında yer alan deyimlerin kullanım sıklığı.....	86
Tablo 56-Tatil Planı hikâye kitabında yer alan kalıplaşmış sözlerin kullanım sıklığı	87

Tablo 57- S1 İçin Öğretmen Görüşleri	156
Tablo 58-S2 İçin Öğretmen Görüşleri	157
Tablo 59-S3 İçin Öğretmen Görüşleri	158
Tablo 60-S4 İçin Öğretmen Görüşleri	159

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1-YEE çocuk hikâyeleri dizisi A1 deyim dağılımı	55
Şekil 2-YEE çocuk hikâyeleri dizisi A1 kalıplaşmış sözler dağılımı.....	56
Şekil 3-YEE çocuk hikâyeleri dizisi A2 deyim dağılımı	67
Şekil 4-YEE çocuk hikâyeleri dizisi A2 kalıplaşmış sözler dağılımı.....	67
Şekil 5-YEE çocuk hikâyeleri dizisi A1 kalıp ifadelerin kullanım sıklığı	78
Şekil 6-YEE çocuk hikâyeleri dizisi A2 kalıp ifadelerin kullanım sıklığı	88

RESİMLER LİSTESİ

Resim 1-Hakan'ın günlüğü	90
Resim 2-Hakan'ın günlüğü	91
Resim 3-Hakan'ın günlüğü	91
Resim 4-Hakan'ın günlüğü	92
Resim 5-Misafirimiz var.....	97
Resim 6-Misafirimiz var.....	98
Resim 7-Misafirimiz var.....	98
Resim 8-Yeni okulumuz.....	102
Resim 9- Yeni okulumuz.....	102
Resim 10- Yeni okulumuz.....	103
Resim 11- Yeni okulumuz.....	103
Resim 12-Tatil sürprizi.....	107
Resim 13- Tatil sürprizi.....	107
Resim 14- Tatil sürprizi.....	107
Resim 15-Bayram	112
Resim 16- Bayram	113
Resim 17- Bayram	113
Resim 18- Bayram	113
Resim 19- Bayram	114
Resim 20-Yeni arkadaşım	117
Resim 21- Yeni arkadaşım	117
Resim 22- Yeni arkadaşım	117
Resim 23--Sınavlar başlıyor	121
Resim 24- Sınavlar başlıyor	121
Resim 25--Sınavlar başlıyor	122
Resim 26-İstanbul heyecanı.....	125
Resim 27-Doğum günü.....	128
Resim 28-Sınıflar yarışıyor	131
Resim 29- Sınıflar yarışıyor	131
Resim 30- Sınıflar yarışıyor	132

Resim 31- Sınıflar yarışıyor	132
Resim 32-Yeşil göl	136
Resim 33- Yeşil göl	136
Resim 34- Yeşil göl	137
Resim 35- Yeşil göl	137
Resim 36- Yeşil göl	137
Resim 37-Soralım öğrenelim.....	140
Resim 38-Yeni hayatımız	143
Resim 39-Tatil planı	146

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

Akt. : Aktaran

AOÖÇ : Avrupa Ortak Öneriler Çerçeve Metni

bknz. : bakınız

CEFR: Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

Ö: Öğretmen

s. : sayfa

TDK: Türk Dil Kurumu

TELC: The European Language Certificates

TİKA : Türkiye İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı

TÖMER: Türkçe Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi

UNESCO: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü)

vb. : ve benzeri

vd. : ve diğerleri

vs. : vesaire

YEE: Yunus Emre Enstitüsü

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde; çalışmanın problem durumuna, problem cümlesine, alt problemlere, çalışmanın amacına, çalışmanın önemine, sayıtlara, sınırlılıklarına ve tanımlara yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

İnsanlar, doğası gereği sürekli etkileşim ve iletişim halindedir. İletişim, belirli zaman diliminde ve belirli araçlarla sağlanır. Sağlıklı, doğru iletişimin temel aracı sözel dildir. İletişim aracı olan dilin iyi kavranması, doğru anlaşılması, anlatılması da dilin kurallarına hâkim olunması ve belirli becerilerin içselleştirilmesi ile doğrudan ilişkilidir. Dil öğretimi bu nedenle iletişimde büyük rol oynar. Dil öğretiminin amacı bireylerin anlama ve anlatma temel becerilerinden oluşan iletişim becerilerini geliştirmektir. Bu doğrultuda, Türk eğitim sisteminde, bireylerin zihinsel gelişimlerine ve toplumsal gereksinimlerine dayalı olarak gerekli dilsel becerilerin kazandırılması görevi, ana dilini temel alan Türkçe öğretimindedir. Dil öğretiminde temel dil becerileri (okuma, dinleme; konuşma, yazma) gibi dil bilgisi de iletişim için araç niteliğindedir.

Dünya üzerinde insanlar çeşitli iletişim araçları ile etkileşime girerler. Sosyal çevremizin farklılaşması ile birlikte yabancı kültürlerle karşılaşmak da muhtemel olmaktadır. Yabancı kültür ile birlikte yabancı dile olan ihtiyaç da artmaktadır. Bu nedenle yabancı dil öğrenen bireyler hedef dile ait kültürün içinde yer alır ve iletişimin sağlanması için o dile ait özellikleri benimsemeye çalışır. Ancak dil öğreniminde dil bilgisi ve temel becerilerin esas alınması yeterli değildir. Hedef dile ait kültürel öğelerin, söz varlıklarının, kalıp sözlerin bilinmesi ve içselleştirilmesi de iletişimde, kültürel etkileşimde büyük rol oynar. Bu nedenle gerek yabancı dil öğretiminde gerekse Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde dilsel öğeler ve kültürel öğeler üzerinde durulmaktadır. “Dil kültürüyle birlikte öğrenilir.” cümlesi dilin kültürden ayrı ele alınmayacağını göstergesidir (Boylu, 2014:19-28).

Türkçe öğrenen bireyler dil öğreniminde zorlandıkları gibi Türk kültürüne de ayak uyduramamakta ve iletişim kurmakta zorlanmaktadır. Başarılı ve işlevsel bir öğrenme ortamı oluşturmak için günümüz koşulları iyi değerlendirilmeli ve hedef dile ait özellikler her yönü ile verilmelidir. Yabancı dil öğrenen kişiler dil öğrenim sürecinde kazanımlara ulaştığında başarılı bir öğrenme süreci gerçekleştirebilir. Bu süreç hedef dile ait farklı hedef kitleler ile gerçekleşir. Her dil özelliği, belirli hedef kitlelere verilmektedir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde hedef kitleye özgü dilsel öğretim süreci bulunmaktadır. Başlangıç seviyesi; A1-A2, orta seviye; B1-B2; yüksek seviye ise C1 düzeyidir.

Dil öğretiminde, söz varlığı kullanımında, kelimelerin ele alınışında temel beceriler ile birlikte kazanım noktasında kur seviyeleri ayrılmaktadır. Böylelikle dilsel öğeler, hedef kitlenin anlamlandırabileceği ölçüde dil seviyelerine uygun bir şekilde işlevselleştirilir. Dil öğretimine dil bilgisi unsuru olan kalıp sözler bu bağlamda hem kültürel öğelerin ele alınışı hem de günlük hayatta karşılaşılan dilsel aktarımlar sebebiyle önemli yere sahiptir.

Kalıp sözlerin öğretimi kapsamında ders içi çalışmalarda en çok kullanılan materyaller ders kitapları ve yardımcı kaynaklardır. Dil öğretiminin her aşamasında materyal kullanımı verilen konunun pekiştirilmesi için veya dil öğretiminin etkili olması için önemlidir. Her seviyenin dilsel durumuna göre hazırlanan ders kitapları ve yardımcı kaynaklar, özellikle Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen bireyler için hedef dili öğrenme sürecinde etkilidir. Öğrenenler ne kadar somut etkinlik ve materyal ile karşılaşarsa kavramı anlamlandırma ve beceri kazanma süreci o kadar artar. Öğrenme sürecinde çeşitli materyallerin kullanılması dil öğretimine kolaylık sağlamaktadır. Bu nedenle amaca uygun öğretim materyallerinin ders ortamına getirilmesi ve sözcüklerin hangi yaş grubuna hangi seviye ve sıklıklarla verileceğinin incelenmesi gerekmektedir. Bu husus yabancı dil öğretiminde yaşanan problemlerden biridir. Özellikle de bireylerin dil seviyesinin farklılığı, dil öğrenme nedenleri, iletişim becerileri, anlamlandırma süreçleri, hedef kitlenin farklılığı sözcüklerin seçiminde ve sözcüklerin hangi sıklıkta kullanılması noktasında farklılık gösterecektir; bu durum da dil öğretiminde kalıp sözlerin ve sıklık çalışmalarının önemini ortaya çıkarmaktadır. Bu bağlamda çocuk grupları için çalışmalara çok az rastlanmıştır. Bu nedenle yurt dışı ve yurt içinde Türkçenin yabancı dil olarak öğretimini destekleyen Yunus Emre Enstitüsünün yardımcı materyal olarak Çocuk Hikâyeleri Dizisi (A1-A2)'ndeki tüm kitaplar kalıp sözler açısından incelenmiştir.

1.2. Problem Cümlesi

Yunus Emre Enstitüsü Çocuk Hikâyeleri Dizisi A1-A2 seviyesindeki hikâye kitaplarında yer alan kalıp ifadeler nasıl değerlendirilir?

1.3. Alt Problemler:

1. Yunus Emre Enstitüsü Çocuk Hikâyeleri Dizisi A1 seviyesindeki hikâye kitapları hangi kalıp söz unsurlarını barındırmaktadır?
2. Yunus Emre Enstitüsü Çocuk Hikâyeleri Dizisi A2 seviyesindeki hikâye kitapları hangi kalıp söz unsurlarını barındırmaktadır?
3. Yunus Emre Enstitüsü Çocuk Hikâyeleri Dizisi A1 seviyesindeki hikâye kitaplarında yer alan kalıp ifadelerin/sözlerin kullanım sıklığı, dağılımı nasıldır?
4. Yunus Emre Enstitüsü Çocuk Hikâyeleri Dizisi A2 seviyesindeki hikâye kitaplarında yer alan kalıp sözlerin kullanım sıklığı, dağılımı nasıldır?
5. Yunus Emre Enstitüsü Çocuk Hikâyeleri Dizisi A1 seviyesindeki hikâye kitaplarında yer alan kalıp ifadelerin/sözlerin işlevsel ve bağlamsal açıdan tasnifi nasıldır?
6. Yunus Emre Enstitüsü Çocuk Hikâyeleri Dizisi A2 seviyesindeki hikâye kitaplarında yer alan kalıp ifadelerin/sözlerin işlevsel ve bağlamsal açıdan tasnifi nasıldır?
7. Yunus Emre Enstitüsü Çocuk Hikâyeleri Dizisi A1 seviyesindeki hikâye kitaplarında yer alan deyimlerin anlamsal ve bağlamsal açıdan tasnifi nasıldır?
8. Yunus Emre Enstitüsü Çocuk Hikâyeleri Dizisi A2 seviyesindeki hikâye kitaplarında yer alan deyimlerin anlamsal ve bağlamsal açıdan tasnifi nasıldır?
9. Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde çocuk gruplarında görev yapan öğretmenlerin görüşleri nedir?

1.4. Çalışmanın Amacı

Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen çocuklar; hedef dile sözcükleri anlamlandırma, toplumun kültürel öğelerini içselleştirme, bununla birlikte iletişim becerilerini geliştirmesine yardımcı olmak için kalıp sözlere hâkim olmalıdır. Bu doğrultuda dil öğrenimi ve öğretimi sürecinin önemli bir materyali olan ders kitaplarından ve yardımcı kaynak kitaplardan yararlanılmaktadır.

Yardımcı materyaller de öğretimde ve öğrenimde bir kılavuz niteliğinde olup incelenmelidir. Çalışma; Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen çocuk grupları için hikâye kitaplarındaki kalıp sözleri ortaya koyma, kalıp sözlerin kullanım sıklıklarını analiz etme, bağlamsal, işlevsel değerlendirmesini yapma amacını taşımaktadır.

Bu amaçtan hareketle; Yunus Emre Enstitüsü Çocuk Hikâyeleri Dizisinin A1 ve A2 seviyesi 14 hikâye kitabı kalıp sözler bakımından analiz edilmiş, tespit edilen kalıp söz unsurları atasözleri, deyimler ve kalıplaşmış sözler olarak sınıflandırılmıştır. Akabinde A1-A2 seviyelerinde görev yapan 7 öğretmenin görüşleri alınmıştır.

1.5. Çalışmanın Önemi

İnsan yaşamının devamlılığı için iletişim halinde olmalıdır. İletişim en doğru ve etkili anlamda dil ile yapılır. Bu nedenle dil öğrenimi ve öğretimi; kişi-kişi, kişi-toplumla etkileşiminde kılavuz niteliğindedir. İnsanlar ana dilini edinme sürecinden sonra ana dilinin kurallarını, yapısını, söz varlığını öğrenmeye başlar ve bu doğrultuda iletişim için gerekli olan becerileri kazanır. Ana dili konuşurları gibi yabancı uyruklu öğrenenler de öğrenmek istedikleri hedef dile ait birtakım bilgiye sahip olmalıdır. Günümüzde birtakım ihtiyaçlar ve istekler doğrultusunda Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi gündeme gelmektedir. Yabancı uyruklu öğrenciler eğitim, ticaret, turizm, evlilik, yabancı dil öğrenme vb. sebeplerden ötürü Türkiye'ye gelir ve Türkçe öğrenir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi kapsamında birçok merkez, okul bulunmaktadır. Hedef dile ait dil öğrenim süreci başlarken aynı zamanda kültür aktarımı süreci de başlamaktadır. Çünkü her birey gittiği ülkenin ve öğrendiği dilin kültürel yapısıyla karşı karşıya kalacaktır. “Tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü, hars, ekin (Türkçe Sözlük, 2011: 1558)”olarak tanımlanan kültür her birey için önem arz etmektedir ve her toplumun kendine has kültürü bulunmaktadır.

Bu nedenle yabancı dil öğreniminde kültür aktarımı ve dil öğrenimi ilintili süreçtedir. Temel dil becerileri ve dil bilgisi unsurlarının yer aldığı dil öğretiminde kalıp sözlerle karşılaşmaktadır. Toplumda nesilden nesile aktarılan öğretici ve nasihat edici nitelik ve kalıp

söz niteliği taşıyan atasözleri ve deyimler, ait oldukları toplumun kültürel yapısı ve düşünme tarzlarını yansıtır.

Bu durumda atasözü ve deyimlerin birey için kültürel benlik yapısının oluşumunda da önemli olduğu yadsınamaz. Bu nedenlerden ötürü Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen bireyler için kalıp sözlerin kullanımı önem arz etmektedir. Bireyler, günlük hayatta karşılaşılabilecekleri deyimlerin anlamını içselleştirdiklerinde, sorulan soruların yanıtlarını kalıp halindeki sözler ile ilettiklerinde iletişim entegrasyonu içerisinde olacaklar ve atasözleri bağlamında kültürel değerleri de benimseyeceklerdir. Bu nedenle Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi bünyesinde materyal olarak kullanılan ders kitaplarının ve yardımcı materyallerin işlevselliği göz ardı edilemez. Temel dil becerilerinin (okuma, dinleme; konuşma, yazma) geliştirilmesinde ele alınan malzeme metinler olacağı gibi dil bilgisi bağlamında da yine metinlerden hareket etmek ve yapılandırmacı yaklaşımın ilkelerinden hareketle öğrenciyi bilgiye ulaşmada sezdirme, bağlamlardan anlam çıkarabilme gibi yetkinliklerin geliştirmek gerekmektedir. Bu bağlamda yardımcı kaynak olarak hazırlanan hikâye kitapları bağlamdan hareketle kalıp sözlerinin işlevselliğini sezdirmede yardımcı olacaktır. Bu kapsamda araştırmanın çok az olduğu söylenebilir. Özellikle çocuk gruplarında kalıp söz varlığının seviyelere göre (A1-A2) karşılaştırmalı incelenmesi açısından çalışmanın alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.6. Sayıtlar

Öğretmenlerin görüşlerinde objektif, doğru ve samimi olarak cevap verdiği varsayılmıştır.

1.7. Sınırlılıklar

Bu çalışma; Yunus Emre Enstitüsü tarafından hazırlanan Çocuk Hikâyeleri Dizisi A1-A2 seviyesi 14 hikâye kitabı ile sınırlıdır. Bulgular hikâyelerdeki metinlerden elde edilmiş, etkinlikler incelemeye dâhil edilmemiştir. Metinlerdeki kalıp sözler esas alınmıştır.

Öğretmen görüşü kapsamında; Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi A1-A2 seviyesinde çocuk grubunda ders veren 7 öğretmen ile sınırlıdır.

1.8. Tanımlar

1.8.1 Dil

“İnsanlar arasında bir anlaşmayı sağlayan tabii vasıta; kendi kanunları içinde yaşayan ve gelişen canlı varlık; milleti birleştiren, koruyan ve onun ortak malı olan sosyal bir müessese; seslerden örülmüş muazzam bir yapı; temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli anlaşmalar ve sözleşmeler sistemidir” (Ergin,1993: 2).

“Bir anda düşünemeyeceğimiz kadar çok yönlü, değişik açılardan bakınca başka başka nitelikleri beliren, kimi sırlarını bugün de çözemediğimiz büyüğü bir varlıktır” (Aksan, 2007: 11).

1.8.2. Yabancı Dil

“1. Ana dilin dışında olan dillerden her biri. 2. Ana dilin dışında öğrenilen uzmanlık dili” (TDK, 2021).

Anadilin dışında olan dillerden her biri. Anadilin dışında öğrenilen uzmanlık dilidir (Türkçe Sözlük, 2011).

1.8.3. Kültür

Kültür, maddi ve manevi her şeyi işlemek ve geliştirmek demektir (Kaplan, 2009, s.33).

1.8.4. Kalıp Sözler

“Kalıp sözler, belli durumlarda söylenmesi gelenek olmuş klişe sözlerdir”(Güzel ve Barın,2016:132).

Kalıp sözler, sözlü ve yazılı iletişimin vazgeçilmez unsurlarıdır. Dilin söz varlığını zenginleştirip çok çeşitli anlatım olanakları sağlayarak dil kullanıcılarına büyük kolaylık sağlar (Ünsal, 2013: 1383).

Kalıp sözlerle ilgili farklı adlandırmalar olsa da çoğu alan uzmanının gerek yapı gerekse anlamca kalıplaşma özelliğinden hareketle “kalıp sözler” terimini kullanmayı tercih ettiği görülmektedir (Yüceol Özezen 2001:869-879; Zülfikar 2004:220-227; Gökdayı, 2008, 2015:89-110).

Kalıplaşmış sözler ise deyim ve atasözünde olduğu gibi zaman içerisinde belirli bağlamlarda belirli kalıba girmiş olan sözlerdir.

1.8.5. Atasözü

“Uzun gözlem ve deneyimlere dayanan yargıları, genel bir kural, bilgece bir düşünce ya da öğüt olarak yansıtan ve halkın ortak kullanımına giren kalıplaşmış özlü sözlerdir.” (Bilgin, 2006: 63).

Aksoy 'a göre her atasözü, belli bir kalıp içinde, belli sözcüklerle söylenmiş olan donmuş bir biçimdir (Aksoy,2015: 15).

1.8.6. Deyim

Bir kavramı, bir durumu, ya çekici bir anlatımla ya da özel bir yapı içinde belirten ve çoğunun gerçek anlamlarından ayrı bir anlamı bulunan kalıplaşmış sözcük topluluğu ya da tümce (Aksoy, 1989: 43).

1.8.7. Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi: Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Sınıflandırılması diller için belirlenmiş değerlendirme ve referans sistemidir.

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde; çalışmanın ilgili konularına kaynaklık etmesi bakımından gerekli alan yazın taranmış ve bu alanda yapılmış olan çalışmalara yer verilmiştir. Bu kapsamda; “Yabancı Dil Öğretimi, Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi, Çocuk Grupları İçin Yabancı Dil Öğretimi, Avrupa Ortak Çerçeve Metni, Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kullanılan Materyaller, Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Hikâye Kullanımı ve Önemi, Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kalıp İfadelerin Yeri, Hikâye Kitaplarında Kalıp Sözlerin Yeri” başlıkları altında kuramsal çerçeve ele alınmıştır.

2.1. Yabancı Dil Öğretimi

2.1.1. Dil

İnsanlar, doğası gereği sürekli etkileşim ve iletişim halindedir. İletişim, belirli zaman diliminde ve belirli araçlarla sağlanır. Sağlıklı, doğru iletişimin temel aracı sözel dildir. İletişim aracı olan dilin iyi kavranması, doğru anlaşılması ve anlatılması da dilin kurallarının kavranması ve belirli becerilerin içselleştirilmesi ile doğrudan ilişkilidir. Dil öğretimi bu nedenle iletişimde büyük rol oynar. Dil öğretiminin temel amacı, bireylerin anlama ve anlatma temel becerilerinden oluşan iletişim etkinliklerini geliştirmektir. Bu doğrultuda insan hayatındaki yeri yadsınamayacak kadar önemli olan dil ile ilgili birçok araştırma yapılmış ve dilin ne olduğu, bir toplum için ne ifade ettiği, nasıl kullanılması gerektiği konusu insanlık tarihinin bilinen en eski dönemlerinden beri merak edilip araştırılmıştır. Yapılan araştırmalar; dilin birey ve toplum hayatının en önemli ögesi, temel taşı olduğunu ortaya koymuştur. Dilin hem bireysel iletişimde hem sosyal bir kurum olarak millet hayatının devam etmesinde önemli etken olması öğretimini de önemli konu haline getirmiştir. Bugün sosyal bilinci canlı tutarak varlığını devam ettirmeyi amaçlayan, sağlıklı-doğru iletişim kuran, kültür değerlerinin aktarılmasını isteyen her toplum dil öğreti konusunda hassasiyet gösterir. Dilin tanımlanmasında bu doğrultuda birçok çeşitliliğe gidilmiştir. Bu çeşitlilikler kapsamında; Ergin’e göre; “Dil insanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir vasıta; kendi kanunları içinde yaşayan ve

gelişen canlı bir varlık; milleti birleştiren, koruyan ve onun ortak malı olan sosyal bir müessese; seslerden örülmüş muazzam bir yapı; temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli antlaşmalar ve sözleşmeler sistemidir (Ergin,1993: 7)”.

Güzel dili, “muhakemenin uzanabildiği sınırları, duyguların erişebildiği bölgeleri, hayalin tanıyabildiği bölgeleri görüntüleri adlandıran bir sistemdir” olarak tanımlamıştır - (Güzel,2014:18).

Dile yönelik pek çok tanımlama yapılmıştır. Bu tanımlarda yer alan işlevlerden en önemlisi iletişim sağladığı yönündeki açıklamalardır. İnsanlar doğduğu andan itibaren belirli araçlar ile iletişim kurarlar söz gelimi bebekler karnı acıktığında ağlar bu durumla birlikte dil ediniminin doğduğumuz andan itibaren başladığına yönelik tartışmalar mevcuttur. Dil edinim sürecinde, temel dil becerilerinden biri olan dinleme becerisi büyük rol oynar. Çünkü birey bebeklikten itibaren ailesini, çevresini dinler, algılamaya çalışır böylece dil edinimini gerçekleştirir. Dil ediniminin yanı sıra aile ve çevresinden gördüğü, duyduğu her şeyi taklit eder. Güzel; “Çocuklar üzerinde son yıllarda yapılan araştırmalar, çocuklarda kişiliğin temel özelliklerinin doğumdan sonraki ilk beş yıl içerisinde oluştuğunu göstermiştir. Kuşkusuz çocuğun dış dünya ile ilk ilişkileri aile ortamında başlamaktadır. Çocuğun dünyada ilk etkileşimde bulunduğu kimseler anne ve babasıdır” (Güzel,1990: 1) cümlesinden hareketle, ailenin yalnızca dil gelişiminde değil, çocuğun kişilik gelişiminde de önemli ve etkili olduğunu ifade etmiştir. Çocuğun annesiyle arasında doğumdan itibaren oluşan bağın olduğu ve bu etkileşimin çocuğun pek çok yönden gelişiminde etkili olduğu konusunda çalışmalar, varsayımlar ortaya atılmakla beraber ana dili kavramı ile karşılaştırılır. Bu konuyla ilgili çalışmalarda “ana dili” kavramının “ana dil” kavramıyla birlikte ele alındığı ve bu iki kavramın birbirinden ayırt edilmeye çalışıldığı görülmektedir.

2.1.2. Ana dil ve Ana dili

Ana dil kavramı “kendisinden başka diller veya lehçeler türetmiş olan dil” olarak açıklanırken (TDK, 2021); ana dili kavramı ise “İnsanın çocukken ailesinden ve soyca bağlı olduğu topluluktan öğrendiği dil” olarak tanımlanmaktadır.

Güzel’e göre; ana dili “mana ile his ve hayali de kaynaştırmış, bütünleştirmiş bir sembol

durumundadır. Bu sembollerin tahribi, imhası veya bunun yerine yeni birtakım sembollerin konulması, millî birliğin ve kültürün de tehlikeye düşmesi demektir.” (Güzel,1987: 2).

Özbay da ana dil ve ana dili ayrımlarını yapmakta; ana dilini “Çocuğun içinde yaşadığı ve mensubu bulunduğu toplumun dili” ve “insanın ilk öğrendiği dil” olarak tanımlamaktadır (Özbay, 2006: 3). Öner ise, onu “İnsanın tam hâkim olduğu dil ana dilidir. Çünkü konuşmaya başladığı çocukluğunda beri zihni ana dille âdeta yoğrulmuştur. Dünyayı ana dil penceresinden bakarak tanımıştır” şeklinde açıklamaktadır (Öner,2003:73-76).

2.1.3. Yabancı dil

Kişi yaşamı boyunca yalnızca ana dilini konuşarak değil bu dile ek olarak başka dil ya da dillerde de kendini ifade etme ya da kendisine ifade edilenleri anlama yeteneğini kazandığı veya kazanabileceği bilinmektedir. Bu durumda ana dilinden başka öğrenilen dil, yabancı dil kavramını ortaya çıkarmaktadır.

İnsanlar doğası gereği gerek toplumlarla gerek milletler arasında gerekse kişisel durumlarda çeşitli ilişkilerde bulunmaktadır. Koşullar ışığında bilim, siyaset, eğitim, turizm, kültür, sanat, ticaret gibi alanlarla ilintili olan ilişkilerin sağlıklı olarak yürütülebilmesi için ana dilden başka dillerin öğrenilmesi gerekmektedir.

“Ana dilin dışında olan dillerden her biri” ve “ana dilin dışında öğrenilen uzmanlık dili” (TDK, 2021) olarak tanımlanan yabancı dil, bu bağlamda günümüzde önemli yere sahiptir. Çeşitli merkezler ve çalışmalar ile öğrenme, öğretme, kullanma gibi pek çok açıdan ele alınmaktadır.

2.1.4. Yabancı dil öğretimi ve önemi

Dil insanın yaşamı boyunca etkili bir araç olarak rol oynamaktadır. İnsanın hayat boyu gelişiminde, sürekli olan iletişimde de önemli yere sahiptir.

Asıl amacı temel becerilerin gelişimi ile iletişim becerisi kazandırmak olan dil öğretimleri insani ilişkilerin gelişimi için önemlidir. Hızla küreselleşen dünyada ülkeler arası yakın

etkileşimin doğal sonucu olarak yabancı dil öğretimi daha fazla önem kazanmıştır.

Bir dilin yabancı biri tarafından öğrenilmesi o ülke için birçok açıdan kazançtır. Bu durumda yabancı dil öğretimi gündeme gelir. Dil öğretimi ihtiyaçlar çerçevesinde şekillenmiştir. “Dil öğretimi başlangıçta iletişim dilini öğretmek amacıyla yapıldığı için yazı dilinden ziyade konuşma dili öğretilmeye çalışılırdı. Böylece insanlar ihtiyaçlarını görecekt kadar dil öğrenmiş oluyorlardı (Aykaç, 2015:161-174)”. Ancak iletişimin gerçekleşmesinde anlatmanın olabilmesi için anlama sürecinin tamamlanmış olması gerekmektedir. Bu nedenle programlar, kazanımlar ön plana çıkar.

Ana dili öğretimi ve yabancı dil öğretimi kapsamında hedef dile ait birçok unsurun öğrenimi ve temel becerilerin kazanımı noktasında birtakım programlar eğitim-öğretime dâhil olur. Yabancı dil öğretimi ve ana dili öğretimi bazı durumlarda birbirinden ayrılır. Söz gelimi; ana dili öğretiminde öğrenenler hedef dile ait edinim sürecini gerçekleştirmiş ve bununla birlikte öğrenim süreci için kolları sıvamıştır. Ancak yabancı dil öğreniminde öğrenen kitle tamamen öğrenim sürecinde olup edinim süreci dile getirilemez. Ana dili öğretimi gibi yabancı dil öğretiminde de eğitim ve öğretimin önemi yadsınamaz. Bu nedenle birtakım çalışmalar mevcuttur ve her geçen gün güncellenen öğretim stratejileri ile dil öğretimi/öğrenimi gerçekleştirilmektedir. Özellikle yabancı dil öğretiminde hedef kitleye ait farklı metodlar denenmiş ve öğretim ile entegre edilmiştir. Öğrenciler ya da öğrenenler bu durumda yeni dile (öğrendiği dile) adapte olmuşlardır. Bu durumda birçok farklı materyaller ile öğrencilerin dil öğrenimine ilişkin durumları desteklenmiştir.

2.2. Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi

Türkçenin öğretim dili olarak 8. yüzyılda başladığı görülmektedir. Yaklaşık 13. yüzyıldan bu yana bir yaz dili-bilim dili olan ve bunun öncesinde de binlerce yıldır varlığı bilinen Türkçenin bu süreç içerisinde ana dili veya yabancı dil olarak öğretimi de kendiliğinden ortaya çıkmaktadır. Geçmişten günümüze geçen süreç içerisinde Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi Uygurlar Döneminde başlar ve on birinci yy’da Kaşgarlı Mahmud’un Divan-ü Lügati’t Türk ile de yazılı ve bilimsel boyut kazanmıştır. Kaşgarlı Mahmut dil öğrenmede örneklerin, metinlerin önemini çok iyi fark etmiş; verdiği çok sayıda

örneği, kelimeyi, günlük hayattan, atasözlerinden, manzum sanat eserlerinden derlemiştir.

Türkçeyi öğretirken Türk kültürünü tanıtmaya, öğretme amacı gütmüş ve Türkçenin ne kadar zengin dil yapısının olduğunu somut örneklerle kanıtlamıştır. Bu eser, Türkçeyi farklı yönleriyle öğretmeyi amaçlamakta ve yabancılara Türkçe öğretiminin temellerini oluşturmaktadır (Bayraktar, 2003: 58-71).

Türkçe, coğrafi yayılmalar sonucunda Türkçe, dünyanın en çok konuşulan dilleri arasında yerini alır. Türkçe UNESCO'nun anadil sıralamasındaki tespitlerine göre dünyada üçüncü sırayı, resmi diller sıralamalarında ise beşinci sırayı almaktadır. Bu durumda; Türkçe hem konuşulan ana dili hem de yabancı dil olarak öğretilen Türkçe temelinde işlevsel hale gelmekte ve önemini sürdürmektedir (Karatay,2020:2).

Özkan; 2000 yılı rakamlarıyla, altı Türk Cumhuriyetinde 130.682.000,Rusya federasyonunda 20 milyona yakın, Avrupa'da 22 milyona yakın, ABD, Avustralya ve Balkan ülkelerinde 12,5 milyon, İran'da 40 milyona yakın, Irakta 4 milyon, Afganistan'da 2,5 milyon, Moğolistan'da 188 bin, Çin'de 14,5 milyon, Suriye'de 500 bin olmak üzere toplam 300 milyon civarında insan tarafından kullanılmaktadır. Bu rakam 2025'te 400 milyona yaklaşacaktır demiş ve bu kapsamda görüşlerini dile getirmiştir (Özkan, 2007:292).

Günümüzde Türkçe pek çok ülkede konuşulmaktadır. Geniş coğrafi dağılım içinde birtakım sebeplerden ötürü (kültür, dil, göç, ekonomi vb.) diğer dünya vatandaşlarının Türkçe öğrenme ihtiyacı doğmaktadır. Bu akım, VIII. asırdan bu yana devam ederken, XX. asrın ikinci yarısında Türkiye'den dış ülkelere başlayan “Türk beyin ve beden göçü” sebebiyle daha da artmış, hatta son zamanlarda gittikçe artan bir politik önem de kazanmıştır (L.JOHANSON, 2002:9). Bu süreç içerisinde Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi bir sektör haline gelmeye başlamıştır.

“Son dönemlerde dünya konjonktüründe yaşanan gelişmeler Türkiye’yi ön plana çıkarmaktadır. Bu durumun doğal bir sonucu olarak yabancıların Türkçeye ilgisi artmaya başlamıştır. Yabancılara Türkçe öğretimi gün geçtikçe önemini arttırmakta ve bu alanda akademik çalışmalar büyük bir ivme kazanmaktadır. Ayrıca, yabancıların Türkçeyi akademik,

siyasi, ticari, turistik vb. ihtiyaçlardan ötürü öğrenmek istemeleri de dikkatleri Türkçe öğretiminin üzerine yoğunlaştırmaktadır” (Göçer, Tabak , & Coşkun, 2012). Bu durumda Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi için bazı merkezler kurulmuş ve çeşitli çalışmalar yapılmıştır.

Bu kapsamda üniversite bünyesinde açılan bazı kurumlar: Gazi Üniversitesi, Ankara Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi, İzmir Üniversitesi vb.dir.

Birçok üniversitede Türkçe Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi (TÖMER) kurulmuş ve Türkiye İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı (TİKA) tarafından eğitim materyalleri hazırlanmıştır. Bu merkezler bünyesinde dil öğretiminin yanı sıra uygulamalar da ele alınmıştır. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi kapsamında yurt içi ve yurt dışındaki üniversiteler bünyesinde de bilimsel Araştırma ve Uygulama Merkezleri olarak Türkoloji Enstitüleri ve yine Enstitülere bağlı ya da müstakil olarak da yabancılara Türkçe öğretim merkezleri kurulmuştur.

Günümüzde ise, yabancılara Türkçe öğretimi kapsamında hem yurt içi hem yurt dışında faaliyet gösteren kurumlar, enstitüler bulunmaktadır. Yunus Emre Enstitüleri de bu enstitülerden biridir ve dünden bugüne Türkçenin gelişmesi için bilimsel çalışmalar yapılmaktadır. Türkçenin bir dünya dili olarak yabancı ülkelerde öğretilmesi konusunda eğitim-öğretim faaliyetlerinde kullanılacak ders araç ve gereçlerini hazırlayan enstitü bu kapsamda önem arz etmektedir. Merkez ayrıca Türkçenin uluslararası düzeyde etkinliğini arttırmak için çeşitli projeler yürütmektedir. Merkezi Ankara/Ulus'ta bulunan Yunus Emre Vakfının yurt dışında bazı merkezlerde temsilcilikleri de bulunmaktadır.

- Arnavutluk: Tiran/İşkodra
- Azerbaycan: Bakü
- Belçika: Brüksel
- Bosna Hersek: Saraybosna/ Foynista
- Fas: Rabat
- Güney Afrika Cumhuriyeti: Johannesburg
- Gürcistan: Tiflis

- İngiltere: Londra
- İran: Tahran
- Japonya: Tokyo
- Kazakistan: Astana
- Kosova: Priştine / Prizren / İpek
- KKTC: Lefkoşa
- Lübnan: Beyrut
- Macaristan: Budapeşte
- Makedonya: Üsküp
- Mısır: Kahire/İskenderiye
- Polonya: Varşova
- Romanya: Bükreş/Köstence
- Ürdün: Amman bunlara örnektir (Büyükikiz, 2019).

Görüldüğü üzere, birçok kurum/kuruluş dil öğretimi için çalışmalara, faaliyetlere devam etmektedir. Yetişkinler gibi çocuklar da yabancı dili, birçok farklı sebeple öğrenmektedirler. Bu sebepler ailenin farklı bir ülkeye taşınması, eğitim, göç, ikinci bir dil öğrenme isteği gibi sıralanabilir.

2.3. Çocuk Grupları İçin Yabancı Dil Öğretimi

Dünyada ikinci bir dilin hangi yaşta, nasıl ve niçin öğrenildiği/ öğretildiği konusunda farklı görüşler bulunmaktadır. Değişen ve küreselleşen dünyada ikinci dil ve yabancı dil öğrenimine çocukluk döneminde başlanmaktadır. Pinter, tüm dünyada çocukların ikinci ve yabancı dil öğrenme oranlarının gün geçtikçe arttığını belirtmektedir (Pinter,2011: 1). Ancak erken yaşta dil öğretimi araştırmaları, yakın zamana kadar uygulamalı dil bilim ve ikinci dil edinimi alanlarında geri plana itilmiştir. Bu durum son yirmi yılda değişkenlik göstermiştir. Bu değişimin sebeplerinden ilki ikinci dil olarak dil öğrenen çocukların sayısındaki artıştır. Bir diğer sebep ise yetişkinlere ikinci dil öğretimindeki araştırmaların bilişsel ve duygusal

olarak gelişimini devam ettiren çocuk öğrenenler için geçerli ve yeterli olmamasıdır.

Pinter çocukluk döneminde dil öğrenimi ile yetişkinlikte dil öğretiminin hem benzer hem de farklı noktaları olduğunu vurgulamıştır. Çocuklarla çalışan dil öğretmenlerinin bu farklılık ve benzerlikler hakkında bilgi sahibi olmaları dil öğretiminin daha verimli hâle getirmektedir (Pinter, 2011: 1). Bu ifadeden yola çıkarak; çocuk gruplarında yabancı dil öğretimi ayrı bir şekilde incelenmeli ve değerlendirilmeye tabii tutulmalıdır. Öğreticilerin materyal hazırlama, sınıf yönetimi, ölçme-değerlendirme gibi konuları da göz önünde bulundurmaları gerekmektedir. Bu kapsamda çocuklara yabancı dil öğretiminde “ kritik dönem” ve “yaş” konuları sıklıkla tartışılmaktadır (Gordon, 2007: 44). Bazı araştırmacılar dil eğitiminde erken yaşın daha iyi olduğunu bazı araştırmacılar ise daha ileri yaş grubundaki dil eğitiminin daha verimli olduğunu savunmaktadır.

Bu konuyla ilgili olarak Singleton ve Ryan tüm görüşler arasında herhangi birinin üstünlüğünü sağlayacak kadar yeterli araştırma verisinin bulunmadığını dile getirmişlerdir (Singleton ve Ryan,2004: 61-114). Çocuklara yabancı dil öğretiminde birçok unsur göz önünde bulundurulmalıdır. Bunlardan bazıları yaş, bireysel farklılıklar olarak belirlenebilir. Yaş unsuru kapsamında, erken yaşta dil öğretiminden elde edilebilecek faydaları Pinter şu şekilde sıralamaktadır: Temel iletişim yeteneklerini geliştirmek, motivasyonu sağlamak, yeni bir kültürle erken yaşta tanışmak, bilişsel ve dil bilimsel becerileri geliştirmek vb.(Pinter,2011:36).

Avrupa Ortak Başvuru Metni, yabancı uyruklu bireylerin dil öğreniminde harita niteliğindedir. Dil öğrenen bireyler hedef dile ait kazanımlara AOBM ile erişim sağlamaktadırlar. Avrupa Ortak Başvuru Metni’nde hedef dile ait seviyeler mevcuttur. Metindeki seviyeler göz önünde bulundurularak yabancı uyruklu çocuk kitlenin, ilköğretimin sonunda A2; orta öğretimin sonunda B2 seviyesine ulaşılması beklenmektedir (European Commission/EACEA/Eurydice,2017: 11-14). Çocuklara yabancı dil öğretimi ve Türkçenin yabancı dil olarak çocuklara öğretimi üzerinde çalışmalar çok sınırlı sayıdadır ve noksan konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle birtakım çalışmaların yapılması ve farkındalığın artırılması gerekmektedir. Kurt, “Çocuklara yabancı dil öğretimi konusunda ülkemizde yapılan çalışmalar, yabancı dillerin öğretimi üzerine olmuştur. Türkçenin yabancı dil olarak çocuklara öğretimi ise, üzerinde sınırlı sayıda çalışma yapılmış geliştirilmeye oldukça muhtaç bir

alandır.“ (Kurt, 2020: 8) diyerek aynı zamanda Türkçenin çocuklara yabancı dil olarak öğretiminde yetişkinlerinkinden farklı bir metot kullanılmadığı takdirde dil öğretim sürecinde ciddi geriye gidişler meydana gelebileceğini belirtmiştir.

2.3.1. Dil öğrencisi olarak çocuk

TDK(2021)'ye göre çocuk “küçük yaştaki erkek veya kız ” olarak tanımlanmıştır. Dil öğrencisi olarak çocuk tanımlamasında yaş, fizyolojik durum/gelişim, sosyal gelişim, zihinsel gelişim ve kültürel çevre gibi çeşitli unsurlar etkilidir. Çocuğun dil gelişiminde, birtakım kavramlar rol üstlenmektedir. Çocukların dil öğreniminde ergen gruplardan ve yetişkinlerden daha farklı noktalara dikkat edilmesi gerekir. Çocukları dil öğrencisi olarak tanımlayan birçok farklı görüş bulunmaktadır. Çocukların dilsel gelişiminde psikolojik etmenlerin, çevresel faktörlerin de rol alabileceği söylenmektedir. Dilin içselleştirme sürecinde etkili olan ve işlevsel niteliği bulunan özellikler, çocuklar için yadsınamaz öneme sahiptir.

Her hedef kitlede olduğu gibi çocuk grubunda da birçok değişken çocuğun yeterliliğini etkileyebilir. Bu değişkenler; kültür, yaşanan şehir, cinsiyet, iletişimde bulunan kişiler vb. olarak değerlendirilebilir. Çocuk yaş grubundaki öğrenenler bütüncül öğrenmeye eğilimlidir. Dilin anlam boyutuyla ilgilenme ve işlevsel nitelik büründürmeyle ilintili olan bütüncül yaklaşımda çocuklar, dil bilgisi konusunda daha az endişe duyabilirler. Moon; yabancı dil öğrencisi olarak çocukların yedi özelliğinden söz eder:

“Çocuklar dili yaratıcı biçimde kullanır.

Çocuklar ana dilini öğrenirken kullandıkları becerileri ikinci dil öğretimine de uyarlayıp kullanabilirler.

Çocuklar dildeki söz kalıplarını kullanabilirler: İletişim esnasında duydukları “günaydın, bilmiyorum, iyi günler gibi sözcük gruplarını kullanmaya eğilimlidir.

Çocuklar eğlenmeye eğilimlidir.

Çocuklar etkinliklere katılmak isterler.

Konuşmayı severler.

Kendilerini evlerinde gibi hissetmek isterler (Moon, 2000: 3-10)”.

Pinter çocuklarda dil öğrenimi için 5-14 yaş aralığının uygun olduğunu dile getirmiştir. Her çocuğun benzersiz olduğunu ve her çocuğun farklılıklarını savunan Pinter, yaş grubuna göre somut ve soyut kavramların algılanmasında farklılık olabileceğini söyler (Pinter, 2017: 23-26).

2.3.1.1. Çocuklara yabancı dil öğretiminde ilkeler

Çocuklara yabancı dil öğretiminde birtakım ilkeler göz önüne alınmalıdır. İlkeler kapsamında destekleyici nitelikte olan materyaller de işlevsel ve doğru kullanılmalı çocukların dilsel gelişimini desteklemelidir. Scoot ve Ytreberg, çocuklara dil öğretirken bazı noktalara dikkat edilmesi gerektiğini ifade eder (Scoot ve Ytreberg, 1991: 57).

Bu ifadeden hareketle şunları söylemek mümkündür; sözcüklerle yetinmemek, dille oynamak, çeşitli aktiviteler yaptırmak, oyunlar, şarkılar, hikâyelerden yararlanmak, çeşitliliği sağlamak bunlardan bazılarıdır. Çocukların dil öğrenirken aynı zamanda motivasyonlarının sağlanması gerekmektedir. Bağlamdan hareketle anlam içerikli dil yapılarının sezdirilmesi ile de dilde işlevselliği artırmak önemlidir. Bu kapsamda yabancı dil öğrenenler, dil bilgisinin yapısından ziyade, anlam odaklı işlevsel dil bilgisine yoğunlaşarak yapıların kullanımını içselleştirebilir. Bunun yanı sıra, temaların da önemli olduğu yadsınamaz niteliktedir. Bağlama uygun temaların oluşturulması ve temalardan hareketle yapıların, kelimelerin, söz varlığının öğretilmesi gerekmektedir. Aksi halde öğrenciler, ezbere dayalı bir öğretim ile karşı karşıya kalır ve gerçek bir öğrenme sürecinden bahsedilmez.

Yabancılar dil öğretiminde hedef dilin toplumsal yapısı ve kültürü hakkında öğrenenlerine fikir vermesi önemlidir. Ancak hedef dilin kültürü ya da dini unsurlarıyla tanışan çocuk grubu için dikkat edilmesi gerekir. Hayranlık ya da düşmanlık tutumu çağrıştıran ifadeler kullanılmamalıdır. Çocuklara hedef dilin konuşulduğu toplumdaki kültürel unsurlar yeteri kadar aktarılmalıdır.

Hanbay’a göre ilköğretim çağındaki çocuklara yabancı dil öğretimine yönelik ilkeler önem arz etmektedir. Bu ilkeler;

“Çocuğun bakış açısına uygunluk (...) gerçek yaşama uygunluk (...) tüm duyularla öğrenme(...) yaparak öğrenme(...) oyunla ya da müzikle öğrenme (...) sezgisel öğrenme dinlemenin önceliği (...) yabancı dille yoğun temas (...) tam öğrenme yaklaşımı olarak sıralanabilir” (Hanbay,2013: 65-67).

Erken yaşta dil öğretimini ele alan raporlarda tek bir ilkeye bağlı kalmadan hem psikolojik hem sosyolojik hem de dilsel açıdan işlevselliği sağlayan bütünsel bir öğretim modeli savunulmaktadır.

2.3.1.2. Çocuklara yabancı dil öğretiminde dört temel beceri

Yabancı dil öğretiminde, ana dili öğretiminde olduğu gibi anlama ve anlatma becerilerinden yararlanılır. Anlama becerileri dinleme ve okuma; anlatma becerileri ise konuşma ve yazma temel dil becerilerini kapsar.

Temel dil becerileri birbirini tamamlayan nitelikte olup keskin çizgilerle ayrılmamaktadır. Başlangıçta basit daha sonra karmaşık dil yapıları amaca yönelik oluşturulmuş dil kalıpları da işlevsel nitelikte olup iletişimde büyük rol oynamaktadır. Her dersin sonunda “yarın görüşürüz”, “iyi günler” diyen öğretmeni dinleyen bir çocuk, her dersin sonunda bir süre sonra bu yapının işlevini, bağlamını ve nasıl kullanılacağını benimser.

Dinleme ve konuşma gibi edinme ile oluşan temel becerilerin yanı sıra öğrenme ile oluşan temel beceriler de bulunur. Bunlar okuma ve yazma temel dil becerileridir. Okuma becerisi, çocukları kitaplara yakınlaştırır, dilsel öğelerin içselleştirilmesinde de rol alır. Bu nedenle hem ana dili öğretiminde hem de yabancı dil öğretiminde sıkça başvuru okuma becerisinin geliştirilmesi için birtakım materyallere ihtiyaç duyulur. Okuma becerisinde yaş grubu önem kazanmaktadır. Küçük yaş grubundaki çocuklar henüz ana dilinde de okuma becerilerini kazanamamış olabilir bu nedenle cümle, paragraf, gramer onlara uygun, öğretici yapılar olmayabilir. İçinde görselin bulunduğu okuma metinlerinin kullanılması daha somut

olacağından anlamlı hâle gelecektir. Bununla birlikte çocukların okuyabileceği yaşına ve seviyesine uygun kitapların tercih edilmesi gerekmektedir. Materyal çeşitliliği arttıkça hedef dildeki edinilen beceriler artırılacaktır. Okuma becerisinin kazandırılmasında söz varlığının önemi yadsınamaz. Sözcükleri tanımak, anlam, bağlam odaklı olarak metinlerin anlamlandırılmasında etkilidir.

Metinlerde geçen kelimelerin sıklığı öğrenciler için pekiştirme sağlayacağından olumlu olarak değerlendirilir. Bununla birlikte her kelimenin farklı bağlamlarının kullanılması da son derece önem arz eder. Yazma sürecinde bilhassa çocuk grupları için ince motor becerilerinin gelişimini tamamlaması gerekmektedir. Bu süreçte kalem tutmak, çizgi çizmek gibi birtakım eylemlerin yapılması, ince motor becerilerini tamamlayan çocuklarda yazma sürecine hazırlık aşamasından geçilmiş olacaktır.

2.3.1.3. Çocuklara yabancı dil öğretiminde dil bilgisi ve söz varlığı öğretimi

Yabancı dil öğretiminde üzerinde en durulması gereken hususlardan biri de kelime öğretimidir. Hedef dil öğreniminde kelimenin bilinmesi anlamına göre metin oluşturulabilmesi ya da işlevsel niteliğe büründürülmesi önemlidir. Yapılan araştırmalar, sözcük öğretimi ile dil bilgisi öğretimi arasında bağ olduğunu göstermektedir. Sözcüklerin tek başına öğretiminden ziyade bağlam içerisinde verilmesi ve işlevselleştirilmesi gerekmektedir. Çünkü bu şekilde daha kalıcı ve gerçek bir öğrenmeden bahsedilebilir.

Bu kapsamda verilen ya da kullanılan mesaja göre anlamları değişen sözcükler ve dil bilgisi öğelerinin kullanımı bağlama göre şekillenir.

Ana dili öğretiminde de yabancı dil öğretiminde de bağlamdan hareketle öğretimin göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Hedef kitlenin hazırbulunuşluk düzeyine göre kelimelerin öğrenilme süreçleri farklılaşabilir. Hedef kitlenin yaşı da kelime öğrenimi ya da dil bilgisi öğrenim sürecini etkiler. Bu etkileşim somut ve soyut kavramların içselleştirilmesi ile ilintilidir. Bu durum için Cameron, çocukların yabancı dilde sözcük öğretiminde bazı önemli

noktaların olduğunu dile getirir. Yaşı göre öğrenilen sözcükler değişiklik gösterir. Yaşı küçük çocuklar somut sözcükler, daha büyük olanlar ise soyut sözcükleri öğrenmekte güçlük çekmezler (Cameron,2005: 81). Aynı zamanda kelimelerin tekrarlı kullanılması kalıp sözün ya da kelimenin öğrenilmesi için pekiştirme sağlar. Farklı bağlamlarda sözcüğün tekrar kullanılması da öğrenme sürecini etkiler. Temel seviyedeki öğrenenler, sözcüklerin gerçek anlamlarını öğrenirken daha ileri seviyedeki öğrenenler sözcüklerin yan ve mecaz anlamları ile de karşılaşmakta ve bağlamlara göre geçiş yapabilmektedir.

Çocukların bağlamdan hareketle sözcüğün anlamını tahmin etmesi önemli bir stratejidir. Yeni öğrenilen bilgilerin pekiştirilmesi ve farklı bağlamlarda da kullanımı sözcük öğretimini desteklemektedir. Bağlamdan hareketle öğrenme için şarkılar, hikâyeler, şiirler, tekerlemeler sık kullanılan yöntemlerdir. Hem hedef kitlenin ilgisini çekecek hem de işlevsel olarak kullanılacak bu materyallere yer verilmelidir.

2.3.1.4. Çocuk gruplarına yönelik yabancı dil öğretiminde bağlam

Çocuklara yabancı dil öğretiminde yetişkinlerde olduğu gibi iletişimsel dil öğretimi yaklaşımı ön plana çıkmaktadır. Günümüzde Avrupa Ortak Başvuru Metni'nde de önerildiği üzere iletişimsel dil öğretimi yetişkinlere olduğu gibi çocuk ve ergenlere dil öğretiminin de ana çıkış noktasını oluşturmaktadır. İçerik tabanlı öğrenme, metin tabanlı öğrenme gibi yöntemler de iletişimsel dil öğreALTBtiminin çıkış noktası olarak tanımlanmaktadır. Nunan, çocuklara dil öğretiminde yaklaşımların sentetik ve analitik olarak gruplandığını belirtir (Nunan,2011: 45-52). Sentetik yaklaşımlarda dil bilgisi ve söz varlığı listeleri hazırlanıp basitlik ve sıklıklarına göre sıralama olur daha sonra da öğrenme süreci gerçekleşir.

Analitik yaklaşım sentetik yaklaşımdan farklı olarak dil öğelerine değil dil öğrenicisinin ihtiyaçlarına ve iletişimsel görevlerine odaklanır. Cameron ise çocuklara dil öğretiminde tema tabanlı öğretim üzerinde durur (Cameron,2005: 180-186).

Tek bir yönteme bağlı kalmadan birden çok yöntemin işlevselleştirilmesi daha verimli öğrenme süreçlerini ortaya çıkarabilir. Bu kapsamda da öğretim sürecinde yapı ile birlikte anlam odaklı öğretimin desteklenmesi ve bağlamın içselleştirilmesi gerekmektedir. Birtakım materyaller ile bağlamsal öğretimin desteklenebileceği öngörülmektedir.

2.4. Avrupa Ortak Çerçeve Metni

Diller için Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi (AOÖÇ) Avrupa ülkelerindeki dil öğretim programlarını, yeterliliklerini, ders kitaplarını, ölçme değerlendirme ölçütlerini yönlendirmek ve ortak bir çerçevede toplamak amacıyla dil öğretiminde önemlidir. Yabancı dil öğrenen kişilerin öğrendikleri dilde iletişim kurabilmeleri ve hedef dile ait yeterlik edinebilmeleri için kazanımlar sunulmuştur. Öneriler çerçevesi bunlara ek olarak yabancı dil öğrenen kişilerin gerçekleştireceği ilerlemeyi ve hayat boyu öğrenme merkezinde sağlayacağı dil yeterlilik düzeylerini tarif etmekte ve seviyelendirmektedir (MEB,2009: 1).

Diller için Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesinde “bütüncül” bir bakış açısıyla ortak bir düzeyleme yapılmasındaki amaç; öğrenci, öğretmen ve program geliştiricilere referans sağlamak, bir bütünlük ve birliktelik oluşturmaktır (AOÖÇ,2012: 29).

Öneriler çerçevesinde yer alan düzeyler, temel, bağımsız ve yetkin dil kullanımı olarak üç düzeyde şekillenir. Her bir düzey kendi içinde birisi alt birisi üst düzey olmak üzere oluşur. Bu durumda; A Temel dil kullanımı; A1 Başlangıç, A2 Temel; B bağımsız dil kullanımı; B1 eşik, B2 orta; C yetkin dil kullanımı C1 Etkili işlevsel ve C2 Temel olarak sınıflandırılır.

A1 (Başlangıç): Somut ihtiyaçların karşılanmasını, bilinen günlük ifadeleri ve oldukça basit cümleleri anlayıp kullanabilir. Kendini tanıtabilir, başkaları ile tanışabilir. Başkalarına kendileri hakkında basit söz kalıplarıyla nerede oturduklarını, nerede yaşadıklarını, nelere sahip olduklarını anlatabilir, karşı tarafı da anlayabilir. Bu seviyedeki kullanıcı, en basit düzeyde günlük konuşma biçimlerini kullanarak temel sosyal iletişime geçebilirler. Selamlaşma, vedalaşma, kendini tanıtma, lütfen, teşekkür ederim, üzgünüm gibi kalıpları kullanabilir (CEF,2001:124). A2(Temel): İlgi alanıyla ilgili cümleleri ve sıkça kullanılan anlatımları (alışveriş, iş, yakın çevre vb.)anlayabilir. Basit dilsel araçlar ile iletişim kurabilir.

B1 Eşik: Anlaşılır ve ölçünlü bir dille konuşulduğunda, iş, okul vb. konuşmanın ana hatlarını kavrar. Bilinen konularda ve ilgi duyduğu alanlarda basit, anlamlı cümlelerle ifadesi olur.

Deneyimlenmiş olaylar hakkında bilgi verir; hayal, beklenti, amaç, hedefleri anlatabilir. B2 (Orta): Somut ve soyut konular içeren metinlerin içeriğini ana hatlarıyla kavrayabilir; tartışmaları da anlamlandırabilir. Kendini geniş bir konu alanında belirgin ve ayrıntılı olarak ifade edebilir.

C1 (Etkili İşlevsel): Geniş çapta, ayrıntılı, iddialı, uzun metinleri anlayabilir. Kendini akıcı bir dil ile ifade edebilir. Açık, düzenli ve ayrıntılı bir şekilde ifadelerde bulunabilir. C2 (Yetkin): Okuduğu/duyduğu her şeyi zorluk çekmeden anlar. Edindiği bilgileri özetler, çok akıcı bir dil yetisi vardır.

2.5. Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kullanılan Materyaller

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde öğrenmeyi kolaylaştıran, dili işlevsel kılan birçok materyal kullanılmaktadır. Bu materyallerin ilgi çekici, kolay ulaşılabilir olması ve dil öğretiminde kullanılması amaçlanmaktadır. Öğrencilerin temel dil becerileri ve zihinsel becerilerinin gelişiminde düşünme sürekliliği ve yaşantı zenginliği kazanması için çeşitli materyaller kullanılarak öğretim ortamlarının zevkli hale getirilmesi gerekmektedir. Bu amaçla birçok duyu organına hitap eden görsel, işitsel ve hem görsel hem işitsel materyallerden faydalanılmalıdır. Bu kapsamda ders kitapları ile birlikte farklı materyallerden de yararlanılmaktadır.

2.5.1. Görsel materyaller

Eğitim-öğretim ortamında kolay ulaşılabilir materyallerden biri görsel materyal unsurları barındıran materyallerdir. Ana dili öğretiminde de yabancı dil öğretiminde de ders içi materyallerin kullanımında görsel materyaller kolay ulaşılabilir ve etkili olduğundan tercih edilen ilk materyal olarak nitelendirilir. Ders kitabı, çalışma kitabı, öğretmen kitabı, tahtalar, resimler ya da fotoğraflar vd. somut unsur olarak sık kullanılan materyallerdir.

Ders kitapları, kur seviyelerine göre hazırlanan ders programlarına uygunluğu ile birlikte kazanımlar noktasında işlevsel hale bürüneceğinden kitaplar önemlidir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kur seviyelerine göre hazırlanan kitaplar, hedef dile ait dil

becerilerini geliştirmek için kullanılmaktadır. Bu kapsamda Türkçenin yabancı dil olarak ğretimi ders kitapları (A-B ve C) seviyelerine göre hazırlanmakta olup, ğretim yöntem ve tekniklerde farklılıklar gözlemlenmektedir. Bu kapsamda üniversitelerin, enstitülerin kendi bünyesinde kullandıkları ğretim seti ve yardımcı kaynak setleri bulunmaktadır.

rnek olarak; Gazi Üniversitesi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe ğretim Seti, İstanbul Yabancılar İçin Türkçe ğretim Seti, İzmir Yabancılar İçin Türkçe ğretim Seti, Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe ğretim Seti, Yedi İklim Türkçe ders kitapları vb. günümüzde kullanılan kitaplardandır. Her birinin amacı aynı olmakla birlikte birtakım becerileri kazandırmak hedeflenmektedir. Enstitü ve niversiteler bünyesinde hazırlanan yardımcı kaynak ve materyaller kapsamında oluşturulan birtakım hikâyeler de bulunmaktadır.

Bu kitapların ekonomik, kolay ulaşılabilir, taşınabilir, temaya uygun hazırlanarak öğrencinin ilgisini daha fazla çekebilmesi sağlanmalıdır. Dersler ve ders dışında da yararlanılabilen görsel materyallerin kullanım amaçları şu şekilde sıralanabilir:

- Soyut kavramları somutlaştırmak,
- Öğrencileri güdülemek,
- Dikkati yönlendirmek,
- Karşılaştırma yapabilmek,
- nemli yerleri somutlaştırarak vurgulamak,
- Terimleri ve kavramları daha hızlı açıklamak,
- Grafikler ve tablolar yardımıyla istatistik verileri anlaşılır hale getirmek, ğrenci grubunda ilgi uyandırmak,
- Sözlü mesajları aktarma ve kalıcı öğrenme sağlamak,
- Anlaşılması g kural ve formülleri ilişkilendirme kolaylığı sağlamak.

Yukarıdaki ifadelerle birlikte dil öğretimi kazanımı noktasında söz varlığını geliştirmek, kültürel öğeleri tanıtmak, temel dil becerilerini geliştirmek, yaratıcı, eleştirel düşünme/ yazma gibi birçok beceriyi sunmak ve çalışmalar yaptırmak hedeflenmektedir/hedeflenmelidir.

Görsel materyallerin dil öğretim sınıflarında kullanımı yaygındır. Bununla birlikte ekonomik bağlamda ve kolay taşınabilirlik özelliği ile birlikte etkileyici olduğu da söylenebilir. Materyal seçiminde düşük maliyetli, pratik ve hızlı kullanım sağlayan materyallere ulaşmak istenir.

Dil öğreniminde motivasyon çok önemlidir. Bireyin motivasyonun yüksek olması, derse hazırlık sürecini artırır bununla birlikte öğrenmede de kolaylık sağlar. Motivasyon artırıcı, sıkıcı olmayan etkinlikler veya dersler ile öğrenenlerin motivasyonu yüksek tutulabilir. Bu durumda öğretmenler/eğiticiler sıklıkla onların ilgisini çekebilecek konularla/hikâyelerle dersleri bağdaştırması faydalı olur. Söz gelimi ders kitaplarında sadece yazılı unsurların bulunması öğrencinin dikkatini çekmeyecektir. Ancak konuyla ilintili görsellerin (resim/fotoğraf/karikatür) bulunması derslere olan dikkati toplamada etkilidir.

Dil öğretimi/öğrenimi etkileşim ve iletişim öğeleriyle bağdaştığı için derse etkin katılım da önemli olduğundan kullanılan materyaller öğrencilerin derse etkin katılımı noktasında rol oynamaktadır.

2.5.2 İşitsel materyaller

Görsel materyaller gibi işitsel materyaller de öğrenme ortamlarında kullanılan platformlardandır. Öğrencilerin dikkatini çeken, ilgi uyandıran ve aynı zamanda işlevsel olan materyaller kapsamında genellikle kasetler ve CD'ler ön plana çıkmaktadır.

Kullanılan bu setler güncellenerek tekrarı sağladığı ve ders dışı çalışmalarda kullanılabildiği için de tercih edilmektedir.

Birçok kurum işitsel materyallere de önem vermekte ve öğretimi işitsel materyallerle de desteklemektedir. Birçok kurum, enstitü bu bağlamda dijital platformlardan da yararlanmaktadır. Hedef kitleye göre farklılık gösteren materyal içeriği A1 ve A2 seviyelerinde daha yavaş ve kısa metinleri ele alırken, B1 ve B2 seviyelerinden itibaren daha çok günlük dilde konuşma hızına yakınlştırılan metinlerin ele alındığı ve işitsel platforma

aktarıldığı kayıtlar bulunmaktadır.

Öğreticiler/eğiticiler/ öğrencilerin dil seviyelerine uygun konuşma hızını ayarlamak ve hedef kitleye uygun platformları tercih etmek durumundadırlar.

Kur düzeyine uygun konuşma hızında bir standart oluşturmak için bu dinleme CD'lerinde yer alan seslendirmeler bir ihtiyaç haline gelmiştir. Ders esnasında veya sonrasında da işitsel materyallerden yararlanmak mümkündür. Özellikle ana dili Türkçe olmayan ve Türkçe öğrenmek isteyen öğrenenler, telaffuz gibi konuşma öğretiminde işitsel materyallerden destek almaktadır. Dinleme becerisinin yanı sıra konuşma becerisinin de gelişmesinde rol oynayan işitsel materyaller bu nedenle önemlidir. Çoğu kurumda şarkı ile öğretim desteklenmektedir.

Öğrencilerin hedef dilde dinlediği ve beğendiği bir müziği sık sık dinlemesiyle sözler tekrarlanarak telaffuz hatalarını düzeltmesi ve sözcük dağarcığını geliştirmesi kolaylaşacaktır. Bu nedenle Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin dil becerilerinin geliştirilmesinde dijital platformların geliştirilmesi ve kullanılması önem arz etmektedir.

2.5.3. Görsel işitsel materyaller

Günümüz dünyasında teknolojinin gelişmesiyle birlikte görsel ve işitsel materyallerin artması söz konusudur. Günlük hayatta ve eğitim-öğretimde kullanılan görsel işitsel materyaller; akıllı tahtalar, akıllı telefonlar, televizyonlar veya bilgisayarlardır. Bu materyaller, birçok duyu organının aynı anda kullanılmasını barındırdığı için hem temel dil becerilerinin gelişmesinde hem de dilin yapısının anlaşılmasına yardımcı olabilir.

Görsel işitsel materyal kullanımı motivasyon için de önemlidir. Bununla birlikte dinleme, konuşma ve diğer dil becerilerinin gelişmesinde yardımcı unsurdur. Bu nedenle eğitim öğretim ortamlarında sıklıkla başvurulur. Özellikle uzaktan eğitim gibi bir planlamada en sık başvuru materyalidir. Somut ve soyut olan öğelerin bağdaştırılmasında görsellik ve işitsellik işlevsel haldedir.

Bir metnin okunması, işitilmesi ve aynı zamanda görsellerle desteklenmesi birden çok duyu organına hitap ettiği için motivasyonu artırır. Bu kapsamda hemen hemen her öğrencinin tercih edeceği bir materyaldir.

Ders kitaplarında ya da bazı yöntem ve tekniklerde tamamen ezbere dayalı öğretimin olduğu gözlemlenmiştir. Bu kapsamda öğretimin kalıcılığı ve içselleştirme sürecinden bahsetmek olanaksızdır. Özellikle Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen bireyler dil gelişiminde ezbere dayalı bir öğretimle karşılaşır ise ne dil kurallarının öğreniminden ne temel dil becerilerinin gelişiminden ne söz varlığından ne de zihinsel becerilerden söz etmek mümkün olur. Bu noktada öğrencinin bilgiye kendisinin ulaşması ve bağlamdan hareketle dili öğrenmesi desteklenmelidir. Metinden hareketle kelimelerin cümlelerin anlamına erişmek mümkün olur. Türkçe öğretim materyali olarak hikâyeler de bu noktada önem arz etmektedir. Biçimsel ve içeriksel kapsamda hedef kitleye göre oluşturulan hikâyeler Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde çok sık tercih edilmektedir.

Öğreticiler bu nedenle hedef kitleye uygun birtakım hikâyeler önermektedir. Ancak kullanılan hikâyelerin hedef kitleye uygun olması gerektiğinden özellikle çocuk grupları için oluşturulan ve dil öğretiminde kullanılan hikâyeler sınırlı sayıdadır.

2.6 Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Hikâye Kullanımı ve Önemi

Yabancılar Türkçe öğretimi kapsamında sadece ders kitaplarının yeterli olmadığı bir gerçektir. Çünkü yabancı dil eğitimi tek bir ortamda, tek bir yöntemle tek bir strateji ile ve sadece ders kitapları ile sürdürülemez; bu nedenle özellikle yabancı dil öğretimi olarak hedef dile yönelik birtakım etkinlikler, yöntemler geliştirilmeli ve uygulanmalıdır. Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde bazı uygulama merkezleri, özel merkezler, enstitüler, seviyelere uygun yardımcı kitap set materyalleri çıkarır. Bu materyaller genellikle okuma setleri, cd, çalışma kitapları olarak değerlendirilir. Genellikle hikâye kapsamında oluşturulan materyaller, az sayıda olup birtakım hususlardan ötürü yeterli nitelikte değildir.

Özellikle çocuk grupları ve yetişkinler için bir ayırım yapılmamış hedef kitle için sadece seviye bazında okuma metinleri ele alınmıştır. Ülkemizde ne yazık ki metin oluşturma

aşamasında kaldığı için yardımcı okuma kitapları da hikâyeler de noksan kalmıştır. Metinler, anlamla bağdaştığı zaman anlam kazanır ve faydalı hâle bürünür. İletişimin temel hedef halinde olduğu dil öğretiminde okuma kitaplarının, hikâye kitaplarının nitelikleri zamanla değişim göstermeli ve çağın ilgi, ihtiyaç, istekleri doğrultusunda tekrar oluşturulmalıdır.

Aksi halde okuma süreci öğrenenler için sıkıcı, zaman kaybı olarak görülür. Öğretici için de işlevsel hale bürünmez ve tercih edilmez. Yabancılar Türkçe öğretiminde hazırlanacak bir yardımcı okuma kitabının sadece temel, orta ve ileri seviyelere göre belirlenmiş kelimeler ve yapılardan oluşması yeterli olmaz. Yabancı dil öğretiminde seviyeden kasıt, dili öğrenmeye yeni başlama ya da ilerlemiş olmanın yanı sıra yaşla da ilintilidir. Özellikle göç dalgası nedeniyle ülkemize gelen yabancı öğrenciler, okullarımızda eğitim görmeye başlamıştır. MEB, bu öğrenciler için destekleyici eğitim ve öğretim materyalleri oluşturma ile çeşitli projelere destek verip bunları yürütme çabası içindedir. Bu süreçte, hazırlanan materyaller, yaş, kitleye uygun halde olmalıdır.

Aynı seviye kapsamında çocuk hedef kitlesi ile yetişkin hedef kitlesinin ilgi, ihtiyaç, amaç, dil öğrenme süresi, dil kapasitesi, somut-soyut düşünme becerileri, zihinsel süreçleri, değer algıları, fizyolojik motor becerileri aynı olmaz. Bu durumda, Türkçe öğrenmek isteyen çocuk gruplarının okuma-anlama becerisinin ve diğer dil-zihin becerilerinin geliştirilmesi, değerlerin kazandırılması, kelime hazinesinin artırılması, Türk kültürünün ele alınması, kelime hazinelerinin somut veya soyut verilmesi, hayatilik ilkesi ile bağdaşan örneklerin sunulması için hikâyelerden yararlanılabilir. Çünkü hikâye ile birtakım becerilerin verilmesi daha kolay ve ekonomiktir.

Yetişkin ile çocuk grubunun algılaması, yorumlaması, dil gelişimi, üst düzey düşünme becerisi aynı olmaz. Çocuklar için oluşturulan hikâye kitaplarında özellikle kahramanların çocuk seçilmesi özdeşim kurmayı artırır. Aynı zamanda okuma metinlerinin hikâyeleştirilerek verilmesi ve görseller ile desteklenmesi de çocuklarda motivasyonu artırır. Yardımcı okuma kitabı, hem yabancı dil öğretimine isteği artıracak hem de öğrenilmek istenen yabancı dilde daha geniş bir düşünce akışı gerçekleştirecektir. Bu kapsamda nadir çalışmaların bulunduğunu söylemek mümkündür. Bazı kurumlar, enstitüler bu alanda çalışmalar yapmaktadır. YEE, çocuklar için hikâye kitapları oluşturmuş ve seviyelere göre kelime dağarcığı, tema, kültür öğelerini çocuk karakterleriyle vermeye çalışmıştır. Dil öğretimini destekleyici olan bu hikâye

kitapları, uzmanlaşmış kişiler tarafından kaleme alınmalıdır.

2.7 Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kalıp İfadelerin Yeri

Dil sosyal etkinlikler için, selamlaşmak, iş birliği sağlamak, ilişki kurmak, bilgi edinmek, paylaşmak, hareket etmek, etkilemek, dua etmek, ikna etmek, almak-satmak, ısrar etmek, teklif etmek, talep etmek, duygu ifade etmekte kısacası yaşamda hep kullanılan bir araçtır.

Dil edinimindeki kelime, kelime grupları; kullanıldıkları durum, kişi, yer, zaman, amaca göre farklılık gösterir. Dilin öğretiminde kilit rol oynayan kalıp sözler iletişim için önemlidir. Kalıp sözler, belli durumlarda söylenmesi rutinleşmiş klişe sözlerdir. Yemek yerken, yedikten sonra, selamlaşma esnasında, doğum-ölüm, törenler, evlenme vb. birçok durumda kalıp sözlerden yararlanır. Bunun yanında iyilik karşısında duyulan minneti, dileği belirtmek için dualar, kızgınlık karşısında söylenen beddualar da kalıp sözlerdendir. Kalıp sözler kültürel unsurları barındırır. Kalıp söz yerine “ilişki sözleri” terimini tercih eden Aksan’a göre, bu sözler, “bir toplumun bireyleri arasındaki ilişkiler sırasında kullanılması adet olan birtakım sözlerdir (Aksan, 1996: 35)”.

Birçok çalışmada kalıp sözler ilişki sözleri olarak ele alınmıştır. Bununla birlikte kültür birim olarak da terimleşen kalıp sözler; dilin kültürelliğinin belirginleştiği adlandırmalardan biri olarak açıklanır. Başka bir ifade ile kalıp sözler o dilin kültürüne dair izler taşır bu nedenle de kültür birim olarak da adlandırılır. Örneğin; başsağlığı dileme, doğum, dua esnasında kullanılan dilsel öğeler o toplumun kültürü ile ilgili yansımalar yapar. İnsanların birbiriyle olan ilişkileri arasında ipuçları verir.

2.7.1. Kalıp ifadeler/kalıp sözler

Zülfikar’a göre doğrudan kalıp cümleler, kalıp cümle yapısındaki ünlem cümleleri, kalıp cümle yapısındaki hayır dualar, kalıp cümle yapısındaki beddualar, çeviri yoluyla dile giren bazı kullanımlardır (Zülfikar, 2007: 349). Erol ise kalıp ifadeleri anlamlarına göre sınıflandırmış bu sınıflandırmayı ise hayır dualar, beddualar, yemin ve söz vermeler olarak

ifade etmiştir (Erol, 2007). Bazı çalışmalarda ise kalıp ifadelerin bağlama göre şekillendirildiği görülmektedir. Yapı, bağlam, anlam ve işleve göre de sınıflamalar mevcuttur. Atasözü, deyimlerin işlevine göre net bir sınıflandırma yapılamaması kalıp sözlerin/ kalıp ifadelerin tanımlanmasında ve sınıflandırılmasında görüş ayrılığını ortaya çıkarmıştır. Bu kapsamda atasözleri, deyimleri kalıplaşmış ifadeler olarak ele alıp günlük konuşma kalıpları, söz eylemler ve argo kelimeleri de bu sınıflamaya tabii tutan kaynaklar da bulunmaktadır.

Atasözleri

Atasözü için en eski terim “sav” dır. Eski Türkçe Dönemi’nde “haber, ileti, söz, nutuk, tavsiye, atasözü” anlamına gelen “sa-” fiilinden türetilen “sab, sav” sözcüğü kullanılmıştır. Türkçede atalar sözü, atasözü biçiminde geçen, Osmanlıcada darb-ı mesel (ve çoğulu: durûb-i emsâl) tamlamasıyla anlatılan kavram batı dillerinde proverbe, maxim, Sprichwort terimleriyle karşılanır (Aksan, 2000: 38).

Hedef dili öğrenmenin ve kültürünü tanımanın yollarından biri o milletin mecazlarına ve kalıp söyleyişlerine dair bilgi sahibi olmaktır. Bu nedenle ortak dil, düşünce, felsefeyi barındıran ve kalıp sözleri nitelendiren atasözleri önem arz etmektedir. Atasözü, halkın ortak görüşü haline gelen özlü, düşündürten sözlerden oluşmaktadır. Bu nedenle her atasözünde toplumun kültürünü yansıtan bir dil bir düşünce bir felsefe yer almaktadır.

Atasözleri toplumun fikirlerini oluşturur, toplumdan izler taşır ve mutlaka ve bir yargı içerir. Bununla birlikte atasözleri, toplumun maddi manevi kültüründen izler taşır. Birçok konuda atasözlerinden bilgi edinmekte ve kültürün yansımasını/izlerini görmekteyiz. Bununla birlikte atasözleri toplumsal değerlerden bağımsız değildir. Dostluk, iyilik, sabır, azim, sevgi, empati gibi konular da atasözlerinde işlenen değerlerdir.

Atasözleri geçmişten geleceğe bırakılan miras niteliğindedir. Bu mirasa sahip çıkan toplumlar kültürel değerlerini korumakta ve gelecek nesillere aktarmaktadır. Toplumların kültürel değerlerini yaşatan atasözlerinin anlamlarının öğrenilmesi ve özümsemesi gerekmektedir. Kültürümüzü yaşatan unsurlar geleceğe bırakılan en büyük mirastır. Bize gelen bu mirasın yapısını bozmadan bizden sonraki nesillere bırakmak oldukça önemlidir (Beğenmez,

2013:6-8). Bu nedenle kültürün bir parçası olan atasözlerinin anlamlarını öğrenen bireyler söz varlığını geliştirdiği gibi anlamsal zenginliğe de erişirler. Çoğu zaman günlük hayatta karşılaşılan atasözleri, Türkçeyi Yabancı dil olarak öğrenen kişiler için Türk kültürünü tanımaları ve dil öğrenme süreci içinde gerekli görülmekte ve öğretilmektedir. Çünkü bir dili öğrenmek için o dile ait kültürel öğelerin, düşünce tarzlarının, söz varlıklarının öğrenilmesi her kapsamda gelişimi sağlamaktadır. Dil eğitiminde atasözü öğretimi aslında bu noktada Türk kültürünün öğrenilmesi için de araç niteliğindedir. Özellikle yabancı uyruklu bireyler için önemle üzerinde durulması gereken bir husustur. Bu nedenle kullanım alanı geniş olan atasözlerinin öğretimi dil öğreticileri tarafından da önemsenmektedir. Ana dili öğretiminde de farklı etkinlikler ile öğretimi ele alınan atasözleri Türkçenin yabancı dil öğretiminde de farklı şekillerde ve etkinliklerde hedef kitleye göre öğretilmektedir.

Atasözleri, düşünme tekniklerinin kullanılmasıyla yaratıcı düşünmeye bir boyut kazandıran etkinliklere uygun ifadelerdir. Bu nedenle temel dil becerilerinin, söz varlığı gelişiminin yanı sıra zihinsel becerilerin gelişmesi için de kılavuzluk etmektedir. Atasözlerinin eğitim-öğretimde değeri yalnızca içeriksel anlamlardan ibaret değildir.

Atasözleri; eleştirel düşünme, yaratıcı yazma, yaratıcı düşünme gibi zihinsel becerilerin geliştirilmesine yardımcı olabilecek kaynaklardır. Atasözleri toplumun konuşma dilinde bulunduğu gibi eserlerin birçok türünde sıklıkla görülmektedir. Edebiyatımızın tüm dönemlerinde yazılan eserlerde atasözlerine yer verilmektedir. Söz gelimi türküler, destanlar, masallar, bilmeceelerde de atasözlerine rastlanılmaktadır. Bu hususla ilgili olarak Ergüzel, “Bilinmelidir ki ana dilimizin ender güzellikleri türküler, mâniler, masallar, bilmecele kadar atasözlerimizde de saklıdır” demiştir. Bu anlamda atasözleri her dönemde varlığını sürdürmektedir ve sürdürmeye devam edecektir (Ergüzel, 2007: 204)”.

Deyimler

Deyimler, iki ya da ikiden fazla sözcükten oluşan ve birleşen sözcüklerin kendi anlamından başka yeni anlam kazandığı, sözdizim ve anlambilim sınırlılıkları olan dilsel birimlerdir (Bobrow ve Bell, 1973:343-346). Hengirmen de deyimleri; çoğunlukla gerçek anlamından farklı olarak kullanılan, anlatımı daha etkili hale getiren; toplum tarafından

oluşturulan, benimsenen, kullanılan kalıplar olarak tanımlamıştır (Hengirmen,1999). Kovecses ve Szabo'ya göre deyimleri metaforlar, ad aktarmaları, sözcük grupları, mecazlar, deyimsele eylemler, dil bilgisi kalıpları ve diğlereri meydana getirmektedir (Kovecses ve Szabo,1996:104-133).

Deyimler, kendine özgü anlatım biçimini ifade eden önemli göstergelerdir. Toplumun yaşayışı, inanışı, geleneği göreneği, düşünceleri yansıtan deyimler genellikle gerçek anlamının dışında kullanılan kalıp sözlerdir. Türkçenin, zengin dillerden biri olmasının temel sebeplerinden biri deyimler yönüyle de zengin ifadelerin bulunmasıdır.

Hem yazıda hem de sözde kullanılan deyimler ifadenin önem teşkil eden bir parçası durumundadır. İfadeyi etkili kılmak amacıyla kullanılan ve sık karşılaşılan deyimler, dilsel öğeler için önem arz etmektedir. Deyimleri oluşturan kelimeler yer değiştiremeyeceği gibi kısa, öz ve etkili olma özellikleriyle bir dilin yapısı kadar önemlidir. Bu durumlar ile birlikte deyimler dilin ilkelerinden olan ekonomiklik ilkesi ile bağdaşmaktadır. Çünkü deyimler aktarılmak istenen düşüncenin; belirli ve sınırlı bir süre içinde, fazla kelimeye gerek duyulmadan ifade edilmesinde önemli bir yere sahiptir. Anlatımı güçlendirmek için birçok alanda, materyalde deyimler ile karşılaşılmaktadır.

Söz gelimi; edebiyat ürünlerinde, reklamlarda, afişlerde, broşürlerde, basında vd. deyimlere rastlanılmaktadır.

Deyimler bir topluma ait öğeleri de barındırır. Örneğin; gelenek- görenek, inanç, tutum, davranış vb. diğler özellikleri hakkında bilgi sahibi olmak mümkündür. Aksan bu durumu; *“Deyimler, bir dilin anlatım yollarını, söz konusu dili konuşan ulusun tarihini, yaşamını kısaca kültür öğelerini ve daha birçok özelliklerini belirten ipuçlarını bize sunar.”* diyerek savunmuştur (Aksan, 2000). Yukarıdaki tanımlar doğrultusunda; deyimlerin anonim yapıda olup az kelimeyle çok şey anlatması nedeniyle toplumun her kesimi tarafından kullanılıp ve gelecek nesillere aktarıldığı ve dil için önemli bir yerinin olduğunu, o dilin kültür unsurlarını taşıması bakımından da dil öğretiminde kullanımının mümkün olacağı söylenebilir. Yabancılarla Türkçe öğretiminde de deyimlerin önemi yadsınamaz. Özdemir bu durumu; *“Deyimler, o dili konuşan toplumun geçmiş yaşantısını, bir dilin ilgi çekici anlatım yollarını,*

geleneklerini ve çeşitli yaşam biçimlerini yansıtan önemli ipuçlarını içerdiklerinden, o dili öğrenecek yabancılar için de öğrenilmesi gereken önemli kültürel sözvarlığı öğeleridir” diyerek açıklamıştır (Özdemir, 2013).

Söz Eylemler

Söz eylem kavramı, iletişimsel ve eylemsel kapsamda önemlidir. Buna göre konuşmak, eylem, eyleme teşvik etmek gibi durumları kapsar. Hususla ilintili olarak Austin söz eylemleri üç şekilde ele alır: düz söz, edim söz, etki söz. Düz söz, seslendirme, edim söz eylemsellik niteliği taşır. Söz gelimi; emretmek, rica etmek, özür dilemek vb. bunlardan bazılarıdır. Etki söz ise edimlerin dinleyicide davranış yaratmasıdır. Söz eylemler; kullanılan duruma, bağlama göre farklılık gösterir. O halde hedef kitlenin ihtiyacına göre doğru kullanımı seçmesi gereklidir. Bazı metinlerde sağ ol, teşekkür ederim gibi ifadeler sık kullanılır. Buna göre eksik olma, ziyade olsun gibi kalıpların kullanım sıklığı daha az olduğundan öncelik olarak yaygın olan kalıp ifadelerin kullanımı ve işlevselliği ele alınmalıdır.

Retorik Sorular

Günlük hayatta kullanılan ve cevap beklenmeyen sorular retorik sorular olarak nitelendirilir. Hayatımızda sık karşılaştığımız eve gelen kişiye “geldin mi?” , ev telefonundan aranan kişiye “evde misin?” sorusunun yöneltilmesi buna örnek verilebilir.

İlişki İşlevli İfadeler

Sosyal bir işlevi yerine getirmek için kullanılan ifadelerdir. Bir dönüt, geri bildirim gerektirmez. İletişim başlatma, sürdürme amacı taşır.

Kısa Konuşmalar

Kısa konuşmalarda sohbetin içeriği değil, niteliği ön plandadır. Bu nedenle sadece kalıplaşmış ifadeler değil, kalıplaşmış ifadelerin kullanıldığı durumlar içerisinde de değerlendirme yapmak mümkündür. Öğrenilmiş ve içselleştirilmiş ifadeler içerir. Türk kültüründeki masalların girişi/bilmeceler/tekerlemeler burada değerlendirilir.

Argo

Belirli kesimler arasında kendi anlayacakları ifadelerle kavramlara ait jargonlardır.

Doldurma Sözcükler

Özellikle konuşma esnasında hatırlanmayan sözcükler için zaman kazanma ya da söyleneni pekiştirmek için kullanılan sözcüklerdir. Konuşma dilinde en çok rastlanan doldurma söz “şey”dir. Genellikle söz dağarcığı kısıtlı gruplarda daha yaygın kullanılır.

Günlük Yaşamda Kullanılan Kalıp İfadeler

Bağlama, duruma, olaya, amaca, hedef kitleye, yapıya, anlama, işleve göre şekillenen günlük yaşamda karşılaşılan ifadelerdir. Sabah “günaydın”, akşam “iyi akşamlar”, bayramlarda “kutlu olsun”, alışverişlerde “Allah bereket versin” vb. ifadeler örnek verilebilir.

Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni(ADÖÖÇM)’nde kalıp ifadeler;

- Atasözleri, Deyimler, Ünlü sözler,
- Darbı-meseller ve benzeri inanç ifadeleri, Klişeler benzeri tutum ifadeleri,
- Değer ifadeleri olarak ele alınmıştır (CEF,2001: 122).

2.7.2. Kalıp sözlerin sınıflandırılması

Kalıp sözlerin sınıflandırılması kapsamında görüş birliği yoktur. Genel olarak sınıflamalar dua, beddua, toplumsal kültür; anlam, bağlam, yapı, işlev kavramlarıyla sınıflandırmaya tabii tutulmaktadır. Temel amacı iletişim becerisi kazandırmak olan dil öğretiminde, anlamlandırma süreci ile doğrudan ilintili olarak yapı, bağlam, anlam ve işlev önem arz etmektedir.

Her kalıp sözün kullanıldığı alan, kullanım amacı, hedef kitle değişeceği için anlama, bağlama göre şekillenmesi de farklılık gösterir. Bu nedenle kalıp sözlerin sınıflandırılmasında yapı, bağlam, işlev ve anlam kuramsal çerçevede değerlendirme yapılması uygun olacaktır. Alan yazındaki çalışmalar da dikkate alınarak açıklama yapılmıştır.

2.7.2.1. Anlamına göre kalıp sözler

Alan yazın incelendiğinde kalıp sözlerin sınıflandırılması kapsamında farklılıklar olduğu görülmüştür. Gökdayı kalıp sözleri anlamına göre; gerçek ve değişmece başlıkları altında değerlendirme yapmıştır (Gökdayı,2011: 105). Erol'a göre kalıp sözler anlamlarına göre hayır, dualar, beddualar, yeminler ve söz vermeler ve günlük hayatta kullanılan kalıp sözler olarak gruplandırılır (Erol,2007).

Uçgun kalıp sözleri hayırdua, beddua ve toplumsal – kültürel ilişkileri yansıtan kalıp sözler başlıklarında sınıflandırmıştır (Uçgun, 2015: 518).

Gerçek (temel, hakiki, ilk) anlam bir sözcüğün akla ilk gelen anlamıdır. Gerçek anlamda dolaysız bir ifade vardır. Değişmece (mecaz) anlam ise bir sözcüğün ilk anlamının dışında bir anlamda kullanılması ile oluşan anlamdır. Hengirmen temel anlamı, “sözcüklerin ilk oluştukları dönemde gösterdikleri kavram” olarak açıklamıştır (Hengirmen,1999: 355). Bayraktar gerçek anlamın “sözcüklerin temel anlamlarıyla bu temel anlam çevresinde meydana gelen yan anlamlardan” oluştuğunu belirmiş temel anlamı başlangıçta, tek gereksinimden tek anlamlı bir sözcük türetilir (Bayraktar, 2006: 145-146).” İşte bir sözcük aracılığıyla anlatım bulan bu ilk ve en eski kavram, sözcüğün temel anlamıdır” ve yan anlamı “ bir sözcüğü, temel anlamı dışında, çeşitli benzerliklere, çağrışımlara dayanılarak yüklenen ikincil anlam” olarak açıklamıştır. Hengirmen yan anlamı; bir sözcüğü temel anlamı dışında, çeşitli benzerliklere, çağrışımlara dayanılarak yüklenen ikincil anlam olarak nitelendirmiştir (Hengirmen, 1999: 411). Bayraktar'a göre bir sözcüğün ilgi ya da benzetme sonucu gerçek anlamından başka anlamda kullanılması sonucu sözcükler mecaz anlam kazanır (Bayraktar, 2006: 152). Mecaz anlamda; sözcük, kendi sözlük anlamından tamamen kayarak başka bir sözcüğün yerine kullanılır. Toklu, değişmece anlamı ‘ bir sözcüğü ya da sözcük öbeğini gerçek anlamları dışında, anlatımda etkiyi arttırmak, söyleyişi daha çarpıcı kılmak amacıyla kullanılması’ olarak açıklamış ve değişmece türlerini, ‘benzetme, eğretileme, düz değişmece, kapsamlama ve duyular arası aktarım’ olarak belirtmiştir (Toklu, 2013: 101).

2.7.2.2. Yapısına göre kalıp sözler

Kalıp sözler üzerine yapılan çalışmaların bazıları yapısına göre kalıp sözleri değerlendirirken farklı değerlendirmelerde bulunmuşlardır. Çalışmada hedef kitlenin dil

seviyesine göre yapının değişkenlik göstermesi durumundan ötürü kalıp sözler yapısal kapsamda da sınıflamaya tabii tutulmuştur. Gökdayı yapısına göre; tek sözcük olanlar (Aferin), çok sözcüklü sözlük birimler (Günaydın, Tövbe tövbe), öbek halinde olanlar (Allah aşkına, Uzun sözün kısası), cümle yapısında olanlar (Her işte bir hayır vardır.), bitişken sözce olanlar (Hoş geldiniz-Hoş bulduk) başlıklarında sınıflandırılmıştır (Gökdayı, 2011: 104). Erol çalışmasında yapısına göre kalıp sözleri kalıp sözlerde kullanılan fiil kipleri, cümle yapılarına göre kalıp sözler, kelime grubu biçimindeki kalıp sözler ve kalıp sözlerde ölçülü ve kafiyeli söyleyişler başlıkları altında değerlendirme yapmıştır (Erol, 2007). Kalıp sözler Gökdayı' nın sınıflandırmasına göre;

- a. Tek Sözcük olanlar
- b. Çok sözcüklü sözlük birimler
- c. Öbek halinde olanlar
- d. Cümle yapısında olanlar
- e. Bitişken sözce olanlardır (Gökdayı,2011).

2.7.2.3. İşlevine göre kalıp sözler

Kalıp sözler toplumsal ilişkilerin doğru, sağlıklı ve istenilen, beklenen düzeyde gerçekleşmesinde önemli işlevlere sahiptir. Belirli koşulların gerektirdiği durumlara yönelik olarak uygun ifade yolları sunup iletişimin hızlı ve anlaşılır olmasını sağlar. İnsan ilişkilerinde önemli rol üstlenen kalıp sözler herhangi bir durum karşısında kullanıldığında iletişim başlamış olur. Bu nedenle Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen yetişkin ve çocuk grupların özellikle kalıp sözleri tanınması ve uygun bağlamda uygun işlevi yerine getirecek sözleri kullanması beklenir. İnsanlar olumlu ya da olumsuz bir durumla karşılaştığında paylaşmak ister. Beklentinin karşılığı olarak olumlu durumlarda tebrikler, tebrik ederim, hayırlı olsun, aferin gibi kalıp sözler kullanılır ve kullanılması beklenir. Bununla birlikte beklentilerin gerçekleşmediği veya olumsuz durumlarda geçmiş olsun, vardır bunda da bir hayır gibi kalıp sözler kullanılır. Gündelik yaşamımızda sık kullanılan kalıp sözler yabancı dil öğrenenler için de kilit noktalardandır. Yaşamın sunduğu ve her koşulda iletişim ögesi olma niteliği taşıyan

kalıp sözlerin sık kullanması yabancı dil öğrenen gruplar için de geçerlidir.

Yapısal, ezbere dayalı öğretimden ziyade işlevin, bağlamın öncülüğünde öğrenimin gerçekleşmesi önem arz eder. Kalıp sözlerin kullanım alanlarının belirlenmesi, işlevinin içselleştirilmesi de kolaylaşır.

Kalıp sözler tepkilerimizi de en kısa ve etkileyici yoldan ifade etmemize yardımcı olmaktadır. Sabah gördüğümüz kişilere selam verip *Günaydın* demek, yemek yiyen birine *Afiyet olsun* dileğinde bulunmak, yola çıkan birine *İyi yolculuklar* dilemek, alışveriş esnasında Kolay gelsin demek insanlarla iletişimimizin olumlu olmasında önemli bir etkidir. Birinin yakışık almayan bir sözüne karşılık söylediğimiz *Ne münasebet*, uyarımızı dikkate almayan birine kızgınlığımızın ifadesi olarak söylediğimiz *Ne halin varsa gör* ifadeleri de yine tepkilerimizi ortaya koyan kalıp sözlerdendir.

Bu konuyla ilgili olarak Bayraktar, kalıp sözlerin başkalarının mutluluk ya da üzüntüsünü paylaşmaya yönelik olabileceği gibi bireysel duygu ve düşüncelerin ifade aracı da olabildiğini ve bu özelliğiyle de gerek bir birey gerekse toplumun bir üyesi olarak insanların sosyal etkileşimlerini sürdürmelerinde temel bir işleve sahip olduğunu vurgular (Bayraktar,2019: 66).

Kalıp sözler gündelik, basit iletişim durumlarında, sohbeti ilerletmeye de gereklerini yerine getirmemize ya da uygun sözlerin kullanılmasına imkan sunar. Bu kapsamda “yerinde kullanılmış ve hemen hemen yerinde kullanılmış iki ifade arasındaki fark ağustos böceği ile şimşek arasındaki fark kadardır” (akt. Güzel ve Barın,2016: 131) ifadesinin kullanılması durumu açıklayıcı olacaktır. Dolayısıyla kalıp sözler dil kullanımı için önemlidir. Yalnızca etkili bir dil kullanımı için yararlı değildir; uygun dil kullanımı için şarttır (Schmitt, Carter, 2004: 10).

“Günlük konuşmalar, yapılış şekli, bu konuşmalarda söylenen sözler, uyulması gereken görgü kuralları vb. birbirine benzediğinden dolayı kalıplaşmış bir özellik gösterir” (Temizyürek, 2017: 186). Bu nedenle insanlar duygu, düşüncelerini benzer şekilde, toplumda öğrendikleri yolla ifade ederler. İsteğimizi, minnetimiz, acımızı, öfkemizi, şaşkınlığımızı, özür ve şikâyetlerimizi benzer sözler ve yollarla ifade ederiz.

Kısacası birçok durumda kalıp sözler belirli işlevlere bürünerek kullanılır. Alan yazında kalıp sözler bilhassa işlevine göre farklı şekillerde ele alınmıştır. Benzer işlevler bulunsa da çalışmanın bağdaştığı ve ele alındığı noktada farklılıklar gözlenmiştir. Bu nedenle kalıp sözleri işlevsel yönden sınırlandırmakla birlikte sınıflandırmak da zordur.

Schmitt ve Carter kalıp sözleri tanımlamanın zor olma nedenlerinden biri olarak da “çeşitliliğini ve genellikle farklı amaçlar için kullanılmaları”nı göstermektedir (Schmitt ve Carter, 2004: 3). O halde kalıp sözlerin öncelikle hangi amaç için kullanılacağı belirlenmeli ve Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde de işlev ve bağlam ön plana çıkarılmalıdır. Hedef kitle, hedef dilin söz varlığını öğrenirken kullanım alanını da keşfetmelidir. Aksi halde gerçek bir öğrenimden söz edilemez. Bu nedenle bu çalışmada incelenen hikâye kitaplarındaki kalıp sözlerin neler olduğu belirlenmiş ve işlevi değerlendirilmiştir.

2.7.2.4. Bağlamına göre kalıp sözler

Bağlam, dilsel bir ögenin -ki bu öge, kelime/kelime grubu, cümle, paragraf, hatta metin olabilir- kendisinden daha büyük bir anlam bütünlüğü içerisinde değerlendirilmesini sağlayan ve parça-bütün ilişkisi üzerine kurulan dilbilimsel veridir (Yaman ve Akkaya, 2012: 2602). Gökdayı bağlamına göre kalıp sözleri dil dışı bağlam duyarlı ve dil içi bağlam duyarlı kalıp sözler olarak iki gruba ayırmıştır (Gökdayı 2011: 110-111). Ayrıca dil dışı bağlam duyarlı kalıp sözler üzüntü ve strese neden olan olaylarda söylenenler, mutluluk veren olaylarda söylenenler, başkalarıyla yakın ilişki kurmak istenen durumlarda söylenen sözler olarak üç alt başlıkta gruplandırılmıştır.

Dil kullanımında; kime, neyi, ne zaman, nerede söyleneceği belirlenmelidir. Kişiler belirli ortamda belirli biçimde konuşurlar böylelikle uzlaşma sağlarlar. Kültür ögesi toplumun belirlediği birtakım kalıpların oluşmasında etkilidir. Kartarı; kültürün üyelerine iletişim davranış kalıpları empoze ederek onların bulundukları ortamdaki enformasyondan belirli yollarla yararlanmalarını sağladığını belirtir (Kartarı 2014: 139).

Bayraktar; “kültür, bireyin neyi, nasıl yorumlayacağını ve alınan mesajlara sözlü ya da

sözsüz olarak nasıl yanıt vereceğini belirlemede etkilidir. Bununla beraber kültür tek olmayıp farklı toplumlarda farklı nitelikler gösterdiğinden iletişim sürecini yöneten kurallar da kültürden kültüre farklılık gösterir. Bağlamsal kurallar tıpkı dil gibi çocukluktan itibaren öğrenilir ve birey tarafından içselleştirilerek iletişim durumlarında fazla düşünmeye gerek kalmadan uygulanır (Bayraktar,2020: 63).” der.

Bağlam, kalıp sözlerin kullanım alanını belirleyen ve sınırlayan unsur olarak nitelendirilebilir. Gökdayı’nın da ifade ettiği gibi “kalıp sözlerin bağlamla, özellikle dil dışı bağlamla yakından ilişkili olduğu hemen fark edilebilir.

Bu sözlerin kullanım yerlerinin çok sınırlı olması söz konusu ilişkiyi açığa çıkarır (Gökdayı, 2015: 85)”.

Kalıp sözler, bağlamsal şartlara göre belirli işlevlerde kullandığımız dilsel birimler olarak tanımlanabilir. Bu durumda bir sözcüğün farklı bağlamlarda, farklı işlevlerde kullanabilmesi o sözcüğün tek bir anlamının ya da ortamının olmadığını göstererek farklı anlamlar kazandırır. Bu nedenle yabancı dil öğretiminde de ana dili öğretiminde de dil bilgisi, yapı, anlam ve ezberin olduğu öğrenme noksan kalacaktır. Anlamlar bağlama ve işleve göre de şekillenir ve değişir. Bu durumla ilgili olarak Uygur, “tek sözcük tek anlam” ilkesinden hareketle “anlam”ın tek bir anlam içine kapatılmak istenmesini eleştirerek anlam sözcüğünün bile bağlamdan bağlama, kullanıştan kullanışa, ortamdan ortama ayrı bir anlama büründüğünü belirtir (Uygur, 2015: 53). Söz gelimi *geçmiş olsun* sözü hasta ya da başından kaza gibi kötü bir olay geçen birine iyi dilekleri sunmak amacıyla söylenebileceği gibi bir fırsatı kaçıran birini eleştirmek, alay etmek amacıyla da kullanılabilir. *Eyvallah* sözü bazen bir teşekkür anlamı taşıyabileceği gibi bazen de bir sitem ya da kızgınlık ifadesi olabilmektedir. *Aman efendim, kimler gelmiş* sözü sevilen bir kişinin ziyaretinden duyulan memnurluğu ifade edebileceği gibi işe geç kalan birine patronu ya da amiri tarafından kızgınlığını belirtmek amacıyla da kullanılabilir. İfadelerin amacına ulaşabilmesi için bürün öğeleri de işlevseldir. Bir iletinin belirtilen anlamlardan hangisini taşıdığının doğru anlaşılması; vurgu, tonlama, jest mimikler gibi dil dışı unsurlar ile dış dünya gerçekliği hakkında yeterli bilgiye sahip olmayı da gerektirir. Hall’ e göre etkileşimin en açık şekli ses tonu ve jestlerle desteklenen dildir (Hall,1973: 38).

2.8. Hikâye Kitaplarında Kalıp Sözlerin Yeri

Hikâye kitapları özellikle çocuk hedef grubunda çok tercih edilen bir materyaldir. Biçimsel ve içeriksel kapsamda birtakım nedenler ile ana dili öğretiminde de yabancı dil öğretiminde de kullanılmaktadır. Özellikle görsellerin bulunması, öğrenenin dikkatini çekmekte ve tema, konu, verilen durumla, amaçla ilgili olarak çağrışım yaratmaktadır. Görsel; hedef kitlenin yaşına, durumuna uygun sunulur ise bu amaca ulaşması kaçınılmazdır. Çocuklar, okudukları öykülerde kendilerini bulmak isterler ve özdeşim kurarlar. Bu nedenle sunulan her şey çocuk hedef kitlesi için çok dikkatle seçilip kullanılmalıdır. Hikâye unsurları kolay erişim, ekonomik ve hayatilik ilkesine bağlı olma gibi niteliklerinden ötürü genellikle okuma temel dil becerisinin gelişiminde tercih edilir. Ancak verilen hikâyeler, öğretimde ele alınan konular ile bağdaşıyor ise pekiştirme durumu da göz ardı edilemez.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde Türk kültürünün tanıtılması evrensel değerlerin verilmesi, çocukların Türk kültürü ve yaşayış biçimi ile birlikte değer yargılarını öğrenmelerini sağlar. Söz gelimi, bayramlarda ziyaretlerin yapılması, yeni taşınan misafire yemek götürülmesi ve tanışılması, ebeveynlere yardım edilmesi, yaşlılara saygı duyulması, hayvanların sevilmesi vd. gibi birtakım unsurlar ile karşılaşan çocuk grubu, öğrendiği hedef dile ait birtakım unsurlar ve dil yapıları ile karşılaşır. Bu kapsamda kalıp sözlerin önemi büyüktür. Çünkü iletişimin olduğu her yerde kalıp söz varlığı vardır. Özellikle A kurunda (Başlangıç), tanışma, gündelik hayatla karşılaşma, basit kalıp sözleri tanıma gibi durumlarda hikâyelerden yararlanabilir. Metnin kullanım alanından yola çıkarak öğrenen, kalıp sözün hangi durumda, neden kullanıldığını sezer ve öğrenme süreci gerçekleşir. Bağlam ve işleve bağlı olarak kazanılan dil becerisi kalıcı öğrenmenin ürünü haline gelir. Araştırmamızda, özellikle çocuk gruplarına yönelik günümüze kadarki çalışmaların yetersizliğinden dolayı çocuk grupları için hikâye kitaplarındaki kalıp sözlerin belirlenmesi tercih edilmiştir. Bu kapsamda yurt içi ve yurt dışında çalışmaları olan birçok öğrenciye ev sahipliği yapmış, kültürümüzü aktarmış YEE'nin çocuk hikâyeleri dizisi tercih edilmiştir.

Özellikle başlangıç kurunda olan çocuk grubunun dile hâkim olmaya başlaması, iletişim kurabilmesi, günlük iletişimi belirli söz kalıpları ile gerçekleştirecek olması, Türk kültürü ile tanışması, değerlerin benimsenmesi, bunların yanı sıra çocuk kahramanlar ile özdeşim kurarak öğrenim gerçekleştirmesi doğrultusunda YEE, A1 ve A2 seviyesi 10-15 yaş grubu çocuklar için

oluşturulan hikâye kitapları esas alınmıştır. Kalıp sözler ile ilgili olarak alan yazında birçok çalışma bulunmaktadır. Ancak çocuk grubuna Türkçe öğretimi kapsamında ele alınan çok az çalışmaya rastlanılmıştır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırma yöntemi/modeli, evren ve örneklem, araştırmada kullanılan veri toplama aracı, veri toplama ortamı ve verilerin analizi yer almaktadır.

3.1. Araştırma Modeli

Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen çocuk grupları için hikâye kitaplarındaki kalıp sözleri ortaya koyma, kalıp sözlerin kullanım sıklıklarını analiz etme, bağlamsal, işlevsel tasnifini yapma amacını taşıyan çalışma, nitel araştırma yöntemine uygun olarak desenlenmiştir. Nitel araştırmayı, “gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama tekniklerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma” olarak tanımlamak mümkündür (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 39).

Nitel araştırma, disiplinler arası bütüncül bir bakış açısını esas alarak, araştırma problemini yorumlayıcı bir yaklaşımla incelemeyi benimseyen bir yöntemdir. Üzerinde araştırma yapılan olgu ve olaylar kendi bağlamında ele alınarak, insanların onlara yükledikleri anlamlar açısından yorumlanır (Altunışık vd, 2010: 302). Nitel araştırma, insanın kendi sırlarını çözmek ve kendi çabasıyla biçimlendirdiği toplumsal sistemlerin derinliklerini keşfetmek üzere geliştirdiği bilgi üretme yollarından birisidir (Özdemir, 2010: 326).

Araştırma probleminden hareketle mevcut dokümanlardan hangilerinin değerlendirilip veri olarak kullanılabileceğini tespit etmek için doküman incelemesi yapılmıştır. Elde edilen verilerin değerlendirilmesinde ise içerik analizinden yararlanılmıştır. Çalışma konusu ile ilgili olan kayıt, doküman ve belgeleri bir araya getirip; belirli bir kural ve disipline göre sistematik olarak kodlayarak incelemeye denir. Doküman analizi, belgesel gözlem ya da belgesel tarama olarak tanımlanmaktadır (Çepni, 2009: 76).

Çalışmada; Yunus Emre Enstitüsü Çocuk Hikâyeleri dizisi A1-A2 seviyesi 14 hikâye kitabı ele alınmış hikâyeler kalıp sözler kapsamında incelenerek elde edilen bulgular doküman analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir. YEE Çocuk Hikâyeleri dizisi; Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde yurt içi ve yurt dışında birçok öğrenciye ev sahipliği yaptığı, hikâyelerinde kültürümüze dair motifler/unsurlar barındırdığı, evrensel değerler bakımından kazanımı olduğu için tercih edilmiştir. Ayrıca dilin sadeliği, çocuğa görelilik ilkesinin benimsenmesi, görsellerin temaya, verilen duruma uygun işlemiş olması da YEE'nin seçiminde etkindir.

3.2. Evren ve Örneklem

Çalışmanın evrenini Türkçenin yabancı dil öğretiminde kullanılan hikâye kitapları; araştırmanın örneklemi ise; Yunus Emre Enstitüsü tarafından hazırlanan Çocuk Hikâyeleri Dizisi: Bayram, Hakan'ın Günlüğü, Misafirimiz Var, Sınavlar Başlıyor, Tatil Sürprizi, Yeni Arkadaşım, Yeni Okulumuz, Doğum Günü, İstanbul Heyecanı, Sınıflar Yarışıyor, Soralım Öğrenelim, Tatil Planı, Yeni Hayatımız, Yeşil Göl adlı A1-A2 seviyesi hikâyeleri oluşturmaktadır. Yunus Emre Enstitüsü, kurumunun kurumsal olması ve yabancılara Türkçe öğretiminde en çok kullanılan çocuk kitaplarından olması sebebiyle tercih edilmiştir.

“Çocuk Hikâyeleri Dizisi”, 10-15 yaş arasındaki yabancı çocukların Türkçe yardımcı okuma kitabı ihtiyacına cevap vermek amacıyla A1 ve A2 düzeyine uygun olarak hazırlandı. Ders dışında da öğrencilerin ilgiyle okuyacakları 14 hikâyenin son bölümlerinde metne yönelik anlama sorularının yanı sıra metinlerdeki dil yapıları ve söz varlığıyla ilgili etkinlikler de yer alıyor” (Yunus Emre Enstitüsü,2020).

Bu hikâyeler kalıp sözler açısından değerlendirilmiştir.

Öğretmen görüşü için örneklem olarak; Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi çocuk gruplarında ders veren 7 öğretmen tercih edilmiştir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Çalışma için ilgili alan yazın ve Yunus Emre Enstitüsü tarafından hazırlanan Çocuk Hikâyeleri Dizisi: Bayram, Hakan'ın Günlüğü, Misafirimiz Var, Sınavlar Başlıyor, Tatil Sürprizi, Yeni Arkadaşım, Yeni Okulumuz, Doğum Günü, İstanbul Heyecanı, Sınıflar Yarışıyor, Soralım Öğrenelim, Tatil Planı, Yeni Hayatımız, Yeşil Göl adlı A1-A2 seviyesi hikâyeleri kitapları incelenmiştir. Bu kapsamda nitel veri toplama aracı olarak

doküman incelemesi yapılmış; ele alınan hikâyeler, kalıp sözler bağlamında değerlendirilip alt problemlere ilişkin bulgular sunulmuştur.

Konuya ilişkin yabancı çocuklara Türkçe öğreten 7 Türkçe öğretmenin görüşleri alınmıştır. Görüşler, “Google Forms” üzerinden toplanmış ve değerlendirilmiştir.

3.4. Veri Toplama Süreci / Ortamı

Hikâye kitapları Yunus Emre Enstitüsünün internet sayfasından satın alma ile temin edilmiştir. Kitaplar, kalıp sözler açısından incelenmiş ve gruplandırılmıştır. Ardından kalıp sözler, kullanım sıklığına göre her bir kitap için incelenmiş ve bağlam, işlev, anlamına göre sınıflandırılmıştır.

Öğretmen görüşlerin alınması, değerlendirilmesi kapsamında Covid-19 pandemi sebebiyle “Google Forms” aracılığı ile hazırlanan ilgili form, bağlantı ile öğrencilere iletilmiştir. Verilerin toplanması için öğrencilerden 2 haftalık süre istenmiştir. 2 haftanın sonunda toplanan veriler analiz edilmiştir.

3.5. Verilerin Analizi

Çalışma, içerik analizi ile değerlendirilmiştir. Metin analizine başlamadan önce; kalıp ifadeler/sözlere ilişkin CEFR’e yönelik sınıflandırma esas alınmıştır. Sınıflandırmaya göre kalıp ifadeler; deyimler, atasözleri ve kalıplaşmış sözlerdir. Ancak hikâyelerde atasözüne rastlanılmadığı için çalışma deyim ve kalıplaşmış sözler açısından ele alınmıştır. Deyimler, TDK sözlüğünden kontrol edilip deyimler ve kalıplaşmış sözlerin hikâyelerdeki kullanım sıklıkları belirlenmiştir. Son olarak da deyim ve kalıplaşmış sözler işlev, bağlam ve anlama göre tasnif edilmiştir.

Öğretmen ve uzman görüşleri “Google Form” üzerinden incelenip değerlendirilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

4.1. Yunus Emre Enstitüsü Çocuk Hikâyeleri Dizisi A1 Seviyesindeki Hikâye Kitaplarının İçerdiği Kalıp Söz Unsurları

Yunus Emre Enstitüsü Çocuk Hikâyeleri Dizisi A1 seviyesindeki hikâye kitapları; Hakan'ın Günlüğü, Misafirimiz Var, Yeni Okulumuz, Tatil Sürprizi, Bayram, Yeni Arkadaşım, Sınavlar Başlıyor'dur. Birinci alt probleme ilişkin olarak 7 hikâye kitabın kalıp sözler açısından değerlendirilmesi yapılmıştır. İncelenen kalıp sözler/kalıp ifadeler tablo halinde sunulmuştur. Deyimler TDK'nin sınıflamasına göre ele alınmıştır.

4.1.1. Yunus Emre Enstitüsü çocuk hikâyeleri dizisi “Hakan'ın Günlüğü” adlı hikâyenin kalıp söz varlığı

Hakan'ın günlüğü adlı hikâye kitabı incelendiğinde tespit edilen kalıp ifadeler/sözler “atasözü, deyimler ve kalıplaşmış sözler” kapsamında sınıflandırılmış ve elde edilen veriler tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo 1-Hakan'ın Günlüğü adlı hikâye kitabında yer alan deyimler

Deyimler/Çekimleri	Atasözleri
Konser ver-/veriyorsunuz	Bulunmamaktadır.
Sergi aç-/açıyorsunuz	
Kendime gel-/geldim	
Kamp yap-/yapıyoruz, yaptınız mı?	
İzin al-/alın, aldın, aldım	
Faydalı ol-/olalım	
Yola çık-/çıkıtı	
Fotoğraf çek-/çelti	
Telefon et-/etti	
Parmak kaldır-/kaldırdı	
Ayağa kalk-/kalktı	

Yunus Emre Enstitüsü Çocuk Hikâyeleri Dizisi A1 seviyesindeki “Hakan’ın Günlüğü” adlı hikâye kitabında tespit edilen deyimler Tablo 1’de gösterilmiştir. Tablo incelendiğinde hikâyede *11 farklı* deyimde yer verildiği görülmektedir.

Yunus Emre Enstitüsü Çocuk Hikâyeleri Dizisi A1 seviyesindeki “Hakan’ın Günlüğü” adlı hikâye kitabında atasözlerine rastlanmamıştır.

Tablo 2-Hakan’ın Günlüğü adlı hikâye kitabında yer alan kalıplaşmış sözler

Kalıplaşmış Sözler/Çekimleri
Tebrik et-/etti, ettik, ettiler
Teşekkür et-/etti, ettim, ederim
Aferin
İyi geceler
Lütfen
Haydi

Yunus Emre Enstitüsü Çocuk Hikâyeleri Dizisi A1 seviyesindeki “**Hakan’ın Günlüğü**” adlı hikâye kitabında tespit edilen kalıplaşmış sözler Tablo 2’de gösterilmiştir. Tablo incelendiğinde 6 *farklı* kalıplaşmış söze yer verildiği görülmektedir. Tebrik et- ve teşekkür et- kalıplaşmış sözler çekimlenmiştir.

4.1.2. Yunus Emre Enstitüsü çocuk hikâyeleri dizisi “Misafirimiz Var” adlı hikâyenin kalıp söz varlığı

Misafirimiz Var adlı hikâye kitabı incelendiğinde tespit edilen kalıp ifadeler/sözler “atasözü, deyimler ve kalıplaşmış sözler” kapsamında sınıflandırılmış ve elde edilen veriler tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo 3-Misafirimiz Var adlı hikâye kitabında yer alan deyimler

Deyimler/Çekimleri	Atasözleri
Selam ver-/verdi	Bulunmamaktadır.
Davet et-/edelim	
Para üstü /paranızın üstü	
Ziyaret et-/ettiler	

Yunus Emre Enstitüsü Çocuk Hikâyeleri Dizisi A1 seviyesindeki “Misafirimiz var” adlı hikâye kitabında tespit edilen deyimler Tablo 3’te gösterilmiştir. Tablo incelendiğinde 4 farklı deyme yer verildiği görülmektedir.

Yunus Emre Enstitüsü Çocuk Hikâyeleri Dizisi A1 seviyesindeki “Misafirimiz var” adlı hikâye kitabında atasözlerine rastlanmamıştır.

Tablo 4-Misafirimiz Var adlı hikâye kitabında yer alan kalıplaşmış sözler

Kalıplaşmış Sözler/Çekimleri
Haydi
Tamam
Alo
Nasılsın, nasılsınız
İnşallah
Kolay gel-/gelsin
Sağ ol-/ol, olun
Görüşürüz
Peki
Hoş gel-/geldiniz
Hoş bulduk
Efendim
Güle güle
Teşekkür et-/ederim, ederiz, edip, ettiler
Teşekkürler
Hayırlı işler
Yine bekle-/bekleriz
Eline sağlık, elinize sağlık
Afiyet olsun

İyi geceler
Lütfen
Rica et-/ederim
Merhaba
Tabii
Buyur-/buyurun
Güle güle kullan-/kullanın
Memnun ol-/olurum, oldum
İyi akşamlar
İzninizle
Ne demek
Niye zahmet et-/ettiniz?

Yunus Emre Enstitüsü Çocuk Hikâyeleri Dizisi A1 seviyesindeki “Misafirimiz Var” adlı hikâye kitabında tespit edilen kalıplaşmış sözler Tablo 4’te gösterilmiştir. Tablo incelendiğinde *31 farklı* kalıplaşmış söze yer verildiği görülmektedir. Sağ ol-,teşekkür et-,eline sağlık, memnun ol- vb. kalıplaşmış sözler çekimlenmiştir.

4.1.3. Yunus Emre Enstitüsü çocuk hikâyeleri dizisi “Yeni Okulumuz” adlı hikâyenin kalıp söz varlığı

Yeni Okulumuz adlı hikâye kitabı incelendiğinde tespit edilen kalıp ifadeler/sözler “atasözü, deyimler ve kalıplaşmış sözler” kapsamında sınıflandırılmış ve elde edilen veriler tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo 5-Yeni Okulumuz adlı hikâye kitabında yer alan deyimler

Deyimler/ Çekimleri	Atasözleri
Selam ver-/verdi	Bulunmamaktadır.
Ziyaret et-/ ettim	
Parmak kaldır-/kaldırdı	
Ayağa kalk-/kalktı	

Yunus Emre Enstitüsü Çocuk Hikâyeleri Dizisi A1 seviyesindeki “Yeni Okulumuz” adlı hikâye kitabında tespit edilen deyimler Tablo 5’te gösterilmiştir. Tablo incelendiğinde *4 farklı* deyme yer verildiği görülmektedir.

Yunus Emre Enstitüsü Çocuk Hikâyeleri Dizisi A1 seviyesindeki “Yeni Okulumuz” adlı hikâye kitabında atasözlerine rastlanmamıştır.

Tablo 6-Yeni Okulumuz adlı hikâye kitabında yer alan kalıplaşmış sözler

Kalıplaşmış sözler/Çekimleri
Günaydın
Nasılsın, nasılsınız
Haydi
Tamam
Merhaba
Memnun ol-/oldum, olduk
Hoş gel-/geldiniz, geldin
Hoş bulduk
Hayırlı olsun
Sağ ol-/ olun, ol
Peki
Aferin
Teşekkür et-ederim
Afiyet olsun
Lütfen
Görüşürüz
İyi geceler

Yunus Emre Enstitüsü Çocuk Hikâyeleri Dizisi A1 seviyesindeki “**Yeni Okulumuz**” adlı hikâye kitabında tespit edilen kalıplaşmış sözler Tablo 6’da gösterilmiştir. Tablo incelendiğinde *17 farklı* kalıplaşmış söze yer verildiği görülmektedir. Nasılsın, hoş gel-,sağ ol- ,memnun ol- kalıplaşmış sözler çekimlenmiştir.

4.1.4. Yunus Emre Enstitüsü çocuk hikâyeleri dizisi “Tatil Sürprizi” adlı hikâyenin kalıp söz varlığı

Tatil Sürprizi adlı hikâye kitabı incelendiğinde tespit edilen kalıp ifadeler/sözler “atasözü, deyimler ve kalıplaşmış sözler” kapsamında sınıflandırılmış ve elde edilen veriler tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo 7-Tatil Sürprizi adlı hikâye kitabında yer alan deyimler

Deyimler/Çekimleri	Atasözleri
Sürpriz yap-/yapmak	Bulunmamaktadır.
Mola ver-/veriyoruz	
Fotoğraf çek-/çektiler	
Ne kadar	

Yunus Emre Enstitüsü Çocuk Hikâyeleri Dizisi A1 seviyesindeki “Tatil Sürprizi” adlı hikâye kitabında tespit edilen deyimler Tablo 7’de gösterilmiştir. Tablo incelendiğinde 4 farklı deyim yer verildiği görülmektedir.

Yunus Emre Enstitüsü Çocuk Hikâyeleri Dizisi A1 seviyesindeki “Tatil Sürprizi” adlı hikâye kitabında atasözlerine rastlanmamıştır.

Tablo 8-Tatil Sürprizi adlı hikâye kitabında yer alan kalıplaşmış sözler

Kalıplaşmış sözler/Çekimleri
Hoş gel-/geldiniz, geldin
Hoş bulduk
Elbette
Efendim
Peki
Tamam
Lütfen
Teşekkür et-/ederiz, ettiler
Hoşça kal-/kalın
Güle güle
Buyur-/buyurun
İyi günlerde kullan-/kullanın
Yine bekle-/bekleriz
Hayırlı işler
Aferin
Tebrik et-/ederim
İnşallah
Hayırlı yolculuklar

Yunus Emre Enstitüsü Çocuk Hikâyeleri Dizisi A1 seviyesindeki “**Tatil Sürprizi**” adlı hikâye kitabında tespit edilen kalıplaşmış sözler Tablo 8’de gösterilmiştir. Tablo incelendiğinde *18 farklı* kalıplaşmış söze yer verildiği görülmektedir. Hoş gel- ve teşekkür et- kalıplaşmış sözler çekimlenmiştir.

4.1.5. Yunus Emre Enstitüsü çocuk hikâyeleri dizisi “Bayram” adlı hikâyenin kalıp söz varlığı

Bayram adlı hikâye kitabı incelendiğinde tespit edilen kalıp ifadeler/sözler “atasözü, deyimler ve kalıplaşmış sözler” kapsamında sınıflandırılmış ve elde edilen veriler tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo 9- Bayram adlı hikâye kitabında yer alan deyimler

Deyimler / Çekimleri	Atasözleri
Selam ver-/verdi, vermek, verdiler	Bulunmamaktadır.
Ne kadar	
Telefon et-/ edelim, ettiler, ettik	
Ziyaret et-/ edelim, etmek	
Kan ver-/verdi	
Piknik yap-/yapalım	

Yunus Emre Enstitüsü Çocuk Hikâyeleri Dizisi A1 seviyesindeki “Bayram” adlı hikâye kitabında tespit edilen deyimler Tablo 9’da gösterilmiştir. Tablo incelendiğinde *6 farklı* deyim yer verildiği görülmektedir. Selam ver-,telefon et-,ziyaret et- deyimleri çekimlenmiştir.

Yunus Emre Enstitüsü Çocuk Hikâyeleri Dizisi A1 seviyesindeki “Bayram” adlı hikâye kitabında atasözlerine rastlanmamıştır.

Tablo 10- Bayram adlı hikâye kitabında yer alan kalıplaşmış sözler

Kalıplaşmış Sözler/ Çekimleri
Hoş gel-/geldiniz
Hoş bulduk
Buyur-/buyurun
Sağ ol-/ olun, ol, olası
Tamam
Teşekkür et-/ettiler, etti, ederim
Teşekkürler
Hayırlı işler
İyi günler
Peki
Efendim
Hayırlı bayramlar
İnşallah
Kolay gel-/gelsin
Görüşürüz
Mutlu bayramlar
Görüşmek üzere
Sevgilerle
Elbette
Nerede eski bayramlar
Bayramın(ız) kutlu ol-/olsun
Elinize sağlık
Afiyet olsun
Yine bekleriz
Geçmiş olsun
İyi bayramlar
Rica et-/ederim
Nasılsın
İzninizle
Lütfen

Yunus Emre Enstitüsü Çocuk Hikâyeleri Dizisi A1 seviyesindeki “**Bayram**” adlı hikâye kitabında tespit edilen kalıplaşmış sözler Tablo 10’da gösterilmiştir. Tablo incelendiğinde 31 farklı kalıplaşmış söze yer verildiği görülmektedir. Sağ ol-, teşekkür et- kalıplaşmış sözler çekimlenmiştir.

4.1.6. Yunus Emre Enstitüsü çocuk hikâyeleri dizisi “Yeni Arkadaşım” adlı hikâyenin kalıp söz varlığı

Yeni Arkadaşım adlı hikâye kitabı incelendiğinde tespit edilen kalıp ifadeler/sözler “atasözü, deyimler ve kalıplaşmış sözler” kapsamında sınıflandırılmış ve elde edilen veriler tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo 11-Yeni Arkadaşım adlı hikâye kitabında yer alan deyimler

Deyimler/ Çekimleri	Atasözleri
Selam ver-/verdi	Bulunmamaktadır.
Fotoğraf çek-/çekiyorum	
Piknik yap-/ yapalım	
İzin al-/ aldı	
Parmak kaldır-/kaldırdı	
Uykusu gel-/geldi	

Yunus Emre Enstitüsü Çocuk Hikâyeleri Dizisi A1 seviyesindeki “Yeni Arkadaşım” adlı hikâye kitabında tespit edilen deyimler Tablo 11’de gösterilmiştir. Tablo incelendiğinde 6 farklı deyimde yer verildiği görülmektedir.

Yunus Emre Enstitüsü Çocuk Hikâyeleri Dizisi A1 seviyesindeki “Yeni Arkadaşım” adlı hikâye kitabında atasözlerine rastlanmamıştır.

Tablo 12-Yeni Arkadaşım adlı hikâye kitabında yer alan kalıplaşmış sözler

Kalıplaşmış Sözler/ Çekimleri
Lütfen
Elbette
Nasılsın, nasılsınız
Tamam
İyi günler
Hoş gel-/geldiniz, geldin
Hoş bulduk
Sağ ol-/olun
Teşekkürler
Teşekkür et-/etti, ederim

İyi geceler
Haydi
Afiyet olsun
Ne arzu et-/edersiniz
Buyur-/buyurun
Efendim

Yunus Emre Enstitüsü Çocuk Hikâyeleri Dizisi A1 seviyesindeki “**Yeni Arkadaşım**” adlı hikâye kitabında tespit edilen kalıplaşmış sözler Tablo 12’de gösterilmiştir. Tablo incelendiğinde *16 farklı* kalıplaşmış söze yer verildiği görülmektedir. Nasılsın, teşekkür et- kalıplaşmış sözler çekimlenmiştir.

4.1.7. Yunus Emre Enstitüsü çocuk hikâyeleri dizisi “Sınavlar Başlıyor” adlı hikâyenin kalıp söz varlığı

Sınavlar Başlıyor adlı hikâye kitabı incelendiğinde tespit edilen kalıp ifadeler/sözler “atasözü, deyimler ve kalıplaşmış sözler” kapsamında sınıflandırılmış ve elde edilen veriler tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo 13- Sınavlar Başlıyor adlı hikâye kitabında yer alan deyimler

Deyimler /Çekimleri	Atasözleri
Ziyaret et-/etti	Bulunmamaktadır.
Fotoğraf çek-/çekmek	
Davet et-/etti	
İzin al-/almak, aldım	
Telefon et-/etti	
Selam söyle-	
Faydalı ol-/oluyor	
Kaza geçir-/geçirdim	
Not al-/almak	

Yunus Emre Enstitüsü Çocuk Hikâyeleri Dizisi A1 seviyesindeki “**Sınavlar Başlıyor**” adlı

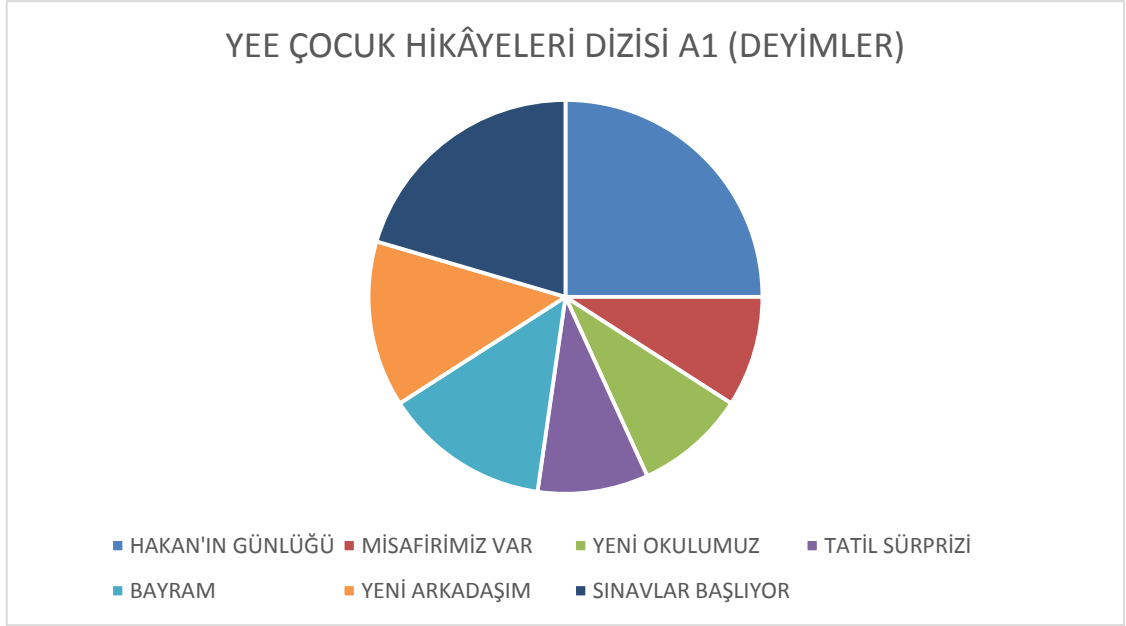
hikâye kitabında tespit edilen deyimler Tablo 13’te gösterilmiştir. Tablo incelendiğinde 9 farklı deyim yer verildiği görülmektedir. İzin al- deyimini çekimlenmiştir.

Yunus Emre Enstitüsü Çocuk Hikâyeleri Dizisi A1 seviyesindeki “**Sınavlar Başlıyor**” adlı hikâye kitabında atasözlerine rastlanmamıştır.

Tablo 14- -Sınavlar Başlıyor adlı hikâye kitabında yer alan kalıplaşmış sözler

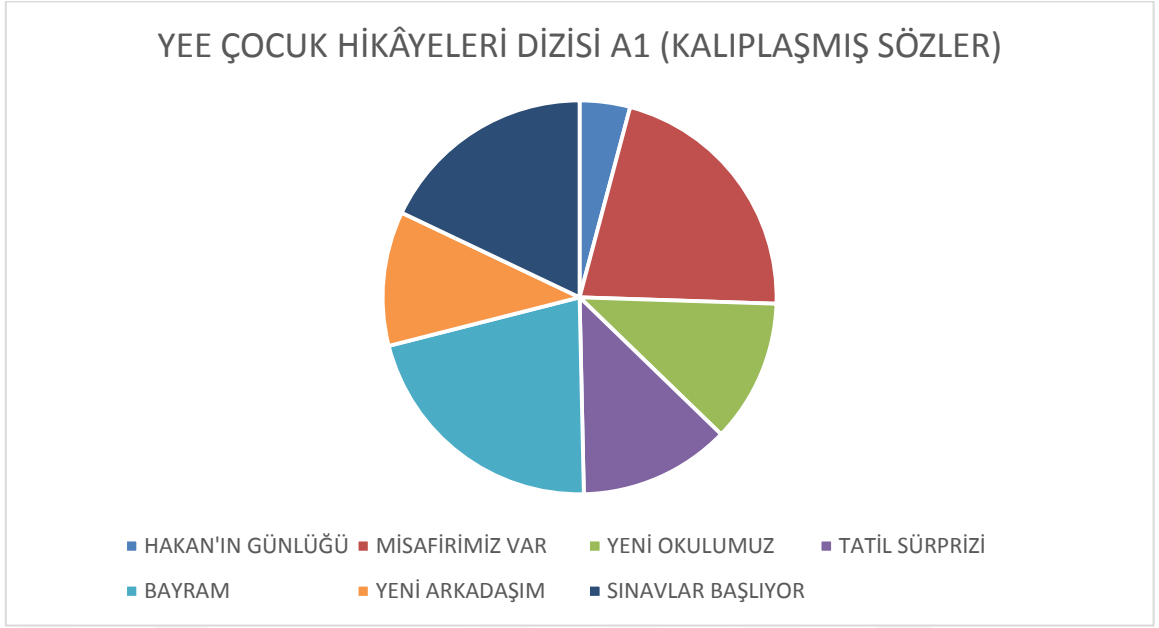
Kalıplaşmış Sözler/ Çekimleri
Tamam
Hoşça kal-/kal, kalın
Güle güle
Teşekkür et-/etti, ederim, ederiz
Teşekkürler
Alo
İyi akşamlar
Görüşmek üzere
Görüşürüz
Hoş gel-/geldin
Hoş bulduk
Memnun ol-/oldum
Haydi
Eline sağlık, elinize sağlık
Afiyet olsun
Geçmiş olsun
Sağ ol
Aferin
İyi günler
Kolay gel-/gelsin
İyi çalışmalar
Aleykümselâm
Rica et-/ederim
İyi geceler
İnşallah
Nasılsın

kitabında tespit edilen kalıplaşmış sözler Tablo 14’te gösterilmiştir. Tablo incelendiğinde 26 farklı kalıplaşmış söze yer verildiği görülmektedir. Teşekkür et, eline /elinize sağlık kalıplaşmış sözler çekimlenmiştir.

Şekil 1-YEE çocuk hikâyeleri dizisi A1 deyim dağılımı

YEE Çocuk Hikâyeleri Dizisi A1 seviyesindeki deyimlerin dağılımı şekil 1 ‘de gösterilmiştir. Buna göre Hakan’ın Günlüğü adlı hikâyede deyim daha fazla kullanılmıştır. Tatil Sürprizi, Yeni Okulumuz ve Misafirimiz Var adlı hikâyelerde eşit sayıda deyime rastlanılmıştır.

Şekil 2-YEE çocuk hikâyeleri dizisi A1 kalıplaşmış sözler dağılımı

YEE Çocuk Hikâyeleri Dizisi A1 seviyesindeki kalıplaşmış sözlerin dağılımı şekil 2 'de gösterilmiştir. Buna göre Misafirimiz Var ve Bayram adlı hikâyelerde kalıplaşmış sözler diğer hikâyelere göre daha fazla kullanılmıştır. Hakan'ın Günlüğü'nde ise kalıplaşmış sözler diğer hikâyelere göre daha az kullanılmıştır.

4.2. Yunus Emre Enstitüsü Çocuk Hikâyeleri Dizisi A2 Seviyesindeki Hikâye Kitaplarının İçerdiği Kalıp Söz Unsurları

Yunus Emre Enstitüsü Çocuk Hikâyeleri Dizisi A2 seviyesindeki hikâye kitapları; İstanbul Heyecanı, Doğum Günü, Sınıflar Yarışıyor, Yeşil Göl, Soralım Öğrenelim, Yeni Hayatımız, Tatil Planı'dır. İkinci alt probleme ilişkin olarak 7 hikâye kitabın kalıp sözler açısından değerlendirilmesi yapılmıştır. İncelenen kalıp sözler/kalıp ifadeler tablo halinde sunulmuştur. Deyimler TDK'nin sınıflamasına göre ele alınmıştır.

4.2.1. Yunus Emre Enstitüsü çocuk hikâyeleri dizisi “İstanbul Heyecanı” adlı hikâyenin kalıp söz varlığı

İstanbul Heyecanı adlı hikâye kitabı incelendiğinde tespit edilen kalıp ifadeler/sözler “atasözü, deyimler ve kalıplaşmış sözler” kapsamında sınıflandırılmış ve elde edilen veriler

tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo 15-İstanbul Heyecanı adlı hikâye kitabında yer alan deyimler

Deyimler/ Çekimleri	Atasözleri
Fotoğraf çek-/çekiyor, çekiyorum	Bulunmamaktadır.
Parmak kaldır-/kaldırdım, kaldırdık, kaldırdı	
Hayal kur-/kurmaya	
Not et-/ edin	
Faydalı ol-/ olacak	
Kendime gel-/ geldim	

Yunus Emre Enstitüsü Çocuk Hikâyeleri Dizisi A2 seviyesindeki “**İstanbul Heyecanı**” adlı hikâye kitabında tespit edilen deyimler Tablo 15’te gösterilmiştir. Tablo incelendiğinde 6 *farklı* deyimde yer verildiği görülmektedir.

Yunus Emre Enstitüsü Çocuk Hikâyeleri Dizisi A2 seviyesindeki “**İstanbul Heyecanı**” adlı hikâye kitabında atasözlerine rastlanmamıştır.

Tablo 16-İstanbul Heyecanı adlı hikâye kitabında yer alan kalıplaşmış sözler

Kalıplaşmış Sözler/ Çekimleri
Günaydın
Peki
Elbette
Haydi
Eline sağlık
Geçmiş olsun
Teşekkür et-/etti, ederim
Rica et-/ederim
Taze simit sıcak simit

Yunus Emre Enstitüsü Çocuk Hikâyeleri Dizisi A2 seviyesindeki “**. İstanbul Heyecanı**” adlı hikâye kitabında tespit edilen kalıplaşmış sözler Tablo 16’da gösterilmiştir. Tablo incelendiğinde 9 *farklı* kalıplaşmış söze yer verildiği görülmektedir. Teşekkür et- çekimlenmiştir.

4.2.2. Yunus Emre Enstitüsü çocuk hikâyeleri dizisi “Doğum Günü” adlı hikâyenin kalıp söz varlığı

Doğum Günü adlı hikâye kitabı incelendiğinde tespit edilen kalıp ifadeler/sözler “atasözü, deyimler ve kalıplaşmış sözler” kapsamında sınıflandırılmış ve elde edilen veriler tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo 17-Doğum Günü adlı hikâye kitabında yer alan deyimler

Deyimler/ Çekimleri	Atasözleri
Davet et-/edelim	Bulunmamaktadır.
Haber ver-/veririz	
Sürpriz yap-/yapmak	
Fotoğraf çek-/çekmek	
Sipariş ver-/ vereceğiz	
Sipariş et-/ edeyim	
Alışverişe çık-/çıkma	
Mum yak-/yaktı	
İyi ki	

Yunus Emre Enstitüsü Çocuk Hikâyeleri Dizisi A2 seviyesindeki “**Doğum Günü**” adlı hikâye kitabında tespit edilen deyimler Tablo 17’de gösterilmiştir. Tablo incelendiğinde 9 farklı deyim yer verildiği görülmektedir.

Yunus Emre Enstitüsü Çocuk Hikâyeleri Dizisi A2 seviyesindeki “**Doğum Günü**” adlı hikâye kitabında atasözlerine rastlanmamıştır.

Tablo 18-Doğum Günü adlı hikâye kitabında yer alan kalıplaşmış sözler

Kalıplaşmış Sözler / Çekimleri
Peki
Haydi
Tamam
Elbette
Teşekkür et-/ederim, ederiz, etti

Afiyet olsun
Ellerine sağlık
Doğum günün kutlu ol-/olsun
Hoş gel-/geldin

Yunus Emre Enstitüsü  ocuk Hikâyeleri Dizisi A2 seviyesindeki “ **Doğum Günü**” adlı hikâye kitabında tespit edilen kalıplaşmış sözler Tablo 18’de gösterilmiştir. Tablo incelendiğinde 9 *farklı* kalıplaşmış söze yer verildiği görülmektedir. Teşekkür et- kalıplaşmış söz çekimlenmiştir.

4.2.3. Yunus Emre Enstitüsü  ocuk hikâyeleri dizisi “Sınıflar Yarışıyor” adlı hikâyenin kalıp söz varlığı

Sınıflar Yarışıyor adlı hikâye kitabı incelendiğinde tespit edilen kalıp ifadeler/sözler “atasözü, deyimler ve kalıplaşmış sözler” kapsamında sınıflandırılmış ve elde edilen veriler tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo 19-Sınıflar Yarışıyor adlı hikâye kitabında yer alan deyimler

Deyimler /�ekimleri	Atasözleri
Parmak kaldır-/kaldırıp, kaldırdı	Bulunmamaktadır.
Not et-/etti, ettiler	
Davet et-/edeceğiz, ediyorum	
�zin al-/aldı, alalım	
Söz ver-/verdi	
Destek ol-/oldunuz	
Faydalı ol-/oluyor, olabilir	
Fotoğraf �ek-/çektirmek, çektirdi	
Problem ol-/olabilir	
Sahneye �ık-/�ıktı	
Bir araya gel-/geldiler	
Puan ver-/verecek	

Yunus Emre Enstitüsü  ocuk Hikâyeleri Dizisi A2 seviyesindeki “**Sınıflar Yarışıyor**” adlı hikâye kitabında tespit edilen deyimler Tablo 19’da gösterilmiştir. Tablo incelendiğinde 12 *farklı* deyme yer verildiği görülmektedir. Parmak kaldır-, not et-,izin al- deyimleri çekimlenmiştir.

Yunus Emre Enstitüsü Çocuk Hikâyeleri Dizisi A2 seviyesindeki “**Sınıflar Yarışıyor**” adlı hikâye kitabında atasözlerine rastlanmamıştır.

Tablo 20-Sınıflar Yarışıyor adlı hikâye kitabında yer alan kalıplaşmış sözler

Kalıplaşmış Sözler/Çekimleri
Günaydın
Tamam
Teşekkür et-/ederim, ettiler
İyi dersler
Merhaba
Peki
Başarılar dile-/diliyorum
Hoş gel-/geldiniz
Hoş bulduk
İnşallah
Görüşürüz
Sağ ol
Aferin
Haydi
Tebrik et-ederim

Yunus Emre Enstitüsü Çocuk Hikâyeleri Dizisi A2 seviyesindeki “**Sınıflar Yarışıyor**” adlı hikâye kitabında tespit edilen kalıplaşmış sözler Tablo 20’de gösterilmiştir. Tablo incelendiğinde 16 farklı kalıplaşmış söze yer verildiği görülmektedir. Teşekkür et- kalıplaşmış söz çekimlenmiştir.

4.2.4. Yunus Emre Enstitüsü çocuk hikâyeleri dizisi “Yeşil Göl” adlı hikâyenin kalıp söz varlığı

Yeşil Göl adlı hikâye kitabı incelendiğinde tespit edilen kalıp ifadeler/sözler “atasözü, deyimler ve kalıplaşmış sözler” kapsamında sınıflandırılmış ve elde edilen veriler tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo 21-Yeşil Göl adlı hikâye kitabında yer alan deyimler

Deyimler/ Çekimleri	Atasözleri
Piknik yap-/yapıyor, yapalım, yapacağız, yapıp, yaparız	Bulunmamaktadır.
Davet et-/ edelim, ederim, etti	
Karar ver-/verdik	
İzin al-/alın, aldık	
Ziyaret et-/ edelim	
Telefon et-/ettim	
Zarar ver-/vermeyin	
Yola çık-/çıktık	
Fotoğraf çek-/çektiler	
Gurur duy-/duydu	

Yunus Emre Enstitüsü Çocuk Hikâyeleri Dizisi A2 seviyesindeki “**Yeşil Göl**” adlı hikâye kitabında tespit edilen deyimler Tablo 21’de gösterilmiştir. Tablo incelendiğinde 10 farklı deyime yer verildiği görülmektedir. Piknik yap-,davet et-,izin al- deyimleri çekimlenmiştir.

Yunus Emre Enstitüsü Çocuk Hikâyeleri Dizisi A2 seviyesindeki “**Yeşil Göl**” adlı hikâye kitabında atasözlerine rastlanmamıştır.

Tablo 22-Yeşil Göl adlı hikâye kitabında yer alan kalıplaşmış sözler

Kalıplaşmış Sözler / Çekimleri
Günaydın
Haydi
Tamam
Hoş gel-/geldin, geldiniz
Nasılsın, nasılsınız
Peki
Teşekkür et-/ederim
Memnun ol-/oldu
Alo
Merhaba
Sağ ol-/olun

Geçmiş olsun
Görüşürüz
Elinize sağlık
Buyur-/buyurun
Efendim
Tebrik et-/ediyorum
Görüşmek üzere
Hoş bulduk
Hoşça kal

Yunus Emre Enstitüsü Çocuk Hikâyeleri Dizisi A2 seviyesindeki “**Yeşil Göl**” adlı hikâye kitabında tespit edilen kalıplaşmış sözler Tablo 22’de gösterilmiştir. Tablo incelendiğinde 20 farklı kalıplaşmış söze yer verildiği görülmektedir. Nasılsın kalıplaşmış sözü çekimlenmiştir.

4.2.5. Yunus Emre Enstitüsü çocuk hikâyeleri dizisi “Soralım Öğrenelim” adlı hikâyenin kalıp söz varlığı

Soralım Öğrenelim adlı hikâye kitabı incelendiğinde tespit edilen kalıp ifadeler/sözler “atasözü, deyimler ve kalıplaşmış sözler” kapsamında sınıflandırılmış ve elde edilen veriler tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo 23--Soralım Öğrenelim adlı hikâye kitabında yer alan deyimler

Deyimler / Çekimleri	Atasözleri
Fark et-/ ettim	Bulunmamaktadır.
Haberi ol-/oluyor	
Zarar ver-/veriyor	

Yunus Emre Enstitüsü Çocuk Hikâyeleri Dizisi A2 seviyesindeki “**Soralım Öğrenelim**” adlı hikâye kitabında tespit edilen deyimler Tablo 23’te gösterilmiştir. Tablo incelendiğinde 3 farklı deyim yer verildiği görülmektedir.

Yunus Emre Enstitüsü Çocuk Hikâyeleri Dizisi A2 seviyesindeki “**Soralım Öğrenelim**” adlı

hikâye kitabında atasözlerine rastlanmamıştır.

Tablo 24-Soralım Öğrenelim adlı hikâye kitabında yer alan kalıplaşmış sözler

Kalıplaşmış Sözler/ Çekimleri
Peki
Elbette
Hoş gel-/geldin
Teşekkür et-/ettim, ederim, edip
Buyur-/buyurun
Merhaba
Hoş bulduk
Aferin
Kolay gel-/gelsin

Yunus Emre Enstitüsü Çocuk Hikâyeleri Dizisi A2 seviyesindeki “**Soralım Öğrenelim**” adlı hikâye kitabında tespit edilen kalıplaşmış sözler Tablo 24’te gösterilmiştir. Tablo incelendiğinde 9 farklı kalıplaşmış söze yer verildiği görülmektedir. Teşekkür et- kalıplaşmış sözü çekimlenmiştir.

4.2.6. Yunus Emre Enstitüsü çocuk hikâyeleri dizisi “Yeni Hayatımız” adlı hikâyenin kalıp söz varlığı

Yeni Hayatımız adlı hikâye kitabı incelendiğinde tespit edilen kalıp ifadeler/sözler “atasözü, deyimler ve kalıplaşmış sözler” kapsamında sınıflandırılmış ve elde edilen veriler tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo 25-Yeni Hayatımız adlı hikâye kitabında yer alan deyimler

Deyimler /Çekimleri	Atasözleri
Piknik yap-/yapıyoruz	Bulunmamaktadır.
Vakit geçir-/geçirmek, geçirdim	
İzin al-/aldı, aldım, aldıktan, alıp	
Veda et-/ettik	
Yola çık-/çıktı	
Ziyaret et-/etti	
Sipariş al-/aldım	

Davet et-/ etti
Randevu al-/aldı
Haber ver-/verdi
Fark etme-/etmez

Yunus Emre Enstitüsü Çocuk Hikâyeleri Dizisi A2 seviyesindeki “**Yeni Hayatımız**” adlı hikâye kitabında tespit edilen deyimler Tablo 25’te gösterilmiştir. Tablo incelendiğinde 11 farklı deyme yer verildiği görülmektedir. Vakit geçir-, izin al- deyimleri çekimlenmiştir.

Yunus Emre Enstitüsü Çocuk Hikâyeleri Dizisi A2 seviyesindeki “**Yeni Hayatımız**” adlı hikâye kitabında atasözlerine rastlanmamıştır.

Tablo 26-Yeni Hayatımız adlı hikâye kitabında yer alan kalıplaşmış sözler

Kalıplaşmış Sözler/ Çekimleri

Peki
Elbette
Merhaba
Hoş gel-/geldiniz
Allah rahmet eyle-/eysin
Sağ ol-/ olun, ol
Güle güle otur-/oturun
(tanıştığımıza) memnun ol-/oldum
Haydi
Günaydın
Nasılsınız, nasılsın
Ne iç-içersiniz?
Teşekkür et-/ederim, etti
Hayırlı işler
Tamam
İyi günler
Efendim
Geçmiş olsun
Maalesef
Hayırlı olsun
Hoş bulduk

Yunus Emre Enstitüsü Çocuk Hikâyeleri Dizisi A2 seviyesindeki “**Yeni Hayatımız**” adlı hikâye kitabında tespit edilen kalıplaşmış sözler Tablo 26’da gösterilmiştir. Tablo incelendiğinde 21 farklı kalıplaşmış söze yer verildiği görülmektedir. Sağ ol-,nasılsın, teşekkür et- kalıplaşmış sözler çekimlenmiştir.

4.2.7. Yunus Emre Enstitüsü çocuk hikâyeleri dizisi “Tatil Planı” adlı hikâyenin kalıp söz varlığı

Tatil Planı adlı hikâye kitabı incelendiğinde tespit edilen kalıp ifadeler/sözler “atasözü, deyimler ve kalıplaşmış sözler” kapsamında sınıflandırılmış ve elde edilen veriler tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo 27-Tatil Planı adlı hikâye kitabında yer alan deyimler

Deyimler /Çekimleri	Atasözleri
Davet et-/etmiş	Bulunamamaktadır.
Sürpriz yap-/yapmayı	
Fikrini al-/alırız	
Karar ver-/veremedik, veremiyorlar, verdiniz, ver, verebil, vermeden	
Vakit geçir-/geçirmeyin, geçirdik	
Ziyaret et-/ederiz, etme	
Geç kal	
Yola çık-/çıktık	
Mola ver-/verdik	
Selam söyle	
Baş salla	
Söz al-/aldım	
Tatil ol-/oldu	
İyi ki	

Yunus Emre Enstitüsü Çocuk Hikâyeleri Dizisi A2 seviyesindeki “**Tatil Planı**”adlı hikâye kitabında tespit edilen deyimler Tablo 27’de gösterilmiştir. Tablo incelendiğinde 13 farklı deyim yer verildiği görülmektedir. Karar ver-,vakit geçir-,ziyaret et- deyimleri çekimlenmiştir.

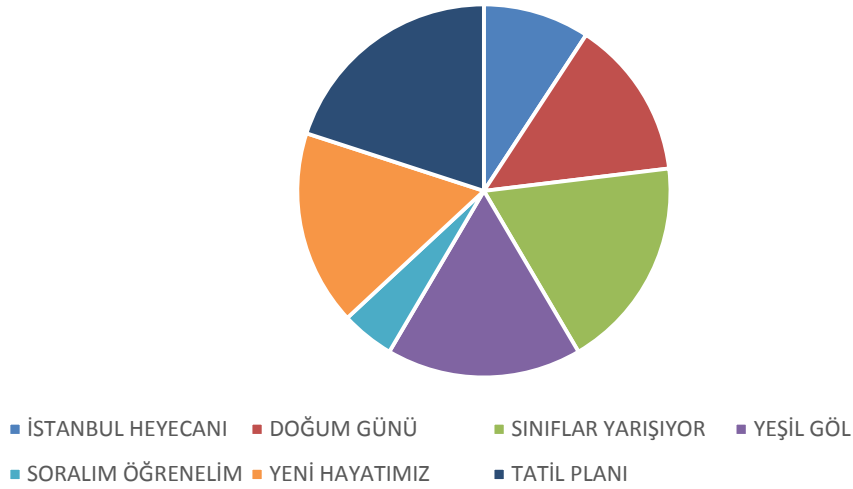
Yunus Emre Enstitüsü Çocuk Hikâyeleri Dizisi A2 seviyesindeki “**Tatil Planı**” adlı hikâye kitabında atasözlerine rastlanmamıştır.

Tablo 28-Tatil Planı adlı hikâye kitabında yer alan kalıplaşmış sözler

Kalıplaşmış Sözler/Çekimleri
Tamam
Görüş-/görüştürüz
Merhaba
Hoş gel-/geldin, geldiniz
Hoş bulduk
Kolay gel-/gelsin
Buyur-/buyurun
Elbette
Lütfen
Tabii ki
Teşekkür et-/ederiz, ederim
Sağ ol-/olun
Rica et-/ ederim
Haydi
Peki
Alo

Yunus Emre Enstitüsü Çocuk Hikâyeleri Dizisi A2 seviyesindeki “**Yeni Hayatımız**” adlı hikâye kitabında tespit edilen kalıplaşmış sözler Tablo 28’de gösterilmiştir. Tablo incelendiğinde *17 farklı* kalıplaşmış söze yer verildiği görülmektedir. Hoş gel-,teşekkür et- kalıplaşmış sözler çekimlenmiştir.

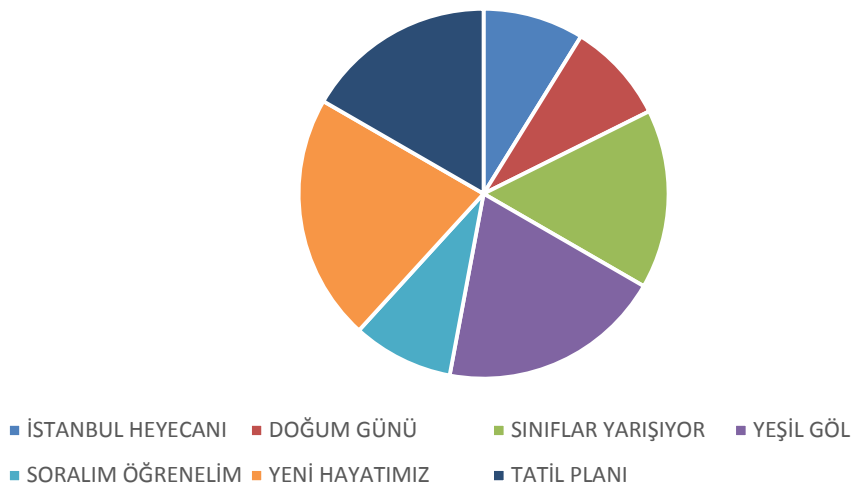
YEE ÇOCUK HİKÂYELERİ DİZİSİ A2 (DEYİMLER)

Şekil 3-YEE çocuk hikâyeleri dizisi A2 deyim dağılımı

YEE Çocuk Hikâyeleri Dizisi A2 seviyesindeki deyimlerin dağılımı şekil 3' te gösterilmiştir. Buna göre Sınıflar Yarışıyor adlı hikâyede deyim daha fazla kullanılmıştır. Soralım Öğrenelim adlı hikâyede ise daha az kullanılmıştır.

YEE ÇOCUK HİKÂYELERİ DİZİSİ A2 (KALIPLAŞMIŞ SÖZLER)

Şekil 4-YEE çocuk hikâyeleri dizisi A2 kalıplaşmış sözler dağılımı

YEE Çocuk Hikâyeleri Dizisi A2 seviyesindeki kalıplaşmış sözlerin dağılımı şekil 4’ te gösterilmiştir. Buna göre Yeni Hayatımız adlı hikâyede kalıplaşmış söz daha fazla kullanılmıştır. İstanbul Heyecanı, Soralım Öğrenelim ve Doğum Günü’nde ise eşit sayıdadır.

4.3. Yunus Emre Enstitüsü Çocuk Hikâyeleri Dizisi A1 Seviyesindeki Hikâye Kitaplarında Yer Alan Kalıp Sözlerin Kullanım Sıklığı

Yunus Emre Enstitüsü Çocuk Hikâyeleri Dizisi A1 seviyesindeki hikâye kitapları; üçüncü alt probleme ilişkin olarak, kalıp sözlerin kullanım sıklığı açısından değerlendirilmiştir. İncelenen kalıp sözler/kalıp ifadelerin sıklığına ilişkin veriler, tablo halinde sunulmuştur. Kullanım sıklıkları çekimlemeler dâhil edilerek verilmiştir.

Hakan’ın Günlüğü adlı hikâye kitabında yer alan deyimlerin kullanım sıklığı tabloda belirtilmiştir.

Tablo 29-Hakan’ın Günlüğü adlı hikâye kitabında yer alan deyimlerin kullanım sıklığı

Deyimler	Kullanım Sıklığı
Konser ver-	1
Sergi aç-	1
Kendine gel-	1
Kamp yap-	2
İzin al-	3
Faydalı ol-	1
Yola çık-	1
Fotoğraf çek-	1
Telefon et-	1
Parmak kaldır-	1
Ayağa kalk-	1
TOPLAM	14

Deyimlerin kullanım sıklığına, çekimlenen deyimler de dâhil edilmiştir. Bağlam ve işlevin yerine göre deyimler kişi eklerine göre çekimlenmiştir. Örneğin; izin alın, izin aldın, izin aldım. Kamp yapmak hikâyede 2 kez kullanılmış; konser vermek, sergi açmak, kendine gelmek, izin alın/aldın/aldım 1 toplam 3, faydalı olmak, yola çıkmak, fotoğraf çekmek, telefon etmek, parmak kaldırmak ve ayağa kalkmak ise 1 kez kullanılmıştır.

Hakan'ın Günlüğü adlı hikâye kitabında yer alan kalıplaşmış sözlerin kullanım sıklığı tabloda belirtilmiştir.

Tablo 30-Hakan'ın Günlüğü adlı hikâye kitabında yer alan kalıplaşmış sözlerin kullanım sıklığı

Kalıplaşmış Sözler	Kullanım Sıklığı
Tebrik et-	4
Teşekkür et-	4
Aferin	2
İyi geceler	1
Lütfen	1
Haydi	2
TOPLAM	14

Kalıplaşmış sözlerin kullanım sıklığına, çekimlenen kalıplaşmış sözler de dâhildir. Bağlam ve işlevin yerine göre deyimler kişi eklerine göre çekimlenmiştir. Örneğin tebrik etti, tebrik ettik, tebrik ettiler; teşekkür etti, teşekkür ettim, teşekkür ederim.

Misafirimiz Var adlı hikâye kitabında yer alan deyimlerin kullanım sıklığı tabloda belirtilmiştir.

Tablo 31-Misafirimiz Var adlı hikâye kitabında yer alan deyimlerin kullanım sıklığı

Deyimler	Kullanım Sıklığı
Selam ver-	1
Davet et-	1
Para(nızın) üstü	1
Ziyaret et-	1
TOPLAM	4

Deyimlerin kullanım sıklığına, çekimlenen deyimler de dâhil edilmiştir.

Misafirimiz Var adlı hikâye kitabında yer alan kalıplaşmış sözlerin kullanım sıklığı tabloda belirtilmiştir.

Tablo 32-Misafirimiz Var adlı hikâye kitabında yer alan kalıplaşmış sözlerin kullanım sıklığı

Kalıplaşmış Sözler	Kullanım Sıklığı
Haydi	2
Tamam	12
Alo	1
Nasılsın(ız)	6
İnşallah	2
Kolay gel-	1
Sağ ol-	5
Görüşürüz	5
Peki	6
Hoş gel-	8
Hoş bulduk	7
Efendim	8
Güle güle	1
Teşekkür et-	11
Hayırlı işler	2
Yine bekle-	1
Elin(iz)e sağlık	2
Afiyet olsun	2
İyi geceler	2
Lütfen	2
Rica et-	2
Merhaba	1
Tabii	1
Buyur-	7
Güle güle kullan-	1
Memnun ol-	3
İyi akşamlar	2
İzninizle	1
Ne demek	1
Niye zahmet et-	1

Kalıplaşmış sözlerin kullanım sıklığına, çekimlenen kalıplaşmış sözler de dâhil edilmiştir. Bağlam ve işlevin yerine göre deyimler kişi eklerine göre çekimlenmiştir. Örneğin; memnun olurum/oldum. Misafirimiz Var, kalıp sözlerin kullanım sıklığı incelendiğinde en fazla olan hikâye olarak değerlendirilir.

Yeni Okulumuz adlı hikâye kitabında yer alan deyimlerin kullanım sıklığı tabloda belirtilmiştir.

Tablo 33-Yeni Okulumuz adlı hikâye kitabında yer alan deyimlerin kullanım sıklığı

Deyimler	Kullanım Sıklığı
Selam ver-	1
Ziyaret et-	1
Parmak kaldır-	3
Ayağa kalk-	2
TOPLAM	7

Deyimlerin kullanım sıklığına, çekimlenen deyimler de dâhil edilmiştir.

Yeni Okulumuz adlı hikâye kitabında yer alan kalıplaşmış sözlerin kullanım sıklığı tabloda belirtilmiştir.

Tablo 34-Yeni Okulumuz adlı hikâye kitabında yer alan kalıplaşmış sözlerin kullanım sıklığı

Kalıplaşmış Sözler	Kullanım Sıklığı
Günaydın	5
Nasılsın(ız)	2
Haydi	2
Tamam	1
Merhaba	2
Memnun ol-	4
Hoş gel-	2
Hoş bulduk	1

Hayırlı ol-	1
Sağ ol-	3
Peki	3
Aferin	1
Teşekkür et-	2
Afiyet olsun	2
Lütfen	1
Görüşürüz	2
İyi geceler	3
TOPLAM	37

Kalıplaşmış sözlerin kullanım sıklığına, çekimlenen kalıplaşmış sözler de dâhil edilmiştir. Hoş geldin/geldiniz; memnun oldum/olduk; nasılsın/nasılsınız örnek olarak verilebilir.

Tablo 35-Tatil Sürprizi adlı hikâye kitabında yer alan deyimlerin kullanım sıklığı

Deyimler	Kullanım Sıklığı
Sürpriz yap-	1
Mola ver-	1
Fotoğraf çek-	1
Ne kadar	5
TOPLAM	8

Tatil Sürprizi adlı hikâye kitabında yer alan deyimlerin kullanım sıklığı tabloda belirtilmiştir. Deyimlerin kullanım sıklığına, çekimlenen deyimler de dâhil edilmiştir.

Tatil Sürprizi adlı hikâye kitabında yer alan kalıplaşmış sözlerin kullanım sıklığı tabloda belirtilmiştir.

Tablo 36-Tatil Sürprizi adlı hikâye kitabında yer alan kalıplaşmış sözlerin kullanım sıklığı

Kalıplaşmış Sözler	Kullanım Sıklığı
Hoş gel-	5
Hoş bulduk	3
Elbette	1
Efendim	2

Peki	2
Tamam	7
Lütfen	5
Teşekkür et-	3
Hoşça kal	1
Güle güle	1
Buyur-	2
İyi günlerde kullan-	1
Yine bekleriz	1
Hayırlı işler	1
Aferin	2
Tebrik et-	2
İnşallah	1
Hayırlı yolculuklar	1
TOPLAM	41

Kalıplaşmış sözlerin kullanım sıklığına, çekimlenen kalıplaşmış sözler de dâhil edilmiştir. Teşekkür ederiz/ettiler; hoş geldiniz/geldin çekimlemeye örnek gösterilebilir.

Bayram adlı hikâye kitabında yer alan deyimlerin kullanım sıklığı tabloda belirtilmiştir.

Tablo 37-Bayram adlı hikâye kitabında yer alan deyimlerin kullanım sıklığı

Deyimler	Kullanım Sıklığı
Selam ver-	3
Ne kadar	2
Telefon et-	3
Ziyaret et-	2
Kan ver-	1
Piknik yap-	1
TOPLAM	12

Deyimlerin kullanım sıklığına, çekimlenen deyimler de dâhil edilmiştir. Selam verdi/vermek/verdiler; telefon edelim/ettiler/ettik; ziyaret edelim/etmek örnek olarak gösterilebilir.

Bayram adlı hikâye kitabında yer alan kalıplaşmış sözlerin kullanım sıklığı tabloda belirtilmiştir.

Tablo 38-Bayram adlı hikâye kitabında yer alan kalıplaşmış sözlerin kullanım sıklığı

Kalıplaşmış Sözler	Kullanım Sıklığı
Hoş gel-	3
Hoş bulduk	2
Buyur-	7
Sağ ol-	5
Tamam	13
Teşekkür et-	8
Hayırlı işler	2
İyi günler	6
Peki	1
Efendim	3
Teşekkürler	3
Hayırlı bayramlar	4
İnşallah	2
Kolay gel-	1
Görüşürüz	3
Mutlu bayramlar	1
Görüşmek üzere	2
Sevgilerle	1
Elbette	1
Nerede eski bayramlar	1
Bayramın(ız) kutlu olsun	2
Elinize sağlık	1
Afiyet olsun	1
Yine bekle-	2
Geçmiş olsun	2
İyi bayramlar	2
Rica et-	1
Nasılsın	1
İzninizle	1
Lütfen	2
TOPLAM	84

Kalıplaşmış sözlerin kullanım sıklığına, çekimlenen kalıplaşmış sözler de dâhil edilmiştir. Sağ olun/sağ olası/sağ ol; teşekkür ettiler/etti örnek olarak verilebilir.

Yeni Arkadaşım adlı hikâye kitabında yer alan deyimlerin kullanım sıklığı tabloda belirtilmiştir.

Tablo 39-Yeni Arkadaşım hikâye kitabında yer alan deyimlerin kullanım sıklığı

Deyimler	Kullanım Sıklığı
Selam ver-	4
Fotoğraf çek-	2
Piknik yap-	1
İzin al-	1
Parmak kaldır-	1
Uykusu gel-	1
TOPLAM	10

Deyimlerin kullanım sıklığına, çekimlenen deyimler de dâhil edilmiştir. Bu kapsamda selam verdi 4, fotoğraf çekiyorum, piknik yapalım, izin aldı, parmak kaldırdı, uykusu geldi hikâyede 1 kez kullanılmıştır.

Yeni Arkadaşım adlı hikâye kitabında yer alan kalıplaşmış sözlerin kullanım sıklığı tabloda belirtilmiştir.

Tablo 40-Yeni Arkadaşım Hikâye kitabında yer alan kalıplaşmış sözlerin kullanım sıklığı

Kalıplaşmış Sözler	Kullanım Sıklığı
Lütfen	6
Elbette	1
Nasılsın	4
Tamam	9
İyi günler	2
Hoş gel-	5
Hoş bulduk	3
Sağ ol-	3
Teşekkürler	1
Teşekkür et-	6
İyi geceler	1
Haydi	1
Afiyet olsun	2
Ne arzu et-	1
Buyur-	1
Efendim	4

Kalıplaşmış sözlerin kullanım sıklığına, çekimlenen kalıplaşmış sözler de dâhil edilmiştir. Nasılsın/nasılsınız; teşekkür etti/teşekkür ederim örnek gösterilebilir.

Sınavlar Başlıyor adlı hikâye kitabında yer alan deyimlerin kullanım sıklığı tabloda belirtilmiştir.

Tablo 41-Sınavlar Başlıyor hikâye kitabında yer alan deyimlerin kullanım sıklığı

Deyimler	Kullanım Sıklığı
Ziyaret et-	1
Fotoğraf çek-	1
Davet et-	1
İzin al-	2
Telefon et-	2
Selam söyle-	1
Faydalı ol-	1
Kaza geçir-	1
Not al-	1
TOPLAM	11

Deyimlerin kullanım sıklığına, çekimlenen deyimler de dâhil edilmiştir. Bu kapsamda; izin almak/aldım çekimleme olarak örnek gösterilebilir.

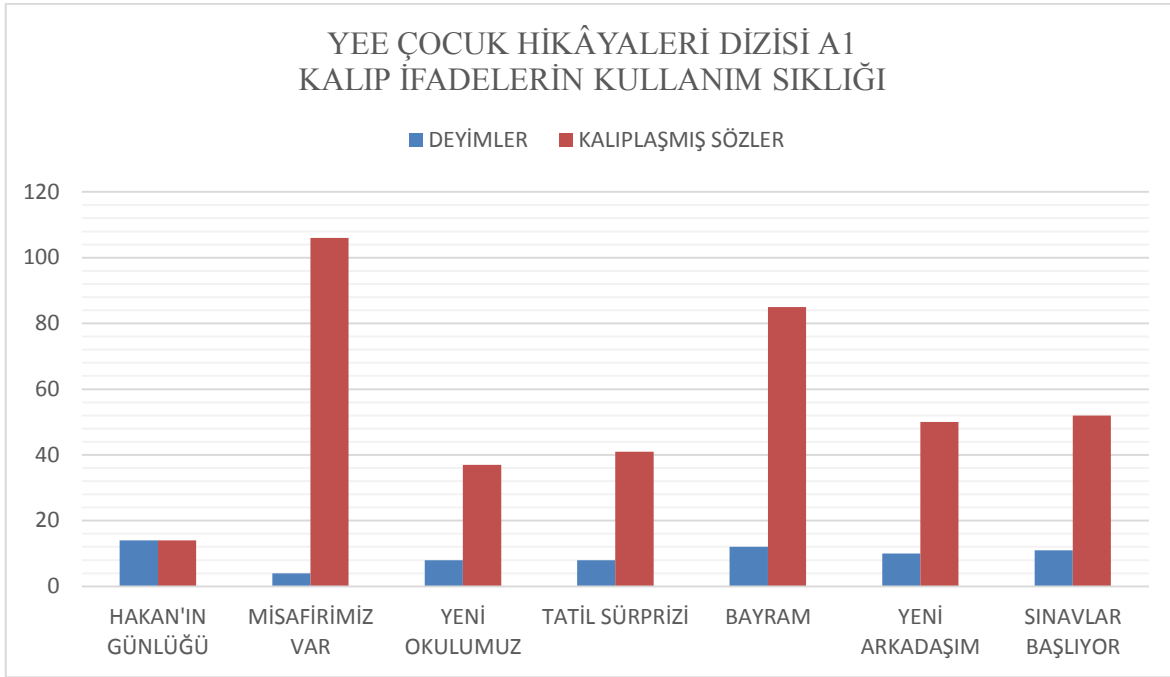
Sınavlar Başlıyor adlı hikâye kitabında yer alan deyimlerin kullanım sıklığı tabloda belirtilmiştir.

Tablo 42-Sınavlar Başlıyor hikâye kitabında yer alan kalıplaşmış sözlerin kullanım sıklığı

Kalıplaşmış Sözler	Kullanım Sıklığı
Tamam	8
Hoşça kal-	2
Güle güle	2
Teşekkür et-	3
Teşekkürler	1
Alo	3

İyi akşamlar	2
Görüşmek üzere	2
Görüşürüz	2
Hoş gel-	3
Hoş bulduk	3
Memnun ol-	2
Haydi	3
Eline/elinize sağlık	2
Afiyet olsun	1
Geçmiş olsun	1
Sağ ol	1
Aferin	1
İyi günler	2
Kolay gelsin	1
İyi çalışmalar	1
Aleykümselâm	1
Rica et-	1
İyi geceler	2
İnşallah	1
Nasılsın	1
TOPLAM	52

Kalıplaşmış sözlerin kullanım sıklığına, çekimlenen kalıplaşmış sözler de dâhil edilmiştir. Eline sağlık/elinize sağlık; teşekkür etti/ederim/ederiz olarak çekimlemeler hikâyede kullanılmıştır.

Şekil 5-YEE çocuk hikâyeleri dizisi A1 kalıp ifadelerin kullanım sıklığı

YEE Çocuk Hikâyeleri Dizisi A1 seviyesinde yer alan deyim ve kalıplaşmış sözlerin kullanım sıklığı şekil 5’te gösterilmiştir. Deyimler kullanım sıklığına göre en fazla Hakan’ın Günlüğü; en az ise Misafirimiz Var adlı hikâyede yer almaktadır. Kalıplaşmış sözler ise kullanım sıklığına göre en fazla Misafirimiz Var; en az Hakan’ın Günlüğü’nde yer almaktadır.

4.4. Yunus Emre Enstitüsü Çocuk Hikâyeleri Dizisi A2 Seviyesindeki Hikâye Kitaplarında Yer Alan Kalıp Sözlerin Kullanım Sıklığı

Yunus Emre Enstitüsü Çocuk Hikâyeleri Dizisi A2 seviyesindeki hikâye kitapları; dördüncü alt probleme ilişkin olarak, kalıp sözlerin kullanım sıklığı açısından değerlendirilmiştir. İncelenen kalıp sözler/kalıp ifadelerin sıklığına ilişkin veriler, tablo halinde sunulmuştur. Kullanım sıklıkları çekimlemeler dâhil edilerek verilmiştir.

İstanbul Heyecanı adlı hikâye kitabında yer alan deyimlerin kullanım sıklığı tabloda belirtilmiştir.

Tablo 43-İstanbul Heyecanlı hikâye kitabında yer alan deyimlerin kullanım sıklığı

Deyimler	Kullanım Sıklığı
Fotoğraf çek-	3
Parmak kaldır-	3
Hayal kur-	1
Not et-	1
Faydalı ol-	2
Kendime gel-	1
TOPLAM	11

Deyimlerin kullanım sıklığına, çekimlenen deyimler de dâhil edilmiştir.

İstanbul Heyecanı adlı hikâye kitabında yer alan kalıplaşmış sözlerin kullanım sıklığı tabloda belirtilmiştir.

Tablo 44-İstanbul Heyecanlı hikâye kitabında yer alan kalıplaşmış sözlerin kullanım sıklığı

Kalıplaşmış Sözler	Kullanım Sıklığı
Günaydın	3
Peki	7
Elbette	1
Haydi	1
Eline sağlık	1
Geçmiş olsun	1
Teşekkür et-	2
Rica et-	1
Taze simit sıcak simit	1
TOPLAM	18

Kalıplaşmış sözlerin kullanım sıklığına, çekimlenen kalıplaşmış sözler de dâhil edilmiştir. Teşekkür etti/ederim çekimleme kapsamında değerlendirilebilir.

Doğum Günü adlı hikâye kitabında yer alan deyimlerin kullanım sıklığı tabloda belirtilmiştir.

Tablo 45-Doğum Günü hikâye kitabında yer alan deyim kullanım sıklığı

Deyimler	Kullanım Sıklığı
Davet et-	4
Haber ver-	1
Sürpriz yap-	1
Fotoğraf çek-	1
Sipariş ver-	1
Sipariş et-	1
Alışverişe çık-	1
Mum yak-	1
İyi ki	1
TOPLAM	12

Deyimlerin kullanım sıklığına, çekimlenen deyimler de dâhil edilmiştir.

Doğum Günü adlı hikâye kitabında yer alan kalıplaşmış sözlerin kullanım sıklığı tabloda belirtilmiştir.

Tablo 46-Doğum Günü hikâye kitabında yer alan kalıplaşmış sözlerin kullanım sıklığı

Kalıplaşmış Sözler	Kullanım Sıklığı
Peki	3
Haydi	2
Tamam	5
Elbette	1
Teşekkür et-	7
Afiyet olsun	1
Ellerine sağlık	1
Doğum günün kutlu olsun	1
Hoş gel-	1
TOPLAM	22

Kalıplaşmış sözlerin kullanım sıklığına, çekimlenen kalıplaşmış sözler de dâhil edilmiştir. Teşekkür ederim/ederiz çekimlemeye örnek gösterilebilir.

Sınıflar yarışıyor adlı hikâye kitabında yer alan deyimlerin kullanım sıklığı tabloda belirtilmiştir.

Tablo 47-Sınıflar Yarışıyor hikâye kitabında yer alan deyimlerin kullanım sıklığı

Deyimler	Kullanım Sıklığı
Parmak kaldır-	3
Not et-	2
Davet et-	2
İzin al-	2
Söz ver-	1
Destek ol-	1
Faydalı ol-	2
Fotoğraf çektir-	1
Problem ol-	1
Sahneye çık-	2
Bir araya gel-	1
Puan ver-	1
TOPLAM	19

Deyimlerin kullanım sıklığına, çekimlenen deyimler de dâhil edilmiştir. Parmak kaldırıp/parmak kaldırdı; not etti/ettiler; izin aldı/alalım çekimlenmiştir.

Sınıflar Yarışıyor adlı hikâye kitabında yer alan kalıplaşmış sözlerin kullanım sıklığı tabloda belirtilmiştir.

Tablo 48-Sınıflar Yarışıyor hikâye kitabında yer alan kalıplaşmış sözlerin kullanım sıklığı

Kalıplaşmış Sözler	Kullanım Sıklığı
Günaydın	2
Tamam	3
Teşekkür et-	6
İyi dersler	1
Merhaba	2
Peki	1

Başarılar dile-	1
Hoş gel-	4
Hoş bulduk	2
İnşallah	1
Görüşürüz	1
Sağ ol	1
Aferin	1
Haydi	1
Tebrik et-	2
TOPLAM	29

Kalıplaşmış sözlerin kullanım sıklığına, çekimlenen kalıplaşmış sözler de dâhil edilmiştir.

Yeşil Göl adlı hikâye kitabında yer alan deyimlerin kullanım sıklığı tabloda belirtilmiştir.

Tablo 49-Yeşil Göl hikâye kitabında yer alan deyimlerin kullanım sıklığı

Deyimler	Kullanım Sıklığı
Piknik yap-	6
Davet et-	3
Karar ver-	2
İzin al-	2
Ziyaret et-	1
Telefon et-	2
Zarar ver-	1
Yola çık-	1
Fotoğraf çek-	1
Gurur duy-	1
TOPLAM	20

Deyimlerin kullanım sıklığına, çekimlenen deyimler de dâhil edilmiştir. Sıklıkla çekimlemeler

bağlama/işleve göre kullanılmıştır. Örneğin; piknik yapıyor/ yapalım/ yağaacağız/ yapıp/ yaparız; davet edelim/ ederim/ etti; izin alın/ aldık.

Yeşil Göl adlı hikâye kitabında yer alan kalıplaşmış sözlerin kullanım sıklığı tabloda belirtilmiştir.

Tablo 50-Yeşil Göl hikâye kitabında yer alan kalıplaşmış sözlerin kullanım sıklığı

Kalıplaşmış Sözler	Kullanım Sıklığı
Günaydın	5
Haydi	4
Tamam	7
Hoş gel-	3
Nasılsın(ız)	4
Peki	6
Teşekkür et-	2
Memnun ol-	1
Alo	1
Merhaba	2
Sağ ol-	2
Geçmiş olsun	4
Görüşürüz	1
Elinize sağlık	1
Buyurun	1
Efendim	1
Tebrik et-	1
Görüşmek üzere	2
Hoş bulduk	2
Hoşça kal	1
TOPLAM	51

Kalıplaşmış sözlerin kullanım sıklığına, çekimlenen kalıplaşmış sözler de dâhil edilmiştir.

Soralım Öğrenelim adlı hikâye kitabında yer alan deyimlerin kullanım sıklığı tabloda belirtilmiştir.

Tablo 51-Soralım Öğrenelim hikâye kitabında yer alan deyimlerin kullanım sıklığı

Deyimler	Kullanım Sıklığı
Fark et-	1
Haberi ol-	1
Zarar ver-	1
TOPLAM	3

Deyimlerin kullanım sıklığına, çekimlenen deyimler de dâhil edilmiştir.

Soralım Öğrenelim adlı hikâye kitabında yer alan kalıplaşmış sözlerin kullanım sıklığı tabloda belirtilmiştir.

Tablo 52-Soralım Öğrenelim hikâye kitabında yer alan kalıplaşmış sözlerin kullanım sıklığı

Kalıplaşmış Sözler	Kullanım Sıklığı
Peki	5
Elbette	1
Hoş gel-	2
Teşekkür et-	5
Buyurun	1
Merhaba	2
Hoş bulduk	1
Aferin	1
Kolay gelsin	1
TOPLAM	19

Kalıplaşmış sözlerin kullanım sıklığına, çekimlenen kalıplaşmış sözler de dâhil edilmiştir. Teşekkür ederim/edip/ettim bu kapsamda değerlendirilebilir.

Yeni Hayatımız adlı hikâye kitabında yer alan deyimlerin kullanım sıklığı tabloda belirtilmiştir.

Tablo 53-Yeni Hayatımız hikâye kitabında yer alan deyimlerin kullanım sıklığı

Deyimler	Kullanım Sıklığı
Piknik yap-	1

Vakit geçir-	2
İzin al-	4
Veda et-	1
Yola çık-	1
Ziyaret et-	1
Sipariş al-	1
Davet et-	1
Randevu al-	1
Haber ver-	1
Fark et-	1
TOPLAM	15

Deyimlerin kullanım sıklığına, çekimlenen deyimler de dâhil edilmiştir. Vakit geçirmek/geçirdim; izin aldı/aldım/aldıktan örnek olarak sunulabilir.

Yeni Hayatımız adlı hikâye kitabında yer alan kalıplaşmış sözlerin kullanım sıklığı tabloda belirtilmiştir.

Tablo 54-Yeni Hayatımız hikâye kitabında yer alan kalıplaşmış sözlerin kullanım sıklığı

Kalıplaşmış Sözler	Kullanım Sıklığı
Peki	5
Elbette	2
Merhaba	8
Hoş gel-	3
Allah rahmet eylesin	1
Sağ ol	4
Güle güle oturun	1
(tanıştığımıza) memnun ol-	1
Haydi	2
Günaydın	2
Nasılsın(ız)	2
Teşekkür et-	3
Hayırlı işler	1
Tamam	3
İyi günler	1

Efendim	1
Geçmiş olsun	1
Maalesef	1
Hayırlı olsun	1
Hoş bulduk	1
Ne iç-	1
TOPLAM	45

Kalıplaşmış sözlerin kullanım sıklığına, çekimlenen kalıplaşmış sözler de dâhil edilmiştir. Sağ ol/olun; nasılsın/nasılsınız çekimlenmiştir.

Tatil Planı adlı hikâye kitabında yer alan deyimlerin kullanım sıklığı tabloda belirtilmiştir.

Tablo 55-Tatil Planı hikâye kitabında yer alan deyimlerin kullanım sıklığı

Deyimler	Kullanım Sıklığı
Davet et-	1
Sürpriz yap-	1
Fikrini al-	1
Karar ver-	9
Vakit geçir-	2
Ziyaret et-	2
Geç kal-	1
Yola çık-	2
Mola ver-	1
Selam söyle-	2
Baş salla-	1
Söz al-	1
Tatil ol-	1
İyi ki	1
TOPLAM	26

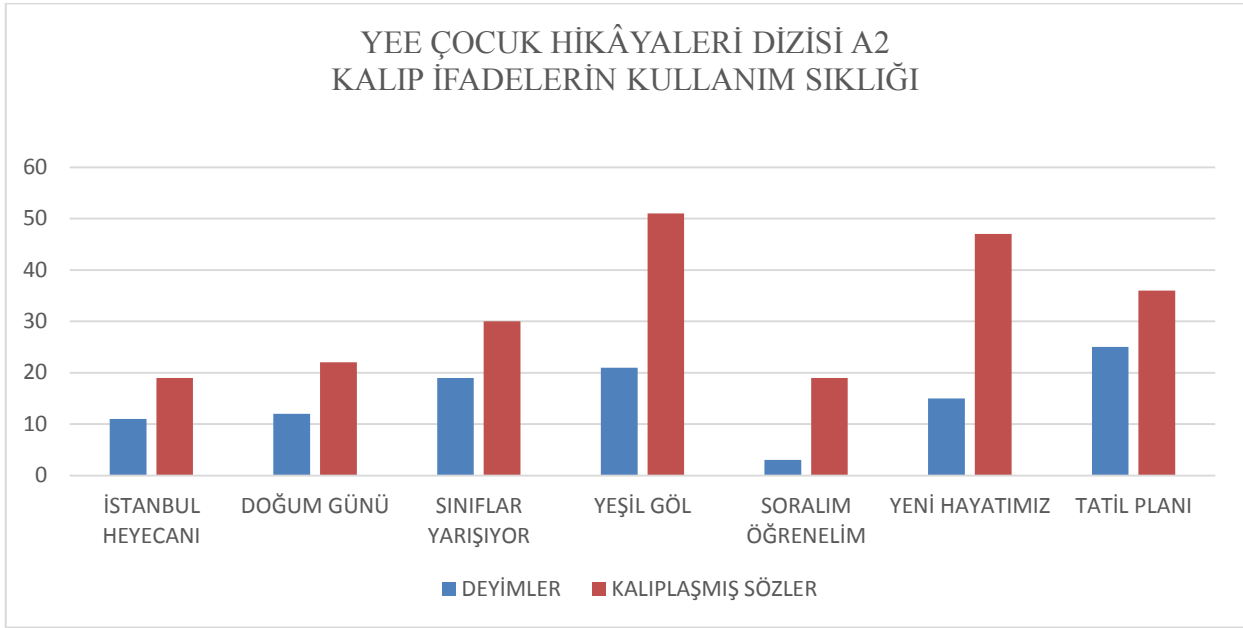
Deyimlerin kullanım sıklığına, çekimlenen deyimler de dâhil edilmiştir. Çekimler kapsamında; karar veremedik/veremiyorlar; vakit geçirmeyin/geçirdik; ziyaret ederiz/etme örnek olarak sunulabilir.

Tatil Planı adlı hikâye kitabında yer alan kalıplaşmış sözlerin kullanım sıklığı tabloda belirtilmiştir.

Tablo 56-Tatil Planı hikâye kitabında yer alan kalıplaşmış sözlerin kullanım sıklığı

Kalıplaşmış Sözler	Kullanım Sıklığı
Tamam	3
Selam söyle	2
Görüşürüz	4
Merhaba	4
Hoş gel-	2
Hoş bulduk	2
Kolay gelsin	1
Buyur-	3
Elbette	1
Lütfen	1
Tabii ki	1
Teşekkür et-	3
Sağ ol-	1
Rica et-	2
Haydi	1
Peki	4
Alo	1
TOPLAM	36

Kalıplaşmış sözlerin kullanım sıklığına, çekimlenen kalıplaşmış sözler de dâhil edilmiştir. Hoş geldin/geldiniz; teşekkür ederiz/ederim çekimlenmiştir.

Şekil 6-YEE çocuk hikâyeleri dizisi A2 kalıp ifadelerin kullanım sıklığı

YEE Çocuk Hikâyeleri Dizisi A2 seviyesinde yer alan deyim ve kalıplaşmış sözlerin kullanım sıklığı şekil 6'da gösterilmiştir. Deyimler kullanım sıklığına göre en fazla Tatil Planı; en az ise Soralım Öğrenelim adlı hikâyede yer almaktadır. Kalıplaşmış sözler ise kullanım sıklığına göre en fazla Yeşil Göl; en az İstanbul Heyecanı ve Soralım Öğrenelim 'de yer almaktadır.

4.5. Yunus Emre Enstitüsü Çocuk Hikâyeleri Dizisi A1 Seviyesindeki Hikâye Kitaplarında Yer Alan Kalıp Sözlerin İşlevsel ve Bağlamsal Açıdan Tasnifi

Yunus Emre Enstitüsü Çocuk Hikâyeleri Dizisi A1 seviyesindeki hikâye kitaplarında yer alan kalıplaşmış sözler, kalıp sözler kapsamında beşinci alt probleme ilişkin olarak işleve ve bağlama göre gruplandırılmış ve değerlendirilmiştir. Değerlendirmeler en yakın işleve ve bağlama göre sınıflandırılmaya çalışılmıştır.

Belirlenen kalıp sözler hikâyede, çeşitli bağlam ve işlevlerde kullanılmaktadır. Alan yazında farklı sınıflandırmalar yapılmasının temel sebebi de budur. Çalışmada kalıp sözler, hikâyedeki bağlamına ve işlevine göre gruplandırılmış ve değerlendirilmiştir. Bu durumda; *gündelik ilişkilerde kullanılan kalıplar*, *duyguların ifade edilmesinde kullanılan kalıplar* ve *tutumların belirtilmesinde kullanılan kalıplar* olarak toplam üç işlevde ele alınan A1 seviyesindeki hikâyeler, bu işlevlere yönelik olarak *selamlaşma*, *hastalık*, *hâl hatır sorma*, *tanışma*, *alışveriş*, *karşılama* ve *uğurlama*, *yeme/içme*,

kutlamalar, iyi dilekler, beklenti, onaylama, övme, teşekkür etme, sitem, nezaket, rica etme, öneri/ikna acele etme gibi bağlamlarda değerlendirilmiştir.

4.5.1. Hakan'ın Günlüğü hikâyesindeki kalıp ifadelerin/ sözlerin bağlam ve işleve göre değerlendirilmesi

Hakan'ın Günlüğünde yer alan kalıplaşmış sözler, kalıp sözler kapsamında hikâyedeki işlevlerine ve kullanılan bağlamlarına göre sınıflandırılmıştır.

- **Rica etme:** Lütfen.

“*Lütfen* ailenizle konuşun ve fazla kıyafetlerinizi yarın okula getirin,” dedi (s.9).

- **Öneri/İkna:** Haydi!.

“-*Haydi* Hakan, kulüp toplantısına gidelim, dedi.” (s.5).

“*Haydi*, şimdi üç tane çadır kuralım” (s.13).

- **Övgü:** Aferin, tebrik et- .

“Herkes onu *tebrik etti* ve ona hediyeler verdi” (s.6).

“Şeyma'yı tekrar *tebrik ettik* ve partiden ayrıldık” (s.7).

“Öğretmenimiz gülümsedi ve “*Aferin!*” dedi. Akşam evde aileme fen ve teknoloji sınav sonucumu söyledim. Onlar da çok sevindiler ve beni tebrik ettiler” (s.12).

- **Selamlaşma:** İyi geceler.

“*İyi geceler* sevgili günlük!” (s.16)

- **Teşekkür etme:** Teşekkür et-.

“Şeyma hediyem için bana *teşekkür etti*” (s.6).

“Anneme *teşekkür ettim*” (s.7).

“*Teşekkür ederim* öğretmenim” (s.8).

Sosyal ilişkiler işlevinde kullanılan kalıp sözler, selamlaşma; tutum belirtme işlevindeki kalıp sözler; rica etme, öneri/ikna, övgü, teşekkür etme bağlamında kullanılmıştır.

Hakan'ın Günlüğü (bknz. EK 1) adlı hikâyede Hakan'ın günlüğe aldığı notlar yer almaktadır. Sırasıyla Hakan'ın okulda bulunması kulüp seçimleri, arkadaşı Şeyma'nın doğum gününe katılması, sınıf arkadaşlarıyla tiyatroya gitmesi, ihtiyaç sahipleri için fazla kıyafetleri toplaması (tüm sınıf arkadaşlarını da getirmeye teşvik etmek), sınıf arkadaşlarıyla kampa gitmesini içeren metinler yer almaktadır. Hikâye, kültür ve değerler kapsamında incelenecek olursa; tiyatroya gitmek ve her bir eylemi kolektif bilinç ile yapmak, yardımlaşmak, iş bölümü yapmak gibi birtakım unsurlar ile karşılaşılır. Metindeki asıl kahramanın “çocuk” olması okur hedef kitlesi (10-15 yaş grubu) için daha ilgi çekicidir. Çünkü kahramanla özdeşim kurmak daha kolaydır.

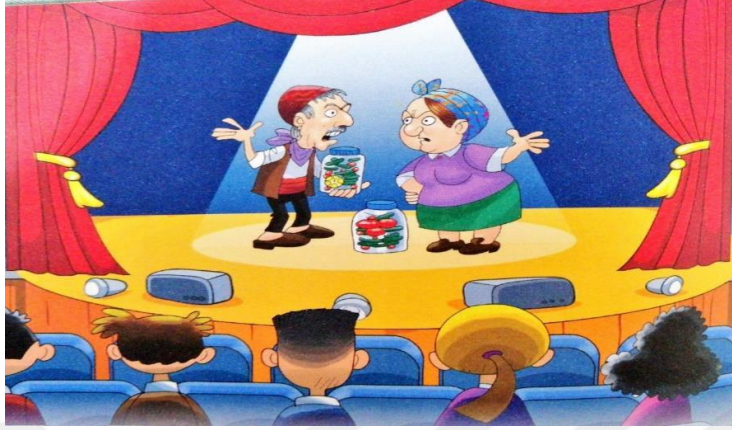
Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen çocuklar için hazırlanan yardımcı materyal olarak da değerlendirilen hikâyenin içeriği kapsamında farklı minik hikâyeler günlük ile oluşturulmuş ve ilgi çekecek konuları kapsamıştır. Kalıp sözlerin hikâye ile verilmesi, öğrencilerin bağlamdan hareketle anlama gitmesini kolaylaştırır niteliktedir. Kalıp ifadelerin kullanım alanlarını anlamlandıran öğrenciler, örneğin hediye alınması karşısında “teşekkür ederim” ifadesini kullanabilir.

Resim 1-Hakan'ın günlüğü

Hedef dile ait hikâyenin sunulduğu kitapta, çocuklar görsellerden faydalanır. Söz gelimi Hakan'ın günlüğüne yazmış olduğu Şeyma'nın doğum gününe katılmasına ilişkin kullanılan görsel çocuklar için hem ilgi çekici hem olayların kavranmasında işlevsel olmaktadır. Kullanılan tebrik

ederim, teşekkür ederim gibi kalıp sözler ilgili metinde yer almakta ve görsel materyalle desteklenmektedir. Böylece hedef dili (Türkçeyi) öğrenen çocuklar (yabancı uyruklu), kalıp sözlerin nerede, hangi durumda kullanıldığını da daha iyi çözümleyip içselleştirebilir.

Resim 2-Hakan'ın günlüğü

Hedef dile ait hikâyenin sunulduğu kitapta, çocuklar görsellerden faydalanır. Söz gelimi Hakan'ın günlüğüne yazmış olduğu tiyatroya gidilmesi kapsamında kullanılan görsel, çocuklar için hem ilgi çekici hem olayların kavranmasında işlevsel olmaktadır. Ayrıca geçmişten günümüze gelen tiyatro geleneğinin sunulması da önemlidir.

Resim 3-Hakan'ın günlüğü

Hedef dile ait hikâyenin sunulduğu kitapta, çocuklar görsellerden faydalanır. Söz gelimi Hakan'ın günlüğüne yazmış olduğu kamp yapılması kapsamında kullanılan görsel, çocuklar için hem ilgi çekici olmasında hem de olayların kavranmasında işlevsel olmaktadır. Yardımlaşarak çadırın

kurulması değerlerimizin ön plana çıkarılmasında, iş birliğinin/kolektif bilincin öneminin artırılmasında rol oynar. Kamp yapmak deyimini de burada işlevsel niteliktedir.

Resim 4-Hakan'ın günlüğü

Hedef dile ait hikâyenin sunulduğu kitapta, çocuklar görsellerden faydalanır. Söz gelimi Hakan'ın günlüğüne yazmış olduğu sınıf içerisindeki konuşmalar kapsamında kullanılan görsel, çocuklar için hem ilgi çekici hem olayların kavranmasında işlevsel olmaktadır. İzin almak bağlamında parmak kaldırmak deyimini yine görselde desteklenmiştir.

4.5.2. Misafirimiz Var hikâyesindeki kalıp sözlerin bağlam ve işleve göre değerlendirilmesi

- **Alışveriş:** Güle güle kullanın, buyurun.

-“Buyurun, faturanız ve kartınız. Eşyalarınızı iki gün içinde adresinize gönderiyoruz. *Güle güle kullanın*” (s.15).

- **Beklenti:** İnşallah.

“İnşallah saat altıda evdeyiz” (s.4).

İnşallah, dini kavram olarak sık kullanılan kalıp sözdür. Duygu ifade etme işlevi olarak bağlamsal kapsamda beklentiyi anlatan söz olarak nitelendirilebilir.

- **Hâl Hatır Sorma:** Nasılsın(ız)?

“-Alo Hanım. *Nasılsınız*, ne yapıyorsunuz?” (s.4).

Ayla Hanım:

“-*Nasılsın* Esma?” (s.8) .

Günlük iletişim işlevinde hâl hatır sorma bağlamında değerlendirilen “nasılsın” kalıp sözü, neredeyse tüm ortamlarda sık duyulan sözcüktür. Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde de bilhassa tanışma, selamlaşma için verilen diyaloglarda kullanılır.

- **İyi dilekte bulunma:** Kolay gelsin, hayırlı işler.

“Eşyalarınızı iki gün içinde adresinize gönderiyoruz.

-Sağ olun. *Hayırlı işler*” (s.15).

“-Alışveriş yaptın mı?

-Hayır henüz yapmadım. Biraz sonra Fatma’yla markete gidelim, diye düşündük.

-Tamam, *kolay gelsin.*” (s.5).

Duygu ifade etme işlevinde değerlendirilebilen kolay gelsin ve hayırlı işler iyi dilekleri temsil etmektedir. Bu nedenle iyi dilekte bulunma bağlamında ve ayrıca alışveriş esnasında kullanılan söylemler arasında yer alabilir.

- **Nezaket:** Efendim, lütfen, rica ederim, izninizle, ne demek, niye zahmet ettiniz.

“-Tabii *efendim*, buyurun” (s.14).

“Tencereyi Esra Hanım’a uzattı:

-Bunu size getirdim, yeni pişirdim. Buyurun afiyet olsun.

-Mmm...Çok güzel kokuyor. *Niye zahmet ettiniz?*

-*Rica ederim.* Ne demek” (s.17).

“-İzninizle biz birkaç gün otelde kalalım (s.10).

-Şifrenizi girin *lütfe*n” (s.15).

Tutum belirtme işlevinde kullanılan kalıp sözler, nezaket bağlamında kullanılan kalıp sözler, genellikle resmi ortamlarda kullanılır. İnsanî değerlerimiz için de önemlidir. Saygı-sevgi çerçevesini kendiliğinden çizer.

- **Onaylama:** Tamam, peki, tabii, memnun olurum.

“-*Tamam* anne. Geliyorum” (s.3)

-*Peki* bekliyoruz” (s.6)

“-*Peki* anne” (s.6)

“-Şifrenizi girin lütfe

-*Tabii*” (s.15).

“-İlk fırsatta birer kahve içelim, sohbet edelim.

-Çok güzel olur. *Memnun olurum*” (s.17)

- **Öneri/İkna:** Haydi !

“-*Haydi* çocuklar, kalkın!,

-*Kızım* haydi kalk!” (s.3)

Tutum belirtme işlevi kapsamında onaylama/onaylanma bağlamında kullanılan kalıp sözler; tamam, peki, elbette, tabii olsa da her durum her koşulda onaylanma ya da onaylama anlamında kullanılmaz. Örneğin -Peki, şimdi nereye gideceğim? sorusunda yer alan peki kalıp sözü onaylanma bağlamında kullanılmaz. Bu nedenle sadece peki sözcüğünün anlamını bilmek ve yapısını çözümlemek yeterli olmayacaktır. Çalışmada bu nedenle bağlam ve işlev ele alınmıştır. Her ifadenin amacına yönelik

olarak bağlam da kelimeler de farklı görevlere bürünmektedir.

- **Selamlaşma:** Alo, iyi geceler, merhaba, iyi akşamlar.

“-Alo Hanım. Nasılsınız, ne yapıyorsunuz?” (s.4).

“Adnan Bey, resepsiyon görevlisine yaklaştı:

-*İyi geceler*” (s.10).

“Osman Bey:

-*Merhaba* Hasan. Nasılsın?” (s.12).

“(…) en kısa zamanda bekliyorum.

-*İyi akşamlar*” (s.17).

- **Tanışma:** Memnun oldum.

“-Ben karşı komşunuzum. Adım Derya. Sizinle tanışmak ve “ Bir ihtiyacınız var mı?” diye sormak istedim.

-Çok iyi yaptınız. Benim adım da Esmâ. Çok *memnun oldum*.

-Ben de *memnun oldum*” (s.17).

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi A1-A2 seviyesindeki kazanımlar tanışmayı dolaylı ya da dolaysız olarak kapsar. Çünkü yeni bir dil ile karşılaşan birey, öncelikle hedef dile ait gündelik iletişim dilini kullanır ve duyar. Kendisini tanıtmak ve karşı tarafı tanımak için belirli kalıp sözlere ihtiyaç duyulur. Sosyal ilişkilerde kullanılan kalıp sözler işlevinde memnun oldum kalıbı da yer almaktadır.

- **Teşekkür etme:** Sağ ol, sağ olun, teşekkür ederim, teşekkür ederiz, teşekkürler, teşekkür edip, teşekkür ettiler.

“-*Sağ ol*.

-Efendim, başka bir şey istiyor musunuz?” (s.6) “-Hayır, istemiyorum. *Sağ olun*.

-Buyurun paranız.

-*Teşekkür ederim*” (s.7)

Değerlerimiz kapsamında teşekkür etmek insan ilişkilerinin düzenlenmesinde de etkilidir.

Günlük hayatta farklı durumlar için teşekkür et- kalıbı kullanılır. Tutumları ifade etmede de işlevselliği vardır.

- **Uğurlama/Karşılama:** Görüşürüz, hoş geldiniz, hoş bulduk, güle güle, yine bekleriz.

“-güle güle efendim” (s.6)

“Görevli:

-Hoş geldiniz.

Ayla Hanım:

-Hoş bulduk. Ben bir kilo tavuk ve iki kilo kıyma almak istiyorum (s. 6) (...)

-Yine bekleriz efendim” (s.7)

Yine gündelik iletişim işlevinde kullanılan görüşürüz, hoş geldiniz, güle güle vb. kalıp sözler uğurlama ya da karşılama bağlamında değerlendirilir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde -“Yarın derste görüşürüz”, -“Güle güle” ya da derse başlamadan “hoş geldiniz” diyen öğreticiyi dinleyen öğrenenler için bu kalıp sözlerin kullanım alanı özümsemeye başlar. Zamanla öğrenciler de ders bitiminde şimdi görüşürüz dememiz gerekli ya da güle güle dememiz gerekli diye düşünme eğiliminde olacaklardır.

- **Yeme / İçme:** Eline sağlık/elinize sağlık, afiyet olsun.

“Bunu size getirdim, yeni pişirdim. Buyurun *afiyet olsun*.

-Mmm...Çok güzel kokuyor. Niye zahmet ettiniz?

-Rica ederim. Ne demek” (s.17).

“Esmâ Hanım çorbadan bir kaşık içti:

-Mmm...*Ellerine sağlık*. Çorba çok lezzetli.

-*Afiyet olsun*” (s.8).

Sosyal ilişki işlevinde kullanılan kalıp sözler; selamlaşma, alışveriş, tanışma karşılama/uğurlama, yeme/içme, hâl hatır sorma, duygu ifade etme işlevindeki kalıp sözler; beklenti, iyi dilekte bulunma,

tutum belirtme işlevinde kullanılan kalıp sözler; nezaket, onaylama, teşekkür etme, öneri/ikna bağlamlarında kullanılmıştır.

Misafirimiz Var (bkz. EK 2) adlı hikâyede aileye gelen misafirler konu edilmiştir. Metinde misafirler için hazırlık yapılması, yardımlaşma, misafirperverlik, ikramlar hem değerlerimiz ile hem de kültürümüz ile örtüşmektedir. Misafirler geldiğinde yer sofrasının kurulması Türk kültürüne özgü unsurdur ve görsel materyal ile desteklenmiştir. Alışveriş esnasında yardımlaşmak, komşunun elindeki yemeği paylaşması gibi durumlar, kültürel değerlerimizi gösterir. Metindeki kahramanların “çocuk” olması okur hedef kitlesi (10-15 yaş grubu) için uygundur. Çünkü çocuk okurlar, kendi yaş gruplarıyla daha iyi empati kurarlar.

Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen çocuklar için hazırlanan yardımcı materyal olarak da değerlendirilen hikâyenin içeriği kapsamında sosyal yaşama ilişkin olarak ve hayatîlik ilkesiyle oluşturulmuş, ilgi çekecek konular sunulmuştur. Kalıp sözlerin hikâye ile verilmesi, öğrencilerin bağlamdan anlama gitmesini kolaylaştırır niteliktedir. Kullanım alanlarını anlamlandıran öğrenciler, örneğin misafirleri karşılamada “hoş geldiniz”; misafire ikram sonrasında “afiyet olsun” ifadesinin kullanım alanını özümser.

Resim 5-Misafirimiz var

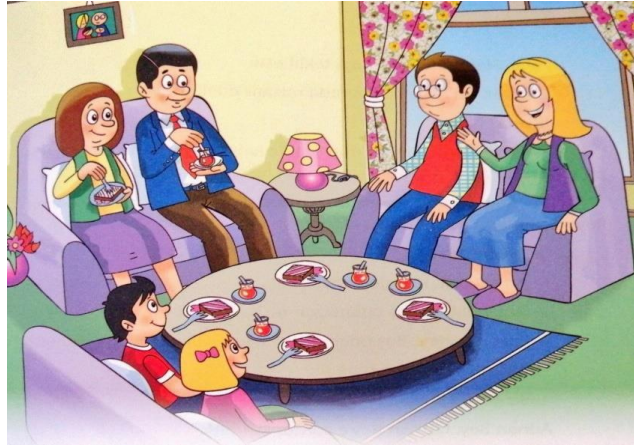
Hedef dile ait hikâyenin sunulduğu kitapta, çocuklar görsellerden faydalanır. Söz gelimi komşuların birbirine ikramlarda bulunması, yemeğin paylaşılması kapsamında kullanılan kalıp sözler ve hikâyeyi destekleyen görsel, çocuklar için hem ilgi çekici hem olayların kavranmasında işlevsel

olmaktadır. Paylaşmak, yardımlaşmak, sevgi, saygı gibi değerlerin işlendiği hikâyede kültürümüzün izleri de bulunmaktadır. Türk toplumu, misafirperverliği ile tanınır.

Resim 6-Misafirimiz var

Günlük hayatta birtakım ihtiyaçların karşılanması için alışveriş yapılır. Hikâyede misafirlere ikramların sunulması için alışveriş yapılmaktadır. Fatma'da annesine yardım etmek amacıyla alışverişe gider. Hikâyede kullanılan kalıp sözler, deyimler kullanım alanına göre çocuklar için anlamlandırılır. "Buyurun paranız. Bu da paranızın üstü" vb. örnek verilebilir.

Resim 7-Misafirimiz var

Kültürel unsurlar, topluma ait yaşam biçimlerini, değer yargılarını, tarzlarını da yansıtır. Görselde yer alan "yer sofrası" kültürel unsurlarımızdandır. Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen çocuk grupları sadece Türkçe söz varlığını değil Türk toplumuna ait bazı öğeleri de öğrenirler.

4.5.3. Yeni Okulumuz hikâyesindeki kalıp sözlerin bağlam ve işleve göre değerlendirilmesi

- **Acele:** Haydi!.

“-Emir, servisin geldi. Kapının önünde seni bekliyor. *Haydi*, acele et!” (s.4).

- **Hâl Hatır Sorma:** Nasılsın, nasılsınız?

“Masaya oturdular ve kahvaltıya başladılar. Faris Bey, oğluna ve kızına baktı:

-*Nasılsınız?*” (s.4).

- **İyi dilekte bulunma:** Hayırlı olsun.

“Yeni ders yılınız *hayırlı olsun.*” (s.7).

- **Karşılama/Uğurlama:** Hoş geldiniz, hoş geldin, hoş bulduk, görüşürüz.

Okul müdürü öğrencilere “*Hoş geldiniz.*” dedi (s.6) .

“Emir saat ikide eve geldi. Zili çaldı. Kapıyı annesi açtı.

-*Hoş geldin* oğlum.

-*Hoş bulduk* anne.

Kenan:

-Yarın *görüşürüz* arkadaşlar” (s.13).

- **Nezaket:** Lütfen.

“-*Lütfen* sen de buraya otur.” (s.12).

- **Onaylama:** Tamam, peki

“-Emir, servisin geldi. Kapının önünde seni bekliyor. Haydi, acele et!

-*Tamam* anne” (s.4).

“-Peki Bursa’da parklar var mı?” (s.4).

- **Övgü:** Aferin.

“-Bosna Hersek hangi kıtada?

-Avrupa kıtasında.

-*Aferin!* Doğru söyledin.” (s.10).

- **Selamlaşma:** Günaydın, merhaba, iyi geceler.

“-*Günaydın* anne.

-Günaydın oğlum.” (s.3)

“Emir ayakkabılarını giydi. Evden çıktı ve servise bindi. Boş bir koltuğa oturdu. Yanındaki öğrenciye selam verdi:

-*Merhaba.*

-*Merhaba* (s.5).

Anne ve babasına “*iyi geceler anne! İyi geceler baba!*” dedi (s.14).

- **Tanışma:** Memnun oldum, memnun olduk.

“Emir ayakkabılarını giydi. Evden çıktı ve servise bindi. Boş bir koltuğa oturdu.

Yanındaki öğrenciye selam verdi:

-*Merhaba.*

-*Merhaba (...)* Seni ilk defa görüyorum. Adın ne?

-Adım Emir. İki ay önce Türkiye’ye geldim. Senin adın ne?

-Benim adım Murat.

-*Memnun oldum.* ” (s.5).

- **Teşekkür etme:** Sağ olun/ol, teşekkür ederim.

“Öğrenciler:

-*Sağ olun* (s.7). (...) Kenan:

-*Teşekkür ederim.*” (s.12).

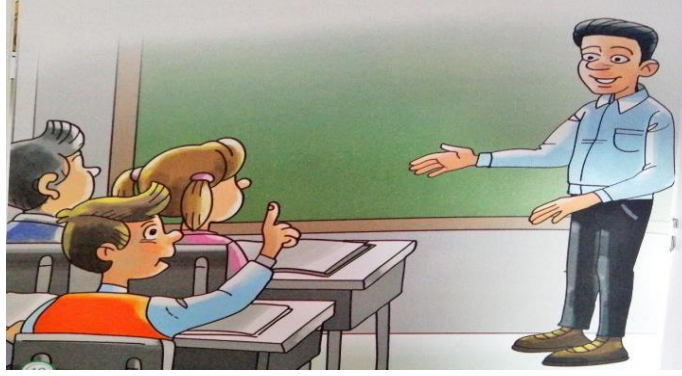
- **Yeme/ İçme:** Afiyet olsun.

“Yemeğe başladılar. Beş dakika sonra yanlarına Kenan geldi:

-*Afiyet olsun* arkadaşlar.” (s.12).

Sosyal ilişkiler işlevinde kullanılan kalıp sözler; selamlaşma, tanışma, karşılama/uğurlama, yeme/içme, hâl hatır sorma; duygu ifade etme işlevinde, iyi dilekte bulunma; tutum belirtme işlevinde, nezaket, onaylama, övgü, acele etme, teşekkür etme bağlamlarında kullanılmıştır.

Yeni Okulumuz (bknz. EK 3) adlı hikâyede, okula yeni okuluna başlayan çocukların okuldaki günü konu edilmiştir. Metinde; okul için hazırlık yapılması, bilgi aktarımı, selamlaşma, arkadaş edinme gibi durumlardan bahsedilmiştir. Hikâyede Türk toplumuna ait verilen kültürel öğeler ve değer yargıları görsel materyal ile desteklenmiştir. Dini simge olan “başörtüsü” nün kullanımı; Türk toplumundaki bazı aile yapılarının düşüncesini, yaşayışını, dinini simgeler. Metindeki kahramanların (Emir, Amina) “çocuk” olması okur hedef kitlesi (10-15 yaş grubu) için uygundur. Çünkü özellikle çocuk kahramanla özdeşim kurmak çocuk grubu için daha kolaydır. Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen çocuklar için hazırlanan yardımcı materyal olarak da değerlendirilen hikâyenin içeriği, sosyal yaşama ilişkin olarak ve hayatîlik ilkesiyle oluşturulmuştur. Kalıp sözlerin hikâye ile verilmesi, öğrencilerin bağlamdan anlama gitmesini kolaylaştırır niteliktedir. Kullanım alanlarını anlamlandıran öğrenciler, örneğin akranları ile karşılaştıklarında selamlaşmak için “merhaba”; yemek esnasında “afiyet olsun” ifadesinin kullanım alanını özümser.

Resim 8-Yeni okulumuz

Sınıf ortamında izin alma bağlamında işlevi olan parmak kaldırmak deyimini bu görselde sunulmuştur.

Resim 9- Yeni okulumuz

Dini inançların göstergesi olarak “başörtüsü” kullanımı burada resmedilmiştir.

Resim 10- Yeni okulumuz

Okul servisinde karşılaştan öğrencilerin, birbiriyle konuşma ve kalıp ifadeleri/sözleri kullanması görselleştirilmiştir.

Resim 11- Yeni okulumuz

Yeme/içme bağlamında kullanılan “Afiyet olsun” kalıp sözü görsel ile örtüşmektedir.

4.5.4. Tatil Sürprizi hikâyesindeki kalıp sözlerin bağlam ve işleve göre değerlendirilmesi

- **Alışveriş:** İyi günlerde kullanın, buyurun.

“(...) Halil Bey! Bu faturanız, bunlar da tablet ve telefonunuz. *İyi günlerde kullanın.* Yine bekleriz”

(s.8).

“-*Buyurun*, tablet ve telefonlar şurada” (s.6).

Karşılama kapsamında da değerlendirilen buyurun kalıp sözü burada alışveriş ortamında kullanılmıştır.

- **Beklenti:** İnşallah.

“-*İnşallah* başka zaman o şehirlere de gidelim” (s.13).

- **İyi dilekte bulunma:** Hayırlı işler.

“(…) Halil Bey! Bu faturanız, bunlar da tablet ve telefonunuz. İyi günlerde kullanın. Yine bekleriz
-*Hayırlı işler*” (s.8).

- **Karşılama/Uğurlama:** Hoş geldiniz, hoş geldin, hoş bulduk, hoşça kalın, güle güle, yine bekleriz, hayırlı yolculuklar.

Onlar bugün bir seyahat acentesine gittiler. Orada bir görevli onları karşıladı.

“Görevli:

-*Hoş geldiniz*.

Halil Bey ve İpek Hanım:

-*Hoş bulduk*” (s.3)

“Başka bir isteğiniz var mı? Halil Bey:

-Hayır, yok. Teşekkür ederiz. *Hoşça kalın*.

-*Güle güle*” (s.6).

“(…) Halil Bey! Bu faturanız, bunlar da tablet ve telefonunuz. İyi günlerde kullanın. *Yine bekleriz*”
(s.8).

“(…) Biraz sonra yiyecek ve içecek servisimiz başlıyor. *Hayırlı yolculuklar*, dedi” (s.11).

- **Nezaket:** Efendim.

“Elbette *efendim*” (s.4).

- **Rica etme:** Lütfen

“*Lütfen* şu formu doldurun” (s.5).

- **Onaylama:** Elbette, peki, tamam.

“-Gelecek hafta okullar kapanıyor ve tatil başlıyor. Biz tatil turlarınız hakkında bilgi almak istiyoruz.

-*Elbette efendim*” (s.4).

“(…) 1400 lira.

-*Tamam*, bu tura katılalım” (s.5).

“-*Peki*, tur ücretinin içinde neler var ve neler yok?” (s.4).

- **Övgü:** Aferin, tebrik ederim.

“- Anne! Karnemi aldım. Bütün notlarım çok iyi.

-Bakayım. Hmm...*Aferin sana. Tebrik ederim*” (s.10).

- **Teşekkür etme:** Teşekkür ederiz, teşekkür ettiler.

“Başka bir isteğiniz var mı?

Halil Bey:

“-Hayır, yok. *Teşekkür ederiz*” (s.6).

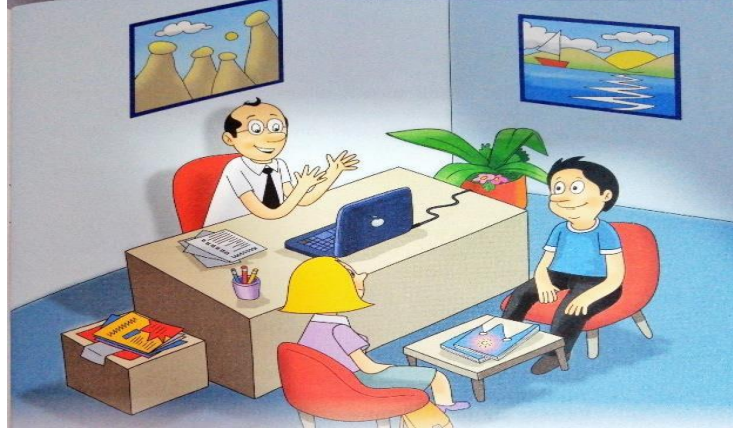
“Yavuz ve Damla bu habere çok sevindiler, anne ve babalarına *teşekkür ettiler*.” (s.9).

Sosyal ilişki işlevinde kullanılan kalıp sözler; alışveriş, karşılama/uğurlama; duygu ifade etme işlevinde, beklenti, iyi dilekte bulunma; tutum belirtme işlevinde, nezaket, onaylama, övgü, teşekkür etme bağlamları kullanılmıştır.

Tatil Sürprizi (bkznz. EK 4) adlı hikâyede okulunu başarı ile tamamlayan çocukların yaz tatil süreçleri gün konu edilmiştir. Metinde tatil için hazırlık yapılması, ebeveynlerin çocuklarına karne hediyesi alması, gidilen tatilde bilgi aktarımının yapılması, alışveriş, gibi durumlardan bahsedilmiştir. Ebeveynler çocuklarına bir tatil sürprizi yapmayı planlar. Türkiye’nin önemli turizm merkezlerimizden Pamukkale ve İzmir’e gitmişlerdir. Şehrin tanıtıldığı birtakım bilgileri de içeren hikâye, görsellerle desteklenmiştir. Tur kapsamında düzenlenen bu tatil planında/sürprizinde rehber eşliğinde yola çıkılmış ve geri dönmüştür. Bu esnada şarkı söyleyen turdaki insanlardan biri (Mustafa), Barış Manço’dan “Dağlar

Dağlar” adlı şarkıyı seslendirir. Metindeki kahramanların (Yavuz, Damla) “çocuk” olması okur hedef kitlesi (10-15 yaş grubu) için uygundur. Çünkü özellikle çocuk kahramanla özdeşim kurmak çocuk grubu için daha kolaydır.

Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen çocuklar için hazırlanan yardımcı materyal olarak da değerlendirilen hikâyenin içeriği sosyal yaşama ilişkin olarak ve hayatilik ilkesiyle oluşturulmuştur. Kalıp sözlerin hikâye ile verilmesi, öğrencilerin bağlamdan anlama gitmesini kolaylaştırır niteliktedir. Kullanım alanlarını anlamlandıran öğrenciler, “yolculukta temenni olan “Hayırlı yolculuklar”, öğrencilerin karnelerinin iyi gelmesi sonucu övgü niteliğinde “Aferin” ifadesinin kullanım alanını özümser. Bununla birlikte biçimsel olarak kitabın hafif olması taşınabilirliği için önemlidir. Hikâyelerdeki durumlara/olaylara uygun olarak çizilen resimler/görseller çocukların dikkatini çeker. Çünkü sadece yazılı metinden oluşan hikâye çocuk hedef kitlesi için daha sıkıcı olacaktır. Görsellerin renkli olması da yine çocukların ilgi ve ihtiyaçlarını karşılayacak düzeydedir. Görsellerin sunulması ayrıca hikâyedeki olay ve durumların yorumlanmasında etkilidir. Durumla/olayla ilgili bilgilerin sezdirilmesinde rol oynar.

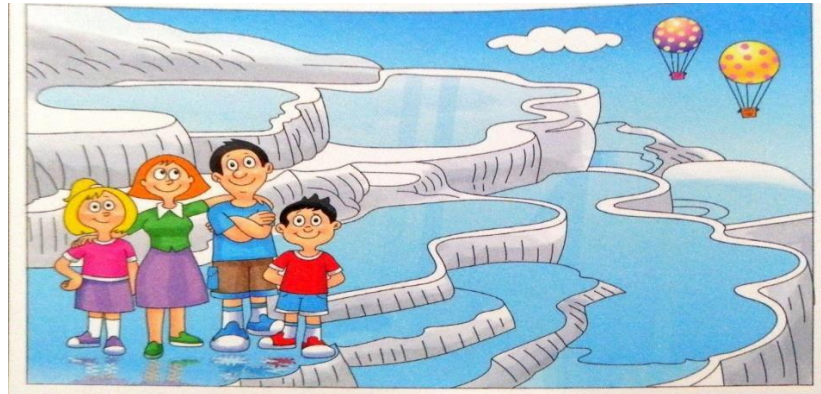

Resim 12-Tatil sürprizi

Seyahat acentesine giden Halil Bey ile İpek Hanım görevli tarafından karşılanır. Kalıp sözler kapsamında da “Hoş geldiniz, hoş bulduk” ifadeleri yer alır.

Resim 13- Tatil sürprizi

Resim 14- Tatil sürprizi

“-Pamukkale çok meşhur bir yer. Pamukkale travertenlerinin dünyada başka bir örneği yok. Bu

yüzden buraya yılda iki milyon turist geliyor. Ayrıca Pamukkale Travertenleri, UNESCO Dünya Mirası Listesi'ndeki 20 yerden birisidir" (s.15). Şehirlere dair bilgilendirmeler de mevcuttur. Kültür turu kapsamında Türkiye'nin güzel şehirleri de bu noktada yabancı uyruklu öğrencilere tanıtılır.

4.5.5. Bayram hikâyesindeki kalıp sözlerin bağlam ve işleve göre değerlendirilmesi

- **Alışveriş:** Buyurun.

"-Nakit ödemek istiyorum. *Buyurun.*" (s.4)

- **Beklenti:** İnşallah

"-Teşekkür ederim ama daha çok işim var. *İnşallah* başka zaman(...)" (s.7)

- **Hâl Hatır Sorma:** Nasılsın?

"Sadece selam vermek istedim. *Nasılsın?*" (s.6).

- **Hastalık:** Geçmiş olsun

"-Bunları sabah ve akşam yemeklerden sonra için. *Geçmiş olsun.* İyi bayramlar" (s.14).

- **İyi dilekte bulunma:** Hayırlı işler, kolay gelsin.

"-Nakit ödemek istiyorum. Buyurun.

-Teşekkürler. Yine bekleriz.

-*Hayırlı işler*" (s.4)

"*Kolay gelsin.* Görüşürüz" (s.7)

- **Karşılama/Uğurlama:** Hoş geldiniz, hoş bulduk, görüşürüz, görüşmek üzere, yine bekleriz, buyurun.

“Yarın Ramazan Bayramı Başlıyor. İstanbul’da caddeler şimdi çok kalabalık. Herkes alışveriş yapıyor. Aylin Hanım ve çocukları da bayram alışverişini için dışarıdalar. Onlar önce bir kıyafet mağazasına girdiler. Görevli onların yanına geldi:

-*Hoş geldiniz.*

-*Hoş bulduk” (s.3)*

“(…) gel bize birer kahve içelim.

-Teşekkür ederim ama daha çok işim var. İnşallah başka zaman(…)

-(…) *Görüşürüz” (s.7).*

“Hepinizi çok özledim. *Görüşmek üzere” (s.8).*

“(…)Nakit ödemek istiyorum. Buyurun.

-Teşekkürler. *Yine bekleriz” (s.4).*

“(…)Buyurun, içeri girin” (s.6).

- **Kutlama:** Hayırlı bayramlar, mutlu bayramlar, bayramınız kutlu olsun, bayramın kutlu olsun, iyi bayramlar.

“On dakika sonra evden çıktılar ve karşı komşularının zilini çaldılar. Cemile Hanım ve kocası Eren Bey kapıyı açtı. Aylin Hanım ve Tamer Bey selam verdiler.

-*Hayırlı Bayramlar” (s.10.) “(…)*

Taner Bey:

-Dün yabancı bir arkadaşım iş yerime geldi. Beraber çay içtik, biraz oturduk. O sırada bir müşteri geldi. Adamın yanında karısı vardı. Ona “*Nerede eski bayramlar?” dedi” (s.10).*

“(…)

Biraz sonra Taner Bey’in telefonu çaldı.

-*Bayramınız kutlu olsun*” (s.11).

“(…)

-Bunları sabah ve akşam yemeklerden sonra için. Geçmiş olsun. *İyi bayramlar*” (s.14).

“Sevgili kızım, damadım ve torunlarım,

Ramazan Bayramınızı kutluyorum. Size sağlıklı ve mutlu bayramlar diliyorum” (s.8).

- **Nezaket:** Efendim, sevgilerle, rica ederim, lütfen, izninizle.

“-Ben bayram şekeri, lokum ve baklava almak istiyorum. Bu şekerlerin kilosu kaç lira?

-*Efendim, bunların kilosu 25 lira*” (s.5). “Sevgili kızım, damadım ve torunlarım, (...) *Sevgilerle*” (s.8).

“(…)

-Reçeteyi verin *lütfen*” (s.14).

“-Bir arkadaşım aradı. Biraz sonra bizi ziyarete geliyor. *İzninizle* kalkalım” (s.11).

- **Onaylama:** Tamam, peki, elbette. “-Anne bu nasıl oldu?

-*Tamam, bu iyi. Bunu alalım*” (s.4).

“-*Tamam, bunlar iyi. Peki, lokumun kilosu kaç lira?*” (s.5).

“-*Elbette babacığım, dediler*” (s.10).

- **Selamlaşma:** İyi günler.

“Cemile Hanım:

-*İyi günler* Aylin Hanım.

-İyi günler Cemile Hanım. Buyurun içeri girin” (s.6).

- **Sitem:** Nerede o eski bayramlar.

Adamın yanında karısı vardı. Ona “*Nerede eski bayramlar?*” dedi (s.10).

- **Teşekkür etme:** Sağ olun, sağ olasın, sağ ol, teşekkür ettiler/etti, teşekkürler, teşekkür ederim.

“Cemile Hanım:

-İyi günler Aylin Hanım.

-İyi günler Cemile Hanım. Buyurun içeri girin.

-Çok *teşekkür ederim*” (s.6).

“-*Teşekkür ederim* ama daha çok işim var.

İnşallah başka zaman(...)

(...) Görüşürüz.

-*Sağ olasın*” (s.7).

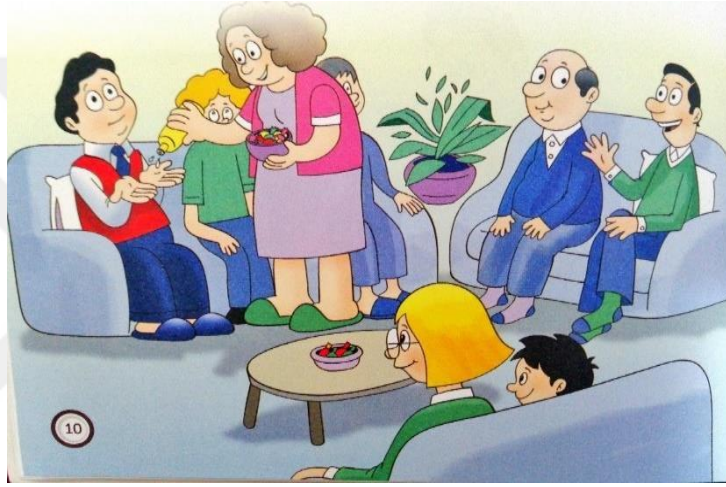
- **Yeme/İçme:** Elinize sağlık, afiyet olsun.

“-Cemile Hanım, sizin de *ellerinize sağlık*. Baklava çok lezzetliydi.

-*Afiyet olsun*”(s.11).

Sosyal ilişki işlevinde kullanılan kalıplar sözler; selamlaşma, alışveriş, karşılama/uğurlama, yeme/içme hâl hatır sorma, hastalık, kutlama; duygu ifade etme işlevinde, beklenti, iyi dilekte

bulunma, sitem; tutum belirten işlevde, nezaket, onaylama, teşekkür etme bağlamları kullanılmıştır. Bayram (bknz. EK 5) adlı hikâyede dini bayramlarımızdan olan Ramazan Bayramımız konu edilmiştir. Metinde bayram için hazırlık yapılması, alışveriş, misafirlerin karşılanması gibi durumlardan bahsedilmiştir. Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen çocuklar için hazırlanan yardımcı materyal olarak da değerlendirilen hikâyenin içeriği; sosyal yaşama ilişkin olarak, hayatilik ilkesiyle, dini öğeler ile oluşturulmuştur. Kalıp sözlerin hikâye ile verilmesi, öğrencilerin bağlamdan anlama gitmesini kolaylaştırır niteliktedir. Kullanım alanlarını anlamlandırarak öğrenciler, “iyi bayramlar”, “hayırlı bayramlar”, “bayramınız kutlu olsun” gibi ifadelerin kullanım alanını özümser.

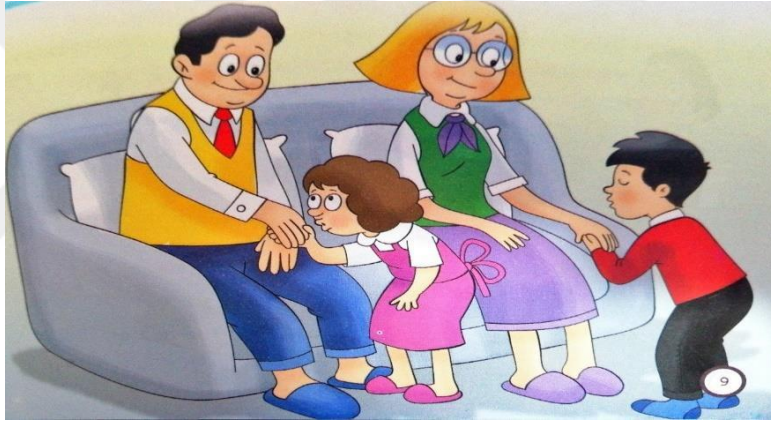
Resim 15-Bayram

Bayramlarda, misafirlere ikramlarda bulunulması ve kolonya dökülmesi milli kültür adetlerimizdendir. Gelenek göreneklerimiz kapsamında değerlendirilen “Bayramlaşma” eylemi Türk toplumunda önemli bir yere sahiptir. Yabancı uyruklu çocuklar Türk kültürüne, geleneğine ilişkin birtakım şeyler öğrenir.

Resim 16- Bayram

Bayramlarda şeker/çikolata/lokum/baklava sunulur. Bu durumda görselde de hem alışveriş için kullanılan kalıp sözler hem de gelenek görenek için sunulan durumlar belirtilmiştir.

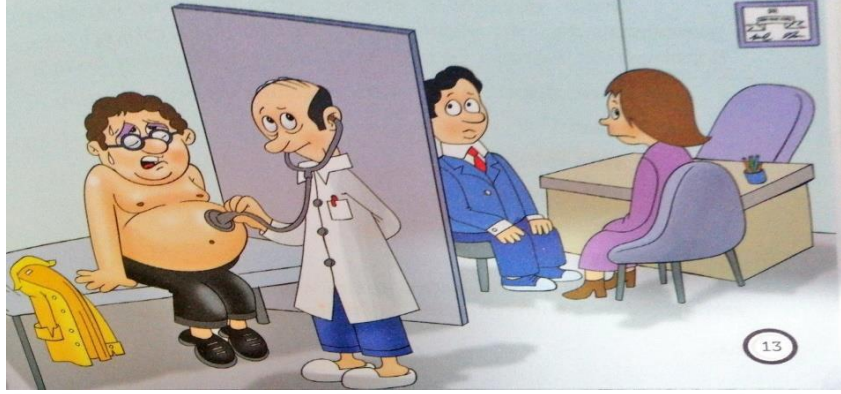
Resim 17- Bayram

Toplumsal değerlerimizden olan “saygı”, bayramlarda kendisini “el öpme” eyleminde gösterir.

Resim 18- Bayram

Kutlamalar yüz yüze olmaz ise yakınlarla/dostlarla/akrabalarla iletişime geçilir. Bu görselde de bir tebrik kartı gelmiştir.

Resim 19- Bayram

Hastalık durumunda “Geçmiş olsun” ifadesi kullanılır.

4.5.6.Yeni Arkadaşım hikâyesindeki kalıp sözlerin bağlam ve işleve göre değerlendirilmesi

- **Onaylama:** Haydi.

“-Bekle, sana fotoğraf albümü göstereyim.

-Tamam çok merak ettim. *Haydi* bakalım” (s.10).

- **Hâl Hatır Sorma:** Nasılsın, nasılsınız?

“Beyza babasının yanına oturdu.

-*Nasılsın* baba?

-İyiyim kızım. Sen *nasılsın*?” (s.5).

- **Nezakat:** Lütfen (rica) , buyurun efendim.

“(…)Garson:

-*Efendim, çaylar lokantamızın ikramı.*” (s.13).

- **Onaylama:** Elbette, tamam.

“(…) Ben de iyiyim. Sana bir şey sormak istiyorum.

-*Elbette* (s.5)”.

“Beyza:

-Müdür yardımcısı da aynı şeyi söyledi. Detaylı bilgi için anneniz veya babanız okula gelsin, dedi.

-*Tamam, kızım*” (s.5).

- **Selamlaşma:** İyi günler, iyi geceler.

“Erdal Bey:

-*İyi günler.*

-*İyi günler*” (s.6)

“Lütfen, misafir öğretmenlerimiz beni takip etsin. Herkese *iyi geceler*” (s.8).

- **Teşekkür etme:** Teşekkürler, teşekkür etti, teşekkür ederim, sağ olun.

“-Dolapta mısır gevreği ve süt var. Biraz bekle, getiriyorum.

-*Çok teşekkür ederim*” (s.11).

“Efendim, çaylar lokantamızın ikramı. Afiyet olsun. Hep birlikte “*Sağ olun*” dediler” (s.13).

- **Uğurlama/Karşılama:** Hoş geldiniz, hoş bulduk, hoş geldin.

“Nergis Hanım, onlara kapıyı açtı.

O ve Murat:

-*Hoş geldin* Mary. Mary:

-*Hoş bulduk*” (s.8).

- **Yeme/ İçme:** Afiyet olsun, ne arzu edersiniz?

“Efendim, çaylar lokantamızın ikramı. *Afiyet olsun*” (s.13).

“(…) Hoş geldiniz *ne arzu edersiniz?*” (s.12).

Sosyal ilişki işlevinde kullanılan kalıp sözler, selamlaşma, karşılama/uğurlama, yeme/içme hâl hatır sorma; tutum belirtme kalıplar işlevinde, nezaket, onaylama, teşekkür etme bağlamları kullanılmıştır.

Yeni Arkadaşım (bkznz. EK 6) adlı hikâyede; Türkiye ve İngiltere’deki kardeş okulların bir grup öğrencileri karşılıklı olarak diğer ülkeye yaptığı seyahat konu edilmiştir. Metinde kalınan ülkelerin; kültürünü, dilini öğrenme/öğretme, gelenek göreneklerini tanıma/tanıtma gibi durumlardan bahsedilmiştir.

Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen çocuklar için hazırlanan yardımcı materyal olarak da değerlendirilen hikâyenin içeriği; sosyal yaşama ilişkin olarak, hayatilik ilkesiyle, kültürel öğeler ile oluşturulmuştur. Kalıp sözlerin hikâye ile verilmesi, öğrencilerin bağlamdan anlama gitmesini kolaylaştırır niteliktedir. Kullanım alanlarını anlamlandıran öğrenciler, lokantada “ne arzu edersiniz?”, “afiyet olsun”; nezaket kapsamında “efendim”; karşılama için “hoş geldin” ifadesinin kullanım alanını özümser. Bununla birlikte biçimsel olarak kitabın hafif olması taşınabilirliği için önemlidir. Hikâyelerdeki durumlara/olaylara uygun olarak çizilen resimler/görseller çocukların dikkatini çeker. Çünkü sadece yazılı metinden oluşan hikâye çocuk hedef kitlesi için daha sıkıcı olacaktır. Görsellerin renkli olması da yine çocukların ilgi ve ihtiyaçlarını karşılayacak düzeydedir. Görsellerin sunulması ayrıca hikâyedeki olay ve durumların yorumlanmasında etkilidir. Durumla/olayla ilgili bilgilerin sezdirilmesinde rol oynar.

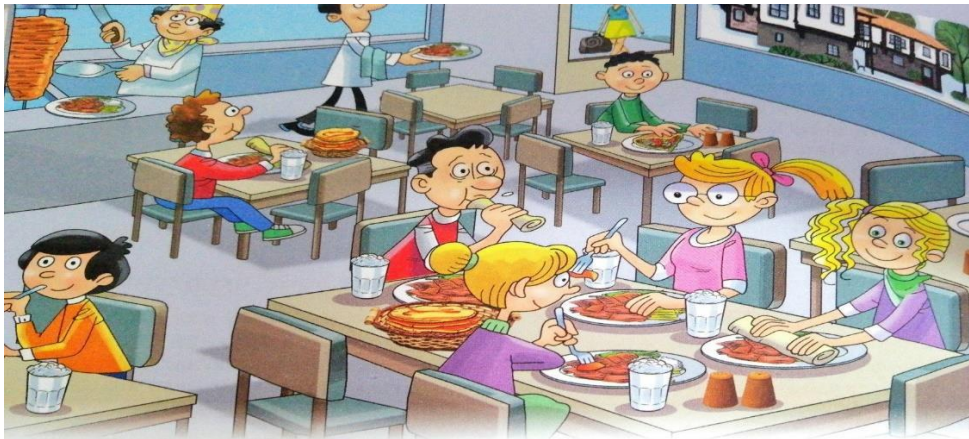
Resim 20-Yeni arkadaşım

Kardeş okuldan bir grup öğrencinin Türkiye'ye gelmesini anlatan öğretmenler görselde sunulmuştur.

Resim 21- Yeni arkadaşım

Karşılama için yolculuktan gelen misafir öğrencilerin resmedilmesi söz konusudur.

117
Resim 22- Yeni arkadaşım

İlgili görselde Türk toplumuna özgü yiyeceklerden bahsedilmiştir. Söz gelimi “kıymalı pide, döner, Adana kebabı, lahmacun, ayran” vb. yiyecek ve içecekler bulunmaktadır. Türk toplumunda olan yiyecekler bu kapsamda önemlidir.

4.5.7. Sınavlar Başlıyor hikâyesindeki kalıp sözlerin bağlam ve işleve göre değerlendirilmesi

- **Onaylama:** Haydi, tamam.

“(…) Derse başlayalım mı?

-Evet. *Haydi*, başlayalım” (s.9).

“-Ben sana kapıyı açayım.

-*Tamam*” (s.6).

- **Beklenti:** İnşallah “Canan:

-*İnşallah*, ama ben önce sınavlardan yüksek notlar almak istiyorum” (s.17).

- **Hâl Hatır Sorma:** Nasılsın?

“(…) İyi günler Serap. *Nasılsın?*” (s.14).

- **Hastalık:** Geçmiş olsun.

“-Ameliyat oldum. İki gece hastanede kaldım.

-Aaa! *Geçmiş olsun...*

-Sağ ol” (s.10).

- **İyi dilekte bulunma:** Kolay gelsin, iyi çalışmalar.

“-Kolay gelsin.

(...) Size de *iyi çalışmalar*” (s.15).

- **Karşılama/Uğurlama:** Hoşça kal, güle güle, görüşmek üzere, görüşürüz, hoş geldin, hoş bulduk, hoşça kalın.

“Elif apartmana girdi ve asansöre bindi. Üçüncü kata çıktı. Dokuz numaralı kapının ziline bastı. Canan kapıyı açtı.

-*Hoş geldin* Elif.

-*Hoş bulduk* Canan” (s.7). “(...) *Görüşürüz*” (s.15). “-Yine gel tamam mı?

-Teşekkürler. *Hoşça kalın*.

-*Güle güle*” (s.17).

- **Nezaket:** Rica ederim

“-Bugün çok ders çalıştık. Her şey için teşekkür ederim.

-*Rica ederim*” (s.17).

- **Övgü:** Aferin

“-Haklısın baba(...)Ama biz matematiği seviyoruz.

-*Aferin size*” (s.11).

“-Sağ ol” (s.10).

- **Selamlaşma:** Alo, iyi akşamlar, iyi günler, Aleykümselam, iyi geceler.

“Elif:

-*Alo! İyi akşamlar* Canan” (s.5).

“(...) Kızım telefonun alıyor.

Canan telefonu açtı:

-Alo!

-İyi günler Canan” (s.14).

“(...)Serap aradı kütüphanede ders alışıyor. Sana selamı var.

-Aleykümselam” (s.16).

- **Tanışma:** Memnun oldum.

“-Anne! Bu arkadaşım Elif.

-Hoş geldin Elif. Benim adım Zeynep.

-Hoş bulduk Zeynep teyze. *Memnun oldum*” (s.7).

- **Teşekkür etme:** Teşekkür etti, teşekkür ederim, teşekkürler, teşekkür ederiz, sağ ol, teşekkürler.

“-Güle güle” (s.17).

“(...)Eline sağlık anne. Biz şimdi ara verdik.

-Teşekkür ederiz” (s.9).

- **Yeme/İçme:** Eline sağlık, elinize sağlık, afiyet olsun.

“Yoruldunuz çocuklar! Size ikolatalı kurabiye ve çay getirdim.

-Eline sağlık, anne.

-Afiyet olsun” (s.9).

Sosyal ilişki işlevinde kullanılan kalıp sözler, selamlaşma, tanışma, karşılama/uğurlama, yeme/içme, hâl hatır sorma, hastalık; duygu ifade etme işlevinde, beklenti, iyi dilekte bulunma; tutum belirtme işlevinde, nezaket, onaylama, övgü, teşekkür etme bağlamları kullanılmıştır.

Görüldüğü üzere kalıp sözler, hikâyedeki bağlamına göre gruplandırılmıştır. Aynı kalıp söz farklı bağlamda, farklı işlevde/görevde kullanılabilir. Bu nedenle sadece yapı ya da anlamın yetersiz kalması muhtemeldir. Çalışmada, doğru ve sağlıklı iletişimin anahtar kelimesi kapsamında değerlendirilecek “bağlam ve işlev boyutu” ön plana çıkmıştır.

Sınavlar Başlıyor (bknz. EK 7) adlı hikâyede; sınavların başlamasıyla birlikte sınavlara çalışan arkadaşların durumu konu edilmiştir. Metinde kolektif bilinç ile ders çalışan iki arkadaş ele alınmıştır. Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen çocuklar için hazırlanan yardımcı materyal olarak da değerlendirilen hikâyenin içeriği; sosyal yaşama ilişkin olarak, hayatîlik ilkesiyle oluşturulmuştur. Kalıp sözlerin hikâye ile verilmesi, öğrencilerin bağlamdan anlama gitmesini kolaylaştırır niteliktedir. Kullanım alanlarını anlamlandıran öğrenciler, karşılama bağlamında “hoş geldin”; selamlaşma bağlamında “alo, merhaba” gibi ifadelerinin kullanım alanını özümser. Bununla birlikte biçimsel olarak kitabın hafif olması taşınabilirliği için önemlidir. Hikâyelerdeki durumlara/olaylara uygun olarak çizilen resimler/görseller çocukların dikkatini çeker. Çünkü sadece yazılı metinden oluşan hikâye çocuk hedef kitlesi için daha sıkıcı olacaktır. Görsellerin renkli olması da yine çocukların ilgi ve ihtiyaçlarını karşılayacak düzeydedir. Görsellerin sunulması ayrıca hikâyedeki olay ve durumların yorumlanmasında etkilidir. Durumla/olayla ilgili bilgilerin sezdirilmesinde rol oynar.

Resim 24--Sınavlar başlıyor

Resim 23--Sınavlar başlıyor

Resim 25--Sınavlar başlıyor

Bununla birlikte biçimsel olarak kitabın hafif olması taşınabilirliği için önemlidir. Hikâyelerdeki durumlara/olaylara uygun olarak çizilen resimler/görseller çocukların dikkatini çeker. Çünkü sadece yazılı metinden oluşan hikâye çocuk hedef kitlesi için daha sıkıcı olacaktır. Görsellerin renkli olması da yine çocukların ilgi ve ihtiyaçlarını karşılayacak düzeydedir. Görsellerin sunulması ayrıca hikâyedeki olay ve durumların yorumlanmasında etkilidir. Durumla/olayla ilgili bilgilerin sezdirilmesinde rol oynar.

4.6. Yunus Emre Enstitüsü Çocuk Hikâyeleri Dizisi A2 Seviyesindeki Hikâye Kitaplarında Yer Alan Kalıp Sözlerin İşlevsel ve Bağlamsal Açıdan Tasnifi

Yunus Emre Enstitüsü Çocuk Hikâyeleri Dizisi A2 seviyesindeki hikâye kitaplarında yer alan kalıplaşmış sözler, kalıp sözler kapsamında altıncı alt probleme ilişkin olarak işleve ve bağlama göre gruplandırılmış ve değerlendirilmiştir. Değerlendirmeler en yakın işleve ve bağlama göre sınıflandırılmaya çalışılmıştır.

Belirlenen kalıp sözler, çeşitli bağlam ve işlevde kullanılmaktadır. Alan yazında farklı sınıflandırmalar yapılmasının temel sebebi de budur. Çalışmada kalıp sözler hikâyedeki bağlamına ve işlevine göre gruplandırılmış ve bu kapsamda da değerlendirilmiştir. Bu durumda; *gündelik ilişkilerde kullanılan kalıplar, duyguların ifade edilmesinde kullanılan kalıplar ve tutumların belirtilmesinde kullanılan kalıplar* olarak toplam üç işlevde ele alınan A2 seviyesindeki hikâyeler, bu

işlevlerine yönelik olarak *selamlaşma, hâl hatır sorma, tanışma, alışveriş, yolculuk, eğlence, karşılama ve uğurlama, hastalık, durumlar, yeme/içme, kutlamalar, taziyeler; memnuniyet, minnet, üzüntü; onaylama, özür dileme, övme, teşekkür etme, öneri, iyi dilekte bulunma, nezaket, beklenti*, bağlamlarında sınıflandırılmış ve değerlendirilmiştir.

4.6.1. İstanbul Heyecanı hikâyesindeki kalıp sözlerin bağlam ve işleve göre değerlendirilmesi

- **Selamlaşma:** Günaydın.

“Birkaç dakika sonra öğretmenimiz sınıfa geldi. Çok mutluydu.

-*Günaydın* çocuklar!” dedi (s.3).

- **Onaylama:** Peki, elbette.

“Sınıfta bunu sunacağız. Sen de bana yardım eder misin?

-*Elbette* yardım ederim” (s.5).

“-*Peki* öğretmenim nasıl bir gezi olacak?” (s.4)

- **Öneri:** Haydi.

“(…) ”

-Size çay getirdim. *Haydi* biraz ara verin” (s.7).

- **Yeme/içme:** Eline sağlık, taze simit sıcak simit.

“Turist grupları rehberlerini dinliyor. Simitçiler de “ *Taze simit sıcak simit!*” diye bağırıyor (s.7).”

“-Size çay getirdim. Haydi biraz ara verin. Babam:

-İyi düşünmüşsün, *eline sağlık*” (s.7).

- **Hastalık:** Geçmiş olsun.

“(…)

-Öğretmenim, çok üzgünüm. Ben dün biraz hastaydım. Bu yüzden ödevimi yapamadım.

-*Geçmiş olsun* Efe” (s.9).

- **Teşekkür etme:** Teşekkür etti, teşekkür ederim

“(…) Sonra Zeynep’le ben parmak kaldırdık ve sırayla planlarımızı anlattık. Öğretmenimiz de bize *teşekkür etti*” (s.9).

“(…)

-Oğlum? Burada mısın? Ödevimiz bitti...

-Evet baba, *teşekkür ederim*” (s.13).

- **Nezaket:** Rica ederim.

“(…)

Oğlum? Burada mısın? Ödevimiz bitti...

-Evet baba, teşekkür ederim.

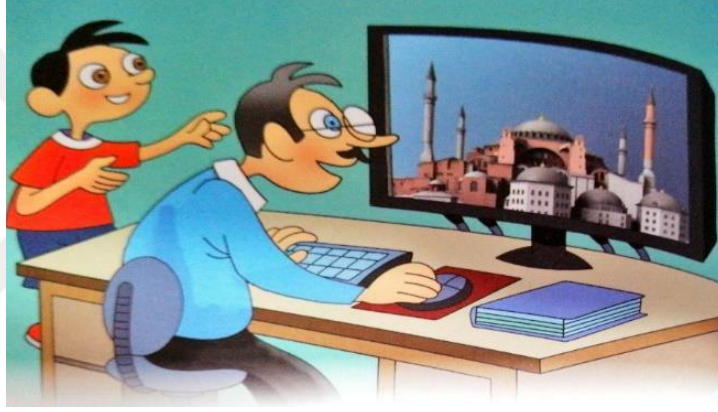
-*Rica ederim* oğlum” (s.13).

Sosyal ilişki işlevinde kullanılan kalıp sözler; selamlaşma, yeme/içme, hastalık; tutum belirtme işlevinde, nezaket, onaylama, teşekkür etme, öneri bağlamları kullanılmıştır.

İstanbul Heyecanı (bknz. EK 8) adlı hikâyede; okulun düzenlemiş olduğu İstanbul gezisi konu edilmiştir. Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen çocuklar için hazırlanan yardımcı materyal olarak da değerlendirilen hikâyenin içeriği; sosyal yaşama ilişkin olarak, hayatîlik ilkesiyle ve kültürel öğelerle oluşturulmuştur. Bunun yanı sıra kültür şehri olan İstanbul’a ait bilgiler içeren metinde tarihi unsurlar da yer almaktadır. Kalıp sözlerin hikâye ile verilmesi, öğrencilerin bağlamdan anlama gitmesini

kolaylaştırır niteliktedir. Bununla birlikte biçimsel olarak kitabın hafif olması taşınabilirliği için önemlidir. Hikâyelerdeki durumlara/olaylara uygun olarak çizilen resimler/görseller çocukların dikkatini çeker. Görsellerin özenli bir şekilde çizilmesi, renkli olması da yine çocukların ilgi ve ihtiyaçlarını karşılayacak düzeydedir. Görsellerin sunulması ayrıca hikâyedeki olay ve durumların yorumlanmasında etkilidir. Durumla/olayla ilgili bilgilerin sezdirilmesinde rol oynar.

Dini inancın simgesi olarak camiinin resmedilmesi dikkat çeker. Topkapı Sarayı, Ayasofya Müzesi, Sultanahmet Camisi ve Yerebatan Sarnıcının yer aldığı İstanbul betimlenmiştir. Bu durumda hikâye okurları (çocuk grubu), İstanbul şehri hakkında da birtakım bilgiye sahip olur.

Resim 26-İstanbul heyecanı

4.6.2. Doğum Günü hikâyesindeki kalıp sözlerin bağlam ve işleve göre değerlendirilmesi

- **Öneri:** Haydi.

“(…)”

-Ayrıntıları sonra konuşuruz. *Haydi* şimdi kalkalım” (s.4).

- **Onaylama:** Tamam, elbette, peki.

“(…) Safiye buna çok sevindi:

-Arkadaşlarımı davet edelim, dedi. Kenan Bey:

-*Tamam, kızım*” (s.5). “Safiye

-Salonumuzu balonlarla süsleyelim mi? Şeyda Hanım

Elbette kızım” (s.6).

“(…) İyi fikir...Büyük bir pasta alalım.

-*Peki.*” (s.4).

- **Teşekkür Etme:** Teşekkür ederim, teşekkür ederiz, teşekkür etti.

“-Sen bana davetli listesini ver. Pazartesi günü kitap ayraçlarını yapmaya başlayacağım. Safiye:

-Çok *teşekkür ederim* anneciğim” (s.7).

“(…) Garson da onlara çay getirdi. Sonra kahvaltıya başladılar. Kahvaltıdan sonra Safiye:

-Baba, çok *teşekkür ederiz*. Güzel bir kahvaltıydı, dedi” (s.10).

“(…) Perşembe günü Safiye arkadaşlarına “Doğum gününe kimler gelecek?” diye sordu. Doruk, Burak, Mehmet, Nisa “Biz hafta sonu kampa gideceğiz. Bu sebeple gelemeyeceğiz. Şimdiden “doğum günün kutlu olsun” dediler. Safiye arkadaşlarına *teşekkür etti*” (s.13).

- **Yeme/İçme:** Afiyet olsun.

“(…) Garson da onlara çay getirdi. Sonra kahvaltıya başladılar. Kahvaltıdan sonra Safiye:

-Baba, çok *teşekkür ederiz*. Güzel bir kahvaltıydı, dedi Kenan Bey:

-*Afiyet olsun*” (s.10).

- **Kutlama:** Doğum günün kutlu olsun.

“Şimdiden “*doğum günün kutlu olsun*” dediler” (s.13).

- **Karşılama/Uğurlama:** Hoş Geldin

“Saat ikiden sonra Safiye’nin arkadaşları gelmeye başladı. İlk önce Asya geldi. Sonra sırasıyla

mahalle arkadaşları ve sınıf arkadaşları geldi. Safiye, bütün arkadaşlarına tek tek “*hoş geldin.*” diyerek onları karşıladı” (s.17).

- **İyi dilekte bulunma:** Ellerine sağlık.

“Akşama kadar Şeyda Hanım, on tane kitap ayracı yaptı. Kenan Bey ve Safiye ayrıcaları çok beğendi.

Safiye:

-Anne, çok güzel olmuş. Arkadaşlarım, bunları çok beğenecek. Çok teşekkür ederim, dedi. Kenan Bey:

-*Ellerine sağlık!* Hepsi çok güzel olmuş, dedi” (s.11).

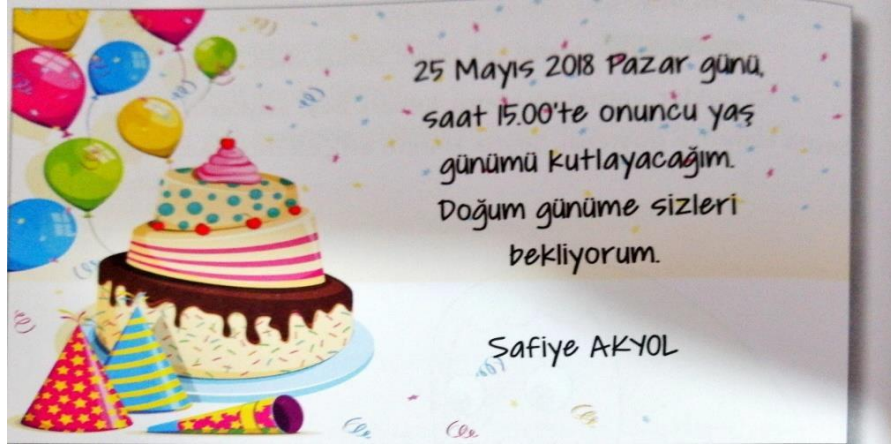
Buradan hareketle sadece yeme/ içme bağlamında kullanılmayan ellerine sağlık kalıp sözü, iyi dilekte bulunmak için de kullanılır. Yapılan bir işin karşılığı olarak teşekkür etme gibi de anlamlandırılır.

Sosyal ilişki işlevinde kullanılan kalıp sözler; kutlama, karşılama/uğurlama, yeme/içme; duygu ifade etme kalıplar işlevinde, iyi dilekte bulunma; tutum belirtme kalıplar işlevinde, onaylama, teşekkür etme, öneri bağlamları kullanılmıştır.

Doğum Günü (bknz. EK 9) adlı hikâyede; Safiye’nin doğum günü konu edilmiştir. Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen çocuklar için hazırlanan yardımcı materyal olarak da değerlendirilen hikâyenin içeriği; sosyal yaşama ilişkin olarak, hayatilik ilkesiyle oluşturulmuştur. Kalıp sözlerin hikâye ile verilmesi, öğrencilerin bağlamdan anlama gitmesini kolaylaştırır niteliktedir. Kullanım alanlarını anlamlandıran öğrenciler, “doğum günün kutlu olsun, tebrik ederiz” gibi kalıp sözlerin kullanım alanını özümser. Bununla birlikte biçimsel olarak kitabın hafif olması taşınabilirliği için önemlidir. Hikâyelerdeki durumlara/olaylara uygun olarak çizilen resimler/görseller çocukların dikkatini çeker. Çünkü sadece yazılı metinden oluşan hikâye çocuk hedef kitlesi için daha sıkıcı olacaktır.

Görsellerin renkli olması da yine çocukların ilgi ve ihtiyaçlarını karşılayacak düzeydedir. Görsellerin sunulması ayrıca hikâyedeki olay ve durumların yorumlanmasında etkilidir. Durumla/olayla ilgili bilgilerin sezdirilmesinde rol oynar. Çocuk hedef kitlesine uygun renkli içeriği

olan kitaptaki kahramanın da çocuk olması özdeşimi artırır.

Resim 27-Doğum günü

4.6.3. Sınıflar Yarışıyor hikâyesindeki kalıp sözlerin bağlam ve işleve göre değerlendirilmesi

- **Selamlaşma:** Günaydın, merhaba.

“Melike, sınıfa girmeden önce koridorda sınıf öğretmeni Yusuf Bey’le karşılaştı.

-Günaydın öğretmenim.

-Günaydın Melike” (s.3).

“(…)Dördüncü saat, sosyal bilgiler dersi idi. Öğretmen sınıfa girdikten sonra öğrencilere “Merhaba” dedi ve derse başladı” (s.4).

- **Onaylama:** Tamam, peki.

“(…) Diğer bölgelere biraz daha fazla çalışıp sorulara cevap verebilirim. Halil ve Bora:

-Tamam, o zaman anlaştık” (s.7).

“(…) Bu sorudan sonra yedi öğrenci parmak kaldırdı ve “Biz katılmak istiyoruz.” Dedi.

Yusuf öğretmen, (...)

-*Peki, (...)*” (s.5).

- **Teşekkür Etme:** Teşekkür ederim, teşekkür ettiler, sağ ol.

“Ekrem Bey:

-Çok güzel! İnşallah yarışmayı siz kazanırsınız, dedi. Gönül Hanım:

-Sana güveniyoruz kızım. Bence yarışmayı kazanacaksınız... Melike:

-*Teşekkür ederim* baba. *Sağ ol* anne” (s.9).

- **İyi Dilekte Bulunma:** İyi Dersler, başarılar diliyorum.

“(…)

-*İyi dersler*, derste görüşürüz (s.3).

Yusuf öğretmen:

-Seçim sonucuna göre Melike, Halil ve Bora yarışmaya katılacak.

Arkadaşlarınıza *başarılar diliyorum*, dedi” (s.5).

- **Karşılama/Uğurlama:** Hoş geldiniz, Hoş bulduk, görüşürüz.

“Görevli “*Hoş geldiniz*” dedikten sonra onlara bunlardan ikram etti (s.13).

(...) Melike de annesini ve babasını okulun giriş kapısında karşıladı:

-*Hoş geldiniz!* Gönül Hanım:

-*Hoş bulduk*, kızım (s.15). (...)

-İyi dersler, derste *görüşürüz*” (s.3).

- **Beklenti:** İnşallah.

“Ekrem Bey:

-Çok güzel! *İnşallah* yarışmayı siz kazanırsınız, dedi” (s.9).

- **Övgü:** Aferin, tebrik ederim.

“Ahmet öğretmen Melike ve arkadaşlarını yanına çağırdı:

-Yarışmanın birincisi oldunuz. *Tebrik ederim* (s.17). Yusuf öğretmen:

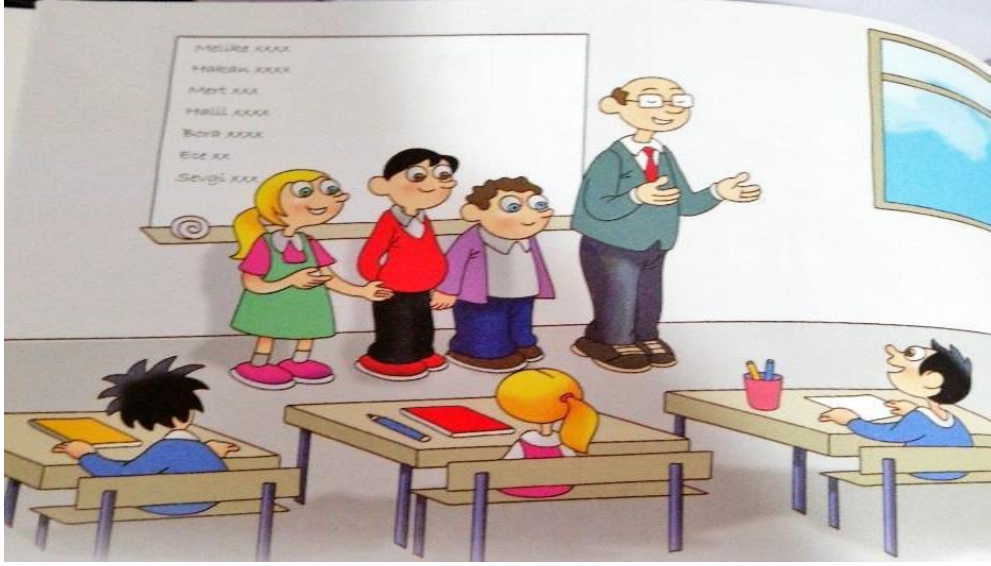
-*Aferin* çocuklar! İyi bir ekip olmuşsunuz...” (s.14).

- **Öneri:** Haydi.

-*Haydi*, gelin, sizi konferans salonuna götüreyim, dedi (s.15).

Sosyal ilişki işlevinde kullanılan kalıp sözler; selamlaşma, karşılama/uğurlama; duygu ifade etme işlevinde, beklenti, iyi dilekte bulunma; tutum belirtme işlevinde, onaylama, övgü, teşekkür etme, öneri bağlamları kullanılmıştır.

Sınıflar Yarışıyor (bkz. EK 10) adlı hikâyede; okulda düzenlenen bilgi yarışması konu edilmiştir. Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen çocuklar için hazırlanan yardımcı materyal olarak da değerlendirilen hikâyenin içeriği; sosyal yaşama ilişkin olarak, hayatîlik ilkesiyle ve kültür öğeleri ile oluşturulmuştur. Kalıp sözlerin hikâye ile verilmesi, öğrencilerin bağlamdan anlama gitmesini kolaylaştırır niteliktedir. Kullanım alanlarını anlamlandıran öğrenciler, olumlu bir tutum karşısında övgü bağlamında “aferin, tebrik ederim” ; karşılanma/karşılama için “hoş geldiniz, hol bulduk” ifadesinin kullanılacağını özümser. Bununla birlikte biçimsel olarak kitabın hafif olması taşınabilirliği için önemlidir. Hikâyelerdeki durumlara/olaylara uygun olarak çizilen resimler/görseller çocukların dikkatini çeker. Çünkü sadece yazılı metinden oluşan hikâye çocuk hedef kitlesi için daha sıkıcı olacaktır. Görsellerin renkli olması da yine çocukların ilgi ve ihtiyaçlarını karşılayacak düzeydedir. Görsellerin sunulması ayrıca hikâyedeki olay ve durumların yorumlanmasında etkilidir. Durumla/olayla ilgili bilgilerin sezdirilmesinde rol oynar.

Resim 28-Sınıflar yarışıyor

Bilgi yarışması için adil bir seçimin yapılması değerler kapsamında değerlendirilebilir.

Resim 29- Sınıflar yarışıyor

Türkiye haritasının ele alındığı bu görselde, çeşitli bölgelere ait unsurlar resmedilmiştir. Bu durumda yabancı uyruklu öğrenciler Türkiye'nin ön plana çıkabileceği alanları öğrenebilir.

Resim 30- Sınıflar yarışıyor

Bilgi yarışmasında birinci olan gruba yönelik övgünün olması ve hediyelerin verilmesi yine öğrenciler için bağlamın anlamlandırılma sürecini hızlandırır.

Resim 31- Sınıflar yarışıyor

Yaparak/yaşayarak öğrenme ilkesine bağlı olarak bu görselde bilgi yarışması için gidilen şehir tanıtım fuarı resmedilmiştir. Yöresel kıyafetin giyilmesi kültür, gelenek göreneklerimizdendir.

4.6.4. Yeşil Göl hikâyesindeki kalıp sözlerin bağlam ve işleve göre değerlendirilmesi

- **Selamlaşma:** Günaydın, alo, merhaba.

“Annem, “Günaydın oğlum, haydi kalk! Okula geç kalacaksın. dedi” (s.4).

“(…) Hemen onların yanına gittim.

-Günaydın arkadaşlar!

Faruk:

-*Günaydın Ahmet!*” (s.6).

“(…) ”

-*Alo Sami merhaba*” (s.11).

- **Acele:** Haydi.

“Annem, “Günaydın oğlum, *haydi* kalk! Okula geç kalacaksın.” dedi (s.4).

Burada öneri kapsamında da değerlendirilebilecek bir söz olan Haydi ifadesi diğer örneklerden farklı olarak hızlanma anlamını da barındırdığı için acele bağlamında değerlendirilmiştir.

- **Onaylama:** Tamam, peki.

“Ben gelmek istiyorum ama annem izin vermiyor.

“Biraz daha dinlen.” diyor.

-*Peki*, (s.11)”. “(…) ”

Sakın Yeşil Göl’ü kirletmeyin. Mangala da dikkat edin. Ateşi söndürmeden oradan ayrılmayın, dedi.

-*Tamam*, anneciğim” (s.12).

- **Karşılama/Uğurlama:** Hoş geldin, görüşürüz, hoş geldiniz, görüşmek üzere, hoş bulduk, hoşça kal, buyurun.

“Sakın Yeşil Göl’ü kirletmeyin. Mangala da dikkat edin. Ateşi söndürmeden oradan ayrılmayın, dedi.

-Tamam anneciğim. Sen hiç merak etme. Çok dikkatli olacağız. Haydi, hoşça kal, akşama *görüşürüz*” (s.12).

“(…) ”

-Günaydın Sami. Geçmiş olsun.

-Teşekkür ederim. *Hoş geldiniz*.

-*Hoş bulduk*” (s.13).

“(…)

-*Buyurun Mehmet Bey. İçeri girin çocuklar. Misafirimiz var*” (s.17).

- **Hâl Hatır Sorma:** Nasılsın, nasılsınız?.

“(…)

-Günaydın Sami. Geçmiş olsun.

-Teşekkür ederim. Hoş geldiniz.

-Hoş bulduk. *Nasılsın?*” (s.13).

- **Teşekkür Etme:** Teşekkür ederim, sağ olun.

“(…)

-Günaydın Sami. Geçmiş olsun.

-*Teşekkür ederim. Hoş geldiniz.*

-Hoş bulduk. Nasılsın?

Bugün daha iyiyim, *sağ olun*” (s.13).

- **Hoşnut olmak:** Memnun oldu.

“Yarın sabah, arkadaşlarla beraber seni ziyarete geleceğiz.” dedim. Çok *memnun oldu* (s.11).

Tanışma bağlamındaki memnun olmak ile buradaki kullanım birbirinden farklıdır. Burada durumdan

ötürü hoşnut olma duygusu belirir.

- **Hastalık:** Geçmiş olsun.

“(…)

-Günaydın Sami. *Geçmiş olsun*” (s.13).

- **Yeme/İçme:** Elinize sağlık.

“(…) Çocuklar, size sıcak süt getirdim. Siz bunları için. Ben de piknik için börek yaptım, onları kutuya koyayım.

Hep birlikte “*Ellerinize sağlık!*” dedik” (s.13).

- **Nezaket:** Efendim.

“-Buyurun Mehmet Bey. İçeri girin çocuklar. Misafirimiz var. Mehmet Hoca:

-Hoş geldiniz *efendim*, dedi” (s.17).

- **Övgü:** Tebrik ediyorum.

“Belediye başkanı da ayağı kalkıp “ Hoş bulduk.” Dedikten sonra Mehmet Hocayla ve bizlerle tokalaştı.

-Mehmet Bey sizi ve öğrencilerinizi *tebrik ediyorum*. Yeşil Göl’de çevre temizliği yapmışsınız” (s.17).

Sosyal ilişki işlevinde kullanılan kalıp sözler; selamlaşma acele, karşılama/uğurlama, hâl hatır sorma, hastalık, yeme/içme; tutum belirtme işlevinde, onaylama, övgü teşekkür etme, hoşnut olma nezaket bağlamları kullanılmıştır.

Yeşil Göl (bkz. EK 11) adlı hikâyede; sınıfça gidilen piknik konu edilmiştir. Metinde çevreyi koruma amacına yönelik birtakım eylemler gerçekleştirilmiştir. Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen çocuklar için hazırlanan yardımcı materyal olarak da değerlendirilen hikâyenin içeriği; sosyal yaşama ilişkin olarak, değerler niteliğinde oluşturulmuştur. Çevreye karşı duyarlı olunması gerektiği ve doğaya karşı sorumluluklarımızın olduğu aktarılmıştır. Kalıp sözlerin hikâye ile verilmesi, öğrencilerin bağlamdan anlama gitmesini kolaylaştırır niteliktedir. Belirli kalıp sözleri anlamlandıran

öğrenciler kalıp sözlerin kullanım alanlarını öğrenirler. Bununla birlikte biçimsel olarak kitabın hafif olması taşınabilirliği için önemlidir. Hikâyelerdeki durumlara/olaylara uygun olarak çizilen resimler/görseller çocukların dikkatini çeker. Çünkü sadece yazılı metinden oluşan hikâye çocuk hedef kitlesi için daha sıkıcı olacaktır. Görsellerin renkli olması da yine çocukların ilgi ve ihtiyaçlarını karşılayacak düzeydedir. Görsellerin sunulması ayrıca hikâyedeki olay ve durumların yorumlanmasında etkilidir. Durumla/olayla ilgili bilgilerin sezdirilmesinde rol oynar.

Resim 32-Yeşil göl

Yapılan ikram karşısında “Ellerinize sağlık” kalıp sözü kullanılır. Bu görselde de ikramlar somut halde sunulmuştur.

Resim 33- Yeşil göl

Uğurlama için “hoşça kal, güle güle” gibi kalıp sözleri kullanılır. Görsel de bunu destekler nitelikte işlevsel kılınmıştır.

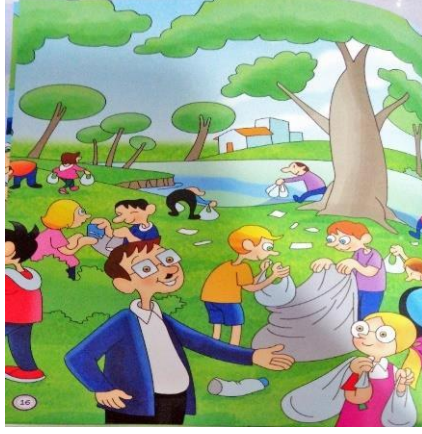
Resim 34- Yeşil göl

Hasta olduğu için arkadaşını arayan Ahmet “geçmiş olsun” kalıp ifadesini kullanır.

Resim 35- Yeşil göl

Günlük yaşamımızda yeni uyanan kişilere karşı “Günaydın” kalıp sözünü kullanırız. Görselde Ahmet’in annesinin perdeyi açması ile birlikte gündüz olduğu ve Ahmet’in yatakta olması duruma ilişkin bağlamı sunmaktadır.

Çevreye atılan çöpleri öğretmen ve öğrenciler temizleyerek örne davranış sergilediklerinden tebrik edilmişlerdir.

4.6.5. Soralım Öğrenelim hikâyesindeki kalıp sözlerin bağlam ve işleve göre değerlendirilmesi

- **Onaylama:** Elbette (tabii), peki.

“-Peki, sizce televizyonun faydası ve zararı var mı?

-*Elbette* (faydası da zararı da var) oğlum” (s.7).

“-*Peki*, bunlardan en çok hangisini kullanıyorsun?” (s.5).

- **Uğurlama/Karşılama:** Hoş geldin, hoş bulduk.

“-Merhaba dedeciğim.

-Merhaba Yasin. *Hoş geldin*. Üşümüştün.

-*Hoş bulduk* dedeciğim” (s.9).

- **Teşekkür etme:** Teşekkür ettim, teşekkür edip, teşekkür ederim.

“(…) Kardeşime de *teşekkür ettim*” (s.8).

- **Yeme/içme:** Buyurun.

“(…) Dede, babaanne, baba yemek hazır! *Buyurun*, dedim” (s.6).

- **Selamlaşma:** Merhaba.

“-*Merhaba* dedeciğim.

-*Merhaba* Yasin” (s.9).

- **Övgü:** Aferin.

“Dedem:

-Günün nasıl geçti?

-Çok iyi geçti. Bugün öğretmenimiz matematik sınavı sonuçlarını açıkladı. 93 almışım.

-*Aferin* benim torunuma!” (s.10).

- **İyi Dilekte Bulunma:** Kolay gelsin.

“Not defterimi ve kalemimi alıp onun yanına gittim:

-*Kolay gelsin* anneciğim” (s.4)

Sosyal ilişki işlevinde kullanılan kalıp sözler; selamlaşma, karşılama/uğurlama, yeme/içme; duygu ifade etme işlevinde, iyi dilekte bulunma; tutum belirtme işlevinde, övgü teşekkür etme, övgü, onaylama bağlamları kullanılmıştır.

Soralım Öğrenelim (bknz. EK 12) adlı hikâyede; teknolojinin kullanımını araştıran öğrenci konu edilmiştir. Metinde; günlük yaşantıda kullanılan çamaşır makinesi, tost makinesi, televizyon, bilgisayar gibi aletler ve işlevleri ele alınmıştır. Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen çocuklar için hazırlanan yardımcı materyal olarak da değerlendirilen hikâyenin içeriği; sosyal yaşama ilişkin olarak, günlük yaşamda kullanılan ve hayatımızı etkileyen teknolojinin sunduğu faydaları kapsamaktadır. Kalıp sözlerin hikâye ile verilmesi,

öğrencilerin bağlamdan anlama gitmesini kolaylaştırır niteliktedir. Bununla birlikte biçimsel olarak kitabın hafif olması taşınabilirliği için önemlidir. Hikâyelerdeki durumlara/olaylara uygun olarak çizilen resimler/görseller çocukların dikkatini çeker. Çünkü sadece yazılı metinden oluşan hikâye çocuk hedef kitlesi için daha sıkıcı olacaktır. Görsellerin renkli olması da yine çocukların ilgi ve ihtiyaçlarını karşılayacak düzeydedir. Görsellerin sunulması ayrıca hikâyedeki olay ve durumların yorumlanmasında etkilidir. Durumla/olayla ilgili bilgilerin sezdirilmesinde rol oynar.

Resim 37-Soralım öğrenelim

4.6.6. Yeni Hayatımız hikâyesindeki kalıp sözlerin bağlam ve işleve göre değerlendirilmesi

- **Onaylama:** Tamam, elbette, peki.

“(…) Biz hazırlanalım mı?

-Tamam, siz hazırlanın” (s.12).

“Dilek ve ben, “*Elbette* anneciğim, sana yardım edeceğiz.” (s.4). “-*Peki* balık tutmak için nereye gideceğiz?” (s.15).

- **Selamlaşma:** Merhaba, günaydın, iyi günler, efendim.

“-*Merhaba*, benim adım Ferhat (s.9).

(…)

-*Günaydın* Sultan Teyze! Nasılsınız? Bana gülümsedi:

-Günaydın Ferhat” (s.11). “(...) Kapıdaki kişi:

-İyi günler...”(s.14).

“ (...) diyafona doğru gittim.

-Efendim Tufan.

-Merhaba Ferhat” (s.14).

- **Karşılama/uğurlama:** Hoş geldiniz, hoş bulduk.

“-Mahallemize *hoş geldiniz*.

-*Hoş bulduk*, hayırlı işler” (s.12).

- **Yeme/ İçme:** Ne içersiniz?

“Ne içersiniz?” diye sordu.

“-Sade bir kahvenizi içerim” (s.8).

- **Taziye:** Allah rahmet eylesin.

“-Eşim kısa bir süre önce vefat etti.

-*Allah rahmet eylesin*” (s.8).

- **Teşekkür etme:** Sağ olun, sağ ol, teşekkür ederim, teşekkür etti.

“Annem elimdeki poşetleri aldı ve bana *teşekkür etti*” (s.12)

- **Tanışma:** (tanıştığımıza) Memnun oldum.

“Bülent ve Tufan beni bir arkadaşıyla tanıştırdı. Onun adı da Serkan’dı.

-Tanıştığımıza *memnun oldum*” (s.9).

- **Öneri:** Haydi.

“Haydi, elini yüzünü yıka” (s.10).

- **Hâl hatır sorma:** Nasılsınız, nasılsın?.

“-Günaydın Sultan Teyze nasılsınız?” (s.11).

- **İyi dilekte bulunma:** Hayırlı işler, güle güle oturun, hayırlı olsun.

“Fırıncı: (...) Mahallemize hoş geldiniz.

-Hoş bulduk, *hayırlı işler*. Sayfa?

“Memur kaydımızı yaptı. Okuldan çıktıktan sonra babam “Hayırlı olsun, çocuklar” dedi” (s.18).

- **Hastalık:** Geçmiş olsun.

“Tufan’a “*Geçmiş olsun.*” Dedik” (s.16).

- **Üzüntü:** Maalesef “-Ailen izin verdi mi?

-*Maalesef*, babam izin vermedi” (s.17).

Sosyal ilişki işlevinde kullanılan kalıp sözler; selamlaşma, tanışma, hâl hatır sorma, hastalık karşılama/uğurlama, taziye; duygu ifade etme işlevinde, iyi dilekte bulunma, üzüntü; tutum belirtme işlevinde onaylama teşekkür etme, öneri bağlamları kullanılmıştır.

Yeni Hayatımız (bknz. EK 13) adlı hikâyede; başka bir şehre taşınan ailenin hayatı konu edilmiştir. Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen çocuklar için hazırlanan yardımcı materyal olarak da değerlendirilen hikâyenin içeriği; sosyal yaşama ilişkin olarak oluşturulmuştur. Kalıp sözlerin hikâye ile verilmesi, öğrencilerin bağlamdan anlama gitmesini kolaylaştırır niteliktedir. Bununla birlikte biçimsel olarak kitabın hafif olması taşınabilirliği için önemlidir. Hikâyelerdeki durumlara/olaylara uygun olarak çizilen resimler/görseller çocukların dikkatini çeker. Çünkü sadece yazılı metinden oluşan hikâye çocuk hedef kitlesi için daha sıkıcı olacaktır. Görsellerin renkli olması da yine

çocukların ilgi ve ihtiyaçlarını karşılayacak düzeydedir. Görsellerin sunulması ayrıca hikâyedeki olay ve durumların yorumlanmasında etkilidir. Durumla/olayla ilgili bilgilerin sezdirilmesinde rol oynar. Aynı zamanda değer yargılarımızdan olan saygı, yardımlaşma kavramları görsel materyalle de desteklenmiştir.

Resim 38-Yeni hayatımız

4.6.7. Tatil Planı hikâyesindeki kalıp sözlerin bağlam ve işleve göre değerlendirilmesi

- **Onaylama:** Tamam, peki, elbette, tabii ki.

“Kütüphaneden çıktık ama biraz trafik var.

-Peki, oğlum” (s.11).

“Biz kütüphaneye üye olmak istiyoruz. Bize yardımcı olabilir misiniz?

-Elbette” (s.7).

“(…) Bir dilim yiyebilir miyim?

-Tabii ki, ama önce ellerini yıka ve kıyafetlerini değiştir” (s.4).

- **Karşılama/Uğurlama:** Görüşürüz, hoş geldin, hoş geldiniz, hoş bulduk, buyurun. “Görevli:

-Buyurun hanımefendi” (s.8). “(...) Merhaba, kolay gelsin.

-Merhaba, *hoş geldiniz. Buyurun...*

-*Hoş bulduk*” (s.7)

- **Selamlaşma:** Merhaba, alo.

“-*Merhaba* anne, ben geldim.

-*Merhaba* hoş geldin oğlum” (s.4). “(...)

Annem:

-*Alo! Fatih, neredesiniz?*” s.(11).

- **İyi dilekte bulunma:** Kolay gelsin.

“(...) Merhaba, *kolay gelsin.*

-Merhaba, hoş geldiniz. Buyurun...

-*Hoş bulduk*” (s.7)

- **Rica etme:** Lütfen.

“-Önce formları doldurun *lütfen*” (s.8).

- **Teşekkür etme:** Teşekkür ederiz, sağ olun, teşekkür ederim.

“(...)

-Bir seferde en fazla üç kitap alabilirsiniz.

-*Teşekkür ederim*” (s.8).

- **Nezaket:** Rica ederim.

“-Kitapları bir hafta süreyle verebiliyoruz. Ama bu süreyi görevliyle görüşüp biraz daha

uzatabilirsiniz.

-Teşekkür ederiz...

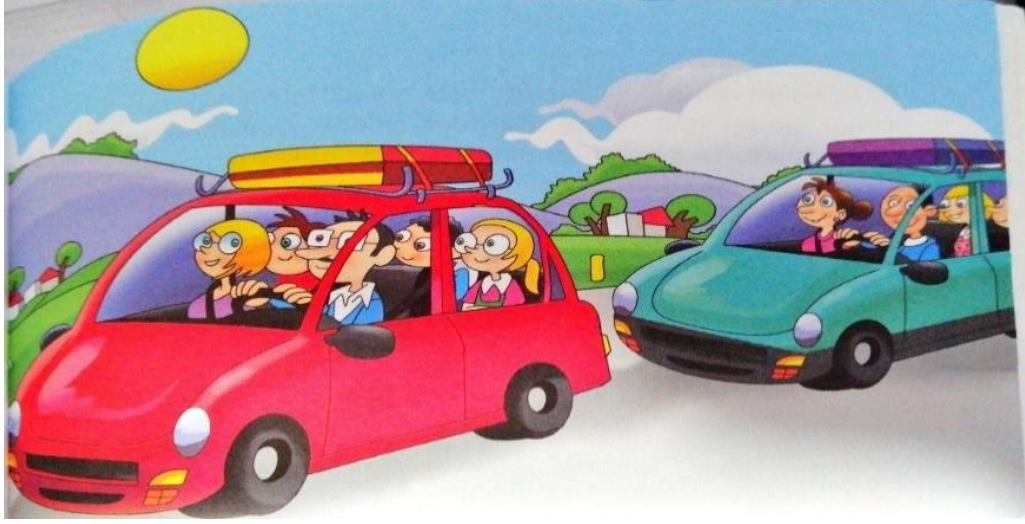
-*Rica ederim*” (s.9).

- **Öneri:** Haydi.

“Haydi, listeyi çıkar bakalım” (s. 9).

Sosyal ilişki işlevinde kullanılan kalıp sözler; selamlaşma, karşılama/uğurlama; duygu ifade etme işlevinde, iyi dilekte bulunma;; tutum belirtme işlevinde onaylama teşekkür etme, rica etme, nezaket, öneri bağlamları kullanılmıştır.

Tatil Planı (bkz. EK 14) adlı hikâyede; okulu biten ve tatil planı yapmaya başlayan aile ele alınmıştır. Metindeki çocuk kahramanların; spora gitmesi, kütüphaneye gitmesi, ailecek köye gitmeleri ele alınmıştır. Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen çocuklar için hazırlanan yardımcı materyal olarak da değerlendirilen hikâyenin içeriği; sosyal yaşama ilişkin olarak, hayatîlik ilkesiyle oluşturulmuştur. Kalıp sözlerin hikâye ile verilmesi, öğrencilerin bağlamdan anlama gitmesini kolaylaştırır niteliktedir. Bununla birlikte biçimsel olarak kitabın hafif olması taşınabilirliği için önemlidir. Hikâyelerdeki durumlara/olaylara uygun olarak çizilen resimler/görseller çocukların dikkatini çeker. Çünkü sadece yazılı metinden oluşan hikâye çocuk hedef kitlesi için daha sıkıcı olacaktır. Görsellerin renkli olması da yine çocukların ilgi ve ihtiyaçlarını karşılayacak düzeydedir. Görsellerin sunulması ayrıca hikâyedeki olay ve durumların yorumlanmasında etkilidir. Durumla/olayla ilgili bilgilerin sezdirilmesinde rol oynar.

Resim 39-Tatil planı

Bununla birlikte biçimsel olarak kitabın hafif olması taşınabilirliği için önemlidir. Hikâyelerdeki durumlara/olaylara uygun olarak çizilen resimler/görseller çocukların dikkatini çeker. Çünkü sadece yazılı metinden oluşan hikâye çocuk hedef kitlesi için daha sıkıcı olacaktır. Görsellerin renkli olması da yine çocukların ilgi ve ihtiyaçlarını karşılayacak düzeydedir. Görsellerin sunulması ayrıca hikâyedeki olay ve durumların yorumlanmasında etkilidir. Durumla/olayla ilgili bilgilerin sezdirilmesinde rol oynar.

4.7. Yunus Emre Enstitüsü Çocuk Hikâyeleri Dizisi A1 Seviyesindeki Hikâye Kitaplarında Yer Alan Deyimlerin Anlamsal ve Bağlamsal Açıdan Tasnifi

4.7.1. Hakan'ın Günlüğü hikâyesinde yer alan deyimlerin anlamsal ve bağlamsal kullanımına göre değerlendirilmesi

Hakan'ın Günlüğü adlı hikâyede deyimler; anlamsal nitelik ve bağlamsal kullanıma göre incelenmiştir. Anlamsal nitelik olarak TDK'nin deyim tanımları esas alınmıştır. Buna göre Hakan'ın Günlüğü adlı hikâyede yer alan *konser vermek*, müzik eserini çalmak veya söylemek; sergi açmak, sergilemek; kendine gelmek, ayılmak; kamp yapmak, kampa girmek; izin almak, bir şey yapmak için onay sağlamak; *faydalı olmak*, yararlı olmak; *yola çıkmak*, hareket halinde olmak; fotoğraf çekmek, fotoğraf makinesiyle görüntü tespit etmek; *telefon etmek*, telefonla aramak ve bir şey söylemek; parmak kaldırmak, söz istemek; *ayağa kalkmak*, ayakta olmak anlamsal niteliği taşımaktadır.

Deyimlerin bağlamsal kullanım alanı, anlamsal niteliklerine uygun örneklerle verilmiştir. Hikâyede deyimlerin bağlamsal kullanımları örnekler ile verilmiştir; *Konser vermek* “... okulda küçük konser veriyorsunuz.” (s. 4). *Sergi açmak* “...resim kulübünde de resim yapıyor ve yıl sonunda okulda sergi açıyorsunuz.” (s.4). *Kamp yapmak* “Durusu Gölü’nün kenarında kamp yapıyoruz.” (s.5). *İzin almak* “Bugün annenize ve babanıza sorun. Onlardan izin alın.”(s.5). *Faydalı olmak* “Hepimiz yarın fazla elbiselerimizi getirelim ve başka insanlara faydalı olalım.” (s.9). *Yola çıkmak* “Sonra şoför kamyonu bindi ve yola çıktı.” (s.11). *Telefon etmek* “Öğretmenimiz şoföre telefon etti.” (s.16). *Parmak kaldırmak* “Altı kişi parmak kaldırdı.” (s.5) *Ayağa kalkmak* “Öğretmenimiz Bekir Bey, sınıf defterini imzaladı ve ayağa kalktı.”(s.3).

4.7.2. Misafirimiz Var hikâyesinde yer alan deyimlerin anlamsal ve bağlamsal kullanımına göre değerlendirilmesi

Misafirimiz Var adlı hikâyede deyimler; anlamsal nitelik ve bağlamsal kullanıma göre incelenmiştir. Anlamsal nitelik olarak TDK’nin deyim tanımları esas alınmıştır. Buna göre Misafirimiz Var adlı hikâyede yer alan selam vermek, selamlamak; davet etmek, çağırmak; paranızın üstü, satın alınan şeyin tutarından artan para; ziyaret etmek ise birini görmeye gitmek olarak anlamsal nitelik taşır. Deyimlerin bağlamsal kullanım alanı, anlamsal niteliklerine uygun verilmiştir. İletişim becerilerinden biri olan selam verme eylemi, misafirperverlik değerimiz ve kültürümüzden olan ziyaret etmek, saygı-sevgi-hoşgörü gibi unsurlarımızı geleneklerimizi-göreneklerimizi yansıtan misafirlerin davet edilmesi için kullanılan kavramlar önem arz etmektedir. Hikâyede A1 seviyesinin anlayacağı, içselleştireceği, iletişimde-günlük hayatta sık kullanabileceği ya da duyabileceği deyimler tercih edilmiştir. Deyimlerin kendi içerisinde değer, kültür, gelenek-görenek aktarımını da sağladığı söylenebilir. Deyimler paragrafın ön ve art ifadelerinden hareketle bağlam odaklı kullanılmıştır. Ezbere dayalı olmayan hikâyeleştirme, öğrenciler için hem anlaşılabilir hem de ulaşılabilir, eğlenceli hale gelebilir. Selam vermek “Otelin giriş katında Adnan Bey ve Esmâ Hanım’ı gördü. Onlara selam verdi.” (s.12) hem saygı hem de iletişim kapsamında önemlidir. Davet etmek “Komşularımızla en kısa zamanda tanışalım, onları evimize davet edelim.” (s.18) misafirperver özelliğinin sergilenmesi olarak düşünülebilir. Türk kültüründe misafirperver olmak önemlidir. Hikâyede bu husus deyim ile yansıtılmıştır. Bu kapsamda yabancı uyruklu öğrencilerin Türk kültürü hakkında da bilgiye ulaşmaları desteklenmiştir. Ayrıca hikâyede birtakım yemeklerden bahsedilmiştir. Bu yemekler Türklere özgü yemekler olup yemek tarifi de bilgi kapsamında sunulmuştur. Bununla birlikte hikâyede gelen misafirlerin kalması için ısrar edilme durumu da yine misafir sever, misafirperver niteliğin pekiştirildiğini göstermektedir. Ziyaret etmek

deyimi ile “ O hafta bütün komşular, Adnan Bey ve Esma Hanım’ı ziyaret ettiler.” (s.18) komşuluğun önemi yansıtılmaktadır. Günlük ihtiyaçların karşılanması kapsamında alışverişe giden Ayla ile Fatma ürünlerin fiyatını sormakta ve bu kapsamda kasiyerin paranızın üstü şeklindeki ifadesi ile karşılaşılmaktadır. İletişim kapsamında ele alınan bu deyim ise seviye için uygundur.

“-Ayla Hanım:

-Hoş bulduk. Borcum ne kadar?

-Borcunuz 190 lira.

-Buyurun paranız.

-Teşekkür ederim bu da paranızın üstü.” (s.7)

4.7.3. Yeni Okulumuz hikâyesinde yer alan deyimlerin anlamsal ve bağlamsal kullanımına göre değerlendirilmesi

Yeni Okulumuz adlı hikâyede deyimler; anlamsal nitelik ve bağlamsal kullanıma göre incelenmiştir. Anlamsal nitelik olarak TDK’nin deyim tanımları esas alınmıştır. Buna göre Yeni Okulumuz adlı hikâyede yer alan selam vermek, selamlamak “Yanıdaki öğrenciye selam verdi.” (s.5); ziyaret etmek, birini görmeye gitmek “dedemi ve ninemi ziyaret ettim” (s.9); parmak kaldırmak, söz istemek için işaret parmağını açık bırakarak eli yukarıda tutmak “Türkiye hangi kıtada? Emir parmak kaldırdı Türkiye, Asya ve Avrupa kıtasında.”(s.9); ayağa kalkmak, ayakları üzerinde durmak, dikilmek “Sonra ayağa kalktı ve kendini tanıttı.”(s.7); anlam niteliğini taşımaktadır. Deyimlerin bağlamsal kullanım alanı, anlamsal niteliklerine uygun verilmiştir. Çocuk hedef kitlesinin yaşına ve seviyesine uygun olarak somut olan deyimler esas alınmıştır.

4.7.4. Tatil Sürprizi hikâyesinde yer alan deyimlerin anlamsal ve bağlamsal kullanımına göre değerlendirilmesi

Tatil Sürprizi adlı hikâyede deyimler; anlamsal nitelik ve bağlamsal kullanıma göre incelenmiştir. Anlamsal nitelik olarak TDK’nin deyim tanımları esas alınmıştır. Buna göre Tatil Sürprizi adlı hikâyede yer alan sürpriz yapmak, birini beklenmedik şaşırtan sevindiren veya üzen bir

olayla karşılaştırmak “...tatil sürprizi yapmayı istiyorlar.” (s.3); mola vermek, yolculukta bir süre ara vermek; fotoğraf çekmek, fotoğraf makinesiyle görüntü tespit etmek; ne kadar, nicelik bakımından miktar ölçü, fiyat, zaman anlamlarıyla soru bildiren söz “Tur ücreti ne kadar?” (s.4) anlamsal niteliğini taşımaktadır. Deyimlerin bağlamsal kullanım alanı, anlamsal niteliklerine uygun verilmiştir. Çocuk hedef kitlesinin yaşına ve seviyesine uygun olarak somut olan deyimler esas alınmıştır. Ayrıca “Tatil Sürprizi “ adlı hikâye kitabında Türkiye’nin çeşitli bölgeleri hakkında bilgi verilmiştir. Başarılı olan öğrencilerin ödüllendirilmesi sonucunda ailelerinin sürprizi ile tatile giden ailenin serüvenini anlatmaktadır. Bu kapsamda başarılı olmanın ödüllendirilmesi, desteklenmesi göz önüne serilmiştir. Türkiye’de bulunan yerler hakkında bilgilendirmeler yapılmış jeolojik konumla birlikte kültürel yerlerimizin bulunduğu dile getirilmiştir. Yabancı uyruklu öğrenciler için bu durum önemlidir. Çünkü dil öğrenmek demek aynı zamanda o dilin kültürünü, konumunu öğrenmek demektir. Bu kapsamda çocuk hedef kitlesi için hem anlam hem biçim kapsamında uygundur.

4.7.5. Bayram hikâyesinde yer alan deyimlerin anlamsal ve bağlamsal kullanımına göre değerlendirilmesi

Bayram adlı hikâyede deyimler; anlamsal nitelik ve bağlamsal kullanıma göre incelenmiştir. Anlamsal nitelik olarak TDK’nin deyim tanımları esas alınmıştır. Buna göre Bayram adlı hikâyede yer alan selam vermek, selamlamak “...satıcıya selam verdi” (s.5); ne kadar, nicelik bakımından miktar ölçü, fiyat, zaman anlamlarıyla soru bildiren söz; telefon etmek, telefonla aramak ve bir şey söylemek; ziyaret etmek, birini görmeye gitmek; kan vermek, hastaya yaralıya kan aktarmak “Anıl Bey, tahlil için kan verdi.” (s.14); piknik yapmak, kırdan yemek yemek ve gezinti yapmak” ...bayramın üçüncü günü de piknik yapalım.”(s.16) anlamsal niteliği taşımaktadır. Deyimlerin bağlamsal kullanım alanı, anlamsal niteliklerine uygun verilmiştir. Çocuk hedef kitlesinin yaşına ve seviyesine uygun olarak somut olan deyimler esas alınmıştır.

4.7.6. Yeni Arkadaşım hikâyesinde yer alan deyimlerin anlamsal ve bağlamsal kullanımına göre değerlendirilmesi

Yeni Arkadaşım hikâyede deyimler; anlamsal nitelik ve bağlamsal kullanıma göre incelenmiştir.

Anlamsal nitelik olarak TDK’nin deyim tanımları esas alınmıştır. Buna göre Yeni Arkadaşım adlı hikâyede yer alan selam vermek, selamlamak “Ali Bey az önce 7-A sınıfına girdi, Matematik öğretmenini Yeşim Hanım’a selam verdi.” (s.3) ; fotoğraf çekmek, fotoğraf makinesiyle görüntü tespit etmek “Ben yüzüyorum, resim yapıyorum ve fotoğraf çekiyorum.” (s.9); piknik yapmak, kırdan yemek

yemek ve gezinti yapmak “Son aylarda hiç pikniğe gitmedik. Piknik yapalım mı? Yapalım ama hava yarın nasıl?” (s.14); izin almak, bir şey yapmak için onay sağlamak “Beyza, annesinden izin aldı ve bir kitapçıya gitti.” (s.17); parmak kaldırmak, söz istemek ve uykusu gelmek, uyumak isteği duymak “Sonra uykusu geldi, lambayı kapattı ve yattı.” (s.5)olarak anlamsal nitelik taşımaktadır. Deyimlerin bağlamsal kullanım alanı, anlamsal niteliklerine uygun verilmiştir.

4.7.7. Sınavlar Başlıyor hikâyesinde yer alan deyimlerin anlamsal ve bağlamsal kullanımına göre değerlendirilmesi

Sınavlar Başlıyor adlı hikâyede deyimler; anlamsal nitelik ve bağlamsal kullanıma göre incelenmiştir. Anlamsal nitelik olarak TDK’nin deyim tanımları esas alınmıştır. Buna göre Sınavlar Başlıyor adlı hikâyede yer alan ziyaret etmek, birini görmeye gitmek; fotoğraf çekmek, fotoğraf makinesiyle görüntü tespit etmek; izin almak, bir şey yapmak için onay sağlama; telefon etmek, telefonla aramak ve bir şey söylemek “... Canan’a telefon etti Alo!” (s.5); selam söylemek, selamını birine götürmesini söylemek; faydalı olmak, yararlı olmak “Birlikte ders çalışmak faydalı oluyor.” (s.3) ; kaza geçirmek, can ve mal kaybına neden olan kötü bir olayla karşılaşmak; not almak, bir şeyin başlıca noktalarını özetleyerek yazmak; davet etmek, çağırmak “ Beni, cumartesi günü evlerine davet etti” (s.4) olarak anlamsal nitelik taşımaktadır. Deyimlerin bağlamsal kullanım alanı, anlamsal niteliklerine uygun verilmiştir.

4.8. Yunus Emre Enstitüsü Çocuk Hikâyeleri Dizisi A2 Seviyesindeki Hikâye Kitaplarında Yer Alan Deyimlerin Anlamsal ve Bağlamsal Açıdan Tasnifi

4.8.1. İstanbul Heyecanı hikâyesinde yer alan deyimlerin anlamsal ve bağlamsal kullanımına göre değerlendirilmesi

İstanbul Heyecanı adlı hikâyede deyimler; anlamsal nitelik ve bağlamsal kullanıma göre incelenmiştir. Anlamsal nitelik olarak TDK’nin deyim tanımları esas alınmıştır. Buna göre İstanbul Heyecanı adlı hikâyede yer alan fotoğraf çekmek, fotoğraf makinesiyle görüntü tespit etmek “Bazıları banklara oturmuş sohbet ediyor bazıları fotoğraf çekiyor” (s.7); parmak kaldırmak, söz

istemek için işaret parmağını açık bırakarak eli yukarıda tutmak “Orhan’dan sonra parmak kaldırdım ve” (s.4); hayal kurmak, gerçekleşmesi istenen, özlenen şeyi düşünmek “Fotoğrafa baktıktan sonra gözlerimi kapattım ve hayal kurmaya başladım” (s.13); not etmek, not olarak yazmak “Nereleri gezebiliriz, nerelere gidebiliriz, bunları not edin” (s.4) faydalı olmak, yararlı olmak ”Bence bu gezi biçim için çok faydalı ve eğlenceli olacak” (s.4); kendine gelmek, ayrılmak “Babamın sorusuyla kendime geldim” (s.13) deyimleri anlamsal nitelik taşımaktadır. A1 seviyesindeki kitaplarda yer alan çoğu deyim A2’de de ele alınmıştır. Deyimlerin bağlamsal kullanım alanı, anlamsal niteliklerine uygun verilmiştir.

4.8.2. Doğum Günü hikâyesinde yer alan deyimlerin anlamsal ve bağlamsal kullanımına göre değerlendirilmesi

Doğum günü adlı hikâyede deyimler; anlamsal nitelik ve bağlamsal kullanıma göre incelenmiştir. Anlamsal nitelik olarak TDK’nin deyim tanımları esas alınmıştır. Buna göre Doğum Günü adlı hikâyede yer alan davet etmek, çağırmak “Çok iyi olur kimleri davet edelim?” (s.3);haber vermek, bildirmek haber ulaştırmak “akrabalarımıza da telefonla haber verimiz.” (s.6); sürpriz yapmak, fotoğraf çekmek, sipariş vermek, bir şeyin yapılmasını getirilmesini veya gönderilmesi birine ısmarlamak “pastanın siparişini vereceğiz.” (s.14);alışverişe çıkmak, alım satım işi için çarşıya gitmek “Kenan Bey ve Şeyda Hanım, cumartesi öğleden önce alışverişe çıktılar.” (s.15); mum yakmak ve iyi ki “İyi ki geldiniz, beni çok mutlu ettiniz.” (s.18) anlamsal nitelik taşımaktadır. Deyimlerin bağlamsal kullanım alanı, anlamsal niteliklerine uygun verilmiştir.

4.8.3. Sınıflar Yarışıyor hikâyesinde yer alan deyimlerin anlamsal ve bağlamsal kullanımına göre değerlendirilmesi

Sınıflar Yarışıyor adlı hikâyede deyimler; anlamsal nitelik ve bağlamsal kullanıma göre incelenmiştir. Anlamsal nitelik olarak TDK’nin deyim tanımları esas alınmıştır. Buna göre Sınıflar Yarışıyor adlı hikâyede yer alan parmak kaldırmak, izin istemek” Melike, parmak kaldırıp...diye sordu.”(s.4); not etmek, not olarak yazmak, kaydetmek “Konu hakkında biraz bilgi topladı, bunları not etti.” (s.8) davet etmek, çağırmak “yarışmaya ailelerinizi de davet edeceğiz.” (s.10) izin almak, bir şey yapmak için onay sağlamak “ Ailelerimizden izin alalım ve hep birlikte o fuara gidelim.” (s.11); söz vermek, bir işi yapacağını kesinlikle bildirmek “Her yeni bilgiyi bu haritaya ekleyeceğim ve yarışmaya kadar her akşam bu haritayı inceleyeceğim, diye kendine söz verdi.” (s.13); destek olmak, güç sağlamak, yardımcı olmak “ Bana hep destek oldunuz” (s.18); faydalı olmak, fotoğraf

çektirmek, problem olmak, sahneye çıkmak, bir araya gelmek ve puan vermek, değer biçmek, not vermek “Üç öğretmenimiz cevapları kontrol edip yarışmacılara puan verecek.” (s.16) anlamsal nitelik taşımaktadır. Deyimlerin bağlamsal kullanım alanı, anlamsal niteliklerine uygun verilmiştir.

4.8.4. Yeşil Göl hikâyesinde yer alan deyimlerin anlamsal ve bağlamsal kullanımına göre değerlendirilmesi

Yeşil Göl adlı hikâyede deyimler; anlamsal nitelik ve bağlamsal kullanıma göre incelenmiştir. Anlamsal nitelik olarak TDK’nin deyim tanımları esas alınmıştır. Buna göre Yeşil Göl adlı hikâyede yer alan piknik yapmak “Yaşlı, genç birçok kişi gölün kenarında piknik yapıyor.” (s.3); davet etmek “önce sınıf öğretmenimizle konuşalım ve onu davet edelim.”(s.7); karar vermek “Arkadaşlar! Bugün Ahmet, Sami ve İlker’le birlikte bir karar verdik.” (s.9); izin almak “Tamam çocuklar, ailelerinizle görüşüp onlardan izin alın.” (s.9); ziyaret etmek “Sabah pikniğe gitmeden önce, okulun önünde buluşup Sami’yi ziyaret edelim.” dediler. (s.11); telefon etmek, zarar vermek, yola çıkmak, fotoğraf çekmek “Bu sırada gazeteciler fotoğraf çektiler.” (s.18); gurur duymak, telefon etmek anlamsal nitelik taşımaktadır. Deyimlerin bağlamsal kullanım alanı, anlamsal niteliklerine uygun verilmiştir.

4.8.5. Soralım Öğrenelim hikâyesinde yer alan deyimlerin anlamsal ve bağlamsal kullanımına göre değerlendirilmesi

Soralım Öğrenelim adlı hikâyede deyimler; anlamsal nitelik ve bağlamsal kullanıma göre incelenmiştir. Anlamsal nitelik olarak TDK’nin deyim tanımları esas alınmıştır. Buna göre Soralım Öğrenelim adlı hikâyede yer alan Fark etmek “Listedeki bütün aletleri tekrar okuduktan sonra bir şeyi fark ettim.” (s.12); haberi olmak “Mesela televizyon sayesinde ülkemizdeki ve dünyadaki olaylardan haberimiz oluyor.” (s.7); zarar vermek “Bu da sağlığınıza zarar veriyor.” (s.7) anlamsal nitelik taşımaktadır. Bu kapsamda deyimlerin bağlamsal kullanım alanı, anlamsal niteliklerine uygun verilmiştir.

4.8.6. Yeni Hayatımız hikâyesinde yer alan deyimlerin anlamsal ve bağlamsal kullanımına göre değerlendirilmesi

Yeni Hayatımız adlı hikâyede deyimler; anlamsal nitelik ve bağlamsal kullanıma göre incelenmiştir. Anlamsal nitelik olarak TDK’nin deyim tanımları esas alınmıştır. Buna göre Yeni

Hayatımız adlı hikâyede yer alan piknik yapmak “Bazen basketbol oynuyoruz bazen sinemaya gidiyoruz bazen de piknik yapıyoruz.” (s.3); vakit geçirmek “Ama ben arkadaşlarla vakit geçirmeyi seviyorum ve burada çok arkadaşım var.” (s.4); izin almak “Üç hafta izin aldı ve Pazar günü Bursa’ya gitti.” (s.5); veda etmek “Çarşamba günü arkadaşlarımıza ve komşularımıza veda ettik.” (s.8); yola çıkmak, ziyaret etmek “Ertesi gün öğleden sonra yaşlı bir teyze bizi ziyaret etti.” (s.8); sipariş almak, davet etmek “Annem de onu içeri davet etti”. (s.8); randevu almak “Babam diş doktorundan randevu aldı.” (s.16); haber vermek “Ertesi gün bir çocuk evimizi aradı ve bize haber verdi.” (s.17); fark etmez anlamsal nitelik taşır. Bu kapsamda deyimlerin bağlamsal kullanım alanı, anlamsal niteliklerine uygun verilmiştir.

4.8.7. Tatil Planı hikâyesinde yer alan deyimlerin anlamsal ve bağlamsal kullanımına göre değerlendirilmesi

Tatil Planı adlı hikâyede deyimler; anlamsal nitelik ve bağlamsal kullanıma göre incelenmiştir. Anlamsal nitelik olarak TDK’nin deyim tanımları esas alınmıştır. Buna göre Tatil Planı adlı hikâyede yer alan davet etmek “Sibel yengem bugün bizi akşam yemeğine davet etmiş, dedi.” (s. 4); sürpriz yapmak “Biliyorsun, annem sürpriz yapmayı sever, dedim”. (s.4); fikir almak “Tatil planı konusunda ailelerimizin de fikrini alırız.” (s.4); karar vermek “Ama yine bir karar veremedik.” (s.5); vakit geçirmek “Sadece gezmek veya oyun oynamakla vakit geçirmeyin.” (s. 5); ziyaret etmek “Dedenizi ve babaannenizi ziyaret ederiz.” (s.6); geç kalmak, yola çıkmak, mola vermek “Bu yüzden birkaç kez mola verdik.” (s.13); selam söylemek,-baş sallamak, söz almak, tatil olmak anlamsal nitelik taşır. Bu kapsamda deyimlerin bağlamsal kullanım alanı, anlamsal niteliklerine uygun verilmiştir.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde esas alınan Avrupa Çerçeve Ortak Metnine göre; YEE Çocuk Hikâyeleri Dizisi (A1-A2); hedef kitlenin ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik olarak uygundur. Ortak Çerçeve Metnin kazanımları ile de örtüşen dil yapısı bulunmaktadır. TELC’e göre (TELC,2013);

Sözlü bildirışimi değerdendirme çizelgesi

A2	Basit günlük durumlarda sınırlı bilgi alışverişı yapabilmek için, kısa sözcük kümelerini, konuşma kalıplarını ve temel tümce yapılarını ezberlenmiş deyimlerle birlikte kullanır.	Bazı kolay yapıları doğru kullanır, ancak düzenli olarak temel hatalar yapar.	Farkedilir şekilde sık sık duraklamasına ve yeniden başlamasına ya da farklı tanımlamalar kullanmasına rağmen, kendini çok kısa anlatımlarla ifade edebilir.	Soru sorabilir ve soruları yanıtlayabilir, aynı zamanda basit saptamalara tepki gösterebilir. Ne zaman anladığını belirtebilir, ancak konuşmayı kendisi sürdürebilecek kadar anlamaz.	Sözcük kümelerini ve, <i>ama, çünkü</i> gibi basit bağlaçlarla bağlayabilir.
A1	Kişi hakkındaki bilgilere ve bazı somut durumlara ilişkin çok kısıtlı düzeyde sözcük dağarcısına ve deyme sahiptir.	Ezberlenmiş bir dağarcık içindeki birkaç basit dil bilgisel yapıya ve örnek tümcelere sadece sınırlı derecede hakim olduğunu gösterir.	Çok kısa, bağlantısız, çoğunlukla önceden hazırlanmış anlatımları kullanabilir; anlatımları aramak, az bilinen sözcükleri söylemek ya da anlam sorunlarını kaldırmak için birçok araya gereksinim duyar.	Kişiye yönelik sorular sorabilir ve benzer soruları yanıtlayabilir. Basit biçimde anlaşabilir, ancak iletişim tamamen konuşulunun yavaş tekrarlanmasına, farklı tanımlanmasına ya da düzeltilmesine bağlıdır.	Sözcükleri ve sözcük kümelerini ve ya da <i>sorra</i> gibi basit bağlaçlarla bağlayabilir.

Soyut deyimlerin çok az kullanılması genellikle somut deyimlerin sunulması, basit günlük durumlarda konuşma kalıplarını, temel tümce yapılarının kullanılması da A1 ve A2 seviyesi için uygundur. Kısa cümlelerin kurulması, metnin görsellerle sık desteklenmesi işlevseldir. Ayrıca bağlamdan hareketle kalıp ifadelerin kullanım alanını/anlamını içselleştirmeleri de yadsınamaz düzeydedir. TELC’e göre (TELC,2013);

Ortak Öneri Düzeyleri Genel Basamaklar Kümesi

Yetkin Dil Kullanımı	C2	Okuduğu ve duyduğu her şeyi zorluk çekmeden anlayabilir. Farklı yazılı ve sözlü kaynaklardan edindiği bilgileri özetleyebilir; gerekçe ve açıklamaları bağlantılı bir anlatımla dile getirebilir. Kendini anında, çok akıcı ve açıkça ifade edebilir. Çözümü güç olan konularda da ince anlam farklılıklarını vurgulayabilir.
	C1	Geniş çapta, iddialı, uzun metinleri anlayabilir ve ima edilen anlamları da kavrayabilir. Sık sık sözcük arama zorunluluğu duymadan kendini anında ve akıcı bir dille ifade edebilir. Dili, toplumsal ve meslek yaşamında, eğitim ve öğretimde etkin ve esnek bir şekilde kullanabilir. Karmaşık konularda görüşlerini açık, düzenli ve ayrıntılı biçimde belirtebilir. Bu sırada çeşitli dilsel araçları uygun şekilde kullanarak metinleri birbirine bağlayabilir.
Bağımsız Dil Kullanımı	B2	Soyut ve somut konular içeren metinlerin içeriğini ana hatlarıyla kavrayabilir; kendi uzmanlık alanındaki tartışmaları da anlayabilir. Kendini o denli akıcı ve anında ifade edebilir ki, anadilli konuşurlarıyla az çaba göstererek anlaşabilmesi mümkündür. Kendini geniş bir konu alanında belirgin ve ayrıntılı bir şekilde ifade edebilir, güncel bir konuda görüşünü belirtebilir ve çeşitli olanakların olumlu ve olumsuz yönlerine değinebilir.
	B1	Anlaşılır ve ölçünlü bir dille konuşulduğunda, iş, okul, boş zaman etkinlikleri vb. gibi bilinen şeyler söz konusu olduğunda, konuşmanın ana hatlarını anlayabilir. Öğrenmekte olduğu dilin konuşulduğu ülkeye yaptığı yolculuklarda karşılaştığı çoğu zorlukların üstesinden gelebilir. Bilinen konularda ve ilgi duyduğu alanlarda kendini basit ve bağlantılı olarak ifade edebilir. Deneyim ve olaylar hakkında bilgi verebilir; hayal, beklenti, amaç ve hedeflerini anlatabilir, tasar ve görüşlerinin kısa gerekçelerini gösterir ya da bunlara açıklamalar getirebilir.
Temel Dil Kullanımı	A2	İlgi alanıyla ilgili cümleleri ve sıkça kullanılan anlatımları (örneğin, kişi ve aileyle ilgili bilgileri, alışveriş, iş, yakın çevre) anlayabilir. Bilinen alışılmış konularda, doğrudan doğruya bilgi alışverişi söz konusu olduğunda, alışılmış, basit durumlarda kendini ifade edebilir. Geçmiş, eğitimi, çevresi ve doğrudan gereksinimleriyle bağlantılı şeyleri basit dilsel araçlar yardımıyla anlatabilir.
	A1	Somut ihtiyaçların karşılanmasını amaçlayan, bilinen günlük ifadeleri ve oldukça basit cümleleri anlayıp kullanabilir. Kendini tanıtabilir, başkalarını tanıtırabilir. Başkalarına, kendileri hakkında (örneğin, nerede oturdukları, kimleri tanıdıkları ve nelere sahip oldukları) sorular yöneltebilir ve sorulan benzeri soruları yanıtlayabilir. Karşısındaki kişiler yavaş ve anlaşılır bir biçimde konuşuyorlar ve de yardımcı oluyorsa, onlarla basit yollardan anlaşabilir.

Bu kapsamda; bilinen günlük ifadelerin kullanılması, basit, anlaşılır dil yapısının olması, alışveriş, yakın çevre, okul gibi ilgi alanlarıyla ilintili cümleleri anlayabilmesi, basit dil öğeleriyle/söz varlığıyla iletişim kurabilmeleri bu hikâyelerde görülmektedir.

4.9. Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Çocuk Gruplarında Görev Yapan Öğreticilerin Görüşleri

1. Yabancı dil öğrenenlerin çocuk veya yetişkin olması dil öğrenim sürecini etkiler mi? Nasıl?

Tablo 57- S1 İçin Öğretmen Görüşleri

Öğretmen	Görüşü
Ö1	Evet, hazırbulunuşluk dil öğrenme bilinci açısından yetişkinlerin daha bilinçli olduğunu düşünüyorum.
Ö2	Kesinlikle etkiler. Erken yaşta farklı dile maruz kalan çocuğun dil öğrenimi daha kolaydır
Ö3	Etkiler, çünkü yetişkin bir birey ile çocuğun bilişsel süreçleri aynı değildir. Bu sebeple yetişkinlere yönelik dil öğrenim süreci ile çocuklara yönelik sürecin farklı olması kanaatindeyim.
Ö4	Tabi ki etkiler. Tüm öğretim faaliyetleri gibi dil öğretiminde yöntem veya model seçimi yapılırken sosyal, psikolojik ve fiziksel unsurlar göz önünde bulundurulmalıdır. Motor becerileri tam olarak gelişmemiş olan bir çocuğun yazma becerisinde göstereceği başarı ile konuşma becerisinde göstereceği başarı bir tutulamaz. Sosyal ve psikolojik sebepler de en az fiziksel yeterlikler kadar önemlidir. Örneğin; savaş görmüş bir yetişkinin öğrenme motivasyonu ve isteğiyle aynı savaştan çıkmış bir çocuğun öğrenme motivasyonu ve isteği farklıdır. Keza ekonomik sebepler de dil öğretiminde etkilidir. Çok geniş kapsamlı olan bu soruya ana hatları ile cevap vermek bile oldukça zordur.
Ö5	Bence etkilemez. Aynı sınıfta olmadıkları sürece sadece yöntemler ve modeller değişir.
Ö6	Evet dil öğrenim süreci etkilenir çünkü çocuk grupları somut düşünür ancak yetişkin grupları daha çok soyut düşünme becerilerine sahiptir.
Ö7	Elbette etkiler. Çocukların dünyayı ve dili algılayışı yetişkinlerden çok daha farklıdır. Bu nedenle içinde bulunan gelişim özellikleri dikkate alınarak yöntem teknikler seçilmelidir.

Öğreticiler, çocuklar ile yetişkinlerin anlama yetilerinin farklı olacağından yaş grubunun öğrenme sürecinde etkili olduğu kanaatinde dirler.

2. Derslerinizde hangi materyallerden yararlanıyorsunuz? Kullandığınız materyal sayısı ve çeşitliliği yeterli midir?

Tablo 58-S2 İçin Öğretmen Görüşleri

Öğretmen	Görüşü
Ö1	Yabancılar Türkçe öğretimi için hazırlanmış ders kitapları, hikâyeler, dinleme kayıtları. Kısmen yeterli.
Ö2	MEB'in yayınlarını kullanıyorum. Yeterli değil.
Ö3	Yabancı dil öğretim kitapları ve dinleme/izleme çalışmalarında kullanılan materyallerimiz bulunmaktadır. Kaynaklar dil öğretimi açısından maalesef yetersiz.
Ö4	Sahip olunan ve ulaşılabilen her türlü "şey" bir ders materyali olarak kullanılabilir. Kelime öğretimi yaparken doluluk ve çeşitlilik olarak kadın çantaları bulunmaz nimettir. sınıftaki perdeler bile materyal olarak kullanılabilir. Bu öğreticinin yaratıcılığı ile doğru orantılıdır. Yetersiz materyal yoktur, imkansızlık yoktur.
Ö5	Genellikle sadece ders kitabı kullanıyoruz. Elimizde ders ve alıştırmaya kitaplarından başka materyalimiz yok. Öğretmenin kendi materyal hazırlaması hem maddi hem de manevi olarak zor.
Ö6	Ben genellikle ders kitaplarından ve yardımcı materyallerden yararlanıyorum ancak yeterli olduğunu düşünmüyorum ders kitaplarının niteliğinin de artırılması gerekmekte materyal sayısı da az özellikle yardımcı kaynaklar yeterli değil var olan materyallerde kendisini tekrar eden nitelikte
Ö7	Derslerimde en çok sözlük, slayt, modeller, gerçek nesnelerden yararlanıyorum. Bununla beraber öğrencilerimle etkileşim halinde olmayı ve birebir diyalog kurmaya çalışmayı önemsiyorum.

Çeşitli materyallerden yararlanılmakla birlikte materyallerin yetersizliği görüşünün yaygın olduğu görülmektedir.

3. Yardımcı kaynakların yalnızca görsel/yalnızca işitsel/hem görsel hem işitsel unsurlara hitap etmesi öğretimdeki başarıyı sizce etkiler mi? Bu konuda önerileriniz var mıdır?

Tablo 59-S3 İçin Öğretmen Görüşleri

Öğretmen	Görüşü
Ö1	Etkiler. Hem görsel hem işitsel olmalı etkileşimli olmalı hatta.
Ö2	Etkiler ilk olarak konuşma ve daha sonra görsellerle desteklenirse kalıcılık artar.
Ö3	Hem görsel hem işitsel olması daha uygun olacaktır. Çocuklar ne kadar fazla uyarana maruz kalırsa dil öğrenimi o kadar çabuk gelişir.
Ö4	Yalnızca görsel materyallerin varlığına inanmıyorum. Görsel materyal kabul edilen hikâye kitapları seslendirildiğinde işitsel materyal olmaktadır. Bir kaç öğretici veya öğrenci kitabı sesletebilir veya kitabı oyun haline getirip canlandırma yapılabilir. Materyalin nasıl kullanıldığı ile ilgili bir durum bu. Dolayısıyla materyal değil ama öğreticinin yaratıcılığı başarıyı etkilemektedir. Yapararak yaşayarak öğrenme ve hayat boyu öğrenme bizlere bunu göstermektedir.
Ö5	Tabi ki etkiler. Sadece görsel materyaller veya sadece işitsel materyaller yeterli değildir. Umarım materyal çeşitliliği artar.
Ö6	Evet etkiler özellikle hem görsel hem işitsel unsurlara hitap eden materyaller başarıyı etkiler çünkü hem duyu organları hem de bilişsel yani zihinsel süreci etkilemektedir
Ö7	Dil edinim/öğrenim sürecinde çoklu ortam yaratılması oldukça önemlidir. Öğrenci derse ne kadar çok duyu organı ile katılırsa o kadar aktif olacak ve kalıcı etkili öğrenme gerçekleşecektir. Bu durum çoklu zekanın dikkate alınması ile de ilgilidir yani bireysel farklılıklara göre öğrencilerin baskın olan zeka alanları farklı olduğu için kimine görsel kimine işitsel materyal hitap edecek ve etkili öğrenmeyi destekleyecektir bu noktada materyallerin de birden çok duyu organına hitap etmesi tercih edilmelidir.

Öğreticiler, materyallerin tek duyuya değil aynı anda birden çok duyuyu aktif kullanırır nitelikte olmasının başarıyı artıracığı görüşündedirler.

4. Türkçe öğrenen yabancı çocuklara kalıp söz öğretiminde öneriniz nelerdir?

Tablo 60-S4 İçin Öğretmen Görüşleri

Öğretmen	Görüşü
Ö1	Konuşma olarak bu kalıp sözlerin sevdirmesi aşinalık oluşturulması gerekiyor işitsel olarak eğlenceli hale getirilebilir.
Ö2	Akılda kalıcılık için gösterme ve görsellerden yararlanma önemlidir.
Ö3	Kalıp sözleri sadece kitaptan değil de, drama yöntemiyle de öğretebiliriz. Drama yönteminde çocuk hem eğlenirken hem de öğrenmiş olacaktır.
Ö4	Kalıp sözler günlük hayatımızda dilde ekonomiklik sağlaması sebebiyle oldukça sık başvurulan yapılardır. Ancak dil boyutunun ötesinde sonradan katıldığı topluma ayak uydurabilmesi, kendisini yabancı hissetmemesi açısından üzerinde hassasiyetle durulması gerektiğini düşünüyorum. Özellikle çocuk gruplarında hayatın içinden sahici bilgilerle dil öğretimi yapılmalıdır.
Ö5	Bence kesinlikle öğretilmelidir.
Ö6	Kalıp söz öğretimindeki öneriler sadece kalıp söz olarak değil kelime bağlamında söz ve ara kapsamında öğretiminde bağlamdan hareketle öğretimin yapılması öngörülmektedir. Sadece yapı odaklı bir öğretim olursa öğrenciler bu yapıyı ezberler ve bu nedenle de hiç bir şekilde gerçek öğrenme süreciyle karşı karşıya kalamazlar.
Ö7	Kalıp sözler en güzel o dilin kültürünü tanıyarak içselleştirilebilir. Çünkü her ülkenin kalıp sözleri kendi yaşam tarzından ve kültüründen izler taşır. Öğrenciye kalıp söz edindirirken yaşama yakın ortamlar oluşturmalıyız. Kalıp söz öğrenme aşamasında dinleme okuma (anlama) becerilerini daha çok kullanabilecekken kullanma aşamasında anlatma becerilerine ağırlık verilmelidir. Bu noktada drama vs etkinlikler düzenleyerek aktif biçimde katılabilecekleri ortam oluşturmalıyız.

Kalıp söz öğretimi sürecinde, öğreticilerin öğrencilerin ilgi ve motivasyonunu artırıcı çeşitli teknikler uyguladığı ve kalıp söz öğretiminin kültür aktarımından dil becerilerini kullanmaya kadar geniş çaplı etkileri olduğu belirtilmektedir.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1.Sonuçlar

Bu araştırmada Yunus Emre Enstitüsü Çocuk Hikâyeleri Dizisi A1 ve A2 seviyesi 14 hikâye kitabı; kalıp ifadeler kapsamında değerlendirilen kalıplaşmış sözler, deyimler ve atasözleri, kalıp ifadelerin kullanım sıklığı ve tasnifi açısından incelenmiştir. Yapılan inceleme sonunda şu sonuçlara ulaşılmıştır:

İncelenen hikâye kitaplarında (A1-A2), atasözüne rastlanılmamıştır. Seviye ve yaş grubu göz önünde bulundurulduğunda temaya uygun atasözleri kullanılarak bağlamla öğretimin yapılması uygun görülür. A1-A2 seviyelerinde soyut ifadeler yeterince kavranamayabileceğinden soyut ifadelerle dair atasözlerinin kullanılmaması büyük bir eksiklik olarak nitelendirilmemelidir.

Deyimler açısından bakıldığında ise; hikâye kitaplarında seviyenin artmasıyla deyim sayısının da buna paralel olarak arttığı gözlenmektedir. Kullanılan deyimlerin kısa, basit yapılarda ve somut oluşu sebebiyle temel seviyedeki (A1-A2) dil öğrencileri için hikâye kitaplarında bulunan deyimlerin yaş ve seviye bakımından uygun olduğu söylenebilir. Hikâyelerde tespit edilen deyimler; Türk Dil Kurumu Deyimler ve Atasözleri internet sözlüğünden deyim olarak kabul edilip edilmedikleri kontrol edilmiştir. Tespit edilen deyimler, günlük hayatta sık kullanılan ifadelerdir. Yabancı dil öğretiminde günlük hayatta sık kullanılan deyimlerin tercih edilmesi öğrenenlere iletişim becerisinin kazandırılabilmesi açısından da önemlidir.

YEE Çocuk Hikâyeleri Dizisi A1 seviyesi kapsamında deyimler en fazla Hakan'ın Günlüğü, en az ise Tatil Sürprizi, Yeni Okulumuz ve Misafirimiz Var'da kullanılmıştır. Deyimlerin kullanım sıklığı; en fazla Hakan'ın Günlüğü, en az ise Misafirimiz Var adlı hikâyelerde görülmüştür.

YEE Çocuk Hikâyeleri Dizisi A2 seviyesi kapsamında deyimler en fazla Sınıflar Yarışıyor, en az ise Soralım Öğrenelim'de kullanılmıştır. Deyimlerin kullanım sıklığı; en fazla Tatil Planı, en az ise Soralım Öğrenelim adlı hikâyelerde görülmüştür.

A1 seviyesinde 44 deyim A2 seviyesinde ise 65 deyim kullanılmıştır.

TDK'ye göre deyim olarak kabul edilen kalıp sözlerin hikâye kitaplarındaki kullanımı bağlama uygun olarak verilmiştir.

Kalıp sözler; iletişimi düzenleyen, kültürel unsurları ortaya koyan, evrensel değerleri yansıtmaya gibi işlevleri vardır. Özellikle de Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kalıp sözlerin kullanımı önemlidir. Hikâyelerde yer alan kalıplaşmış sözlere bakıldığında “hayırlı bayramlar, elinize sağlık, güle güle kullanın, iyi günlerde kullanın, yine bekleriz, ne arzu edersiniz, taze simit sıcak simit, başarılar diliyorum, tanıştığımıza memnun oldum, Allah rahmet eylesin, hoş geldin, hoş bulduk” gibi kalıp sözler kültürümüzü yansıtan, toplumumuzda hangi durumlarda nelerin söylendiğini gösteren ifadelerdir. Hikâye kitapları, deyim ve kalıp sözler açısından kültür aktarımını, değerleri de destekler niteliktedir.

YEE Çocuk Hikâyeleri Dizisi A1 seviyesi kapsamında kalıp sözler en fazla Misafirimiz Var ve Bayram, en az ise Hakan’ın Günlüğü’nde kullanılmıştır. Kalıp sözlerin kullanım sıklığı; en fazla Misafirimiz Var, en az ise Hakan’ın Günlüğü adlı hikâyelerinde görülmüştür.

YEE Çocuk Hikâyeleri Dizisi A2 seviyesi kapsamında kalıp sözler en fazla Yeni Hayatımız, en az ise İstanbul Heyecanı, Soralım Öğrenelim ve Doğum Günü’nde kullanılmıştır. Kalıp sözlerin kullanım sıklığı; en fazla Yeşil Göl, en az ise İstanbul Heyecanı ve Soralım Öğrenelim adlı hikâyelerinde görülmüştür.

A1 seviyesinde 145 kalıp söz A2 seviyesinde ise 102 kalıp söz kullanılmıştır.

Kalıp sözler; günlük hayatta kullanılanlar, duygu ifade edenler, tutum ifade edenler olarak işlevlerine göre üç çeşitte gruplandırılmıştır. Kalıp sözlerin işlevlerine göre bağlamları; selamlaşma, alışveriş, hastalık, beklenti, iyi dilekte bulunma, tanışma, teşekkür etme, tebrik etme, övgü vb. kullanım alanlarıyla incelenmiştir.

Kalıp sözlerin seviyelere göre incelenmesi, kullanım sıklıklarının belirlenmesi, işlev bağlama göre değerlendirilmesi kapsamında elde edilen bulgular, öğretmen görüşlerini destekler niteliktedir. Görüşlerde kalıp sözlerin önemli olduğundan ve eksikliğin bulunduğu bahseden öğretmenler birtakım önerilerde bulunmuşlardır.

5.2. Öneriler

Yunus Emre Enstitüsü Çocuk Hikâyeleri Dizisi A1-A2 seviyesi 14 hikâye kitabından elde edilen bulgu ve sonuçlara göre öğretmenlere, öğrenenlere ve materyal geliştirmeye yönelik öneriler sıralanmıştır.

5.2.1.Öğreticilere Yönelik Öneriler

1. Türkçenin yabancılara öğretiminde; farklı hedef dillerin öğretim teknikleri incelenerek yeni öğretim stratejileri geliştirilebilir. Bu stratejiler kalıp sözlerin öğretimine de uyarlanabilir.
2. Temel dil becerilerinin bütünsel olarak geliştirilmesi amaçlanmalıdır. Böylece kalıp sözlerin öğretimi de daha etkili olabilir.
3. Kalıp sözlerin öğretiminde özellikle çocukların daha çok ilgisini çekebileceğinden dramatizasyon, tiyatro vs. gibi tekniklerden yararlanılabilir.
4. Öğretici, kalıp sözlerin kullanımını hayatilik ilkesiyle bağdaştırmalıdır. Örneğin, sınıfça alışverişi gidilerek alışveriş esnasında kullanılan kalıp ifadelerin not edilmesi istenilebilir.
5. Her kültürün her dinin her yaşayışın işlenişi farklıdır. Her insanın farklılıklarına saygı duyulacağı gibi insanların kültürüne, dinine ve yaşayış tarzlarına saygı duyulması gerekir ve özellikle yabancı öğrenenlerde ötekileştirme yapılmamalıdır.

5.2.2.Materyal Geliştirmeye/Düzenleme Yönelik Öneriler

1. Yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarına yardımcı olan hikâye kitaplarının sayısı artırılmalıdır.
2. Hikâye kitaplarının hangi yaş grubuna ve hangi dil seviyesine uygun olduğu kitaplarda muhakkak belirtilmelidir.
3. Yabancılar için hazırlanan hikâye kitaplarında Türkçe söz varlığı dikkate alınmalı ve kelimeler bağlamına göre kullanılmalıdır.
4. Türk kültürünü yansıtan söz varlığı unsurları olan atasözleri, deyimler ve kalıplaşmış sözlerin dağılımı dil düzeylerine uygun verilmelidir.
5. Yabancılar için hazırlanan hikâye kitaplarının muhtevası genişletilebilir.

KAYNAKÇA

- Aksan, D. (1996). *Türkçenin Sözcük Varlığı*. Ankara: Engin Yayınevi.
- Aksan, D.(2000). *Her Yönüyle Dil: Ana Çizgileriyle Dilbilim*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Aksan, D.(2007). *Her yönüyle dil ana çizgileriyle dilbilim*. Ankara: TDK Yayınları.
- Aksoy, Ö. A. (1989). *Atasözleri ve deyimler sözlüğü*. İstanbul: İnkılâp.
- Aksoy, Ö. M. (2015). *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü*. İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- AOÖÇ.(2012). Diller İçin Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi: Öğrenim, Öğretim ve Değerlendirme. Telc Gmbh, Frankurt /Main, Almanya.
- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S., Yıldırım, E. (2010). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SPSS Uygulamalı (6. Baskı)*. Sakarya: Sakarya Yayıncılık.
- Aykaç, N. (2015). “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminin Genel Tarihçesi ve Bu Alanda Kullanılan Yöntemler”. *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume*.
- Bayraktar, N. (2003).Yabancılar Türkçe Öğretiminin Tarihsel Gelişimi. *Dil Dergisi*.
- Bayraktar, N. (2006). *Dil Bilimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Bayraktar, S.(2019). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Bir Kültür Aktarım Aracı Olarak Kalıp Sözler. *Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara*.
- Beğenmez, M. (2013). Atasözlerinde günlük hayat. *Yüksek Lisans Tezi, Afyonkocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar*.
- Bilgin, M. (2006). *Anlamdan anlatıma Türkçemiz*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Bobrow, S. A. , & Bell, S. M. (1973). On catching on to idiomatic expressions. *Memory & cognition*. Bobrow, SA ve Bell, SM (1973). Deyimsel ifadelerle yetişmek. *Bellek ve Biliş Dergisi*.
- Boylu, E. (2014). Dil Kültür İlişkisi ve İran’da Türkçe Öğretime Etkisi. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*.
- Büyükkız, K. (2019). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi.
- Cameron,L. (2005).*Teaching Languages to Young Children*. Cambridge: Cambridge: University Press.
- CEF (Common European Framework) (2001), Council For Cultural Commission,*Common European Framework Of Reference For Language, Learning,Teaching,Assesment*, Cambridge University Press,Cambridge.

- Çepni, S. (2009). *Araştırma ve Proje Çalışmalarına Giriş*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Ergin, M. (1993). *Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinin Türk Dili ve Edebiyat Bölümleri İçin Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Bayrak Basım Yayım.
- Erol, Ç.(2007), Türkiye Türkçesinde Kalıp Sözcükler Üzerine Bir İnceleme, İstanbul Üniversitesi.
- Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.*
- European Commission/EACEA/Eurydice. (2017). Key Data on Teaching Languages at school in Europe-2017 Edition. Eurydice Report.Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- Gordon, T.(2007). *Teaching Young Children*. USA: Praeger Publisher.
- Göçer, A., Tabak , G., Coşkun, A. (2012). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Kaynakçası. *TÜBAR*.
- Gökdayı, H. (2008). *Türkçede Kalıp Sözcükler. Bilig*.
- Gökdayı, H. (2011). *Türkçede Kalıp Sözcükler*. İstanbul: Kriter Yayınları.
- Gökdayı, H. (2015). *Türkçede Kalıp Sözcükler*. İstanbul: Kriter Yayınevi.
- Güzel, A. (1987). Orta Avrupa'ya göçen Türk iş gücü ve Türk çocuklarının eğitim meselesi. *Türkoloji Çalışmaları ve Federal Almanya'daki Türk Çocuklarının Eğitim-Kültür Problemleri Sempozyumu*, Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Güzel, A. (1990). Ailede Çocuk Eğitimi. *I. Aile Şûrası Bildirileri*. Ankara: T.C. Başbakanlık Aile Araştırmaları Kurumu Yayınları.
- Güzel, A. (2014). *İki Dilli Türk Çocuklarına Türkçe Öğretimi (Almanya Örneği)* (3.Baskı) Ankara: Akçağ.
- Güzel, A.Barın, E. (2016).*Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi*. Ankara: Akçağ Yayınevi.
- Hall, E. (1973). *The Silent Language*. Newyork: Doubleday.
- Hanbay,O. (2013).*Çocuklara Yabancı Dil Öğretimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Hengirmen, M. (1999). *Yabancılar için Türkçe dilbilgisi*. Engin Yayın Dağıtım. Organizasyon.
- Kurt, E. (2020). *Çocuklara Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi*. Adana: Karahan Kitabevi.
- Kaplan, M. (2009). *Kültür ve dil*. İstanbul: Dergâh Yayınları.

- Kartarı, A. (2014). *Kültür, Farklılık ve İletişim*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Karatay, H. (2020). *Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi El Kitabı*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Kövecses Z. ve P. Szabo, (1996). Idioms: A View from Cognitive Semantics Applied Linguistics, Vol: 17 No: 3, 104-133, New York: Oxford University Press.
- MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Çeviri Komisyonu. (2009), Diller İçin Avrupa Başvuru Metni Öğrenme-Öğretme-Değerlendirme. Ankara: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı Yayınları.
- Moon,J. (2000).*Children Learning English* . London: Macmillian Education.
- Nunan,D. (2011).*Teaching English to Young Learners*.USA: Anaheim University Press. Öner, N. (2003). *Kültürün gelişiminde dilin önemi*. Dil, Kültür ve Çağdaşlaşma Sempozyum Kitabı, 73-76.
- Özdemir, M. (2010). Nitel Veri Analizi: Sosyal Bilimlerde Yöntembilim Sorunsalı Üzerine Bir Çalışma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*.
- Özkan, N. (2007). *Türk dilinin yurtları* (2.baskı).Ankara: Akçağ Yayıncılık.
- Pinter,A.(2011).*Children Learning Second Languages*.London:Palgrave Macmillan.
- Pinter, A. (2017). *Teaching Young Language Learners* .Oxford:Oxford University Press. Schmitt, N., Carter, R. (2004). Formulaic sequences in action: An introduction. *Formulaic Sequences Acquisition, processing and use*, (N. Schmitt, Ed.) içinde (ss. 1-22). Amsterdam/ Philadelphia: John Benjamin Publishing Co.
- Scott, W.A., Ytreberg,L.H. (1991).*Teaching English to Children*. London: Longman. Singleton,D.,Ryan,L.(2004).Language Acquisition:Age Factor.UK: Multilingual Matters. TDK (2005). *Türkçe sözlük*. (10.baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- TDK (2021). *Türk Dil Kurumu*. Türk Dil Kurumu: <https://sozluk.gov.tr> adresinden alındı. Temizyürek, F., Erdem, İ., Temizkan, M. (2017). *Konuşma Eğitimi Sözlü Anlatım*. Ankara: Pegem Akademi.
- Toklu, M. O. (2013). *Dilbilime Giriş*. (Akçağ Basım, Ankara).
- Türkçe Sözlük* (2011). Ankara: TDK Yayınları.
- Türkçe Sözlük (2021). <https://sozluk.gov.tr/> adresinden alındı.

- Uçgun, D.(2015). Türkçe ve Türk Kültürü Ders ve Çalışma Kitaplarının Kalıp Sözler Açısından İncelenmesi. *International Journal of Languages' Education and Teaching, UDES*.
- Uygur, N. (2015). *Dilin gücü*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Ünsal, G. (2013). Dil öğretiminde kalıp sözler ve çevirisi. *Turkish Studies International Periodical for the Languages Literature and History of Turkish or Turkic*.
- Yaman, H. , Akkaya, D. (2012). Dil Bilimin Kelime Öğretimine Açılan Kapısı: Bağlam Türleri. *Turkish Studies*, 7(3): 2599-2610.
- YEE (2020), <https://www.yee.org.tr/tr/yayin/cocuk-hikayeleri-dizisi> adresinden alındı. Yıldırım, A. , & Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri (6. Baskı)*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yüceol Özezen, M. (2001). Türkçede Deyimler Üzerinde Birkaç Söz. *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*, 600, 869-879.
- Zülfikar, H. (2004). Doğru Yazalım Doğru Konuşalım (Karşılama, ağırlama, uğurlama, sözüm meclisten dışarı, çetleşmek üzerine). *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*, 633, 220-227.
- Zülfikar H. (2007), Dünden Bugüne Türkçe, Türk Dili, No:668, Ağustos,349-350.
- Johanson, L. (2002), *Türk dillerinin coğrafyası*. (N.Demir.,E.Yılmaz,Çev.)Ankara: Grafiker Yayınları.

ARAŞTIRMAYA KONU OLAN KİTAPLARIN KÜNYESİ

- Yunus Emre Enstitüsü. (2019), *Hakan'ın Günlüğü (A1)*. Ankara: Hazar Reklam Matbaacılık. Yunus Emre Enstitüsü. (2019), *Misafirimiz Var (A1)*. Ankara: Hazar Reklam Matbaacılık.
- Yunus Emre Enstitüsü. (2019), *Yeni Okulumuz (A1)*. Ankara: Hazar Reklam Matbaacılık. Yunus Emre Enstitüsü. (2019), *Tatil Sürprizi (A1)*. Ankara: Hazar Reklam Matbaacılık. Yunus Emre Enstitüsü. (2019), *Bayram (A1)*. Ankara: Hazar

Reklam Matbaacılık.

Yunus Emre Enstitüsü. (2019), *Yeni Arkadaşım (A1)*. Ankara: Hazar Reklam Matbaacılık. Yunus Emre Enstitüsü. (2019), *Sınavlar Başlıyor (A1)*. Ankara: Hazar Reklam Matbaacılık. Yunus Emre Enstitüsü. (2019), *İstanbul Heyecanı (A2)*.

Ankara: Hazar Reklam Matbaacılık. Yunus Emre Enstitüsü. (2019), *Doğum Günü (A2)*. Ankara: Hazar Reklam Matbaacılık.

Yunus Emre Enstitüsü. (2019), *Sınıflar Yarışıyor (A2)*. Ankara: Hazar Reklam Matbaacılık. Yunus Emre Enstitüsü. (2019), *Yeşil Göl (A2)*. Ankara: Hazar Reklam Matbaacılık.

Yunus Emre Enstitüsü. (2019), *Soralım Öğrenelim (A2)*. Ankara: Hazar Reklam Matbaacılık. Yunus Emre Enstitüsü. (2019), *Yeni Hayatımız (A2)*. Ankara: Hazar Reklam Matbaacılık.

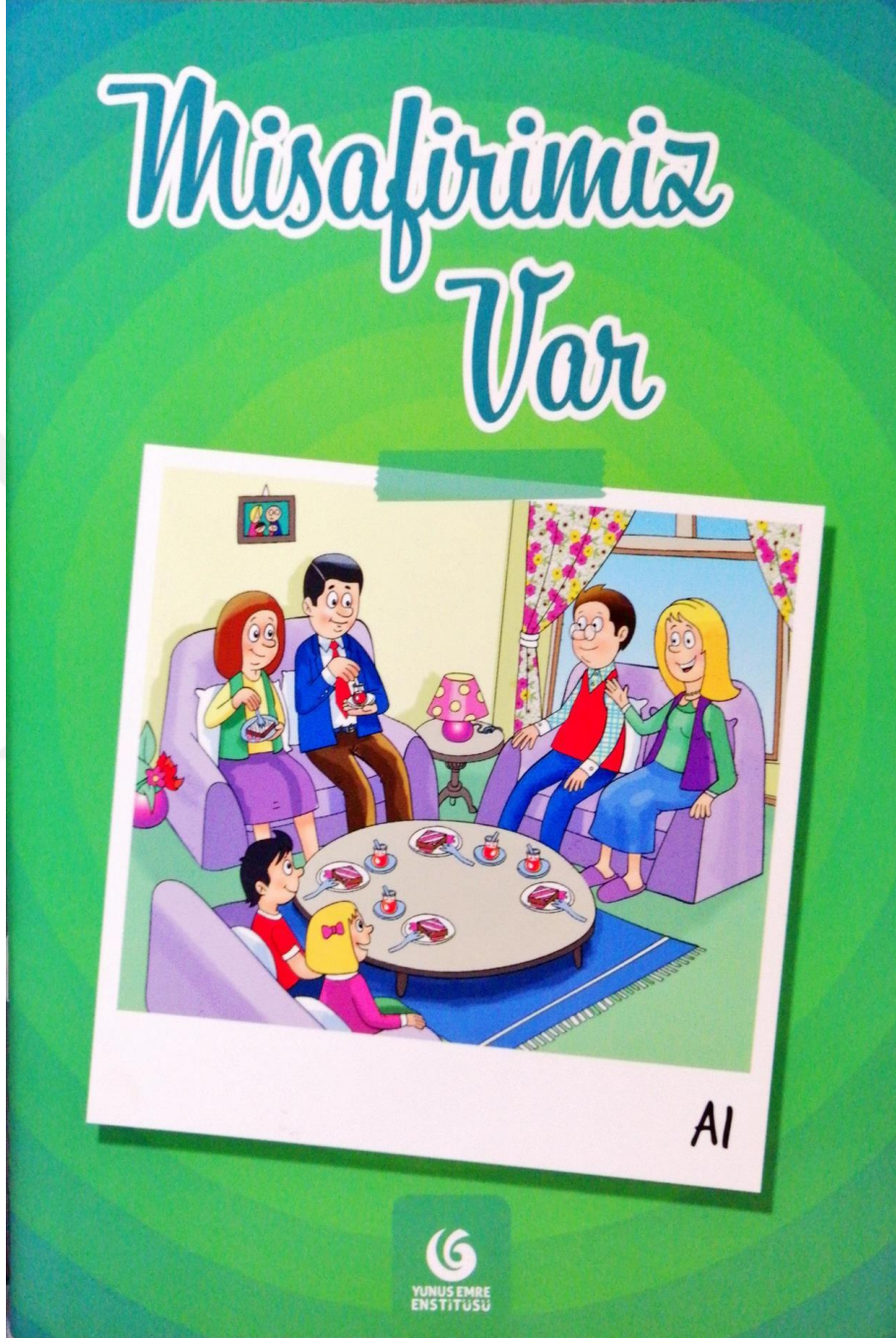
Yunus Emre Enstitüsü. (2019), *Tatil Planı (A2)*. Ankara: Hazar Reklam Matbaacılık.

EKLER

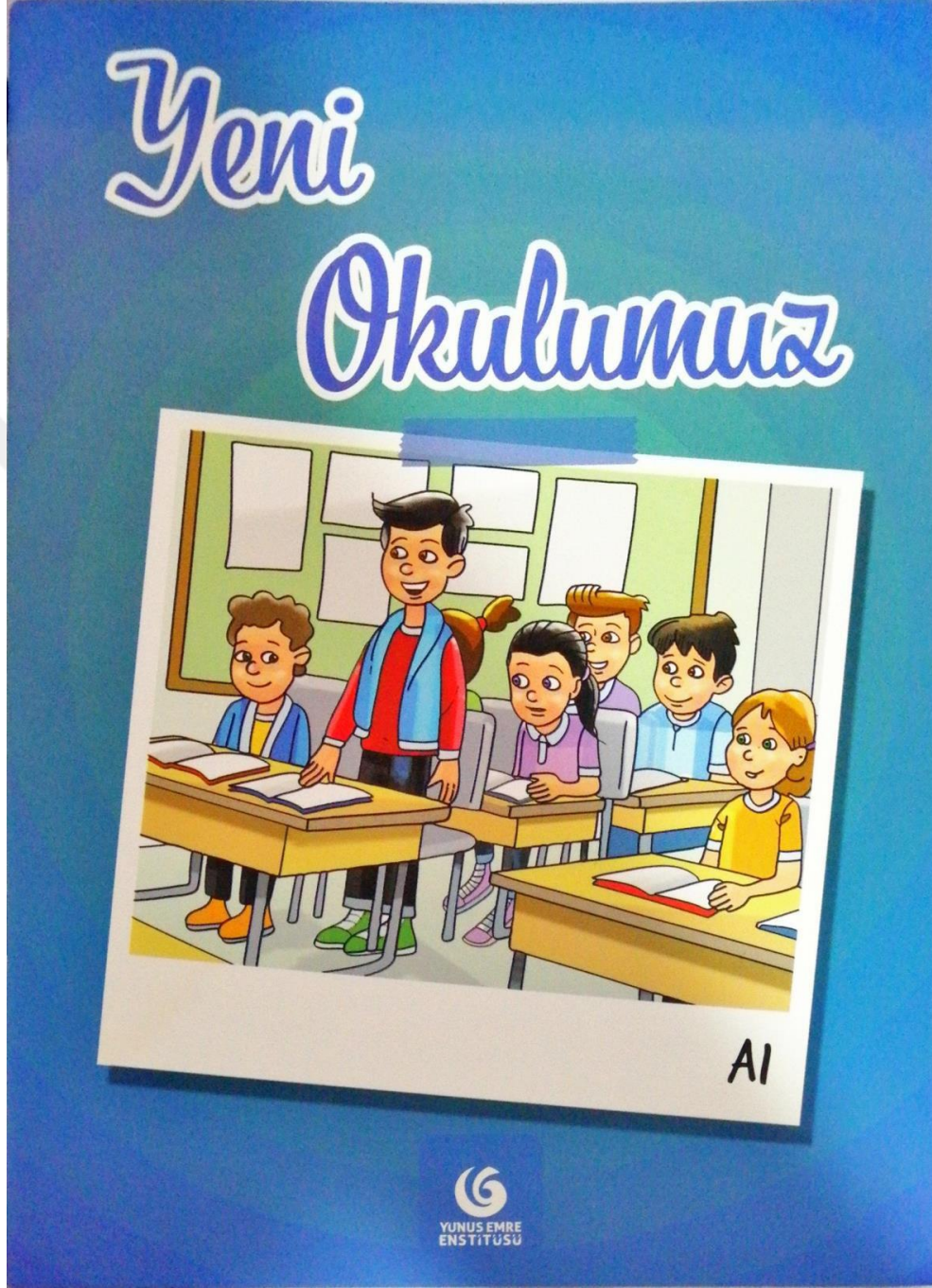
EK 1: HAKAN'IN GÜNLÜĞÜ (A1)

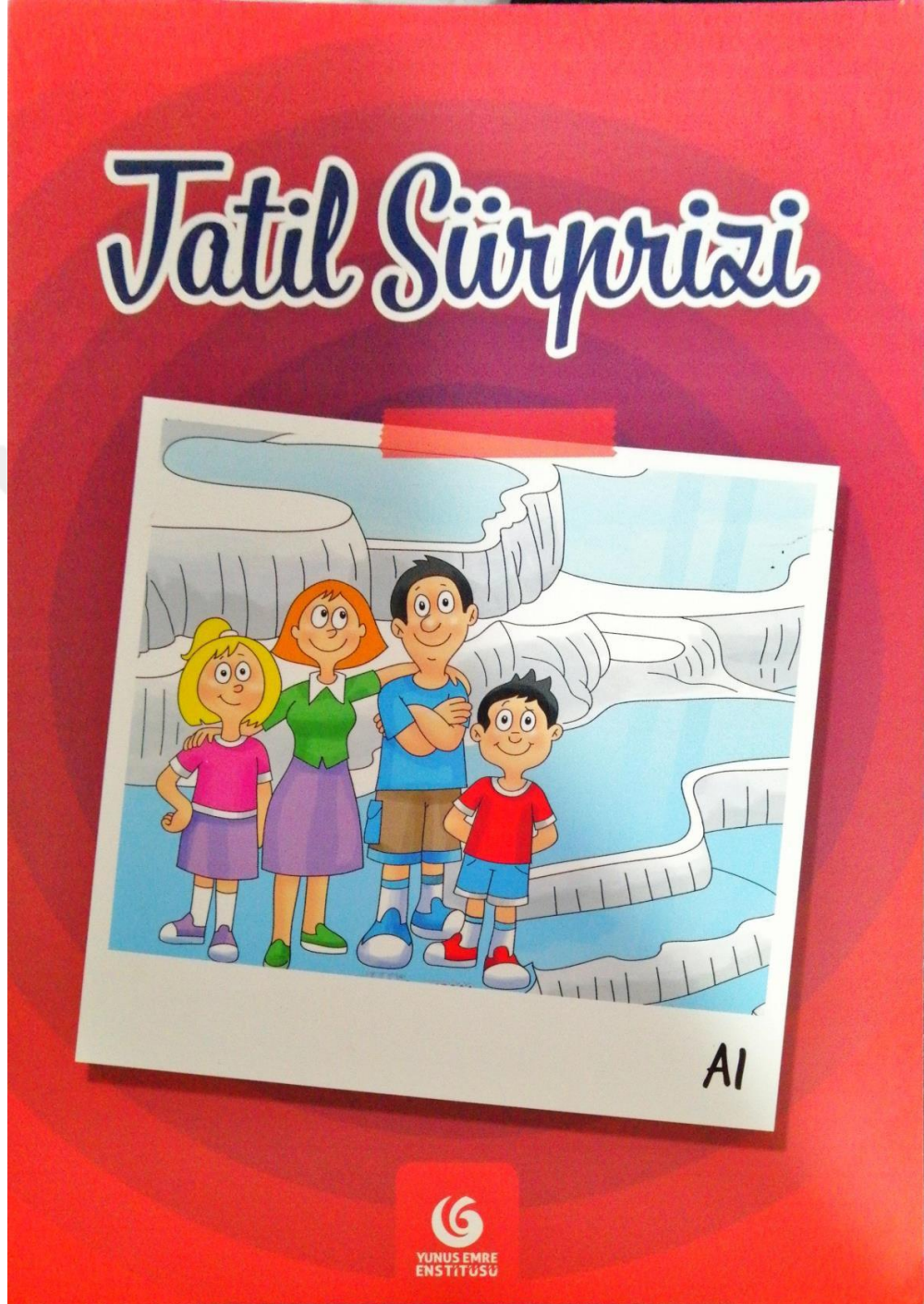
EK 2: MİSAFİRİMİZ VAR (A1)

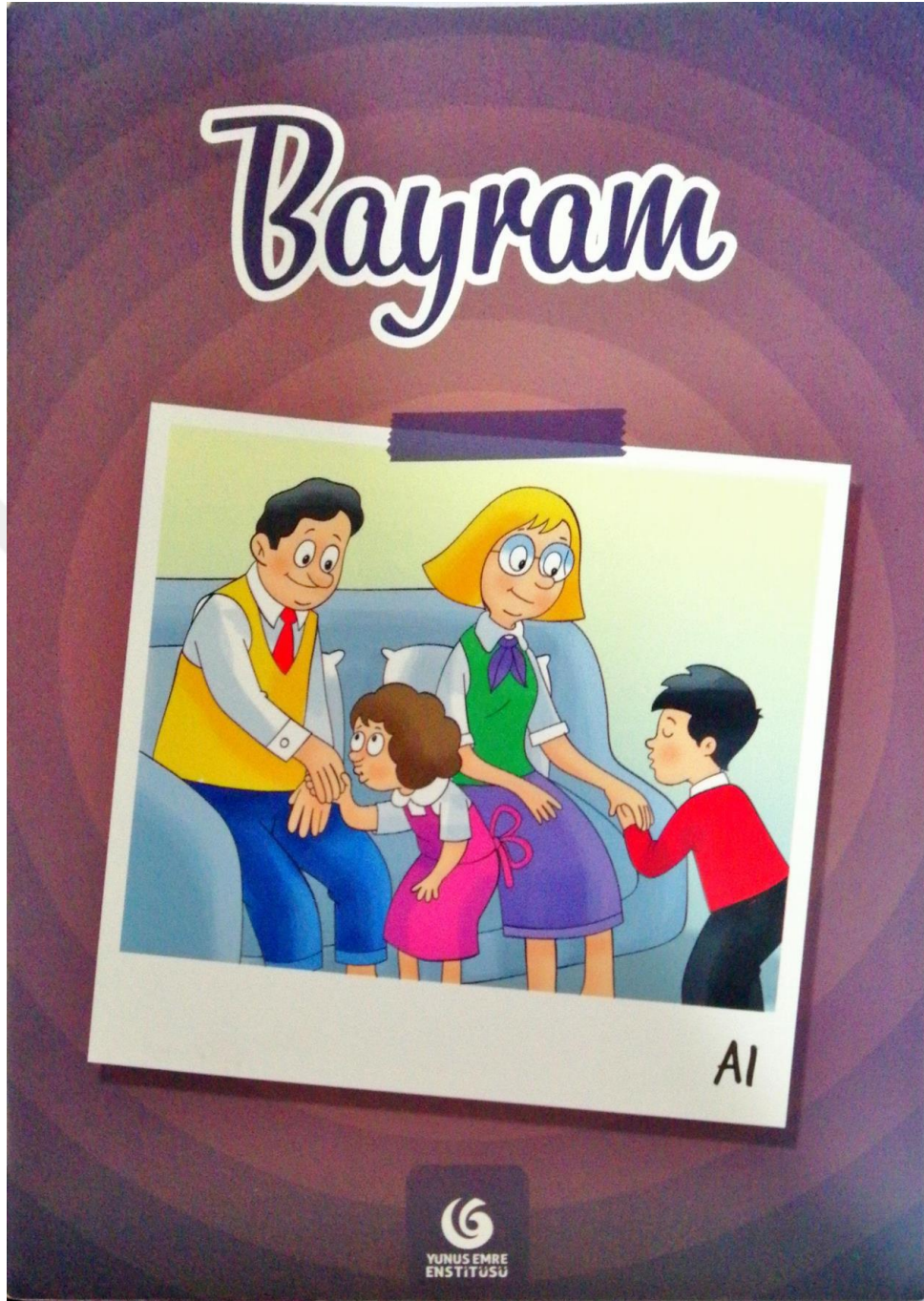
EK 3: YENİ OKULUMUZ (A1)

EK 4: TATİL SÜRPRİZİ (A1)

EK 5: BAYRAM (A1)

EK 6: YENİ ARKADAŞIM (A1)

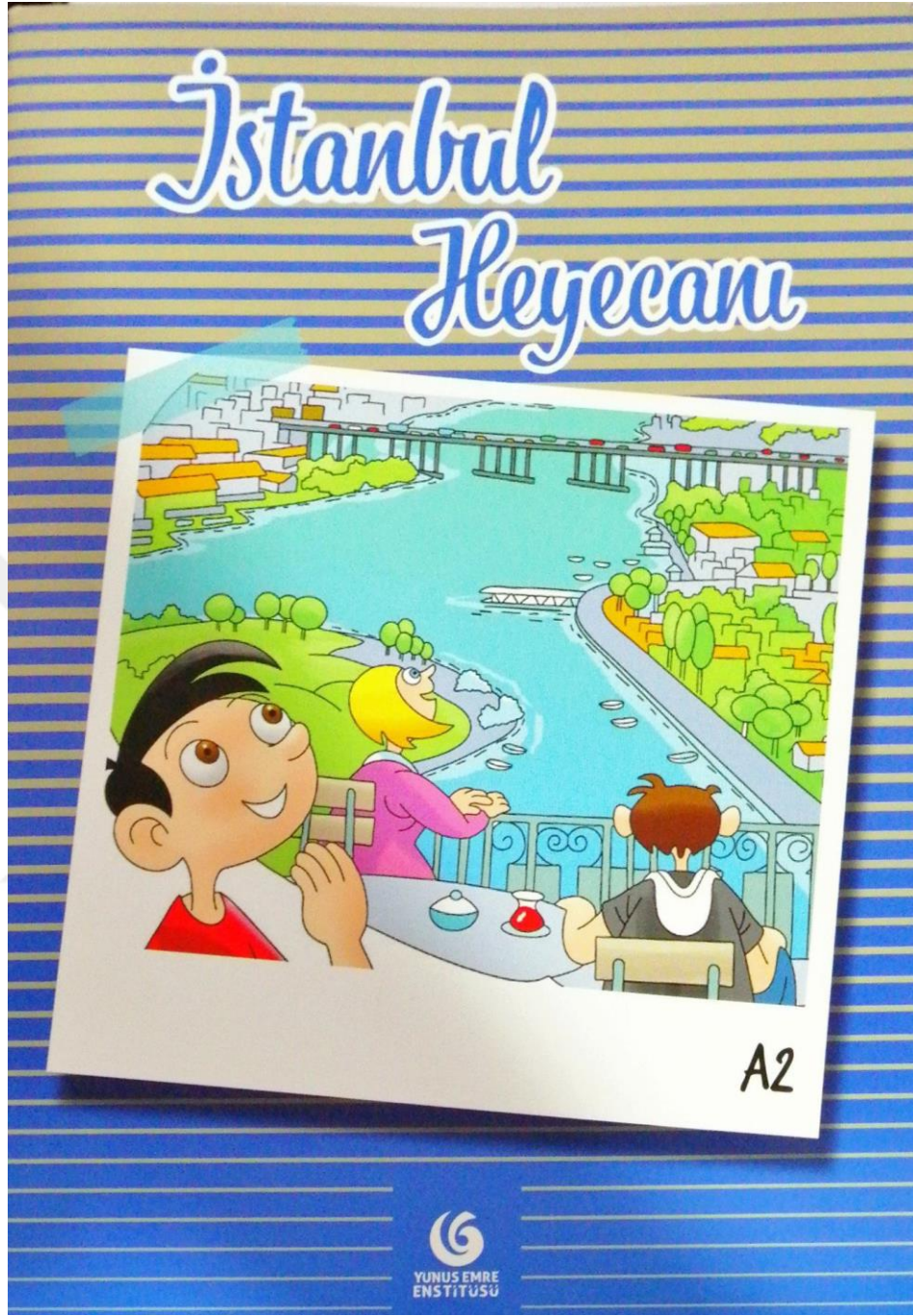
Yeni Arkadaşım

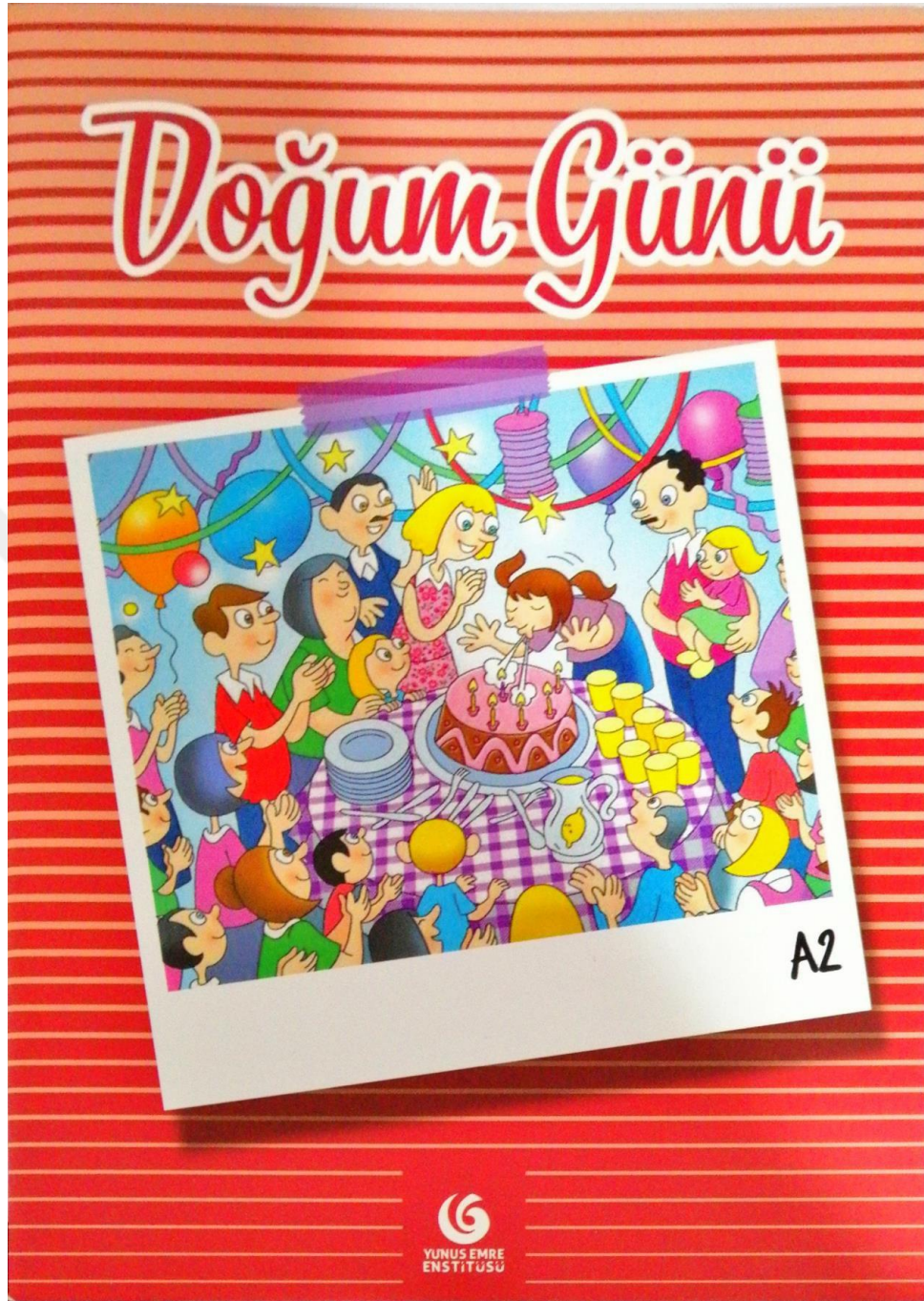
EK 7: SINAVLAR BAŞLIYOR (A1)

EK 8: İSTANBUL HEYECANI (A2)

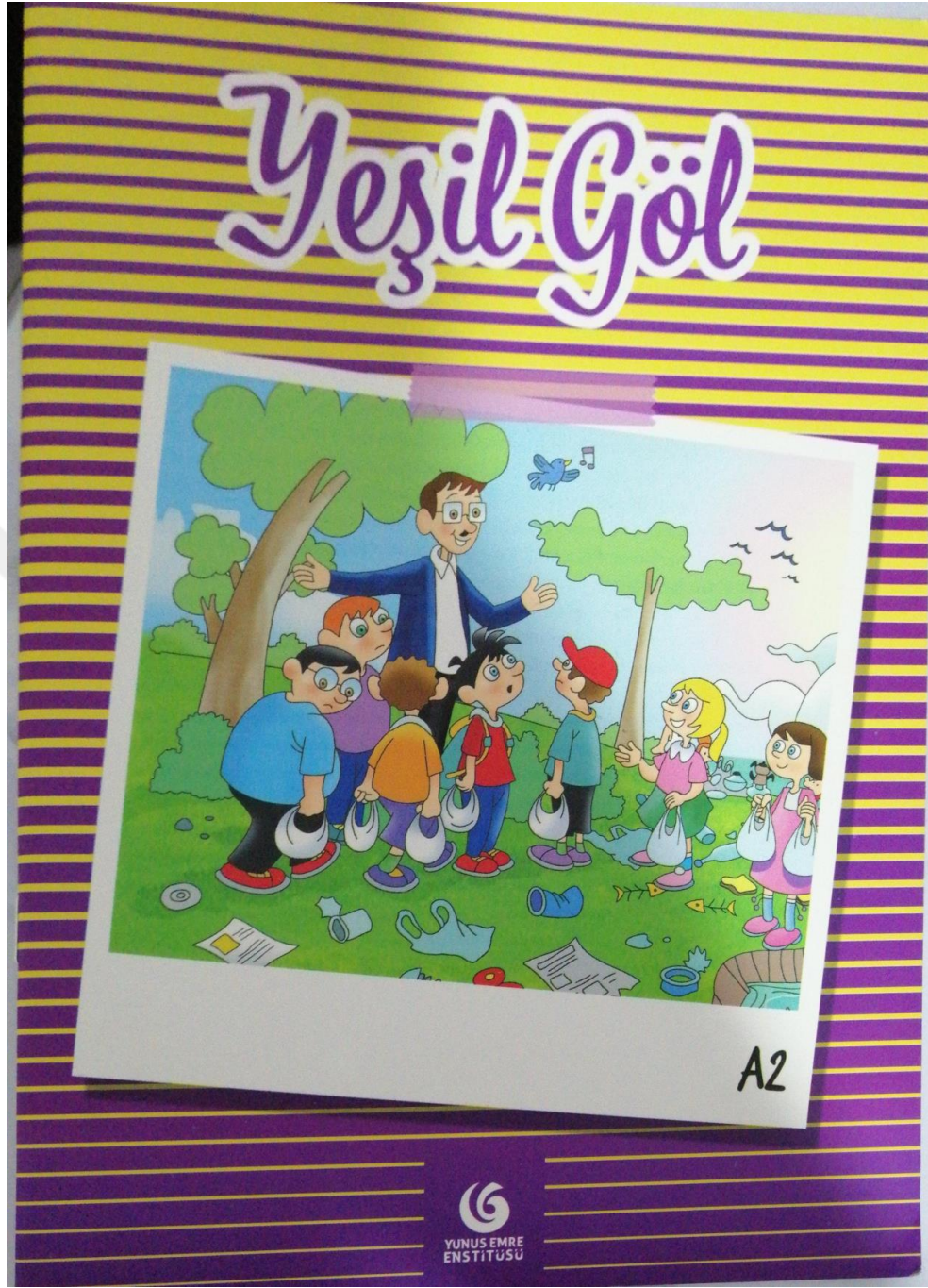
EK 9: DOĞUM GÜNÜ (A2)

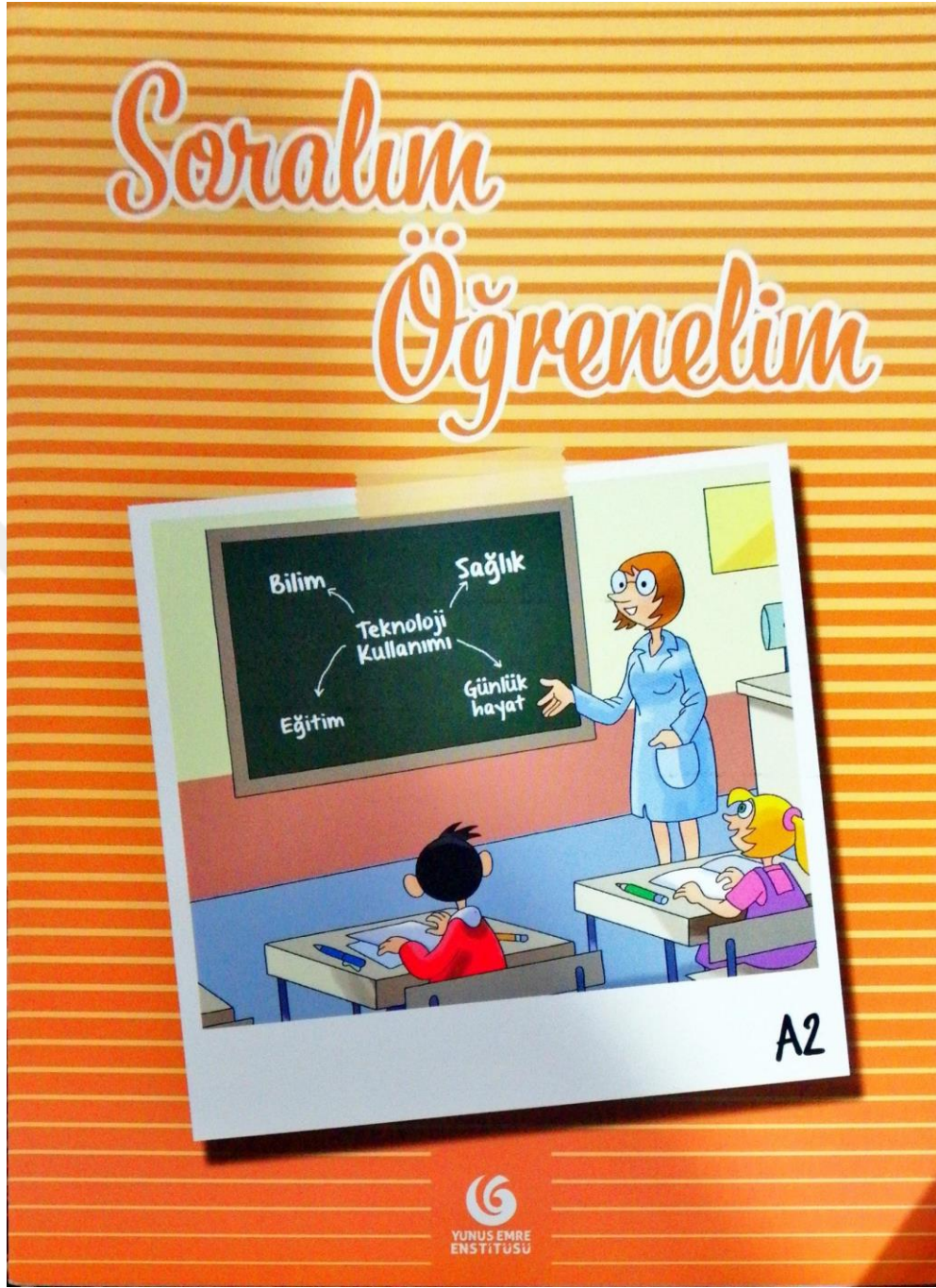
EK 10: SINIFLAR YARIŖIYOR (A2)

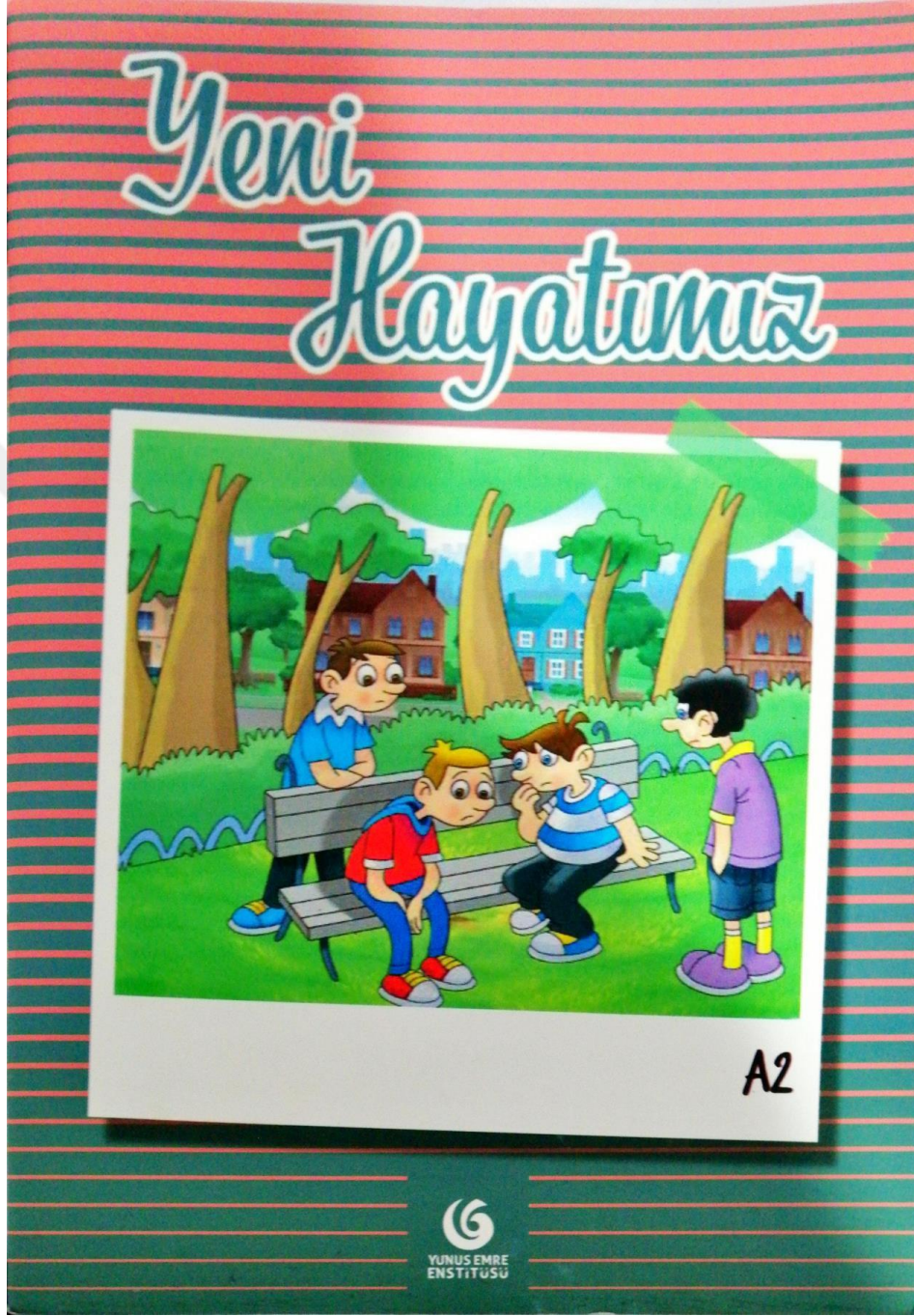
EK 11: YEŞİL GÖL (A2)

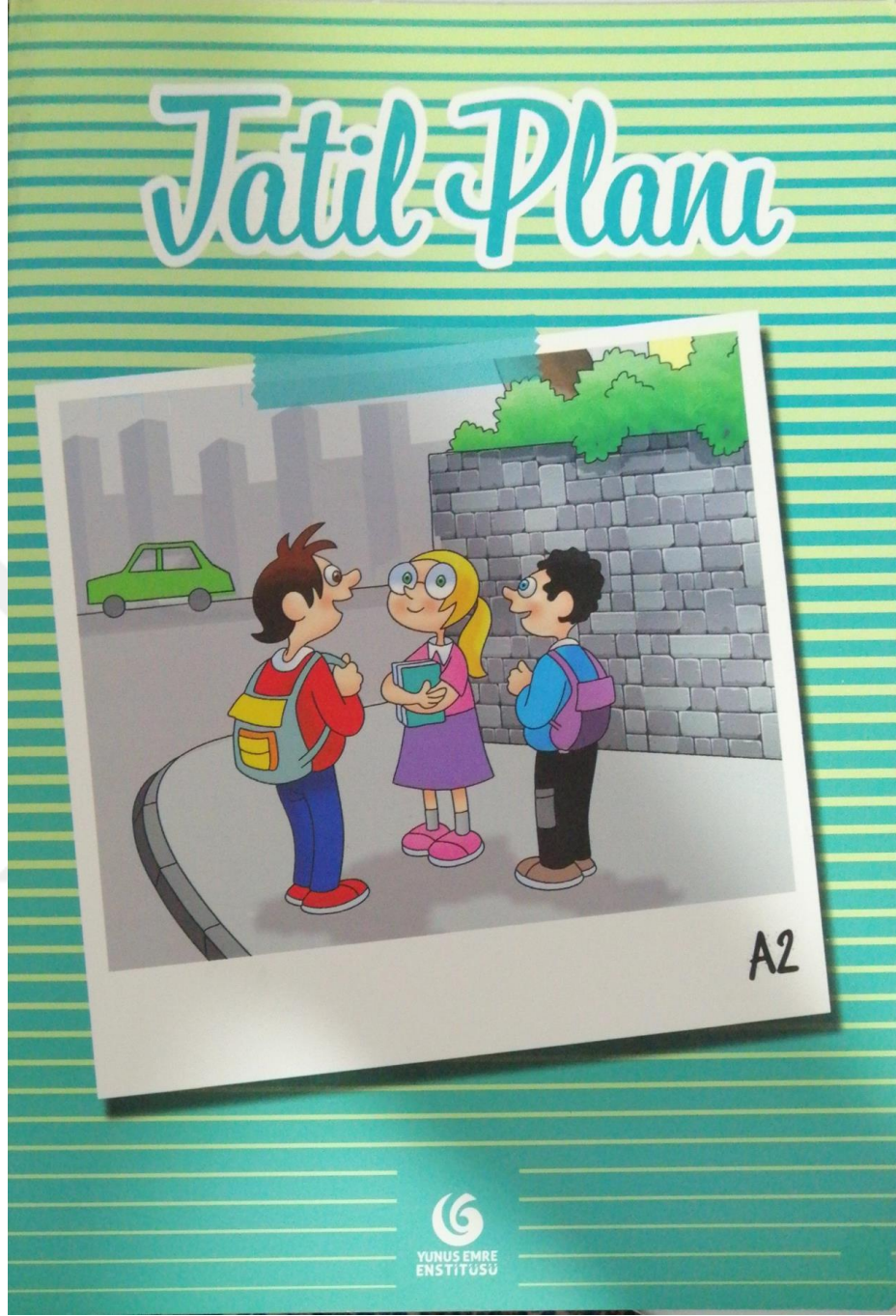
EK 12: SORALIM ÖĞRENELİM (A2)

EK 13: YENİ HAYATIMIZ (A2)

EK 14: TATİL PLANI (A2)

EK 15: ÖĞRETMEN GÖRÜŞÜ İÇİN SORULAR

Sorular Yanıtlar 7

ÖĞRETİCİ GÖRÜŞLERİ

Bu form; Başkent Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Ana Bilim Dalı Türkçe Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Dilara Keskin tarafından oluşturulmuştur. "Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Çocuk Grupları İçin Hazırlanmış Hikâye Kitaplarının Kalıp Sözler Açısından Değerlendirilmesi" adlı çalışmaya yönelik olarak öğretici görüşleri, veri olarak kullanılacaktır. Öğretmenlerin/Öğreticilerin hiçbir bilgisi paylaşılmayacaktır. Katılımınız için teşekkürler.

1) Yabancı dil öğrenenlerin çocuk veya yetişkin olması dil öğrenim sürecini etkiler mi? Nasıl? *

Kısa yanıt metni

2) Derslerinizde hangi materyallerden yararlanıyorsunuz? Kullandığınız materyal sayısı ve çeşitliliği yeterli midir? *

Kısa yanıt metni

3) Yardımcı kaynakların yalnızca görsel/yalnızca işitsel/hem görsel hem işitsel unsurlara hitap etmesi öğretimdeki başarıyı sizce etkiler mi? Bu konuda önerileriniz var mıdır? *

Kısa yanıt metni

4) Türkçe öğrenen yabancı çocuklara kalıp söz öğretiminde öneriniz nelerdir? *

Kısa yanıt metni

EK 16: I. SORUYA İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ

1) Yabancı dil öğrenenlerin çocuk veya yetişkin olması dil öğrenim sürecini etkiler mi? Nasıl?

7 yanıt

Evet hazırbulunuşluk dil öğrenme bilinci açısından yetişkinlerin daha bilinçli olduğunu düşünüyorum.

Kesinlikle etkiler. Erken yaşta farklı dile maruz kalan çocuğun dil öğrenimi daha kolaydır.

Etkiler, çünkü yetişkin bir birey ile çocuğun bilişsel süreçleri aynı değildir. Bu sebeple yetişkinlere yönelik dil öğrenim süreci ile çocuklara yönelik sürecin farklı olması kanaatindeyim.

Tabii ki etkiler. Tüm öğretim faaliyetleri gibi dil öğretiminde yöntem veya model seçimi yapılırken sosyal, psikolojik ve fiziksel unsurlar göz önünde bulundurulmalıdır. Motor becerileri tam olarak gelişmemiş olan bir çocuğun yazma becerisinde göstereceği başarı ile konuşma becerisinde göstereceği başarı bir tutulamaz. Sosyal ve psikolojik sebepler de en az fiziksel yeterlikler kadar önemlidir. Örneğin savaş görmüş bir yetişkinin öğrenme motivasyonu ve isteğiyle aynı savaştan çıkmış bir çocuğun öğrenme motivasyonu ve isteği farklıdır. Keza ekonomik sebepler de dil öğretiminde etkilidir. Çok geniş kapsamlı olan bu soruya ana hatları ile cevap vermek bile oldukça zordur.

Bence etkilemez. Aynı sınıfta olmadıkları sürece sadece yöntemler ve modeller değişir.

Evet dil öğrenim süreci etkilenir çünkü çocuk grupları somut düşünür ancak yetişkin grupları daha çok soyut düşünme becerilerine sahiptir

EK 17: II. SORUYA İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ

2) Derslerinizde hangi materyallerden yararlanıyorsunuz? Kullandığınız materyal sayısı ve çeşitliliği yeterli midir?

7 yanıt

Yabancılar Türkçe öğretimi için hazırlanmış ders kitapları, hikayeler, dinleme kayıtları. Kısmen yeterli.

MEB'in yayınlarını kullanıyorum. Yeterli değil.

Yabancı dil öğretim kitapları ve dinleme/izleme çalışmalarında kullanılan materyallerimiz bulunmaktadır. Kaynaklar dil öğretimi açısından maalesef yetersiz.

Sahip olunan ve ulaşılabilen her türlü "şey" bir ders materyali olarak kullanılabilir. Kelime öğretimi yaparken doluluk ve çeşitlilik olarak kadın çantaları bulunmaz nimettir. sınıftaki perdeler bile materyal olarak kullanılabilir. Bu öğreticinin yaratıcılığı ile doğru orantılıdır. Yetersiz materyal yoktur, imkansızlık yoktur.

Genellikle sadece ders kitabı kullanıyoruz. Elimizde ders ve alıştırmaya kitaplarından başka materyalimiz yok. Öğretmenin kendi materyal hazırlaması hem maddi hem de manevi olarak zor.

Ben genellikle ders kitaplarından ve yardımcı materyallerden yararlanıyorum ancak yeterli olduğunu düşünmüyorum ders kitaplarının niteliğinde artırılması gerekmekte materyal sayısında az özellikle yardımcı kaynaklar yeterli değil var olan materyallerde kendisini tekrar eden nitelikte

Derslerimde en çok sözlük, slayt, modeller, gerçek nesnelerden yararlanıyorum. Bununla beraber öğrencilerimle etkileşim halinde olmayı ve birebir diyalog kurmaya çalışmayı önemsiyorum.

EK 18: III. SORUYA İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ

3) Yardımcı kaynakların yalnızca görsel/yalnızca işitsel/hem görsel hem işitsel unsurlara hitap etmesi öğretimdeki başarıyı sizce etkiler mi? Bu konuda önerileriniz var mıdır?

7 yanıt

Etkiler. Hem görsel hem işitsel olmalı etkileşimli olmalı hatta.

Etkiler ilk olarak konuşma ve daha sonra görsellerle desteklenirse kalıcılık artar.

Hem görsel hem işitsel olması daha uygun olacaktır. Çocuklar ne kadar fazla uyarana maruz kalırsa dil öğrenimi o kadar çabuk gelişir.

Yalnızca görsel materyallerin varlığına inanmıyorum. Görsel materyal kabul edilen hikaye kitapları seslendirildiğinde işitsel materyal olmaktadır. Bir kaç öğretici veya öğrenici kitabı sesletebilir veya kitabı oyun haline getirip canlandırma yapılabilir. Materyalin nasıl kullanıldığı ile ilgili bir durum bu. Dolayısıyla materyal değil ama öğreticinin yaratıcılığı başarıyı etkilemektedir. Yapararak yaşayarak öğrenme ve hayat boyu öğrenme bizlere bunu göstermektedir.

Tabi ki etkiler. Sadece görsel materyaller veya sadece işitsel materyaller yeterli değildir. Umarım materyal çeşitliliği artar.

Evet etkiler özellikle hem görsel hem işitsel unsurlara hitap eden materyaller başarıyı etkiler çünkü hem duyu organları hem de bilişsel yani zihinsel süreci etkilemektedir

Dil edinim/öğrenim sürecinde çoklu ortam yaratılması oldukça önemlidir. Öğrenci derse ne kadar çok duyu organı ile katılırsa o kadar aktif olacak ve kalıcı etkili öğrenme gerçekleşecektir. Bu durum çoklu zekanın dikkate alınması ile de ilgilidir yani bireysel farklılıklara göre öğrencilerin baskın olan zeka alanları farklı olduğu için kimine görsel kimine işitsel materyal hitap edecek ve etkili öğrenmeyi destekleyecektir bu noktada materyallerin de birden çok duyu organına hitap etmesi tercih edilmelidir.

EK 19: IV. SORUYA İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ

4) Türkçe öğrenen yabancı çocuklara kalıp söz öğretiminde öneriniz nelerdir?

7 yanıt

Konuşma olarak bu kalıp sözlerin sevdinilmesi aşinalık oluşturulması gerekiyor işitsel olarak eğlenceli hale getirilebilir.

Akılda kalıcılık için gösterme ve görsellerden yararlanma önemlidir

Kalıp sözleri sadece kitaptan değil de, drama yöntemiyle de öğretebiliriz. Drama yönteminde çocuk hem eğlenirken hem de öğrenmiş olacaktır.

kalıp sözler günlük hayatımızda dilde ekonomiklik sağlaması sebebiyle oldukça sık başvurulmuş yapılarıdır. Ancak dil boyutunun ötesinde sonradan katıldığı topluma ayak uydurabilmesi, kendisini yabancı hissetmemesi açısından üzerinde hassasiyetle durulması gerektiğini düşünüyorum. özellikle çocuk gruplarında hayatın içinden sahici bilgilerle dil öğretimi yapılmalıdır.

Bence kesinlikle öğretilmelidir.

Kalıp söz öğretimindeki öneriler sadece kalıp söz olarak değil kelime bağlamında söz ve ara kapsamında öğretiminde bağlamdan hareketle öğretimin yapılması öngörülmektedir. Sadece yapı odaklı bir öğretim olursa öğrenciler bu yapıyı ezberler ve bu nedenle de hiç bir şekilde gerçek öğrenme süreciyle karşı karşıya kalamazlar

Kalıp sözler en güzel o dilin kültürünü tanıyarak içselleştirilebilir. Çünkü her ülkenin kalıp sözleri kendi yaşam tarzından ve kültüründen izler taşır. Öğrenciye kalıp söz edindirenken yaşama yakın ortamlar oluşturmalıyız. Kalıp söz öğrenme aşamasında dinleme okuma (anlama) becerilerini daha çok kullanabilecekken kullanma aşamasında anlatma becerilerine ağırlık verilmelidir. Bu noktada drama vs etkinlikler düzenleyerek aktif biçimde katılabilecekleri ortam oluşturmalıyız.